

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 24 Σεπτεμβρίου 2023 • Έτος 15^ο • Αρ. φύλλου 786

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΧΑΡ. ΘΕΟΠΕΜΠΤΟΥ

Δεν θα είμαι ξανά υποψήφιος βουλευτής

Τον Φεβρουάριο ολοκληρώνεται η θητεία μου στην ηγεσία του Κινήματος των Οικολόγων και δεν θα είμαι ξανά υποψήφιος βουλευτής, δηλώνει στην «Κ» ο Χαράλαμπος Θεοπέμπτου. Αφρίνει ανοικτό το ενδεχόμενο να είναι υποψήφιος για τις ευρωεκλογές. «Είτε θα είμαι υποψήφιος είτε τελειώνει η πολιτική μου πορεία σε εκλεγμένη θέση» προσθέτει. **Σελ. 8**

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Τείχος για ειδικό απεσταλμένο

Η παρουσία του Προέδρου Χριστοδουλίδη στη Νέα Υόρκη επικεντρώθηκε στο να ασκήσει ουσιαστικά πιέσεις προς τον γενικό γραμματέα των Η.Ε. προκειμένου να υπάρξει ο διορισμός ειδικού απεσταλμένου του ΟΗΕ στο Κυπριακό. **Σελ. 3**

ΕΥΡΩΤΟΥΡΚΙΚΑ

Ο Ερντογάν διχάζει και τα κράτη-μέλη

Οι πιέσεις του Ταγίπ Ερντογάν προς την Ε.Ε. για το νέο πλαίσιο των ευρωτουρκικών σχέσεων προκαλούν διαφωνίες μεταξύ των κρατών μελών. Η συζήτηση του θέματος μετατέθηκε στη Σύνοδο Κορυφής του Δεκεμβρίου. **Σελ. 4**

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΣΣΕΛΑΚΗΣ

Οι σέλφι και ο Οσιος Δαυίδ

Η «Κ» ακολούθησε τον υποψήφιο που έχει κεραυνοβολήσει τον ΣΥΡΙΖΑ. Στο τέλος της μίνι περιοδείας κατέγραψε τις εξομολογήσεις, αλλά και το μήνυμά του. **Σελ. 16**

ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΥΣΚΟΛΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Σε μακρά δοκιμασία το Προεδρικό

Η υπόθεση Δόξας Κωμοδρόμου φανέρωσε απουσία συντονισμού και έλλειψη πολιτικού βάρους

Την ώρα που ο Νίκος Χριστοδουλίδης βρισκόταν στη Νέα Υόρκη, το ΑΚΕΛ αποκάλυπτε εντός της Βουλής ότι η αναπληρώτρια κυβερνητική εκπρόσωπος Δόξα Κωμοδρόμου χρέωνε υπερωρίες την κυβέρνηση για

δεξιώσεις, εγκαίνια, ομιλίες και φιλανθρωπικές εκδηλώσεις, με τα χειρόγραφα της να γίνονται viral. Στο Προεδρικό αντιμετώπισαν αρχικά με αμνηχανία τις αποκαλύψεις και στη συνέχεια επέλεξαν την εκ-

κωφαντική σιωπή. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναμένεται να επιληφθεί του ζητήματος, με πολλούς να μιλούν ήδη για παύση της. Το ζήτημα ωστόσο που έχει να διαχειριστεί ο κ. Χριστοδουλίδης είναι

ένα μεγάλο πλήγμα στην εικόνα της κυβέρνησης αλλά και τη διαπίστωση πως ο στενός του περίγυρος δεν μπορεί, ίσως και να μη θέλει, να διαχειριστεί τα δύσκολα ζητήματα. **Σελ. 6**

ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Κάθε στέγη και ένα φωτοβολταϊκό πάνελ

Το σχέδιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκά σε στέγες σπιτιών κρίνεται αποδοτικό και συμφέρον, αφού θα μειώσει το κόστος παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος για τον ιδιοκτήτη του υποστατικού και δεν απαιτεί αρχικό κεφάλαιο εγκατάστασης. Το φιλόδοξο σχέδιο χορηγιών για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας του υπουργείου Ενέργειας «Φωτοβολταϊκά για όλους» στοχεύει στη διεύρυνση του αριθμού των δικαιούχων, με ευεργετικά αποτελέσματα για τους πολίτες αλλά και για τα ποσοστά διείσδυσης της Κύπρου σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. **Σελ. 9**

ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΟ ΦΠΑ ΣΕ ΖΑΧΑΡΗ - ΚΑΦΕ

Πικρή η γεύση της ακρίβειας

Χωρίς αντίκρισμα στη μάχη κατά της ακρίβειας φαίνεται να είναι ο μηδενικός ΦΠΑ σε ζάχαρη και καφέ. Σύμφωνα με στοιχεία οι ετήσιες δαπάνες των νοικοκυριών για την αγορά των δύο προϊόντων δεν ξεπερνούν το 0,50%. Αντίστοιχα, το κόστος για ηλεκτρισμό και θέρμανση, ανέρχεται στο 5,27%. **Οικονομική, σελ. 4**

ΜΕΤΑ ΤΟ ΡΑΝΤΕΒΟΥ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ - ΕΡΝΤΟΓΑΝ

Τρία κεφάλαια στις αποσκευές

Τον οδικό χάρτη των ελληνοτουρκικών επαφών που είχε ήδη αρχίσει να χαράσσεται οριστικοποίησε η συνάντηση Κυριάκου Μητσοτάκη - Ταγίπ Ερντογάν στη Νέα Υόρκη. «Θα τρέξουμε γρήγορα», λέει διπλωματική πηγή στην «Κ». Ποια είναι τα επόμενα βήματα που συμφωνήθηκαν μεταξύ των δύο ηγετών. **Σελ. 18**

ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ

Το στοίχημα του ΑΚΕΛ για τις δημοτικές

Στην τελική ευθεία βρίσκονται οι διεργασίες στο ΑΚΕΛ ενόψει των δημοτικών εκλογών του Ιουνίου. Το στοίχημα είναι να μη χαθούν κάστρα που έχουν κατακτηθεί. Τα ονόματα και οι πιθανές συνεργασίες. **Σελ. 7**

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ **Σελ. 3**
Είναι του δρόμου η χαρά

MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ **Σελ. 12**
Πολιτικό με μηδενικό ρίσκο

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ανάγκη διακυβέρνησης

Οποσδήποτε η παρουσία του προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Χριστοδουλίδη στη Νέα Υόρκη για τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών είναι πολύ σημαντική για το Κυπριακό και για το τι μέλλει γενέσθαι επί του ζητήματος. Ωστόσο, αυτό που πλέον επιβάλλεται είναι η κυβέρνηση να αρχίσει να λειτουργεί αποτελεσματικά, διαχειριζόμενη όλες τις κρίσεις που προκύπτουν, τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό. Παρόντος ή απόντος του προέδρου Χριστοδουλίδη η χώρα έχει ανάγκη να κυβερνάται.

Προσωπική και αξιόπιστη εξυπηρέτηση myeurolife portal

Προσωπικά Συμβόλαια

Έγγραφα & Έντυπα

Απαιτήσεις & Πληρωμές

Προσωπικό Προφίλ

Σχέδιο Επιβράβευσης ourlife

Κάνε την εγγραφή σου στο portal.eurolife.com.cy

eurolife

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ξένες Μυστικές Υπηρεσίες στην Κύπρο

Η δολοφονία ενός Παλαιστίνιου της Αλ Φατάχ το 1973 στη Λευκωσία έφερε στο φως τον ρόλο Ισραηλινών και Αράβων στην εμφύλια

σύγκρουση ΕΟΚΑ Β' και φιλομακαριακών δυνάμεων, καθώς και το ενδεχόμενο να είχαν κοινό προμηθευτή όπλων. **Σελ. 10**

ΒΙΒΛΙΟ

Ο Γκλουχόφσκι καταζητείται από το Κρεμλίνο

Αδιανότος πλούτος για λίγους, φτώχεια για τη μεγάλη πλειονότητα του κόσμου και εκτεταμένη διαφθορά σε κάθε επίπεδο. Η Ρωσία που αναδύεται στο «Text» του Ντμίτρι Γκλουχόφσκι. **Τέχνες, σελ. 1**

ΘΕΑΤΡΟ

Ενα θεατρικό για τον Ντίνο Χριστιανόπουλο

Ο Αντώνης Μπουσκούλης μιλάει στην «Κ» για το έργο του «Το Ταγκαλάκι», που δημιουργήθηκε μετά από συνέντευξη που πήρε από τον Ντίνο Χριστιανόπουλο. Η παράσταση έρχεται στο Θέατρο Ριάλτο. **Τέχνες, σελ. 5**

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

PILOT
BIG DATE
FLYBACK

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ψιλόβροχο

«**Βρέχει**», μουρμούρισε η καθε-
στωτική Ρενέ Κυπαρίσι. «Δεν βρέ-
χει» ψιθύρισε η Θεοπίστη Θεοδού-
λου. Σαν να 'τανε εκείνη η παραδο-
χή ένας ψίθυρος ντροπής. «Δεν
βρέχει. Μας φτύνουν!» είπε συγ-
κλονισμένη η Λητώ Περιστέρη Μου-
σουπέττη και η συμπολιτευόμενη
πτέρυγα του καρέ, μ' ένα βαθύ ανα-
στεναγμό, αποδέχτηκε το μοιραίο.

Δεν είναι μόνο το φτύσιμο. Είναι
και η καζούρα για τη Δόξα, καθώς
τα λογοπαίγνια δεν έχουν σταματη-
μό. «Πεδίον δόξης λαμπρόν» έλεγε
η μία, «και ξανά προς τη δόξα τρα-
βά» απαντούσε η άλλη. «Το
χρήμα πολλοί εμίσησαν, τη
δόξα ουδείς» πέταγε η Ιουλία, «τι-
μή και δόξα» ανταπαντούσε η Καλα-
μαρού, με την Κουλλίτσα να πανη-
γυρίζει «δοξάστε με!». Με τούτα
και μ' εκείνα οι ευφάνταστες υπε-
ρωρίες της αναπληρώτριας κυβερ-
νητικής εκπροσώπου έγιναν το talk
of the town της αστικής Λευκωσίας.

«**Η διακυβέρνηση** Νίκου Χριστο-
δουλίδη έδωσε νέο περιεχόμενο
στο εμβληματικό σύνθημα: Η φαν-
τασία στην εξουσία» σάρκασε η
αριστερή (με την καλή έννοια)
Κουλλίτσα Κυριακού. «Τουτέστιν;»
αναρωτήθηκε η συνταξιοχός Θεο-
λόγος Θεοπίστη Θεοδούλου, αφού
ως γνωστόν δεν τα πάνει όλα με
την πρώτη. «Τουτέστιν βολεύει
τους ημετέρους όπως και οι προ-
ηγούμενοι, αλλά το τερματίζει για
να τεστάρει μάλλον τις αντοχές
μας. Το Προεδρικό επί των ημερών
τους θυμίζει οικογενειακή μάζωξη.
Γιατί πέρα από την κολλητή φίλη
της πρώτης κυρίας με καθήκοντα
υφυπουργού, εκεί στον Λόφο κα-
τοικοεδρεύουν: η κουμπάρα Μαρι-
λένα, η κουμπάρα Πίτσα, ο κουμπά-
ρος Δημήτρης, ο κουινιάδος Χαρά-
λαμπος και ο ξάδελφος Χριστόδου-
λος». «Άξιοι!» αναφώνησε εν χορώ
το αντιπολιτευόμενο καρέ.

«**Δεν τις λυπήθηκε** πάντως η Δόξα

Κάποιος κουμπάρος ή κάποια κουμπάρα εκεί στον Λόφο, ας ενημερώσει το προεδρικό ζεύγος ότι ο επίμονος θόρυβος στα τζάμια δεν είναι
βροχή.

τις υπερωρίες. Σου λέει βάλε τώρα
που γυρίζει! Έτσι μια ολιγόλεπτη
συνάντηση για να παραλάβει ένα
έγγραφο καταγραφόταν ως δίωρο.
Για να μην πούμε για τα μνημόσυνα,
τις κηδείες, την παρακολούθηση της
Συμφωνικής Ορχήστρας (sic) και τα
κοκτέιλ πάρτι στις τελετές αποφοί-
τησης. Η ακάματη Δόξα έγγραφε
υπερωρίες όπως τον λίβα που καίει
τα σπαρτά. Μέχρι και την περιφορά
του Επιταφίου ή (τι ντροπή!) τη συμ-
μετοχή της στην πορεία Χριστοδού-
λας έγραψε» σχολίασε η Ιουλία.

Η στήλη δεν συννηθίζει να εκφέρει
άποψη, καθώς αυτός ο χώρος στη
σελίδα 2 ανήκει στην Ιουλία Παλαι-

ολόγου Ουίλσον και την παρέα της.
Ως δημοσιογράφος όμως δεν μπο-
ρώ να μη σχολιάσω το νόημα της
Δόξας, έκτασης 190 (!) λέξεων, το
οποίο χρειάστηκε 4 ολόκληρες
ώρες για να το συγγράψει. Αναφέ-
ρομαι στην ομιλία του Προέδρου
της Δημοκρατίας στους προσκό-
πους, απ' όπου παραθέτω και σχετι-
κό απόσπασμα: «... θυμάμαι πως
μέσα από τον προσκοπισμό μάθαμε
την πειθαρχία, την προσφορά, τι
σημαίνει εθελοντισμός, μάθαμε τό-
τε τα νεαρά αγόρια πώς να προετοι-
μαστούμε για τον στρατό και οι κα-
λύτερες εμπειρίες από τα παιδικά
μου χρόνια ήταν η συμμετοχή μου
στις κατασκηνώσεις των προσκό-

πων». 4 ώρες επαναλαμβάνω.

Αυτά συζητούσε το καρέ την περα-
σμένη Τετάρτη στην Μπέμμα. Το
εστιατόριο για το οποίο τρέφει ιδι-
αίτερη συμπάθεια και η πρώτη κυ-
ρία, εξ ου και η ανάθεση του επίση-
μου γεύματος για την Τριμερή με
τους Μπισσotάκη - Νετανιάχου στο
Προεδρικό. Οι κυρίες, αφού δέχτη-
καν τις φιλοφρονήσεις του Θωμά
Μπέκα, σημείωσαν την παρκari-
σμένη Rolls Royce του Κόδρου Πη-
λακούτα στην είσοδο και την Bent-
ley του Πανίκου Παπανικολάου,
«στρατηγούς» του επιτελείου Μαυ-
ρογιάννη στις τελευταίες εκλογές.
Κι έπειτα, αφοσιώθηκαν στην αγα-

πημένη τους απασχόληση: την πο-
λιτική επικαιρότητα.

Η Ευγενία η Καλαμαρού κατέβαλε
πάντως φιλότιμη προσπάθεια για
να «πουλήσει» τις συναντήσεις του
Αβέρωφ με πολιτικούς αρχηγούς
και διπλωμάτες εν όψει της παρου-
σίας τού Προέδρου στην έδρα των
Ηνωμένων Εθνών. Τις χαρακτήρισε
μάλιστα «εμπιστευτικές επαφές»,
πλην όμως δεν βρήκε πρόθυμο
ακροατήριο. «Αν ο Φούλης εν αθ-
κισαερός, δεν κόφτει κανέναν»
αποφάνθηκε η αμείλικτη Κουλλίτσα
και η Ιουλία κατάνευσε, υπογραμμί-
ζοντας διά της εύγλωττης σιωπής
της το πολιτικά αυτόνοδο.

Εκεί που υπήρξε ομογνωμία ήταν
στη διαπίστωση ότι «σε αυτή την πο-
λιτική ξεραίλα που ζούμε, αν δεν
υπήρχε ο Δίπλαρος θα έπρεπε να
τον επινοήσουμε». Αφορμή έδωσε
το τελευταίο του κατόρθωμα, μετά
τη συνάντησή του με τον Ισραηλινό
πρέσβη, όταν έκανε σχετική ανάρ-
τηση, κοτσάροντας τη σημαία... της
Ινδίας. «Η γεωγραφία δεν είναι το
δυνατό σημείο του Ευθύμιου» προ-
σπάθησε να τον δικαιολογήσει η Κα-
λαμαρού. «Και ποιο είπαμε ότι είναι
το δυνατό του σημείο;» την προκά-
λεσε η Ιουλία. «Άλλη ερώτηση».

«**Σε αντίθεση** με τον Δίπλαρο, ο Σι-
ζόπουλος όλα τα σφάζει και όλα τα
μακαιρώνει. Δεν υπάρχει περίπτω-
ση να σκάσει θέμα και ο πρόεδρος
αυτού που κάποτε υπήρξε η ΕΔΕΚ
να μην προσθέσει το δικό του λιθα-
ράκι στην κατηφόρα. Οι παρεμβά-
σεις του πλέον δεν έχουν τόσο πολι-
τικό ενδιαφέρον, όσο ανθρωπολογι-
κό. Ομολογώ πως όταν διαβάζω δη-
λώσεις του τύπου “όσοι θέλουν να
βάζουν καύσιμα από τα κατεχόμενα
να πάνε να μείνουν εκεί” θυμάμαι
εκείνο τον στίχο του Βάσου Λυσσα-
ρίδη: “[...] και πίκρα, πίκρα ολόπικρη
πικρή ανοικτή πληγή”» σχολίασε η
Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον.

Όταν βγήκαν οι κυρίες έξω στον
δρόμο, κάτι είπε η Καλαμαρού για
τους εκπαιδευτικούς που το ξεφτίλι-
σαν με την αργία των ονομαστηρίων
του Αρχιεπισκόπου και τους για-
τρούς των δημόσιων νοσοκομείων
που αντιδρούν στην επέκταση του
ωραρίου. Και τότε, αψυχολόγητα
ίως, ύψωσε τη φωνή της η Κουλλί-
τσα και σγοττραγούδησε για τον πα-
ρορμιώδη μέσο ανθρωπάκο που επα-
ναστάσεις οτ' όνειρά του αναζητεί.
«Τον έχω βαρεθεί» ψιθύρισε, ενώ
τα πρώτα γκρίτζα σύννεφα του φθι-
νοπώρου μαζεύονταν στον ουρανό
της Λευκωσίας. «As βρέξει τουλάχι-
στον» είπε ανόρεχτα η Ιουλία.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

24.9.1933

ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΕΣ: Ο εν Γενεύη ανταποκριτής της «Μικράς Εφημε-
ρίδος» ασχολούμενος με τας πιθανάς υποψηφιότητας διά το προ-
εδρικών αξίωμα της 14ης Συνόδου της ΚΤΕ γράφει: «Γίνεται πολύς λό-
γος περί του καγκελλαρίου Ντόλφους περί το όνομα του οποίου θα
ήθελαν να γίνουν εκδηλώσεις συμπαθείας ανανακλώσαι εις την ιδέ-
αν της διατηρήσεως της ανε-
ξαρτησίας της Αυστρίας. Είναι
ήκιστα πιθανόν όμως λόγω
του αγώνος τον οποίον διεξά-
γει ο αρχηγός της αυστριακής
κυβερνήσεως ως υπέρ της
ανεξαρτησίας της χώρας του,
να δυνήθ η ν' αναλάβη τα κα-
θήκοντα, τα οποία πιθανόν να
του ανατεθούν εν Γενεύη. Με-

γαλύτερας πιθανότητας επιτυχίας, αν υπέβαλεν υποψηφιότητα, έχει
ο Τεβφίκ Ρουσνί βέπες [φωτογραφία, στο κέντρο]. Βεβαίοντα όμως
ότι ούτος θα προτιμήσιν ν' αφιερώσιν τας προσπαθείας του προς άλ-
λην κατεύθυνσιν. Η Τουρκία θα προέκρινε μάλλον να καταλάβη
έδραν εις το Συμβούλιον της ΚΤΕ. Ισως όμως όταν ζυγίση τας πιθανό-
τητας της επιτυχίας αυτής να δεχθί τον προεδρικών θώκων».

ΕΞΑΤΜΙΣΕΙΣ: Χθες την νύκτα, γράφουν αι εφημερίδες, τα αυτοκίνη-
τα της πυροσβεστικής υπηρεσίας, ενώ διήρχοντο έμπροσθεν της οι-
κίας του κ. Ε. Βενιζέλου, ήρξισαν να κάμνουν ως από συνήμματος
θορυβώδεις εξατμίσεις κατά τρόπον ώστε να δημιουργηθή εις ολό-
κληρον την συνοικίαν η εντύπωση ότι επρόκειτο περί κινήματος. Η
έμπνευσις των οδηγών των πυροσβεστικών αυτοκινήτων εάν όντως
αι εξατμίσεις έγιναν από σκοπού ήτο αναντιρρήτως ατυχής. Τούτο δε
διά δύο λόγους: Πρώτον ότι ανησυχήσαν τον ύπνον μιας ολοκλήρου
συνοικίας και δεύτερον διότι, κυβερνώντος του Λαϊκού Κόμματος, το
ενδιαφέρον του κόσμου περί τα κινήματα... εξητμήσθη αφ' εαυτού. Η
υπόμνησις ήτο συνεπώς περιττή.

ΑΥΤΟΘΥΣΙΑΙ: Κατά τα ραδιογραφήματα εκ Κούβας ο περίφημος,
συνταγματάρχης ήδη, αρχιεπαναστάτης Μπατίστα θα εδέχετο χάριν
της ψυχίας της χώρας του να επανέλθη εις τον βαθμόν του λοχίου.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΕΛΓΟΡΑΣ

Δείκτης βενζίνης και IQ στα οδοφράγματα

Αν δεν υπήρχα, έπρεπε να με ανακαλύψω.

Ιδρύματος -Ιδρυμα όνομα και πρά-
μα- πως επιστρέφοντας στο γρα-
φείο του θα υπέβαλλε την παραιτή-
σή του. Τελικά, είτε αφαιρέθηκε και
το έχασε είτε η παραιτήση ήταν...
κυπριακή, δηλαδή για το σόου και το
θεαθήναι. Αναμένουμε τα επόμενα
επεισόδια του σήριαλ με τίτλο «Η
Παραίτηση Φάντασμα».

Ο Αρχιεπίσκοπος ζητάει να καταρ-
γηθεί η αργία για την ονομαστική
του εορτή, αλλά οι συνδικαλιστές
της ΟΕΛΜΕΚ ξαφνικά αποφάσισαν
πως θέλουν να τον τιμήν, αραχτοί
στο κρεβατάκι τους. Ομολογώ πως η
-ελαφρώς υποκριτική στάση τους-

δεν με εξέπληξε. Ήταν μάλλον ανα-
μενόμενη.

Άνδρας μπαίνει με το αυτοκίνητό
του σε ταβέρνα στη Λευκωσία. Άλ-
λος εμφανίζεται σε δικαστήριο στη
Λεμεσό ντυμένος Μπάτμαν. Η Ιερά
Σύνοδος υποστηρίζει τη διδασκαλία
της σεξουαλικής αγωγής στα scho-
λεία (Ποιος άραγε τη ρώτησε και
γιατί;) Εν πάση περιπτώσει, μια σύν-
τομη ματιά στους τίτλους των ημε-
ρών αποδεικνύει πώς οι ειδήσεις
μας παραμένουν διαχρονικά λίγο
κουκουρούκου ακόμα και όταν πε-
ράσουν οι μεγάλες ζέστες.
Ξέφρενο ράλι στις τιμές των καυσί-

μων αλλά ο αρμόδιος υπουργός μάς
καθησυχάζει πως παρακολουθεί την
κατάσταση. Πώς άραγε την παρακο-
λουθεί; Με τα κιάλια μήπως;

Φωτιές άναψε στον ΣΥΡΙΖΑ αλλά
και στην εγχώρια πολιτική σκηνή η
ατυχεστάτη αναφορά του Κασσελά-
κη περί κρατιδίου του Βορρά. Αχ!
Κασσελάκη Κασσελάκη ξύλο που θα
το φας, μέσα σε ξένο περιβολάκι
τρύπες γιατί τρυπάς;

Δεν σκέφτεται στο παρόν στάδιο να
είναι υποψήφιος πρόεδρος το
2028, δηλώνει ο εθνικός μας πρίγκι-
πας. Και ξέρετε τι σημαίνει αυτό ε;
Ναι, ακριβώς αυτό που νομίσατε: με
βάση όσα διαρρέουν στενοί του συ-
νεργάτες, ο Νικόλας μας θέλει να εί-
ναι υποψήφιος για να δώσει χαρά
στον κόσμο του ΔΗΚΟ -σε αυτόν που
πάντα ανήκει αυτή η μεγάλη νίκη-
και ιδιαίτέρως στη Φωτεινή. Ποιος
από τους μεγάλους θα τον στηρίξει;
Αυτό ακόμη δεν είναι σίγουρο, αλλά
αν δεν βρούμε κάποιον, θα τον
εφεύρουμε.

Ο Νικόλας δηλώνει πάντως πώς το
ΔΗΚΟ είναι έτοιμο για συνεργασία
με τον Συναγερμό. Προφανώς ο εξο-
στρακισμός του Αβέρωφ και η ενδυ-
νάμωση των πιο... απορριπτικών φω-
νών στην Πινδάρου φέρνει τα δύο
κόμματα πιο κοντά, όχι πια μόνο σε
θέματα οικονομίας αλλά και στην αν-
τιμετώπιση της λύσης στο Κυπριακό.
Τώρα κατά πόσο αυτή η σύγκλιση θα
μας βγει σε καλό... Κύριος οίδε.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτιπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διανομή,
ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε
τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν τόσο από το βήμα της ολομέλειας 78ης Γενικής Συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών όσο και από τις δηλώσεις του, μετά την ολοκλήρωση της παρουσίας του στη Νέα Υόρκη, ο Τούρκος πρόεδρος, Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν έστειλε το μήνυμα για αναγνώριση της λεγόμενης ΤΔΒΚ και «περάτωσ» του μοντέλου της ομοσπονδιακής λύσης στο Κυπριακό η συνειδητοποίηση για τη Λευκωσία πως το περιθώριο των διπλωματικών επαφών στην έδρα του διεθνούς οργανισμού θα κλείδωνε τον διορισμό ειδικού απεσταλμένου στο Κυπριακό ήταν διπλή: Αφενός, επιβεβαίωνε την άτεγκτη στάση της Άγκυρας, με τον ίδιο τον Τούρκο πρόεδρο να μη συμβάλλει καθοριστικά στις προσπάθειες για άρση του αδιεξόδου των συνομιλιών στο Κυπριακό –εδώ και μια εξαετία, και

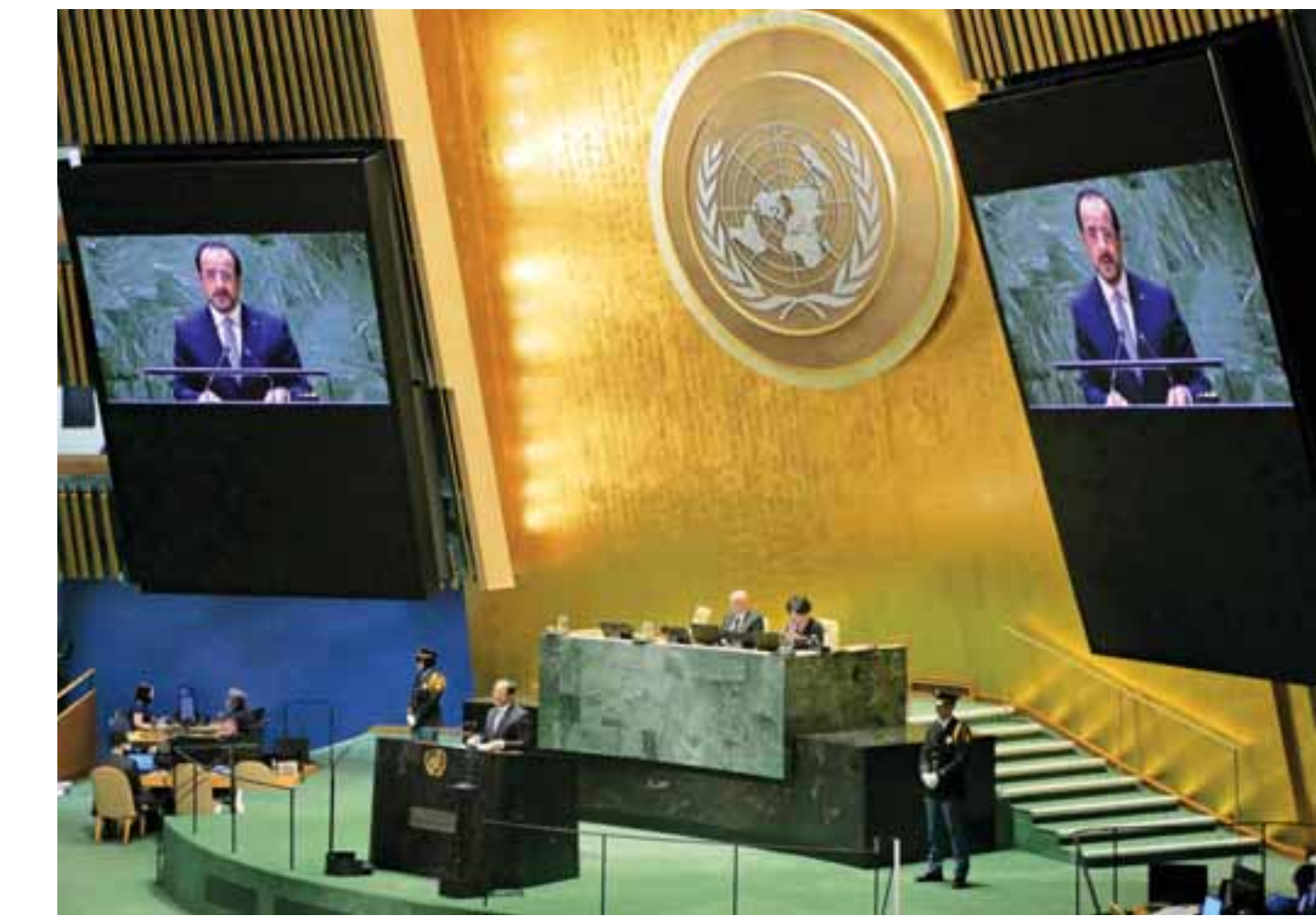
Η Νέα Υόρκη αποτέλεσε ένα ενδιαφέρον πεδίο ανάγνωσης διαφόρων τάσεων με φόντο την Ανατολική Μεσόγειο και δείχνει πώς θα κινηθεί, σε στρατηγικό και τακτικό επίπεδο η Άγκυρα.

αφετέρου, αποτελούσε κι ένα «reality check» σε σχέση με όσες προσπάθειες είχαν προηγηθεί, με επίκεντρο την ενεργό εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να επανεκκινήσει το Κυπριακό. Η συνέχεια για το Κυπριακό κρίνεται –σε κάθε περίπτωση– δύσκολη χωρίς να αποκλείονται ωστόσο μικρά παράθυρα ευκαιρίας στη συνέχεια αναλόγως του πώς θα κινηθούν, σε πολλαπλούς άξονες, οι ευρωπαϊκές, αμερικανοτουρκικές και η ελληνοτουρκική επαναπροσέγγιση ως προς την προοπτική διορισμού, εκ μέρους του γ.γ. Αντόνιο Γκουτέρες, ενός ειδικού απεσταλμένου. Η Νέα Υόρκη αποτέλεσε, επίσης, ένα ενδιαφέρον πεδίο ανάγνωσης διαφόρων τάσεων με φόντο την Ανατολική Μεσόγειο, ενώ δείχνει και το πώς θα κινηθεί, σε στρατηγικό και τακτικό επίπεδο, το αμέσως επόμενο διάστημα και η Άγκυρα.

Υψωσε τείχος

Ο Τούρκος πρόεδρος Ερντογάν κινήθηκε σε τέσσερις άξονες στη Νέα Υόρκη αναφορικά με το Κυπριακό και την Ανατολική Μεσόγειο:

- Επανελάβε, όπως και πέρυσι, την πάγια ρητορική του περί αναγνώρισης της «ΤΔΒΚ» και λύσης, στο Κυπριακό, στη βάση της αποδοχής της κυριαρχικής ισότητας χωρίς καμιά διαφοροποίηση, ουσιαστικά, μετά το 2017 και το ναυάγιο του Κραν Μοντανά.
- Δεν είχε, τελικά, το κρίσιμο τετ-α-τετ με τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, δυσχεραίνοντας ακόμη περαιτέρω την προοπτική απόφασης διορισμού ειδικού απεσταλμένου, από τον γ.γ., στο Κυπριακό το αμέσως επόμενο διάστημα.
- Προχώρησε με το ζήτημα της επαναπροσέγγισης με την Ελλάδα, που θα έχει συνέχεια με το Ανώτατο

Στην παρθενική του ομιλία στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ο Νίκος Χριστοδουλίδης απηύθυνε μήνυμα συνεργασίας στον Τούρκο πρόεδρο.

Συμβούλιο των δύο χωρών στη Θεσσαλονίκη στις 7 Δεκεμβρίου, διαχωρίζοντας έτσι και στην πράξη αυτό που σε ρητορικό επίπεδο έχει διαχωρίσει από το 2017, δηλαδή τη διασύνδεση Ελληνοτουρκικών και Κυπριακού.

• Προχώρησε, σε περιφερειακό επίπεδο, με τη, μετά από μια δεκαετία και πλέον, συνάντησή του με τον Ισραηλινό πρωθυπουργό, Μπένιαμιν Νετανιάχου, στην περαιτέρω ενδυνάμωση των σχέσεων με το Ισραήλ μετά την επαναπροσέγγιση των δύο χωρών, προαναγγέλλοντας συνεργασία σε ενεργειακό επίπεδο –είδηση που προκάλεσε, εύλογα, αμηχανία σε Λευκωσία και Αθήνα.

Αυτό που καθίσταται σαφές είναι πως το ενδεχόμενο διορισμού ειδικού απεσταλμένου του ΟΗΕ στο Κυπριακό περνά, αναπόφευκτα, από την έγκριση του Τούρκου Προέδρου και είναι, αντικειμενικά, δύσκολο αλλά όχι ακατόρθωτο μέχρι τα τέλη του χρόνου/αρχές του 2024. Ως εκ τούτου η παρουσία του Προέδρου Χριστοδουλίδη, σε όλα τα επίπεδα (ΟΗΕ, χώρες Ρ5, Ευρωπαϊκή Ένωση, Αθήνα, η ομιλία του ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης) επικεντρώθηκε στο να αποστείλει αυτό ακριβώς το μήνυμα και να ασκήσει ουσιαστικά πιέσεις –μέσω τρίτων– προς τον γενικό γραμματέα προκειμένου να υπάρξει ο διορισμός. Το αν η τακτική αυτή θα ευδοδώσει μένει να διαφανεί τους αμέσως επόμενους μήνες με τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) προς την τουρκοκυπριακή πλευρά να αποτελούν το βασικό «plan B» της Λευκωσίας.

Τα είπαν με Χοκστάιν

Ενδιαφέρουσες, και δυνητικά με πολλές προεκτάσεις τους επόμενους μήνες, κρίνονται οι συναντήσεις του Προέδρου Χριστοδουλίδη, αλλά και του Ερντογάν, με

Τείχος για απεσταλμένο υψώνει ο Ερντογάν

Ο διορισμός ειδικού απεσταλμένου στο Κυπριακό απαραίτητο βήμα για κινητικότητα προς άρση του αδιεξόδου

φόντο την ενεργειακή συνεργασία και τις εξελίξεις στον τομέα της ενέργειας στην Ανατολική Μεσόγειο. Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης είδε αξιωματούχους τόσο από τη Chevron όσο και από την Exxon Mobil στο περιθώριο των επαφών του που εκτός απροόπτου θα οδηγήσουν σε αποφάσεις και προγραμματισμό στους άξονες της ανάπτυξης του τεμαχίου «12» («Αφροδίτη») δεδομένης της ανοικτής διαπραγμάτευσης που υφίσταται μετά την απόρριψη της πρότασης της Chevron της 25ης Αυγούστου αλλά και την περαιτέρω δραστηριοποίηση της Exxon στα τεμάχια «5» και «10» επί της κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης. Η είδηση, ωστόσο, που ξεχωρίζει είναι αναμφισβήτητη το σύντομο τετ-α-τετ που είχαν οι Χριστοδουλίδης και Μπτσότσάκς με τον Άμος Χόκστάιν

-ειδικού συντονιστή του Αμερικανού Προέδρου Μπάιντεν για θέματα παγκόσμιες Ενέργειας και Υποδομών. Ο κ. Χόκσταιν θεωρείται ο αρχιτέκτονας της επαναπροσέγγισης Λιβάνου-Ισραήλ στο θέμα του μεταξύ τους καθορισμού θαλασσίων ζωνών ενώ και μέρος της προσέγγισής του για την ενέργεια στην Ανατολική Μεσόγειο αποτελεί, μετά το 2014, βασική πολιτική των ΗΠΑ στην περιοχή. Σημαντική αποδεικνύεται και η ιστορική, μετά από χρόνια, συνάντηση Νετανιάχου-Ερντογάν, με τον Τούρκο Πρόεδρο να ανακοινώνει εκατέρωθεν επίσημες επισκέψεις αλλά και κοινές γεωτρήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο μεταξύ των δύο χωρών. Το τελευταίο δείχνει να επιβεβαιώνει κάτι που πολλές φορές επισήμανε η «Κ», περί επαναφοράς της ενεργειακής συνεργασίας του Ισραήλ

με την Τουρκία, μέσω εξαγωγών από το ισραηλινό κοιτάσμα «Λεβιάθαν» προς τα τερματικά υγροποίησης της Τουρκίας και, σε κάθε περίπτωση, αποτελεί πεδίο εξελίξεων δεδομένου ότι ο Ισραηλινός πρωθυπουργός διατηρεί ακόμη τα σενάρια εμπλοκής της Κύπρου (μέσω τερματικού ή αγωγού) στους ενεργειακούς σχεδιασμούς του Ισραήλ στην περιοχή. Οι εξελίξεις στα ενεργειακά, υπό το βάρος του συνεχιζόμενου πολέμου στην Ουκρανία και της ενεργειακής ασφάλειας της Ε.Ε., θα δείξουν τους επόμενους μήνες αν η Κύπρος μπορεί να ωφεληθεί επανεκκινώντας τον διάλογο του Κυπριακού ή αν το παράθυρο ευκαιρίας έχει κλείσει οριστικά ως προς την προοπτική της ενεργειακής συνεργασίας ως καταλυτικού μέσου επίλυσης διαφορών στην περιοχή και η ίδια θα δει τις εξελίξεις να την προσηρνούν ή αν θα κληθεί, μελλοντικά, να εξετάσει και μια φόρμουλα Λιβάνου-Ισραήλ για θέματα θαλασσίων ζωνών ανεξαρτήτως της προοπτικής επίλυσης του Κυπριακού. Ενδιαφέρον, τέλος, για σκοπούς σημείωσης της ανάλυσης, που πρέπει να αναγνώσει η Λευκωσία, έχει το γεγονός πως το Ισραήλ εντάσσει πλέον το ζήτημα της ενεργειακής συνεργασίας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, των χωρών MENA και του Ινδικού Ωκεανού σε ένα εννοιολογικό πλαίσιο («conceptualization of Foreign Policy»), το οποίο εδράζεται στις «Συμφωνίες του Αβραάμ» (του 2020) και δεν απορρίπτει εξ ορισμού την Τουρκία παρά την επιμέρους έλλειψη εμπιστοσύνης σε θέματα ασφάλειας, όπως π.χ. το Παλαιστινιακό, η πυρική υπόθαλψη της Χαμάς, κοκ.

Είδε και αποφασίζει ο γ.γ.

Αργά το απόγευμα της Παρασκευής ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης είχε κρίσιμο τετ-α-τετ με τον γενικό

γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, Αντόνιο Γκουτέρες, θέτοντας το ζήτημα του διορισμού ειδικού απεσταλμένου στο Κυπριακό, ως απαραίτητου βήματος για οποιαδήποτε κινητικότητα προς άρση του αδιεξόδου έξι χρόνων στο Κυπριακό. Ανέφερε μάλιστα πως βρίσκεται στο ίδιο μήκος κύματος με τον επικεφαλής του ΟΗΕ και μέχρι τη στιγμή που γράφονταν αυτές οι γραμμές εξέφρασε την ετοιμότητά του ακόμη και για τριμερή συνάντηση της τελευταίας στιγμής (η συνάντηση Τατάρ-Γκουτέρες ήταν προγραμματισμένη για το Σάββατο). Οι άδονες πιέσεων της ελληνοκυπριακής πλευράς προς την Τουρκία μέσω του γ.γ. κινήθηκαν σε τρία επίπεδα διπλωματικά:

- Στο να πειστεί ο κ. Γκουτέρες για την ετοιμότητα της ελληνοκυπριακής πλευράς όπως αυτή εκφράζεται εδώ και μήνες καθώς και στο πλαίσιο επαφών με υψηλόβαθμους αξιωματούχους του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.
- Στο να λάβει το μήνυμα/πολιτικό σινάλο ο γενικός γραμματέας τόσο από τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας (χώρες Ρ5) όσο κι από επιμέρους πρόσωπα με επιρροή όπως οι τρεις επικεφαλής των θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επί τούτου το γεύμα που παρέθεσε ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης αργά το βράδυ της Παρασκευής προς τους μόνιμους αντιπροσώπους των χωρών Ρ5, οι συναντήσεις του με τους αξιωματούχους της Ε.Ε. στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης και οι επαφές του με την Κίνα (συνάντηση με τον αντιπρόεδρο Χαν Ζιένγκ) κινήθηκαν προς αυτή την κατεύθυνση.

- Δεδομένου πως ο γ.γ. συνάντησε, ακολούθως από τον ΠτΔ, και τον Έλληνα πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη να υπάρξει το μήνυμα της σύνδεσης Ελληνοτουρκικών-Κυπριακού, με καλές εξελίξεις/κλίμα στο πρώτο να αφήνουν περιθώρια βελτίωσης στο δεύτερο.

Σε κάθε περίπτωση, ο γενικός γραμματέας, Αντόνιο Γκουτέρες, θα αποπειραθεί πριν αποφασίσει για τον διορισμό ειδικού απεσταλμένου –εφόσον υφίσταται περιθώριο– να δει σε μεταγενέστερο χρόνο τους δύο ηγέτες συγκαλώντας μια τριμερή στη Νέα Υόρκη ή επί εδάφους τρίτης χώρας (τύπου άτυπης πενταμερούς στη Γενεύη, το 2021) ή να επιλέξει, ξανά αργότερα, μια διεθνή συγκυρία που θα μπορούσε να μαλακώσει τη σκληρή στάση της Άγκυρας. Καλά ενημερωμένες πηγές αναφέρουν στην «Κ» πως ένα τέτοιο μικρό παράθυρο θα μπορούσε να συμβεί μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου του 2023 (στις 14/15 Δεκεμβρίου) στο οποίο θα επαναδιαπραγματευθούν οι ευρωπαϊκές σχέσεις και θα υπάρχει και πρόοδος, πιθανόν, στα ελληνοτουρκικά μετά το Ανώτατο Συμβούλιο των δύο χωρών στη Θεσσαλονίκη στις 7 Δεκεμβρίου.

Καταληκτικά, στο περιθώριο της Γ.Σ. του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, το τείχος που ανυψώνει στο Κυπριακό ο Ερντογάν δείχνει, προς το παρόν, ανυπέρβλητο, ενώ προφητική τείνει να καταστεί και η ρήση του κ. Γκουτέρες, μετά το 2017, που για το Κυπριακό χρησιμοποίησε τη φράση «τετραγωνισμός του κύκλου» προκειμένου να συνοψίσει τα αδιέξοδα που μετά την κατάρρευση των συνομιλιών στο Κραν Μοντανά.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Είναι του δρόμου η χαρά

Σε Κύπρο και Ελλάδα, κατακλύστηκε η πολιτική επικαιρότητα από την επικράτηση του Κασσελάκη στον ΣΥΡΙΖΑ και από τις υπερωρίες της Δόξας Κωμοδρόμου. Δύο ειδήσεις που δύσκολα συνδέονται. Συνδέονται όμως στο πώς και γιατί αντικρίζεται έτσι σήμερα η πολιτική από τους πολίτες. Γιατί άραγε φτάσαμε στο να ψάχνει ο κόσμος μεσσίες και να επιβραβεύει Κασσελάκηδες;

Οι πονηριές είναι καλές και αποδίδουν μέχρι την πρώτη στροφή. Εκεί, όταν όμως πρέπει να πατήσεις το φρένο, μάλλον θα γίνει και η αποκάλυψη και θα αρχίσουν τα δύσκολα. Μετά, θα πρέπει να χειριστείς αυτή τη δυσκολία. Και επειδή μάλλον θα συνεχίσεις με την ίδια πονηριά τα πράγματα θα γί-

νονται ολοένα και χειρότερα. Οι δημόσιοι υπάλληλοι, όταν θέλουν να μεταπηδήσουν στον στίβο της πολιτικής, ζητούν και παίρνουν ή τους προσφέρουν πολιτικό διορισμό, θα πρέπει να παραιτούνται από τη θέση τους. Το οφείλουν, προς την πατρίδα και προς τον άνθρωπο που τους διορίζει. Και ο άνθρωπος αυτός, ο ΠτΔ στην προκειμένη, πρέπει να απαιτήσει την παραίτησή τους. Έτσι έπρεπε να κάνει και η Δόξα Κωμοδρόμου. Έτσι έπρεπε να κάνει και ο Νίκος Χριστοδουλίδης, όταν διορίστηκε κυβερνητικός εκπρόσωπος. Αυτό έπρεπε να απαιτήσει τότε ο Νίκος Αναστασιάδης, αυτό έπρεπε να απαιτήσει και σήμερα ο Νίκος Χριστοδουλίδης, από τη Δόξα Κωμοδρόμου. Αλλά πώς να το απαιτήσει,

όταν ήταν ο ίδιος που χάραξε αυτόν τον δρόμο; Από την ίδια εκείνη στιγμή ξεκινά το ζήλωμα του θεσμού και της θέσης που υπηρρεί ο καθένας και η καθεμία που αποσπάται αντί να διορίζεται. Με ποια πονηριά θα καλυφθεί η διαφορά του μισθού; Ποιος θα την πληρώνει; Με ποια αιτιολογία; Οι χειρόγραφες κόλλες με τις υπερωρίες που είδαμε αυτή τη βδομάδα είναι μια από τις χειρότερες μορφές εξευτελισμού ενός δημόσιου αξιωματος.

Γιατί τα δημόσια αξιώματα δεν έχουν ωράρια για να ζητάς υπερωρίες. Πώς να το κάνουμε, είναι στον ορισμό της πολιτικής. Αν δεν το καταλαβαίνουμε αυτό το βασικό, μάλλον δεν μπορούμε να το κάνουμε. Δεν είμαστε έτοιμοι και το

πιο πιθανόν δεν θα είμαστε ποτέ. Το χειρότερο όμως δεν είναι η ζημιά στα πρόσωπα που το σκέφτηκαν και το εφάρμοσαν αυτό. Η ζημιά στην αξιοπιστία μας είναι το πρόβλημα. Στην ήδη τρωθείσα αξιοπιστία μας. Με αποτέλεσμα η απαξίωση να μεγαλώνει, να γιγαντώνεται. Τα τrol να κάνουν πάρτι, και δυστυχώς οι δράστες να μην κατανοούν, δεν πιστεύω πως δεν θέλουν να κατανοήσουν, δεν κατανοούν και δεν έχουν την ενουναίσθηση να απολογηθούν και να το εννοούν.

Και ύστερα έρχονται οι μεσσίες. Οι πολίτες αποζητούν τους Κασσελάκηδες. Τύπους που δεν ξέρουν τα βασικά, αλλά τους πιστεύουν όσοι θέλουν να πειστούν πως θα τα μάθουν. Ο Στέφανος Κασσελά-

κης είναι η πιο πικρή εκτόξευση πολιτικού στην Ευρώπη. Το πιο πιθανόν είναι πως απόψε θα κατακτήσει το λόφο του ΣΥΡΙΖΑ. Το ερώτημα είναι πώς θα εξελιχθεί και πότε θα σβήσει. Συνήθως όσο πιο πικρά και γρήγορα ανεβαίνει ένας αλεξιπτωτιστής, που εδώ μιλάμε για Μεσσία όχι για αλεξιπτωτιστή, αντίστοιχα γρήγορα και πικρά καταπέφτει. Το τι ζημιά αφήνει στην πορεία είναι δυστυχώς δύσκολο να μετρηθεί.

Η πολιτική δεν είναι γήπεδο ούτε για αποσπασμένους ούτε για μερική απασχόληση. Η πολιτική είναι γήπεδο για αφοσιωμένους και για ρομαντικούς. Όσοι το κάνουν είτε για τη δόξα, είτε για τα λεφτά, κάνουν την ουσία. Η πολιτική εκτός από αφοσίωση χρειάζε-

ται και πίστη. Προς τον σκοπό της. Που είναι να προσφέρεις κάθε μέρα κάτι καλύτερο για έναν έστω πολίτη. Να συμβάλλεις με τις πράξεις σου στη βελτίωση της ζωής των συμπολιτών σου. Να δουλεύεις, χωρίς να σκέφτεσαι κόπο και χρόνο για να βελτιώσεις την ασφάλεια, την παιδεία, την υγεία της κοινωνίας. Να δουλεύεις για τους πολλούς και να μην περιμένεις ποτέ κάτι σε αντάλλαγμα. Να χαιρέσαι για τη διαδρομή. Και να είσαι σίγουρος πως τότε, κανένας Μεσσίας, κανένας αλεξιπτωτιστής δεν θα μπορεί να επιβιώσει σε αυτό το περιβάλλον.

Βουλευτής ΔΗΣΥ Λευκωσία | Πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών | dmdemetriou.com

Το πρέσινγκ Ερντογάν στρίμωξε την Ε.Ε.

Εκβιασμοί Άγκυρας-διαφωνίες κρατών-μελών, μεταθέτουν το Δεκέμβριο ευρωπαϊκά-Κυπριακό

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Σημείο τριβής και διαφωνιών Τουρκίας-Ε.Ε., αλλά και μεταξύ των ιδίων των κρατών-μελών της Ένωσης, έχει καταστεί η προσπάθεια εκπόνησης του νέου πλαισίου των ευρωπαϊκών σχέσεων «με στρατηγικό και μακρόπνοο τρόπο», στη βάση των όρων εντολής που έδωσε η Σύνοδος Κορυφής του περασμένου Ιουνίου στον Ύπατο Εκπρόσωπο Γιοσέπ Μπορέλ και στην Κομισιόν. Όπως πληροφορείται η «Κ», η Ε.Ε. εμφανίζεται «στριμωγμένη» και αναγκάζεται να μεταθέσει τη συζήτηση των ευρωπαϊκών, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Οκτωβρίου (όπως ατύπως είχε οριστεί), «πιθανότατα στη Σύνοδο Κορυφής του Δεκεμβρίου». Πηγή με άριστη γνώση του θέματος μάς ανέφερε χαρακτηριστικά: «Απλούστατα η εξίσωση δεν βγαίνει και κατά συνέπεια κανείς δεν είναι σε θέση να διεξάγει μια τέτοια συζήτηση τον Οκτώβριο. Πόσω μάλλον ναδρομολογηθούν και να ληφθούν αποφάσεις».

Σύμφωνα με την ίδια πηγή, τα προβλήματα εντοπίζονται σε τέσσερα επίπεδα: Αφενός, ο Ερντογάν τα θέλει όλα «και επανενεργοποίηση ενταξιακής πορείας και αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης», διαμνύοντας ότι σε αντίθετη περίπτωση «η Ε.Ε. να ξεκάσει την Τουρκία». Αφετέρου, τα κράτη-μέλη διαφωνούν μεταξύ τους. Η Γερμανία επιθυμεί να ικανοποιήσει τον Ερντογάν, στα πλείστα αιτήματά του, ενώ κάποια άλλα κράτη-μέλη, όπως η Αυστρία θεωρούν ότι η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης πρέπει να αποτελέσει υποκατάστατο της ενταξιακής πορείας της υποψήφιας χώρας και άρα να οδηγήσει στον τερματισμό της. Υπάρχει κι ένα κράτος-μέλος, το οποίο εκφράζει φόβους και για το τάιμινγκ της παραχώρησης μιας νέας θετικής ατζέντας προς την Τουρκία, λίγο πριν από την έναρξη της προεκλογικής εκστρατείας για τις ευρωεκλογές, φοβούμενο πε-

ραιτέρω συρρίκνωση των ποσοστών της κυβερνητικής παράταξης στη χώρα του. Η διαφανόμενη καθυστέρηση στη συζήτηση του στρατηγικού προσανατολισμού των ευρωπαϊκών σχέσεων, εκτιμάται παράλληλα ότι θα παράσχει και χρόνο ώστε να διαφανούν οι προθέσεις της Άγκυρας γύρω από την έγκριση της ένταξης της Σουδίας στο ΝΑΤΟ από τη Μεγάλη Τουρκική Εθνοσυνέλευση. Κάτι όμως, που ο κ. Ερντογάν συνδέει και με την εξασφάλιση των F-16 από τις ΗΠΑ. Τέλος, είναι το Κυπριακό, το οποίο οι Βρυξέλλες και το Βερολίνο δεν ξέρουν ακόμη πώς θα διαχειριστούν στο πλαίσιο μιας νέας στρατηγικής των ευρωπαϊκών σχέσεων. Από τη μία, όπως πληροφορούμαστε, ενημερώθηκαν σε ανώτατο επίπεδο, ότι «η Άγκυρα, απαιτεί πληρή

Κύκλοι στην έδρα της Ε.Ε. διαρρέουν ότι η μετάθεση των συζητήσεων στα ευρωπαϊκά, από τον Οκτώβριο στον Δεκέμβριο δίνει χρόνο για εξελίξεις.

αποσύνδεση του Κυπριακού από την ευρωπαϊκή ατζέντα» και νίπτει τις χείρας της για τη διευθέτησή του, παραπέμποντας στους Τούρκοκυπρίους. Και από την άλλη, η Λευκωσία ζητάει την άρρηκτη διασύνδεση του προβλήματος με τα ευρωπαϊκά, κατά τη γνώμη της, και που σε κάθε περίπτωση «θεωρείται απίθανο να ικανοποιηθεί», γιατί εκτιμάται ότι ανατρέψει προηγούμενες αποφάσεις της Ε.Ε.

Ειδικότερα: **• Ο Ταγίπ Ερντογάν** έβαλε κυριολεκτικά τα δύο πόδια της Ε.Ε. σε ένα παπούτσι. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, ο πρόεδρος της Τουρκίας επιστρέφει εκβιασμούς, διαμνύοντας προς τις Βρυξέλλες και όχι μόνο, ότι εάν τα αι-

Ο πρόεδρος της Τουρκίας διαμήνυσε προς τις Βρυξέλλες και όχι μόνο, ότι εάν τα αιτήματά του δεν ικανοποιηθούν, τότε η Ε.Ε. θα πρέπει να σταματήσει να υπολογίζει στην Τουρκία.

τήματά του δεν ικανοποιηθούν τότε η Ε.Ε. θα πρέπει να σταματήσει να υπολογίζει στην Τουρκία. Απαιτούσε, άμεση επανενεργοποίηση της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας, καθιστώντας σαφές ότι «αυτή (σ.σ. η ενταξιακή πορεία) δεν είναι διαπραγματεύσιμη, ούτε μπορεί να υποκατασταθεί». Επιπλέον, αξίωσε άμεσηδρομολόγηση της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης (την οποία όλα σχεδόν τα κράτη-μέλη βλέπουν θετικά, πλην της Κύπρου που ζητάει διασύνδεση του εν λόγω ντοσιέ με το Κυπριακό, αλλά και τη διασφάλιση εφαρμογής σε όλα τα κράτη-μέλη, χωρίς διακρίσεις).

Επιπλέον, ο Τούρκος πρόεδρος ζητάει την απαλλαγή των Τούρκων

πολιτών από την υποχρέωση εξασφάλισης ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων, παρά το γεγονός ότι η Τουρκία εξακολουθεί να μην εκπληρώνει 6 από τα 72 προαπαιτούμενα (benchmarks) του οδικού χάρτη που έθεσε η Ε.Ε. Επί του προκειμένου ζητήματος, όπως πληροφορείται η «Κ», γίνονται σκέψεις ώστε ναδρομολογηθεί μια «μέση λύση». Η οποία παραπέμπει σε μια «συμφωνία για την απλούστευση/διευκόλυνση της έκδοσης θεωρήσεων» (visa facilitation), για τους Τούρκους πολίτες.

• Τα κράτη-μέλη δεν έχουν κοινή γραμμή αναφορικά με τον νέο προανατολισμό των ευρωπαϊκών σχέσεων. Από τη μία η Γερμανία ήταν το κράτος που πρότεινε και

επέβαλε στη Σύνοδο του Ιουνίου την υποβολή έκθεσης Μπορέλ/Κομισιόν «σχετικά με την κατάσταση των σχέσεων Ε.Ε. - Τουρκίας, με βάση τα μέσα και τις επιλογές που έχουν προσδιοριστεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, και με σκοπό τα επόμενα βήματα να γίνουν με στρατηγικό και μακρόπνοο τρόπο». Όπως μας έλεγε κοινοτική πηγή, «το Βερολίνο βλέπει περισσότερο καρότο και λιγότερο μαστίγιο», δίνοντας θετικόστροφη πορεία στη νέα ευρωπαϊκή σχέση με σημαντικά δώρα προς την Τουρκία, περιλαμβανομένης και της αναβάθμισης της Τελωνειακής της Ένωσης, «χωρίς κατ' ανάγκη» να κλείσει η πόρτα στην ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας. Αντίθετα, η Αυστρία θεωρεί ότι η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας αποτελεί το υποκατάστατο της ενταξιακής της πορείας, θέση που διατυπώνουν και άλλα κράτη-μέλη και αποτελεί και την κρατούσα άποψη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όπως προκύπτει από την πρόσφατη έκθεσή του. Μια ακόμη ενδιαφέρουσα παράμετρος, αυτή του τάιμινγκ έναρξης της προεκλογικής εκστρατείας των ευρωεκλογών, φαίνεται να προβληματίζει κράτος-μέλος που θεωρεί ότι ενδεχόμενα δώρα προς την Τουρκία, «στην παρούσα φάση», ενδέχεται να ενσχυσουν τη δυσαρέσκεια της κοινωνίας των πολιτών, προκαλώντας απώλειες για το κυβερνητικό σχήμα. Σε κάθε περίπτωση, όπως λέγεται, πολλά θα εξαρτηθούν από τις εξελίξεις στο Ουκρανικό, στο ζήτημα των σιτηρών αλλά και στις ρωσoturκικές σχέσεις, όπου η Άγκυρα αποδεικνύει ότι εξακολουθεί να μπορεί να πατάει σε δύο βάρες, διατηρώντας στενή σχέση με τον Πούτιν και φλερτάροντας παράλληλα με τη Δύση.

• Αν και το ζήτημα της ένταξης της Σουδίας στο ΝΑΤΟ δεν συνδέεται επισήμως με τον νέο ευρωπαϊκό στρατηγικό προσανατολισμό και την παροχή ευρωπαϊκών δώρων, γίνεται κατανοητό ότι προ-

βληματίζει σοβαρά την ηγεσία της Ε.Ε., που έχει εγκαθιδρύσει ανοικτό κανάλι επικοινωνίας με την Ουάσιγκτον και για το ζήτημα αυτό. Κύκλοι στις Βρυξέλλες θεωρούν ότι η διαφανόμενη μετάθεση της λήψης αποφάσεων της Ε.Ε. στα ευρωπαϊκά, παρέχει χρόνο ώστε η Μεγάλη Τουρκική Εθνοσυνέλευση να εγκρίνει την ένταξη της Σουδίας στη βορειοατλαντική Συμμαχία. Κάτι πάντως που δεν θεωρείται βέβαιο, καθώς ο Ερντογάν συνδέει το νατοϊκό μέλλον της Σουδίας με την εξασφάλιση από την Τουρκία των F-16 νέας γενιάς, ως επίσης και τον εκσυγχρονισμό του υφιστάμενου στόλου τουρκικών F-16, από τις ΗΠΑ.

• Ομοίως και στο Κυπριακό, κύκλοι στην έδρα της Ε.Ε. αφήνουν να διαρρεύσει η εκτίμηση ότι η μετάθεση των συζητήσεων στα ευρωπαϊκά, από τον Οκτώβριο στον Δεκέμβριο, δίνει χρόνο για εξελίξεις. Ωστόσο, η πραγματικότητα είναι ότι δεν γνωρίζουν ακόμη πώς θα διαχειριστούν τη διευθέτηση του ζητήματος στο πλαίσιο ενός νέου στρατηγικού προσανατολισμού των ευρωπαϊκών σχέσεων.

Από τη μία δείχνουν να αντιλαμβάνονται ότι η Λευκωσία δεν έχει καμιά άλλη επιλογή πλην της προσπάθειας διασύνδεσης της λύσης του Κυπριακού με ευρωπαϊκά ντοσιέ και κυρίως με την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης. Αλλά από την άλλη, δεν θέλουν να δυσχερατίσουν την Τουρκία που έχει υποδείξει επανειλημμένα ότι το Κυπριακό δεν αποτελούσε ποτέ προϋπόθεση, για την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας. «Δεν είναι φρόνιμο να κάνει κάποιος προβλέψεις τι θα γίνει σε τρεις μήνες, μέχρι τον Δεκέμβριο. Με βάση όμως τα υφιστάμενα δεδομένα και την προσπάθεια της Ε.Ε. να επαναπατρίσει την Τουρκία στο στατικόπεδο της, είναι προφανές ότι η πράσινη γραμμή δεν γέρνει προς το μέρος της Λευκωσίας» ανέφερε στην «Κ» έγκυρη κοινοτική πηγή.

Δένει το παζλ των υποδείξεων προς Μισέλ

Όπως δημοσίευσε η «Κ» την περασμένη Κυριακή 17 Σεπτεμβρίου, ο Ταγίπ Ερντογάν είχε μια πολύ δύσκολη συνάντηση με τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ στο περιθώριο της Συνόδου των G20. Ήταν πολύ έντονος προβάλλοντας τα αιτήματά της Άγκυρας και ζήτησε από τον Σαρλ Μισέλ όπως καταστούν άμεσα παραδοτέα. Αυτό όμως που φαίνεται να προκαλέσει την έντονη αντίδραση του Τούρκου προέδρου και την επιστρά-

τευση προειδοποιήσεων ότι «η Τουρκία θα συνεχίσει τον δικό της δρόμο», ήταν η γνωστοποίηση από πλευράς του κ. Μισέλ της αδυναμίας της Ε.Ε. ναδρομολογήσει άμεσα αποφάσεις, στη Σύνοδο Κορυφής του Οκτωβρίου και η κατά συνέπεια μετάθεσή τους σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο, πιθανότατα τον Δεκέμβριο. Όπως συναφώς πληροφορούμαστε, «η αναβλητικότητα» που επιδεικνύει η Ε.Ε. -σύμφωνα με την ανάλυση των τουρκικών κύκλων- ήταν ο λόγος

που προκάλεσε την αντίδραση Ερντογάν, ο οποίος φέρεται να επικαλέστηκε «υποσχέσεις» που όπως είπε του δόθηκαν, στο περιθώριο της Συνόδου του ΝΑΤΟ στο Βιλνιους, για «ολική επαναφορά» των ευρωπαϊκών σχέσεων.

Σημειώνεται ότι ένας ακόμη λόγος που οδηγεί στη μετάθεση των συζητήσεων γύρω από τα ευρωπαϊκά, το Δεκέμβριο, είναι το γεγονός ότι το φθινόπωρο αναμένεται να εκδοθεί η ετήσια έκθεση προόδου

της Κομισιόν για την Τουρκία, που θα καταγράφει μεταξύ άλλων, και τη συνεχιζόμενη οπισθοδρόμηση στα ανθρώπινα δικαιώματα και στο κράτος δικαίου. Κατά συνέπεια, εκτιμάται δεν θα ήταν ορθό να συμπίσει η ετήσια έκθεση προόδου, με την έκθεση Μπορέλ/Κομισιόν για το μέλλον των ευρωπαϊκών σχέσεων και τη θετική πορεία που επιθυμούν να της προσδώσουν σημαίνοντα κράτη-μέλη της Ε.Ε., με επικεφαλής τη Γερμανία.

«Η αναβλητικότητα» που επιδεικνύει η Ε.Ε. ήταν ο λόγος που προκάλεσε την αντίδραση Ερντογάν, ο οποίος φέρεται να επικαλέστηκε «υποσχέσεις» που όπως είπε του δόθηκαν, στο περιθώριο της Συνόδου του ΝΑΤΟ στο Βιλνιους για «ολική επαναφορά» των ευρωπαϊκών σχέσεων.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΑΝΟΥ ΜΑΤΣΑΓΓΑΝΗ

Το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο είναι ισχυρό

Σύμφωνα με μια αρκετά δεδομένη vulgata, στην Ευρώπη και ιδίως στην Ελλάδα, το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο βρίσκεται σε επιθανάτια αγωνία – εδώ και 50 χρόνια. Οι δύο πετρελαϊκές κρίσεις (1973 και 1978) το συντάρaxαν συθέμελα, η άνοδος του νεοφιλελευθερισμού το υπονόμωσε, η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση και στη συνέχεια (στην Ευρώπη) η κρίση χρέους ήταν η χαριστική βολή (για ακόμη), η πρόσφατη πανδημία το αποτελειώσε, η δε ρωσική εισβολή στην Ουκρανία (με τις συνέπειές της: επανεμφάνιση του πληθωρισμού και ενίσχυση των αμυντικών δαπανών) το έθαψε ακόμη πιο βαθιά. Σωστά; Αυτό δεν είναι το κυρίαρχο αφήγημα; Όπως επαναλαμβάνεται σε δεκάδες άρθρα και ομιλίες;

Πρόκειται για δημοφιλή ιστορία: έχει ευληπτή πλοκή, καούς και καλούς, αρχή μέση και τέλος. Έχει μόνο ένα μειονέκτημα: ότι δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα

τα. As ριζούμε μια ματιά στα δεδομένα. Η κοινωνική δαπάνη στην Ε.Ε. των «27» έφτασε σχεδόν το 32% του ΑΕΠ το 2020 (και παρέμεινε πάνω από το 30% μετά το τέλος της πανδημίας). Ποτέ στο παρελθόν οι ευρωπαϊκές οικονομίες δεν αφιέρωναν τόσο μεγάλο μερίδιο του πλούτου που παρήγαν στην ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών. Καθόλου άσχημη επίδοση για ένα σύστημα που (πάντοτε σύμφωνα με τη vulgata) χαροπαλεύει, ή έχει ήδη αποδημήσει υπό το βάρος των απαντώντων χτυπημάτων της μοίρας.

Φα μου πείτε: «Και η ανισότητα; Η φτώχεια; Δεν αυξάνονται αλματωδώς;». Στις ΗΠΑ, ναι. Στη Βρετανία, επίσης. Στην Ε.Ε. κατά μέσο όρο, όχι. Σε κάποια κράτη-μέλη η ανισότητα αυξάνεται (συνήθως λίγο). Σε άλλα μειώνεται (επίσης λίγο). «Ναι, ΟΚ – αλλά στην Ελλάδα;». Στη χώρα μας, αντίθετα από ό,τι ισχυρίζονται (και από ό,τι πιστεύουν) πολλοί, η εισοδηματική ανισότητα βρίσκεται στα χαμηλό-

τερα επίπεδα όλων των εποχών. Η κρίση της προηγούμενης δεκαετίας μείωσε τα εισοδήματα (δυστυχώς), συμπεριέχοντας την κατανομή τους (ευτυχώς). Η δε κοινωνική δαπάνη ως ποσοστό του ΑΕΠ έχει αυξηθεί καθαρά: αμέσως πριν από τον κορωνοϊό (το 2019) πλησίαζε το 25%, ενώ αμέσως πριν από την κρίση χρέους (το 2007) ήταν κάτω από το 21%. Και για να προλάβω την επόμενη ένσταση, ισχύει ότι το κλάσμα ανέβηκε επειδή έπεσε ο παρονομαστής (υποχώρησε το ΑΕΠ), αλλά αυτό οδηγεί σε δύο συμπεράσματα: πρώτον, διαψεύδει το αφήγημα της κατάρρευσης (η προτεραιότητα που δίνουμε στην κοινωνική προστασία δεν έχει εξασθενήσει, παρότι το μέγεθος της πίτας έχει μειωθεί), και δεύτερον, υποδεικνύει ότι τώρα πρέπει να δώσουμε έμφαση στην αύξηση του παρονομαστή, με άλλα λόγια σε μια κοινωνική πολιτική επιτακτική της ανάπτυξης, αντί για τροχοπέδη (όπως ήταν τη δόθεν «χρυσή εποχή» πριν από τα μνημόνια).

Γίνεται να έχουμε και ταχύρρυθμη (βιώσιμη) ανάπτυξη και υψηλού επιπέδου κοινωνική προστασία; Η ευρωπαϊκή πραγματικότητα δείχνει ότι γίνεται. Οι πιο επιτυχημένες και δυναμικές ευρωπαϊκές οικονομίες έχουν το πιο στιβαρό και ποιοτικό κοινωνικό κράτος. Και τα δύο αυτά συνδέονται: η Ολλανδία ή η Δανία είναι δυναμικές οικονομίες επειδή το σύστημα κοινωνικής προστασίας εκεί λειτουργεί σωστά (προστατεύει τους φτωχούς και τους ανέργους, διευκολύνει και τους δύο γονείς να συνδυάσουν οικογενειακές και επαγγελματικές ευθύνες, ενώ επίσης επενδύει στην καλή υγεία και στις δεξιότητες όλων των πολιτών).

«Όλα καλά λοιπόν;». Όχι βέβαια. Στις προηγμένες κοινωνίες προκύπτουν συνεχώς νέες ανάγκες. Η ψηφιακή οικονομία απαιτεί ριζική αναβάθμιση των δεξιοτήτων: όχι απλώς απορρόφηση των κοινωτών για επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (στο οποίο είμαστε πρωταθλητές), αλλά ουσιαστικά προ-

γράμματα σπουδών που εφοδιάζουν καταρτιζόμενους με αλπινές γνώσεις (στο οποίο είμαστε ουραγοί). Όσοι δεν τα καταφέρουν –άτομα ή χώρες– κινδυνεύουν να μείνουν για δεκαετίες στο περιθώριο της παγκόσμιας οικονομίας.

Το ίδιο ισχύει για τις υπόλοιπες προκλήσεις: Η κλιματική αλλαγή απαιτεί προστασία για τα θύματα των θεομηνιών και μέριμνα για τους χαμένους των πράσινων φόρων. Η μακροβιότητα επιβάλλει αλλαγή προσανατολισμού (λιγότερες συντάξεις και περισσότερη υγεία), με στόχο το ενεργό γήρας. Η καθίζηση των γεννήσεων δεν αντιμετωπίζεται με προσλήψεις πολυτέκνων στο Δημόσιο, αλλά με αλλαγή παραδείγματος ώστε να πάψει να είναι η χώρα μας εχθρική για τους νέους, εχθρική για τα νέα ζευγάρια, και εχθρική για τα παιδιά. Χάπια εδώ να αναφέρουμε ότι κραυγαζόμαστε επίσης μια πιο ψυχραιμία μεταναστευτική πολιτική, με λιγότερη εχθροπάθεια και περισσότερη ενσωμάτωση, πάντοτε

με στόχο τη λελογισμένη αναζωογόνηση των κοινωνιών μας – εκτός αν προτιμάμε μια γερασμένη Ελλάδα με πληθυσμό 6 εκατομμυρίων. Και δεν αφορούν αυτά μόνο την Ελλάδα: το ίδιο ισχύει π.χ. για την πλούσια Βόρεια Ιταλία όπου ζω και εργάζομαι, καθώς και για άλλες χώρες και περιφέρειες στη Γηραιά (...) Ηπειρο. Το κοινωνικό κράτος είναι το ισχυρό χαρτί της Ευρώπης στην προσπάθειά της να αντιμετωπίσει επιτυχώς αυτές τις δυσκολίες – και άλλες. Θα το κατορθώσει μόνο εάν ανανεωθεί, στην Ελλάδα και παντού.

Ο κ. Μάνος Μασαγγάνης είναι καθηγητής Δημόσιας Οικονομικής στο Πολυτεχνείο του Μιλάνου και επικεφαλής του Παρατηρητηρίου Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Οικονομίας του ΕΙΛΑΜΕΠ. Το κείμενο βασίζεται στην ομιλία του στην εκδήλωση για την παρουσίαση της Έκθεσης της Επιτροπής Σοφών για το Μέλλον της Κοινωνικής Προστασίας και του Κράτους Πρόνοιας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Δευτέρα, 18 Σεπτεμβρίου 2023).

Εμπλοκή στο τέρμα για μεταναστευτικό

Στις εθνικές διαφωνίες κολλάει η μεταρρύθμιση της πολιτικής της Ε.Ε. για τη μετανάστευση λίγους μήνες πριν τις ευρωεκλογές

Βρυξέλλες, του ανταποκριτή μας
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Τα τελευταία τους χαρτιά έχουν αρχίσει να ρίχνουν στο τραπέζι κράτη μέλη και θεσμοί στη μακρά διαβούλευση για τη νέα πολιτική της Ε.Ε. για τη μετανάστευση, καθώς μειώνεται το περιθώριο συμφωνίας πριν από τις ευρωεκλογές. Την Τετάρτη, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επικεκύρησε να σπάσει την εμπλοκή που παρουσιάστηκε τον Ιούλιο στη συζήτηση μεταξύ των κρατών μελών για τον κανονισμό για τη διαχείριση κρίσεων στη μετανάστευση (μεγάλες ροές ή και «εργαλειοποίηση» μεταναστών από τρίτα κράτη), κρατώντας ως «όμπρους» τους κανονισμούς για τη βάση δεδομένων Eurodac και για τους ελέγχους στα σύνορα. Στέλνοντας ουσιαστικά το πολιτικό μήνυμα πως είτε το πακέτο θα προχωρήσει όλο μαζί ή δεν θα προχωρήσει.

Η συνέχεια θα δοθεί την ερχόμενη Πέμπτη στο Συμβούλιο Εσωτερικών Υποθέσεων. Στην ατζέντα των 27 Υπουργών Εσωτερικών βρίσκεται επίσημα η ανταλλαγή απόψεων για την πορεία της μεταρρύθμισης, όμως σύμφωνα με διπλωματικές πηγές στόχος της Ισπανικής Προεδρίας και της Κομισιόν είναι να διαμορφωθεί πολιτική βούληση, ώστε η διαχείριση κρίσεων να ξεκολλήσει ακόμα και σε μία από τις επόμενες συναντήσεις των Μόνιμων Αντιπροσώπων, πριν από την επόμενη συνάντηση των Υπουργών στο Λουξεμβούργο τον Οκτώβριο.

Οι λεπτομέρειες είναι τεχνικές και πολύπλοκες, όμως το διακύβευμα είναι εξόχως πολιτικό, καθώς ενόψει ευρωεκλογών οι εθνικές κυβερνήσεις σε όλη την Ε.Ε. θέλουν να δείξουν στους ψηφοφόρους τους

πως μπορούν φέρουν αποτελέσματα, μεταξύ άλλων και για να αφαιρέσουν επιχειρήματα από την εργαλειοθήκη της Ακροδεξιάς ενόψει των εκλογών του Ιουνίου.

Ισορροπίες με διορία

Η Κομισιόν σύμφωνα με πληροφορίες ήταν ιδιαίτερα έντονη κατά την τελευταία συνάντηση των μόνιμων αντιπροσώπων, διαβλέποντας τον κίνδυνο ολόκληρη η μεταρρύθμιση να επιστρέψει στο

Το διακύβευμα είναι εξόχως πολιτικό, καθώς ενόψει ευρωεκλογών οι εθνικές κυβερνήσεις σε όλη την Ε.Ε. θέλουν να δείξουν στους ψηφοφόρους τους πως μπορούν φέρουν αποτελέσματα.

μηδέν, κάτι που θα ήταν καταστροφικό για την ενότητα της Ε.Ε., αλλά και για την πολιτική παρακαταθήκη της Ούρσουλα Φον ντερ Λάιεν. Επίσημα η Κομισιόν, όπως δήλωσε η αρμόδια εκπρόσωπος Ανίτα Χίπερ στην «Κ», τονίζει πως «παραμένει δεσμευμένη να διατηρήσει το μωμέντουμ» ώστε να υπάρξει κατάληξη βάσει του οδικού χάρτη που συμφωνήθηκε μεταξύ Κομισιόν, Κοινοβουλίου και των εμπλεκόμενων Προεδριών του Συμβουλίου, πριν τον Φεβρουάριο του 2024. Όπως τόνισε η ίδια, μετά τη συμφωνία των κρατών μελών για τους δύο θεμελιώδεις κανονισμούς για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης και για τη διαδικασία ασύλου τον Ιούνιο, Συμβούλιο

και Κοινοβούλιο έχουν «ξεκάθαρη εντολή» για να καταλήξουν σε αποτέλεσμα.

Την ίδια στιγμή, καλά ενημερωμένη πηγή επισημαίνει πως η κίνηση του Κοινοβουλίου αποτελεί κυρίως πολιτικό σινιόλο, και πως οι εργασίες σε τεχνικό επίπεδο για τους δύο «παγωμένους» κανονισμούς συνεχίζονται, ώστε να μπορούν να υπάρξουν πολιτικές συμφωνίες, όταν επαναρχίσουν οι εν λόγω τρίλογοι.

Αγκάθι οι χαλαρώσεις

Το πακέτο για τη μετανάστευση και το άσυλο περιέχει πολλές νομοθεσίες που συνδέονται μεταξύ τους, τόσο λειτουργικά όσο και σε σχέση με πολιτικές ισορροπίες. Η

δύσκολη αυτή εξίσωση αποτυπώνεται στην πολιτική γραμμή της Κομισιόν όπως την παρουσίασε ενώπιον της Ολομέλειας του Κοινοβουλίου η Ούρσουλα Φον ντερ Λάιεν, για μια ισορροπία «μεταξύ της προστασίας των συνόρων και της προστασίας των ανθρώπων», «κυριαρχίας και αλληλεγγύης».

Η πρόταση κανονισμού για την αντιμετώπιση κρίσεων στον τομέα της μετανάστευσης είναι σημαντικό κομμάτι αυτού του παζλ, καθώς καθορίζει συγκεκριμένους κανόνες για τις περιόδους μαζικών αφίξεων μεταναστών ή αιτητών ασύλου, μεταξύ άλλων επισπεύδοντας τις διαδικασίες και δίνοντας όμως μεγαλύτερο περιθώριο στις χώρες υποδοχής για διαχείριση των αι-

τήσεων. Αν και το Κοινοβούλιο υιοθέτησε τον Απρίλιο φέτος τη θέση του για την επικείμενη διαβούλευση με το Συμβούλιο για τελική διαμόρφωση του κανονισμού, τα κράτη μέλη δεν κατάφεραν να έρθουν σε συμφωνία στην τελευταία συνάντηση του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων τον Ιούλιο, όταν Πολωνία, Αυστρία, Ουγγαρία και Τσεχία καταψήφισαν την κοινή θέση, ενώ Γερμανία και Κάτω Χώρες απείχαν, γέροντας την πλάστιγγα. Το θέμα παρέμεινε ανοικτό σε επίπεδο διαβούλευσης μόνιμων αντιπροσώπων μέχρι και τον Ιούλιο και την έναρξη των καλοκαιρινών διακοπών, με τις βόρειες και δυτικές χώρες να διαφωνούν με τις χαλαρώσεις στους

κανόνες που ζητούν τα κράτη «πρώτws γραμμής».

Κλειδί η διαλογή

Το «πάγωμα» που ανακοίνωσε την Τετάρτη η ομάδα των ευρωβουλευτών που εμπλέκονται στις διαβουλεύσεις με το Συμβούλιο για το πακέτο για τη μετανάστευση αφορούν τη μεταρρύθμιση του κανονισμού που αφορά το σύστημα Eurodac, και τον κανονισμό για τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. Και για τους δύο κανονισμούς, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο είχαν καταλήξει στις διαπραγματευτικές τους θέσεις και είχαν ξεκινήσει τις τελικές διαβουλεύσεις. Αυτό που συμβαίνει στην ουσία δεν είναι ότι δεν μπορεί να υπάρξει συμφωνία γι' αυτούς τους δύο κανονισμούς, αλλά ότι δίνεται πολιτικό μήνυμα πως αυτά τα κρίσιμα νομοσχέδια (που αφορούν με- ταξύ άλλων την ενίσχυση της ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων) δεν μπορούν να προχωρήσουν, αν δεν υπάρχουν διασφαλίσεις για αλληλεγγύη στα κράτη πρώτης γραμμής. Μεταξύ άλλων, η μεταρρύθμιση του κανονισμού Eurodac όπως είχε συμφωνηθεί κατ' αρχήν το 2017 θα δώσει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να διατηρούν και να έχουν πρόσβαση σε στοιχεία ατόμων προς απέλαση, μειώνοντας το σχετικό όριο ηλικίας, καθώς και να διατηρούν περισσότερα προσωπικά στοιχεία (πέραν των δακτυλικών αποτυπωμάτων) και φωτογραφίες.

Όσον αφορά τον κανονισμό για τον έλεγχο και τη διαλογή, προβλέπεται η ενοποίηση των κανονισμών που αφορούν τους πολίτες τρίτων χωρών που δεν δικαιούνται να εισέλθουν στην Ε.Ε., και η προσθήκη διαδικασίας ελέγχου πριν από την είσοδο.

Όπως δήλωσε η αρμόδια εκπρόσωπος Ανίτα Χίπερ στην «Κ», τονίζει πως «παραμένει δεσμευμένη να διατηρήσει το μωμέντουμ» ώστε να υπάρξει κατάληξη βάσει του οδικού χάρτη που συμφωνήθηκε μεταξύ Κομισιόν, Κοινοβουλίου και των εμπλεκόμενων Προεδριών του Συμβουλίου.

ΚΛΕΙΣΤΕ ΤΟΥΣ ΔΙΑΚΟΠΤΕΣ

μόλις τους ανάψουν τα παιδιά

FLY BETTER

Θα χαρείτε να μάθετε ότι έχουμε περισσότερα από 250 παιδικά κανάλια στις πτήσεις μας. Απολαύστε χαλάρωση και ξεκούραση όσο ανακαλύπτουν κόσμους με μάγους, ήρωες και εξωγήινους. Με παιχνίδια που παίρνουν μαζί τους και επιπλέον δωράκια, μπορείτε να ρυθμίσετε το κάθισμά σας σε θέση ανάκλισης και να αφήσετε την ψυχαγωγία στα χέρια μας. Πετάξτε σε περισσότερους από 130 προορισμούς, μεταξύ άλλων στο Ντουμπάι, η Μάλτα και η Ταϊλάνδη, και απολαύστε το ταξίδι όσο και τον προορισμό.

Emirates

Προεδρικό σε παρατεταμένη κρίση

Η κρίση Κωμοδρόμου ξέβρασε την επιπολαιότητα στον Λόφο και την αδυναμία διαχείρισης κρίσεων

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η **Γενική** Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη αποτελούσε για τον Νίκο Χριστοδουλίδη το κρίσιμο τεστ για τον πρώτο χρόνο διακυβέρνησής του, αλλά και ταξίδι στο οποίο επένδυσε προσωπικά και πολιτικά πολλά. Αφενός γιατί φιλοδοξούσε πως από το περιθώριο των συναντήσεων θα επιτύχανε να σταλεί –έστω επικοινωνιακά– ένα θετικό μήνυμα για το Κυπριακό. Αφετέρου γιατί θεωρούσε πως η παρουσία του εκεί θα ενίσχυε το πολιτικό του βάρος. Όχι μόνο γιατί ως πρώην διπλωμάτης και τέως υπουργός Εξωτερικών θεωρεί τις διπλωματικές του επαφές το δυνατό του πολιτικό χαρτί, αλλά κυρίως γιατί εκείνες οι επαφές εκτιμούσε ότι θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη διορθωτική κίνηση που θα διάγραφε με κάποιον τρόπο αστοχίες που είχε καταγράψει μέχρι τώρα η κυβέρνηση.

Το κατά πόσο αυτή η σκέψη ήταν από μόνη της υπέρμετρα αισιόδοξη ή φιλόδοξη είναι σίγουρα ένα ζήτημα. Το σίγουρο όμως είναι πως κανείς στον περίγυρό του δεν ανέμενε πως η Νέα Υόρκη θα απο-

Το παρασκήνιο της περίπτωσης Κωμοδρόμου, το μπαλάκι ευθυνών στο Προεδρικό και μία κρίση που ξέφυγε στην πορεία.

τελούσε υποσημείωση πίσω στη Λευκωσία. Υποσημείωση, καθώς η υπόθεση Κωμοδρόμου είχε ήδη εκθέσει ανεπανόρθωτα την εικόνα της κυβέρνησης και είχε επισκιάσει τις εκεί πρωτοβουλίες. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας που παρακολουθούσε με εκνευρισμό τα ΜΜΕ και τι εκτυλισσόταν στη Λευκωσία ενόσω ήταν στη Νέα Υόρκη επιστρέφει, χωρίς να κουβαλά μαζί του εξελίξεις στο Κυπριακό. Την ίδια στιγμή έχει να διαχειριστεί μία κρίση με σαφείς πολιτικές προεκτάσεις. Κρίση που έχει θέσει την κυβέρνηση σε περιδίνηση στους πρώτους έξι μήνες διακυβέρνησής της.

Το σιριαλ Δόξα

Η περίπτωση της Δόξας Κωμοδρόμου βεβαίως δεν ξέσπασε ξαφνικά σήμερα. Αντιθέτως, η απασχόλησή της αποτελούσε αντικείμενο συζητήσεων και για κάποιους πρόκληση από τον καιρό που εργοδοτείτο στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, καθώς παράλληλα με τα εκεί καθήκοντά της παρουσίαζε εκπομπή πρώτα σε ιδιωτικό σταθμό και στη συνέχεια στο κρατικό κανάλι. Μετά από καταγγελίες το θέμα συζητήθηκε αναπόφευκτα στο Διοικητικό Συμβούλιο του Πανεπιστημίου Κύπρου, με τον Πρύτανη Τάσο Χριστοφίδη να τη στηρίζει πλήρως και να υποστηρίζει ότι η παρουσία της στα ΜΜΕ διευκολύνει και προωθεί τη δράση του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Όμως παρόμοια ήταν η αντίδρασή της και όταν διορίστηκε αναπληρώτρια κυβερνητική εκπρόσωπος, καθώς η ίδια επέμενε να διατηρήσει τη θέση της στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αυτό πέ-

τυχε. Υπήρχε όπως υποστήριζε το επαγγελματικό ρίσκο και η ανασφάλεια του τι θα κάνει όταν θα τελείωνε η θητεία της στο Προεδρικό. Αξίζει να σημειωθεί πως και ο Παναγιώτης Σεντόνας ήταν λειτουργός του Πανεπιστημίου Κύπρου προτού διοριστεί αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος, είχε παραιτηθεί κανονικά από τη θέση του στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, χωρίς να θέσει ποτέ ζήτημα ρίσκου ή στην περίπτωση Κωμοδρόμου να ερμηνεύσει διαφορετικά τον νόμο. Το θέμα διπλοθεσίας αποκαλύφθηκε από τον Μάιο, εκθέτοντας για πρώτη φορά τον Πρόεδρο. Λύση στο πρόβλημα θεωρήθηκε το να μετατραπεί ο διορισμός της από αξιωματούχος, σε απόσπασης ειδικών καθηκόντων. Μία μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε και στην περίπτωση του Ανδρέα Ιωσήφ τέως διευθυντή του γραφείου Τύπου του Προέδρου Αναστασιάδη, ο οποίος αμέσως μετά το τέλος της θητείας του γύρισε κανονικά στο κρατικό κανάλι.

Ο ρόλος της Βουλής

Ένα είναι η επιμονή της να μην εγκαταλείψει τη θέση της στο Πανεπιστήμιο και άλλο ωστόσο το ζήτημα των υπερωριών. Το τελευταίο αποκαλύφθηκε τυχαία στη Βουλή, όταν την 11η Σεπτεμβρίου συζητείτο γενικά το ζήτημα των αποπαγοποιήσεων. Το ΑΚΕΛ ζήτησε συγκεκριμένη ενημέρωση για το τι συμβαίνει στο Προεδρικό, δεδομένου και του ότι είχε αρχίσει ήδη να συζητείται το ζήτημα των πολλών αποσπάσεων στον Λόφο. Εκεί διαπιστώθηκε πως η αναπληρώτρια κυβερνητική εκπρόσωπος μαζί με

δύο άλλους λειτουργούς του Προεδρικού κατέγραφαν υπερωρίες. Ο βουλευτής Λευκωσίας Χρίστος Χριστοφίδης χαρακτήρισε το συμβάν απαράδεκτο και ζήτησε αναβολή της έγκρισης μέχρι να ενημερωθεί η Βουλή από τον γενικό ελεγκτή.

Στην πρώτη εκείνη συνεδρία, όλα τα κόμματα πλην του ΑΚΕΛ ήθελαν να κλείσει το όλο ζήτημα συνοπτικά, εγκρίνοντας τις υπερωρίες, ωστόσο ο εκπρόσωπος Τύπου του ΔΗΣΥ Ονούφριος Κουλλά είπε ότι από τη στιγμή που ένα μεγάλο κόμμα ζητά αναβολή μιας βδομάδας τότε θα έπρεπε να συζητηθεί την επόμενη βδομάδα. Ο Χρίστος Χριστοφίδης ήταν το πρόσωπο που

επέμεινε για το ζήτημα των υπερωριών και διαφάνηκε από τη δεύτερη συνεδρία της Βουλής, ότι ενώ η υφυπουργός παρά τω Προέδρω Ειρήνη Πιική ανέφερε στο κρατικό ραδιόφωνο ότι το αίτημα για υπερωρίες έχει αποσυρθεί, διά της υπογραφής του κυβερνητικού εκπροσώπου Κωνσταντίνου Λετυμπιώτη είχε ήδη εγκρίνει τις υπερωρίες της και Κωμοδρόμου για δεξιώσεις, εγκαίρως, μνημόσυνα και φιλικές εκδηλώσεις.

Κάτω από τον πήχη

Το ερώτημα που εγείρεται βεβαίως είναι για ποιο λόγο ο Νίκος Χριστοδουλίδης επέμενε να διορίσει ως αξιωματούχο με ειδικό καθεστώς

ένα πρόσωπο του οποίου η κύρια ανησυχία ήταν η εργασιακή σταθερότητα και οι μισθολογικές προσαυξήσεις. Οι υπερωρίες που έγιναν νύχτα και οι προεκτάσεις που πήρε το όλο θέμα οδήγησαν το Προεδρικό σε παρατεταμένη αμηχανία και σε σύγχ. Δεν πέρασε ασχολίαστη η παραδοχή της δημοσιογράφου του ΑΛΡΗΑ Κατερίνας Αγαππού ότι αναζητούσε κάποιο κυβερνητικό στέλεχος να τοποθετηθεί για το εν λόγω συμβάν και κανείς δεν ευκαιρούσε. Η υφυπουργός παρά τω Προέδρω Ειρήνη Πιική, μετά τις πρώτες της δηλώσεις επέλεξε να πάρει ολιγοήμερη άδεια την ώρα που ο Πρόεδρος και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος βρίσκονταν στη Νέα Υόρκη. Αυτό από μόνο του σε συνδυασμό με την άρνηση του Βικτώρα Παπαδόπουλου να τοποθετηθεί επί του ζητήματος, έστειλε το μήνυμα πως είτε οι ίδιοι δεν θέλουν να φθαρούν πολιτικά από αυτή την εξέλιξη είτε ότι δεν μπορούν να τη διαχειριστούν, είτε ότι δεν θέλουν να δώσουν σανίδα σωτηρίας στην και Κωμοδρόμου.

Εκτεθειμένοι πάντως από την όλη υπόθεση είναι τόσο η κα Πιική όσο και ο κ. Λετυμπιώτης. Η υφυπουργός παρά τω Προέδρω είχε ανεβάσει τον πήχη των προσδοκιών, όταν ανέλαβε το χαρτοφυλάκιό της, καθώς παρουσιάστηκε ως υφυπουργός που θα ελέγχει θα αξιολογεί το έργο όλου του υπουργικού σχήματος και θα βάζει σε τάξη τους υπουργούς. Έχει ήδη προκαλέσει ενόχληση σε υπουργούς και γενικούς διευθυντές μετά την απόφαση αποσπάσεων δώδεκα λειτουργιών που θα επιβλέπουν τον ρόλο των υπουργών. Γι' αυτόν ακρι-

βώς τον λόγο δεν είναι λίγοι που διερωτήθηκαν σκωπτικά ότι όταν δεν μπορεί να ελέγξει την ομαλή λειτουργία του Προεδρικού πώς είναι αισιόδοξη ότι θα μπορέσει να ελέγξει τη λειτουργία τόσων υπουργείων. Ερώτημα είναι κατά πόσο γνώριζε και συναινέσει, αν αυτό έγινε εν αγνοία της ή αν η ίδια βρήκε αυτή τη μέθοδο ως λύση.

Ο Κωνσταντίνος Λετυμπιώτης από την άλλη μένει εκτεθειμένος αφενός επειδή υπέγραφε τις υπερωρίες, αφετέρου γιατί όταν ρωτήθηκε γι' αυτό, το αρνήθηκε. Η τοποθέτησή του ότι ο ίδιος απλώς πιστοποιούσε πού βρίσκονταν «άτομα» δείχνει και τον διεκπεραιωτικό τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται μία κατ' έξοχήν πολιτική θέση που κατέχει.

Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος μπορεί να θεωρείται από πολλούς ως η μικρογραφία του Νίκου Χριστοδουλίδη εξαιτίας του μετριοπαθούς προφίλ του και των καλών σχέσεων που δημιουργεί, ωστόσο, επί του παρόντος δεν κατάφερε να επιτελέσει επαρκώς τον κύριο ρόλο του: να διαχειρίζεται επικοινωνιακά τις κρίσεις που προκύπτουν στο κυβερνητικό σκήμα. Δεν είναι μόνο η πολιτική απειρία, είναι και η

Την παύση θεωρούν ως μονόδρομο πολιτικοί κύκλοι, προκειμένου να εκτονωθεί το ζήτημα.

αγνοία σε συγκεκριμένα ζητήματα –κυρίως στο Κυπριακό– και θεωρείται μάλλον και ο λόγος που η διακυβέρνηση αποφεύγει να εφαρμόσει το συχνό briefing δημοσιογράφων που αρχικά δεσμεύθηκε ότι θα εφαρμόσει.

Αυτό πάντως που διαρρέεται από το Προεδρικό είναι πως ο Πρόεδρος, όταν θα επιστρέψει, θα επιληφθεί προσωπικά του ζητήματος. Πολιτικοί κύκλοι σημειώνουν πως η παύση Κωμοδρόμου αποτελεί μονόδρομο. Όχι μόνο γιατί διαφορετικά δεν θα εκτονωθεί η κρίση αλλά και εξαιτίας του χαρτοφυλακίου της. Το γεγονός ότι είναι αναπληρώτρια κυβερνητική εκπρόσωπος και κατ' επέκταση το πρόσωπο της κυβέρνησης, θα υπονομεύει την ίδια την κυβέρνηση και το έργο της, όποτε η ίδια εμφανίζεται. Ήδη τα κόμματα της συγκυβέρνησης έχουν στείλει με τον τρόπο τους το μήνυμα πως η Δόξα Κωμοδρόμου θα πρέπει να παυθεί. Το είπε ευσεχώς από το ραδιόφωνο του «Πολίτη» ο Χρύσιος Παντελίδης, όταν είπε πως ο Πρόεδρος θα πρέπει να το χειριστεί μόλις επιστρέψει, όμως την παραίτησή της ζήτησε ευθέως ο βουλευτής ΔΗΚΟ Χρίστος Ορφανίδης. Και στη ΔΗΠΑ ο αντιπρόεδρος του κόμματος Μαρίνος Κλεάνθους έχει πάρει σαφή θέση έναντι όσων εκτυλίχθηκαν. Εκτός από κάποιες εξαιρέσεις, ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν έχει να αντιμετωπίσει μόνο την απροθυμία στελεχών από τα συγκυβερνώντα κόμματα να στηρίξουν την κυβέρνηση στα δύσκολα. Έχει να αντιμετωπίσει πλέον και την απροθυμία των κυβερνητικών στελεχών να το πράξουν όπως άλλωστε φάνηκε.

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης παρακολουθούσε από τη Νέα Υόρκη τις εξελίξεις και αναμένεται να επιληφθεί προσωπικά του θέματος.

Ο λογαριασμός στον Πρόεδρο

Το ερώτημα είναι για ποιο λόγο μία τέτοια κρίση που θα μπορούσε να τύχει χειρισμού πήρε τέτοιες διαστάσεις, προκαλώντας σαφές πλήγμα στην εικόνα της κυβέρνησης. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης επέλεξε να έχει στον στενό του περίγυρο πρόσωπα τα οποία είναι της απόλυτης εμπιστοσύνης του, είτε λόγω των οικογενειακών δεσμών είτε εξαιτίας της προσήλωσης που του έδειξαν κατά τη διάρκεια του δύσκολου προεκλογικού. Η σαφής όμως πολιτική τους απειρία και εν πολλοίς η απουσία πολιτικού βάθους και βάρους φαίνεται καθημερινά από την επιπολαιότητα με την οποία χειρίζονται και τις μικρότερες δυσκολίες. Το ζήτημα για τον ίδιο είναι αν θα συνεχίσει με την ίδια συνταγή, ρισκάροντας να πλήξει καιρίως όχι μόνο την εικόνα μιας κυβέρνησης που εξελέγη ως αντισυστημική και άφθαρτη αλλά και το όποιο όραμα έχει για αλλαγές και μεταρρυθμίσεις επιλέγοντας πρόσωπα που όχι μόνο δεν μπορούν, αλλά και τον εκθέτουν. Την ίδια στιγμή θα πρέπει να αντιμετωπίσει το γεγονός ότι ήδη κόμματα της συγκυβέρνησης άρχισαν να δυσφορούν, βλέποντας κόστος σε όλο αυτό και να υπολογίσει ανάμεσα στις ζημιές, πως όσο αποδυναμώνεται η κυβέρνηση τόσο θα ενδυναμώνεται εμμέσως ο ΔΗΣΥ, ο οποίος επιμένει να παραμένει εκτός της κυβέρνησης.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι παγκοσμίως

22 γραφεία παγκοσμίως

πωλήσεις σε 110 χώρες

29% των κυπριακών εξαγωγών

Τα ΑΚΕΛικά κάστρα και οι πιθανές συμμαχίες

Οι υποψήφιοι δήμαρχοι και αντιδημαρχίες που θα επιδιώξει να έχει το κόμμα της Αριστεράς

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Στο τελικό στάδιο, εντός των κομματικών ομάδων σε επαρχιακό επίπεδο βρίσκονται οι διεργασίες στο ΑΚΕΛ ενόψει των δημοτικών εκλογών του Ιουνίου. Με στόχο να μη καθούν κάστρα που έχουν κατακτηθεί κατατίθενται ονόματα σε μια προσπάθεια αντιπροσωπευτικής παρουσίας σε όλους τους δήμους και κοινότητες της Κύπρου. Η προσπάθεια για το ΑΚΕΛ δεν φαντάζει εύκολη την παρούσα φάση αναλογιζόμενος κανείς την περιθωριοποίηση από τα κόμματα που στηρίζουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη αλλά και την ξεκάθαρη «πόρτα» από τον ΔΗΣΥ που δήλωσε πως δεν θα συνεργαστεί με ΑΚΕΛ και ΕΛΑΜ. Βέβαια και σε αυτό το κομμάτι τίποτα δεν είναι οριστικό, μιας και το ΔΗΚΟ να μην επιλέγει συνεργασίες με τον ΔΗΣΥ (μια συμμαχία που φαίνεται να του εξασφαλίζει περισσότερες αντιδημαρχίες) ωστόσο υπάρχουν και δήμοι, λίγοι στον αριθμό αλλά ουσιαστικής σημασίας για το ΑΚΕΛ, που φαίνεται πως μπορεί να ανθήσει μια συνεργασία μεταξύ των δύο.

Αναμένεται μάλιστα πως οι Στέφανος Στεφάνου και Νικόλας Παπαδόπουλος θα τα πουν εκ νέου, με την ολοκλήρωση των διεργασιών εντός των κομμάτων τους. Ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ τις προηγούμενες μέρες είχε σειρά επαφών με τα στελέχη του ανά επαρχία ώστε να ακούσει πώς οι ίδιοι σκιαγραφούν τις τοπικές κοινωνίες.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο Δήμος Λάρνακας και η απήκηση του νυν δημάρχου Ανδρέα Βύρα. Οι τοπικοί φορείς του ΔΗΚΟ ξεκάθαρα τοποθετούνται υπέρ της στήριξης του, πηζόντας με αυτό τον τρόπο την ηγεσία για μία συνεργασία με το κόμμα της Αριστεράς. Αν και σε συναντήσεις που προηγήθηκαν ο ΔΗΣΥ φέρεται να έδωσε το μήνυμα πως στη συνεργασία με το ΔΗΚΟ τα θέλει όλα, στη συγκεκριμένη περίπτωση ο Νικόλας Παπαδόπουλος φαίνεται πως θα επιμείνει στη στήριξη του υποψηφίου του ΑΚΕΛ, με το αζημίωτο βέβαια, διεκδικώντας την αντιδημαρχία. Πιθανή συνεργασία ΑΚΕΛ –ΔΗΚΟ για στήριξη του ίδιου προ-

σώπου πιθανόν να υπάρξει και στον Δήμο Λακατάμις. Η νυν δήμαρχος Φωτούλα Χατζήπαπα, η μοναδική γυναίκα δήμαρχος πέραν από τους κατεχόμενους δήμους, θεωρείται επιλογή νίκης από το κόμμα της Αριστεράς, το οποίο και θα στηρίξει την επανεκλογή της. Η ίδια φαίνεται να έχει τη στήριξη της τοπικής κοινωνίας, ανεξαρτήτως κομματικών πεποιθήσεων και αυτό προβληματίζει το ΔΗΚΟ σε σχέση με την επιλογή του χωρίς ωστόσο μέχρι σήμερα να έχει ανοίξει τα χαρτιά του σε ό,τι αφορά το όνομα που θα στηρίξει στον συγκεκριμένο δήμο.

Δυνατό χαρτί για το ΑΚΕΛ είναι και ο Δήμος Ιδαλίου. Μπορεί ο νυν δήμαρχος Λεόντιος Καλλένος να ξεκαθάρισε πως δεν πρόκειται να επαναδικδικήσει οποιοδήποτε αξίωμα στις επερχόμενες δημοτικές εκλογές, ωστόσο η δύναμη του κόμματος στα δημοτικά διαμερίσματα του δήμου είναι ισχυρή και το νέο πρόσωπο που θα διεκδικήσει τη δημαρχία όπως όλα δείχνουν θα είναι ο νυν δημοτικός σύμβουλος Σταύρος Χατζηγιάννης, ο οποίος μπαίνει στη μάχη με αξιώσεις. Ανάμεσα στους δήμους που έχουν μπει στο στόχαστρο του ΑΚΕΛ είναι και ο Δρομολοξιάς -Μενεού. Ο νυν δήμαρχος Κύπρος Ανδρονίκου χαρακτηρίζεται ως ο άνθρωπος που θα μπορούσε να ηγηθεί του ενιαίου πλέον δήμου που περιλαμβάνει και τα δημοτικά διαμερίσματα Τερσεφάνου, Περβολιών και Κιτίου, περιοχές με ισχυρή παρουσία της Αριστεράς, ενώ σε ό,τι αφορά την επαρχία Λάρνακας το ΑΚΕΛ θα θεωρήσει νίκη και την εξασφάλιση στον Δήμο Λευκάρων της αντιδημαρχίας του Κόρνου.

Λεμεσός - Πάφος

Σε σχέση με τον Δήμο Λεμεσού τα πράγματα δεν έχουν ακόμη ξεκαθαρίσει, ωστόσο το όνομα του Γιάννη Αρμευτή που έχει εξαγγελθεί ήδη την υποψηφιότητά του ως ανεξάρτητος βρίσκεται στο τραπέζι των συζητήσεων ως επιλογή. Μία υποψηφιότητα που φέρεται να προσελκύει το προοδευτικό κοινό, ενώ δεν αποκλείεται να εξασφαλίσει τη στήριξη τόσο του ΑΚΕΛ όσο και του ΔΗΚΟ με το πρώτο να

Η προσπάθεια για το ΑΚΕΛ δεν φαντάζει εύκολη, αναλογιζόμενος κανείς την περιθωριοποίηση από τα κόμματα που στηρίζουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη αλλά και την ξεκάθαρη «πόρτα» από τον ΔΗΣΥ που δήλωσε πως δεν θα συνεργαστεί με ΑΚΕΛ και ΕΛΑΜ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΒΥΡΑΣ

Στον Δήμο Λάρνακας, η υποψηφιότητά του δημάρχου πιθανότατα να κερδίσει και την υποστήριξη του ΔΗΚΟ.

ΦΩΤΟΥΛΑ ΧΑΤΖΗΠΑΠΑ

Η δήμαρχος Λακατάμις θεωρείται επιλογή νίκης από το ΑΚΕΛ, έχοντας τη στήριξη της τοπικής κοινωνίας.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ

Ο δήμαρχος Πέγειας θα είναι ο υποψήφιος που θα στηρίξει το ΑΚΕΛ για τον νέο Δήμο Ακάμα.

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ο δήμαρχος Ύψωνα που προέρχεται από τον χώρο της Αριστεράς ανακάλυψε ήδη ότι θα επαναδικδικήσει.

διεκδικεί και αντιδημαρχία. Στο Δήμο Ανατολικής Λεμεσού θα διεκδικήσει εκ νέου ο δήμαρχος Γερμασόγειας Κυριάκος Ξυδιάς, δίνοντας προβάδισμα στο ΑΚΕΛ, ενώ παρόμοια δεδομένα υπάρχουν και στον Δήμο Δυτικής Λεμεσού όπου ο νυν δήμαρχος Ύψωνα Παντελής Γεωργίου που προέρχεται από τον χώρο της Αριστεράς ανακοίνωσε ότι θα επαναδικδικήσει έχοντας μάλιστα τη στήριξη των πλειστων κοινοταρχών της περιοχής. Την ίδια ώρα στα Πολεμίδια, όπου διαφαίνεται μία δυναμική του κόμματος της Αριστεράς, γίνονται σοβαρές σκέψεις για διεκδίκηση του δήμου με δικό του υποψήφιο.

Στην Πάφο η πιθανή επαναδικδίκηση από τον νυν δήμαρχο Φαίδωνα Φαίδωνος δεν αφήνει και πολλά περιθώρια ελιγμών, με το ΑΚΕΛ ωστόσο να προσανατολίζεται σε μία συνεργασία με ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ με υποψήφιο κοινής αποδοχής. Στον Δήμο Ανατολικής Πάφου (Γεροσκήπου) η ανεξάρτητη υποψηφιότητά του Νίκου Παλιού που

έχει ήδη τη στήριξη των Κινήματος Οικολόγων θα υποστηρικθεί και από το ΑΚΕΛ. Στο νέο Δήμο Ακάμα, στον οποίο θα περιλαμβάνεται η Πέγεια και το μεγαλύτερο μέρος του Εθνικού Δασικού Πάρκου, καθώς και οι κοινότητες Κισσόνεργας, Ακουρού, Κάθηκα, Πάνω Αρόδων, Κάτω Αρόδων και Ύψειας ο υποψήφιος που θα στηρίξει το ΑΚΕΛ και αναμένεται να επικρατήσει είναι ο νυν δήμαρχος Πέγειας Μαρίνος Λάμπρου. Σε ό,τι αφορά τον μητροπολιτικό Δήμο Λευκωσίας ακόμη δεν έχει κλειδωθεί η υποψηφιότητα Αχιλλέα Δημητριάδη, αν και τα περιθώρια στενεύουν. Το ΑΚΕΛ στηρίζει τη συγκεκριμένη υποψηφιότητα, πιστεύοντας ότι ο διακεκριμένος νομικός (και υποψήφιος πρόεδρος στις τελευταίες εκλογές) έχει τις ικανότητες και τις γνώσεις να διαχειριστεί τις πολύπλερες ανάγκες της Λευκωσίας.

Στον Δήμο Στροβόλου τα πράγματα περιπλέκονται. Η πιθανή υποψηφιότητα του νυν δημάρχου Ανδρέα Παπαχαλαράμπους, ο οποίος

εργάστηκε για την ανάδειξη του Νίκου Χριστοδουλίδη στην προεδρία, φέρνει σε δύσκολη θέση την ηγεσία του ΔΗΣΥ. Αν αναλογιστεί κανείς πως ο συγκεκριμένος θεωρείται κόκκινο πανί για τον Αβέρωφ Νεοφύτου δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο τα πράγματα σε σχέση με τη στήριξη του από τον ΔΗΣΥ. Βέβαια αυτό δεν μπορεί να ανατρέψει την επανεκλογή του, αν αναλογιστεί κανείς πως κατέβηκε υποψήφιος και εξελήχθη ως «αντάρτης» χωρίς την επίσημη στήριξη του ΔΗΣΥ. Πάντως, για το ΑΚΕΛ ο Δήμος Στροβόλου παραμένει γρίφος για δυνατούς λύτες με το κόμμα να δλώνει έτοιμο να συζητήσει όνομα που πιθανόν να κατατεθεί από πλευράς ΔΗΚΟ όπως του νυν δημοτικού συμβούλου Σταύρου Σταυρινίδη. Σε ό,τι αφορά τον Δήμο Λατσιών - Γερίου το ΑΚΕΛ αναμένεται να διεκδικήσει αντιδημαρχίες, μιας και κρίνεται δύσκολη η διεκδίκηση της δημαρχίας.

Αντιδημαρχία είναι πιθανόν να διεκδικηθεί και στον Δήμο Δερύ-

κειας -Παραλιμνίου με τον Νίκο Λίλη από το δημοτικό διαμέρισμα της Δερύνειας, ενώ ανοικτό παραμένει το ενδεχόμενο και για αντιδημαρχία στον Δήμο Αγίας Νάπας.

Στόχος πάντως της Εζέκια Παπαϊωάννου είναι όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτικά ψηφοδέλτια στα οποία θα διαφαίνεται η πρόθεση για άνοιγμα στην κοινωνία και η συνεργασία με πρόσωπα που τους ενώνουν περισσότερα από όσα τους χωρίζουν, δίνοντας και το μήνυμα πως παραμένει στο τραπέζι η πρόταση για κοινωνική συμμαχία. Το στοίχημα βέβαια είναι και για τον ίδιο τον γενικό γραμματέα του κόμματος Στέφανο Στεφάνου, ο οποίος έχει τη θετική εικόνα από τα αποτελέσματα των τελευταίων προεδρικών εκλογών, ωστόσο, τα ποσοστά που θα λάβει, οι δήμοι που θα εξασφαλίσει και η διατήρηση των δύο ευρωβουλευτών θα του δώσουν περαιτέρω ώθηση για ουσιαστικές αλλαγές με ορίζοντα την πενταετία και τις επόμενες προεδρικές.

ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ / Του ΠΑΣΧΟΥ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΗ

Ο άγνωστος Σ. Κ.

Όταν ένα κόμμα έχει ως μοναδικό στόχο «να φύγει ο Μπ-τσοτάκνς», είναι λογικό ότι θα του προκύψει κάποιος Κασσελάκνς, που θα δηλώσει «αντι-Μπ-τσοτάκνς». Λέμε «κάποιος Κασσελάκνς», διότι αυτήν τη στιγμή δεν ξέρουμε πολλά για το άτομο του. Για την ακρίβεια, ξέρουμε μόνον όσα μάς είπε ο ίδιος, δηλαδή ένα σερί επιτυχιών. Σποραδικώς εμφανίζονται στα κοινωνικά δίκτυα διάφορα στοιχεία ή «στοιχεία» που αμφισβητούν πτυχές του αφηγήματός του, αλλά στο Διαδίκτυο πλεονάζουν και τα fake news. Έτσι, σήμερα το βράδυ, πιθανότατα, θα έχουμε ως υποψήφιο πρωθυπουργό κάποιον που πριν από δύο μήνες δεν γνωρίζαμε ούτε τ' όνομά του και τώρα δεν ξέρουμε ούτε τι πρεσβεύει ούτε ποιος πραγματικά είναι.

Πολλοί θεωρούν ότι αυτή η άγνοια αποτελεί αποτυχία της συμμετοχικής δημοκρατίας, δηλαδή της εκλογής αρχηγού από τη βάση. Μπορεί να κινητοποιεί τους πολίτες, σε άνυδρους για την πολιτική καιρούς, αλλά από την άλλη, οι μηχανισμοί ενός κόμματος πάντα εκλέγουν κάποιον που έχει κολάσει ένσθημα: συνήθως στο κόμμα, αλλά μπορεί –πιο σπάνιο– στην κοινωνία. Αντ' αυτού έχουμε το θολό «με λένε Στέφανο και έχω κάτι να σας πω...». Από την άλλη πλευρά, όμως, αυτό είναι αποτυχία της εκλογής, α λα ελληνικά.

Η εκλογή από τη βάση είναι ανταγωνιστική διαδικασία. Στόχος της είναι να αναδείξει πιθανά ψεγάδια των υποψηφίων, πριν τα χρησιμοποιήσουν στη μεγάλη αρένα οι αντίπαλοι του κόμματος. Στην

Αν θέλαμε να ψάξουμε το βιογραφικό του κ. Κασσελάκη,θα βρίσκαμε ανυπέρβλητα νομικά εμπόδια,με πρώτο τα «προσωπικά δεδομένα».

Ελλάδα, της τάχα μου ευπρέπειας, ουδείς αγγίζει το φαινόμενο Κασσελάκη, πριν να είναι αργά. Οι εσωκομματικοί του αντίπαλοι είναι εξ αρχής απονευρωμένοι. Οποιαδήποτε νύξη, το παραμικρό ερώτημα για την πορεία Κασσελάκη, βαφτίζεται αμέσως «τοξικότητα» ή, ακόμη χειρότερα, «αντισυντροφικότητα». Εξάλλου, όπως είπαμε και στην

αρχή, για τον ΣΥΡΙΖΑ «ένας είναι ο εχθρός» και, συνεπώς, όποιος εναντιώνεται στον κ. Μπ-τσοτάκν είναι εξ ορισμού αψεγάδιαστος.

Κι αν έχει ψευδη στο βιογραφικό του, «αυτά θα κοιτάμε τώρα;». Να σημειώσουμε εδώ ότι υπάρχει πλούσια ιατρική βιβλιογραφία για τις ασυναίσθητες βλάβες που προξενούν στον εαυτό τους τους οι μοιρανοί και τοξικοί άνθρωποι. Τα μέσα ενημέρωσης είναι απαξιωμένα στα μάτια των ψηφοφόρων του ΣΥΡΙΖΑ, λόγω της χρόνιας τοξικής ρητορείας του κόμματός τους. Ό,τι και να πουν για τον κ. Κασσελάκη θα πάει στον βρόντο. Εξάλλου, το τελευταίο που θα ήθελε –θα θέλαμε– είναι να μας ξαναπιάσει στο στόμα του ο κ. Παύλος Πολάκης, μαζί με τον συρφετό που τον ακολουθεί στα social media.

Αλλά ακόμη κι αν θέλαμε να τον ψάξουμε, θα βρίσκαμε ανυπέρβλητα νομικά εμπόδια, με πρώτο τα διαβόητα «προσωπικά δεδομένα». Κακά τα ψέματα.

Ο κ. Κασσελάκης μέχρι σήμερα αργά το βράδυ παραμένει ένας ιδιώτης, που είδε φως στον ΣΥΡΙΖΑ διαβόητα «προσωπικά δεδομένα». Κατά τον κ. Χρυσόγονο, υπάρχει η 330/2011 του Αρείου Πάγου με την οποία καταδικάζονται αμετακλήτως οι έχοντες τα αρχικά ο πατήρ Θ.Κ. και ο υιός του Σ.Κ. για «υπεξαίρεση αντικειμένου ιδιαιτέρως αξίας (...) τον Ιανουάριο

του 2003», απόφαση που ο υποψήφιος αρχηγός του ΣΥΡΙΖΑ αποδίδει σε «παραδικαστικό κύκλωμα». Από τη χρονολογία τέλεσής του αδικήματος, προκύπτει ότι «πρόκειται για τον αδελφό του, Στέλιο, και όχι για τον 15χρονο –τότε– Στέφανο Κασσελάκη» (Documento, 20.9.2023).

Το βασικό πρόβλημα, όμως, παραμένει. Λόγω «προσωπικών δεδομένων», δημόσια έγγραφα, οι δημόσιες αποφάσεις των ανωτάτων δικαστηρίων είναι λογοκριμένα, λόγω της νομικής μόδας των ημερών, σε βαθμό που κάποια στιγμή μπορεί να κάνουμε πρωθυπουργό τον Τ.(άδε) Τ.(αδόπουλο) για να ανακαλύψουμε μετά ότι έχει τον μισό ποινικό κώδικα στην πλάτη του. Λογικό! Δεν ήταν ιδιώτης πριν γίνει πρωθυπουργός;

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΘΕΟΠΕΜΠΤΟΥ, πρόεδρος Οικολόγων

Είτε θα κατέλθω ευρωβουλευτής είτε τελειώνει η πολιτική μου πορεία

Φεβρουάριο ολοκληρώνεται η θητεία μου στην ηγεσία του Κινήματος – Δεν θα είμαι ξανά υποψήφιος βουλευτής

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

«**Είτε** θα είμαι υποψήφιος στις ευρωεκλογές είτε τελειώνει η πολιτική μου πορεία σε εκλεγμένη θέση» δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο πρόεδρος του Κινήματος Οικολόγων – Συνεργασία Πολιτών Χαράλαμπος Θεοπέμπτου. Αναφέρει ότι έχουν ξεκινήσει οι διεργασίες για τη διπλή εκλογική αναμέτρηση Ιουνίου και ότι διερευνάται η πιθανότητα συμμετοχής Τουρκοκυπρίου στο ευρωψηφοδέλτιο των Οικολόγων. Με αφορμή την υπόθεση της αναπληρώτριας κυβερνητικής εκπροσώπου, ασκεί κριτική στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη και διερωτάται αν θα πληρώνουμε και τον Πρόεδρο overtime.

–**Ποια είναι η κατάσταση στους Οικολόγους αυτή την περίοδο;**

–Προετοιμαζόμαστε για καταστατικό συνέδριο, αρχές Νοεμβρίου. Θα ακολουθήσει πολιτικό συνέδριο, πριν από τα Χριστούγεννα, για ανανέωση των θέσων μας. Έχουμε, επίσης, ξεκινήσει διεργασίες για ευρωεκλογές και δημοτικές εκλογές.

–**Υπάρχουν αλλαγές που προωθούνται στο καταστατικό;**

–Η πιο σημαντική αλλαγή που προωθείται και ελπίζω να περάσει, είναι η πρόταση που υπέβαλα για να έχουμε συμπροέδρους. Έναν άντρα και μία γυναίκα. Αυτό συμβαίνει στα πλείστα ευρωπαϊκά κόμματα. Οι δύο πρόεδροι χωρίζουν τη θεματολογία που θα χειρίζεται ο καθένας, έτσι μπορούν να λειτουργούν καλύτερα και να αποφεύγονται συγκρούσεις και παρεξηγήσεις.

–**Υπάρχουν αντιδράσεις;**

–Δεν είναι θέμα αντιδράσεων. Ο προβληματισμός έχει να κάνει, αν με την κυπριακή νοοτροπία θα καταφέρουμε να δουλέψει αυτό το σύστημα.

–**Υπήρξε η εντύπωση προεκλογικά ότι εργαλειοποιήθηκαν πρόνοιες του καταστατικού για να μη ληφθεί ξεκάθαρα απόφαση υπέρ του ενός ή του άλλου υποψηφίου. Εκείνες οι πρόνοιες θα τροποποιηθούν;**

–Όχι, δεν υπάρχει τέτοιο θέμα.

–**Στο πολιτικό συνέδριο, τι ακριβώς θα γίνει;**

–Πάμε για ανανέωση και επικαιροποίηση θέσεων, με στόχο να καταλήξουμε σε ένα κείμενο που να καλύπτει όλα τα ζητήματα.

–**Θα γίνουν πιο ξεκάθαρες οι θέσεις σας στο Κυπριακό;**

–Θα καταγραφούν όλα σε έκταση και με διευκρινίσεις.

–**Θα γίνεται σαφής αναφορά στη ΔΔΟ που είναι η βάση λύσης του Κυπριακού σύμφωνα με τα ψηφίσματα Σ.Α. ΟΗΕ;**

–Όλα αυτά θα αποσαφηνιστούν στο συνέδριο. Θα βάλουμε κάτω τα υπέρ, τα κατά και θα γράψουμε τη σωστή φρασολογία που θα χρησιμοποιούμε. Γι' αυτό δεν θα πω τίποτα περισσότερο τώρα.

Η πιο σημαντική αλλαγή που προωθείται στο καταστατικό είναι η πρόταση που υπέβαλα για να έχουμε συμπροέδρους. Έναν άντρα και μία γυναίκα.

Πιθανότητα συμμετοχής Τουρκοκυπρίου στο ευρωψηφοδέλτιό μας.

–**Έχω όμως ενωπών μου τον πρόεδρο του Κινήματος. Ποια είναι θέση του κόμματος για τη ΔΔΟ;**

–Σχετικά με τη ΔΔΟ για εμάς δεν είναι θέμα τίτλου, αλλά πρέπει να διασφαλιστούν ορισμένα πράγματα. –**Την αποδέχεται το Κίνημα ως βάση λύσης του Κυπριακού;**

–Αν διασφαλιστούν ορισμένα πράγματα, ναι.

–**Για το πλαίσιο Γκουτέρες ποια είναι η θέση σας;**

–Έχει ορισμένες πρόνοιες με τις οποίες διαφωνούμε, επομένως είναι ένα από τα θέματα που θα μπει κάτω, για να έχουμε επίσημη τοποθέτηση, γιατί εμφανίστηκε μετά την τελευταία καταγραφή των θέσων μας.

–**Ναι, αλλά το γνωρίζουμε από το 2017.**

–Θα ξεκαθαρίσουν όλα στο πολιτικό συνέδριο.

–**Μιας και συζητάμε για Κυπριακό, ένα σχόλιο για όλα διαδραματίζονται στη Νέα Υόρκη.**

–Καμία εκπλήξη.

–**Θεωρείτε λογικό ένα κόμμα να μην μπορεί να στηρίξει έναν υπο-**

ψήφιο σε δύο γύρους προεδρικών εκλογών;

–Η μεγάλη έγνοια που υπήρχε είναι ότι θα υποστηρίζαμε κάποιον για τον οποίο δεν ήμασταν και τόσο σίγουροι τι θα γίνει μετά, αν εκλεγόταν και δεν τα πήγαινε καλά, θα νιώθαμε ότι δεν φτάνει που δεν πάνε καλά τα πράγματα, βοηθήσαμε κι εμείς να εκλεγεί. Αυτή ήταν η δυσκολία, δεν ήταν ξεκάθαρη η κατάσταση.

–**Με αυτό το σκεπτικό είναι δύσκολο να βρεις κάποιον να στηρίξεις.**

–Αν οι υποψήφιοι που έρχονταν κοντά μας έβαζαν τις θέσεις τους κάτω με λεπτομέρεια για το κάθε θέμα, τότε ενδεχομένως να μπορούσαμε να στηρίξουμε κάποιον. Όπως κάναμε με τον Τάσσο Παπαδόπουλο και με τον Νικόλα, τότε οι θέσεις ήταν ολόκληρο βιβλίο. –**Κανένας υποψήφιος δεν απάντησε με λεπτομέρεια στα ερωτήματά σας;**

–Όταν ρωτάς έναν υποψήφιο, δεν θα πω ποιον, τι θα κάνουμε με τον Ακάμα και σου απαντά θα προωθήσουμε την αειφόρο ανάπτυξη, ε συγγνώμη αλλά αυτό δεν γίνεται. –**Γιατί δεν κατήλθε αυτόνομα το Κίνημα με τον πρόεδρό του για να έχει παρουσία και να προβάλει τις θέσεις του;**

–Διότι δεν ήθελα, δεν με ενδι-
φέρει κάτι τέτοιο. Ακόμη κι αν συμφωνούσαν όλα τα κόμματα της Κύ-
πρου να με βάλουν Πρόεδρο, πάλι
θα έλεγα όχι.

–**Εύλογα όμως διερωτάται κάποιος, αν υπάρχει λόγος ύπαρξης ενός**

κόμματος που δεν μπορεί να στηρίξει έναν υποψήφιο σε δύο γύρους προεδρικών εκλογών ή να κατέλθει αυτόνομα.

–Με την κατάσταση που είχε διαμορφωθεί τότε, δεν είχαμε επιλογή. Υπήρξαν κι άλλες φορές που δεν είχαμε καταλήξει. Υπήρξαν και φορές που με σθένος υπερασπιζόμασταν υποψήφιο. Όμως, ως κόμμα έχουμε ξεκάθαρες θέσεις για πολλά ζητήματα, είμαστε το πιο εργατικό κόμμα στη Βουλή και όλοι γνωρίζουν ότι δεν είμαστε διεφθαρμένοι. Αυτά τα χαρακτηριστικά δεν μπορεί να μας τα στερήσει κανείς.

–**Δεν μπορούσατε να κάνετε επιλογή στον β' γύρο των εκλογών;**

–Το μεγάλο πρόβλημα είναι ότι είχαμε υποψηφίους των δύο μεγάλων κομμάτων, διότι και ο κ. Χριστοδουλίδης από τον ΔΗΣΥ προέρχεται και εκείνη την κυβέρνηση υπηρέτησε με την οποία εμείς είχαμε έντονες διαφωνίες. Εμείς δεν νιώσαμε την αγάπη των μεγάλων κομμάτων. Αντιθέτως υπάρχουν ζητήματα για τα οποία αισθανόμαστε μια εχθρική διάθεση. Θυμίζω την αύξηση του εκλογικού μέτρου για είσοδο στη Βουλή για να μειώνουν εκτός τα μικρά κόμματα και αναφέρω και τις επερχόμενες εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης για τις οποίες υπάρχουν πρόνοιες που δυσκολεύουν πολύ τα μικρά κόμματα.

–**Ο κ. Μαυρογιάννης ως ανεξάρτητος δεν μπορούσε να στηριχθεί από τους Οικολόγους;**

–Ο κ. Μαυρογιάννης κατήλθε σε συνεργασία με το ΑΚΕΛ και υπήρχαν έγνοιες στα μέλη.

–**Το γεγονός ότι στελέχη τάχθηκαν δημόσια υπέρ υποψηφίων είναι κάτι που απασχολεί ή έχουν ξεπεραστεί αυτά τα ζητήματα;**

–Έχουν ξεπεραστεί εντελώς, αλλά θυμίζω ότι έχουμε πρόνοιες στο καταστατικό που επιτρέπουν σε άτομα που διαφωνούν με την πλειοψηφία, να εκφράσουν δημόσια τις απόψεις τους.

–**Εσωκομματικά υπάρχουν προ-
στριβές σχετικά με το τι έγινε στις προεδρικές;**

–Όχι.

–**Τι γίνεται με νέα πρόσωπα που ήρθαν στο κόμμα π.χ. η κα Ατταλίδου, με τα οποία υπάρχουν διαφορές σε κάποια ζητήματα;**

–Όταν υπάρχουν καινούργια πρόσωπα σε ένα κόμμα, χρειάζεται ένα χρονικό διάστημα για προσαρμογή. Πλέον λειτουργούμε κανονικά και δεν έχουμε έγνοιες που μπορεί να υπήρχαν προηγουμένως.

–**Κατέρχεστε αυτόνομα στις ευρωεκλογές. Ποιος είναι ο στόχος;**

–Στόχος είναι να εκλέξουμε ευρωβουλευτή. Έχουμε αναθέσει στον Εκτελεστικό μας να ετοιμάσει κατάλογο με πιθανά ονόματα που μπορούν να μουν στο ψηφοδέλτιο και στον Κυριάκο Τσιμίλλη να διερευνήσει την πιθανότητα συμμετοχής Τουρκοκυπρίου στο ευρωψηφοδέλτιο. Θέλουμε να υπάρχει εκπροσώπηση στο ψηφοδέλτιό μας και του άλλου μεγάλου κομματιού της Κυπριακής Δημοκρατίας, που είναι οι Τ/κ με ταυτότητα της Κ.Δ.

–**Υπάρχει κάποιο όνομα; Είναι ο Σενέρ Λεβέντ;**

–Το 2019 είχαμε συζητήσει με

τον Σενέρ Λεβέντ. Τώρα η συζήτηση δεν είναι με τον Σενέρ. Σε αυτή τη φάση δεν μπορούμε να αναφερθούμε σε ονόματα.

–**Εσείς θα είστε υποψήφιος;**

–Ακόμη δεν αποφάσισα, αλλά Ιανουάριο θα πρέπει να ξεκαθαρίσει και αυτό. Είναι διάφορα πράγματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Τον Φεβρουάριο ολοκληρώνεται η θητεία μου στην ηγεσία του Κινήματος. Δεν θα είμαι ξανά υποψήφιος βουλευτής, διότι έχουμε όριο δύο θητειών. Επομένως τον Μάιο του 2026 θα πάω να πρεμύσω και να σταματήσω να πίνω χάπια της πίεσης! Άρα είτε θα είμαι υποψήφιος στις ευρωεκλογές ή τελειώνει η πολιτική μου πορεία σε εκλεγμένη θέση. Έχω και πολλά άλλα πράγματα με τα οποία θέλω να ασχοληθώ.

–**Όταν αναλάβατε το Κίνημα υπήρχε η αίσθηση ότι κάτι αλλάζει. Θεωρείτε ότι ανταποκριθήκατε στις προσδοκίες;**

–Ανέλαβα την ηγεσία των Οικολόγων με συγκεκριμένο πρόγραμμα αναδιοργάνωσης στις εσωτερικές λειτουργίες, την τεχνολογία, την προβολή νέων προσώπων, πράγματα που έχουν γίνει και την ανανέωση του καταστατικού που θα συμπληρωθεί σε δύο μήνες.

–**Γιατί είπατε ότι με το τέλος της βουλευτικής θητείας, τελειώνουν και τα χάπια της πίεσης;**

–Βλέπεις όσα συμβαίνουν στη Βουλή και δεν αντέχεις. Δεν υπάρχει προγραμματισμός. Δεν νιώθεις καλά για το μέλλον. Για παράδειγμα οι ρύποι. Έχει από το 2005 που ξέρουν ότι συνεχώς θα πληρώνουμε περισσότερα και δεν έκανε κανένας τίποτα. Φέτος θα πληρώσουμε 300 εκατομμύρια για ρύπους. Είναι το ένα τρίτο του λογαριασμού του ηλεκτρισμού του φτωχού κόμμου και δεν κάνουν κάτι γι' αυτό.

Δημοτικές εκλογές

–**Πού βρίσκονται οι διεργασίες για τις δημοτικές εκλογές;**

–Προσπαθούμε να έχουμε ψηφοδέλτια παντού. Ξεκίνησαν να μας προσεγγίζουν άτομα που θέλουν να είναι υποψήφιοι και θα γίνουν και επαφές με κόμματα για συνεργασία σε ό,τι αφορά δημάρχους και αντιδημάρχους. Να εξηγήσω όμως ότι το κίνημα δεν παρεμβαίνει στις επιλογές των επαρχιακών επιτροπών που επιλέγουν ποιοι θα είναι υποψήφιοι και στις βουλευτικές εκλογές και στις δημοτικές. Έχουν μεγάλη αυτονομία π.χ. η επαρχιακή Πάφου ανακοίνωσε ποιον θα στηρίξει για δήμαρχο και εγώ το έμαθα από την ανακοίνωσή τους.

–**Στόχος;**

–Έχουμε δυνατούς υποψηφίους, επομένως έχουμε καλές πιθανότητες για να εκλέξουμε και δημάρχους και αντιδημάρχους. Δεν μπορώ να πω ονόματα, διότι δεν έχουν εξαγγείλει επίσημα.

Θα πληρώνουμε και τον Πρόεδρο overtime;

Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη δεν έδωσε δείγματα χρηστής διοίκησης.

συμβούλους. Αυτά δεν γίνονται.

–**Πρέπει να παραιτηθεί η κα Κωμοδρόμου; Οι ευθύνες γι' αυτό το θέμα δεν αγγίζουν και τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη;**

–Θα έπρεπε να ήταν διπλά προσεκτική η κυβέρνηση σε αυτά τα ζητήματα, διότι χειρίζονται δημόσιο

χρήμα και προκαλούν σε μια περίοδο που ο κόσμος αντιμετωπίζει σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Μεγάλη ευθύνη έχουν κυρίως αυτοί που όρισαν τους όρους εργασίας. –**Και για την υπουργό Δικαιοσύνης τέθηκε θέμα παραίτησης για τα επεισόδια σε Χλώρακα και Λεμεσό.**

–Εκεί υπήρχε πρόβλημα οργάνωσης, ασυνεννοησίας και απειρίας. Το σημαντικό είναι να μάθουν από το πάθημα και να μην επιτρέψουν να επαναληφθούν αυτά τα έκτροπα.

–**Πώς κρίνετε το κάλεσμα του Προέδρου Χριστοδουλίδη στον ΔΗΣΥ για συμμετοχή στην κυβέρνηση;**

–Ενδεχομένως ο Πρόεδρος έχει έγνοια ότι θα στέλνει νομοσχέδια στη Βουλή και δεν θα περνούν. Με ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ στην αντιπολίτευση

δεν περνά τίποτα. Θεωρώ ότι είναι καλύτερα να προσπαθεί να εξασφαλίσει πλειοψηφία με τη σωστή προεργασία ανά θέμα, παρά να πάρει ακόμη ένα κόμμα μαζί του.

–**Στο θέμα της ακρίβειας, τι μπορεί να γίνει για ανακούφιση των νοικοκυριών;**

–Πρέπει επειγόντως να βοηθήσουμε τον κόσμο να βάλει φωτοβολταϊκά στα σπιτά. Χρειαζόμαστε στεγαστική πολιτική και να ξεκινήσουμε να την εφαρμόζουμε γρήγορα, διότι δεν υπάρχει διάθεση ακινήτων στην αγορά. Πρόβλημα είναι και η έλλειψη δημόσιων μεταφορών. Θα πρέπει να βοηθήσουμε τον κόσμο να έχει δεύτερο εισόδημα με πρακτικές γνωστές σαν shared economy, όπως λαϊκές αγορές για προϊόντα δικής τους παρα-

γωγής, αγροτουρισμός κτλ.

–**Να αξιοποιήσουμε το φυσικό αέριο για σκοπούς ηλεκτροπαραγωγής ή θεωρείτε ότι τελειώσε εκείνη η προοπτική;**

–Το πιο σημαντικό είναι να αναβαθμιστεί το δίκτυο της ΑΗΚ, διότι αυτός είναι ο περιορισμός που εμποδίζει την τοποθέτηση φωτοβολταϊκών για φτηνή παραγωγή ηλεκτρισμού. Το δίκτυο της ΑΗΚ δεν σκάνει άλλες ΑΠΕ. Η ΑΗΚ και η προηγούμενη κυβέρνηση έχουν τεράστια ευθύνη, γιατί το ήξεραν και δεν έκαναν τίποτα.

–**Άρα, είστε υπέρ ή κατά της αξιοποίησης του κυπριακού φυσικού αερίου;**

–Αν έχω λεφτά αυτή τη στιγμή να ξοδέψω, εγώ θα τα έβαζα στην αναβάθμιση του δικτύου και σε

σωστό μίγμα ΑΠΕ. Το θέμα είναι πόσα λεφτά έχεις και πού θες να επενδύσεις.

–**Από την προσωπική σας εμπλοκή στην πολιτική, τι κρατάτε;**

–Ότι τα πιο σημαντικά συμβαίνουν στις συνεδριάσεις των επιτροπών της Βουλής. Αν θα δεις τη διαφθορά, εκεί θα τη δεις. Εκεί βλέπεις σε ποια θέματα έχουν κάνει παρεμβάσεις επιχειρηματίες, εκεί βλέπεις αν υπάρχει εξυπηρέτηση συμφερόντων. Αν θες να δεις πώς ένα κόμμα ή ένας βουλευτής λειτουργεί, όλα φαίνονται στις επιτροπές. Εκεί είναι όλο το ζουμί.

–**Υπάρχει κάποιο ενδεικτικό παράδειγμα.**

–Κλασικό παράδειγμα το πώς έγινε η διαδικασία για να ιδιωτικοποιηθούν οι παραλίες.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

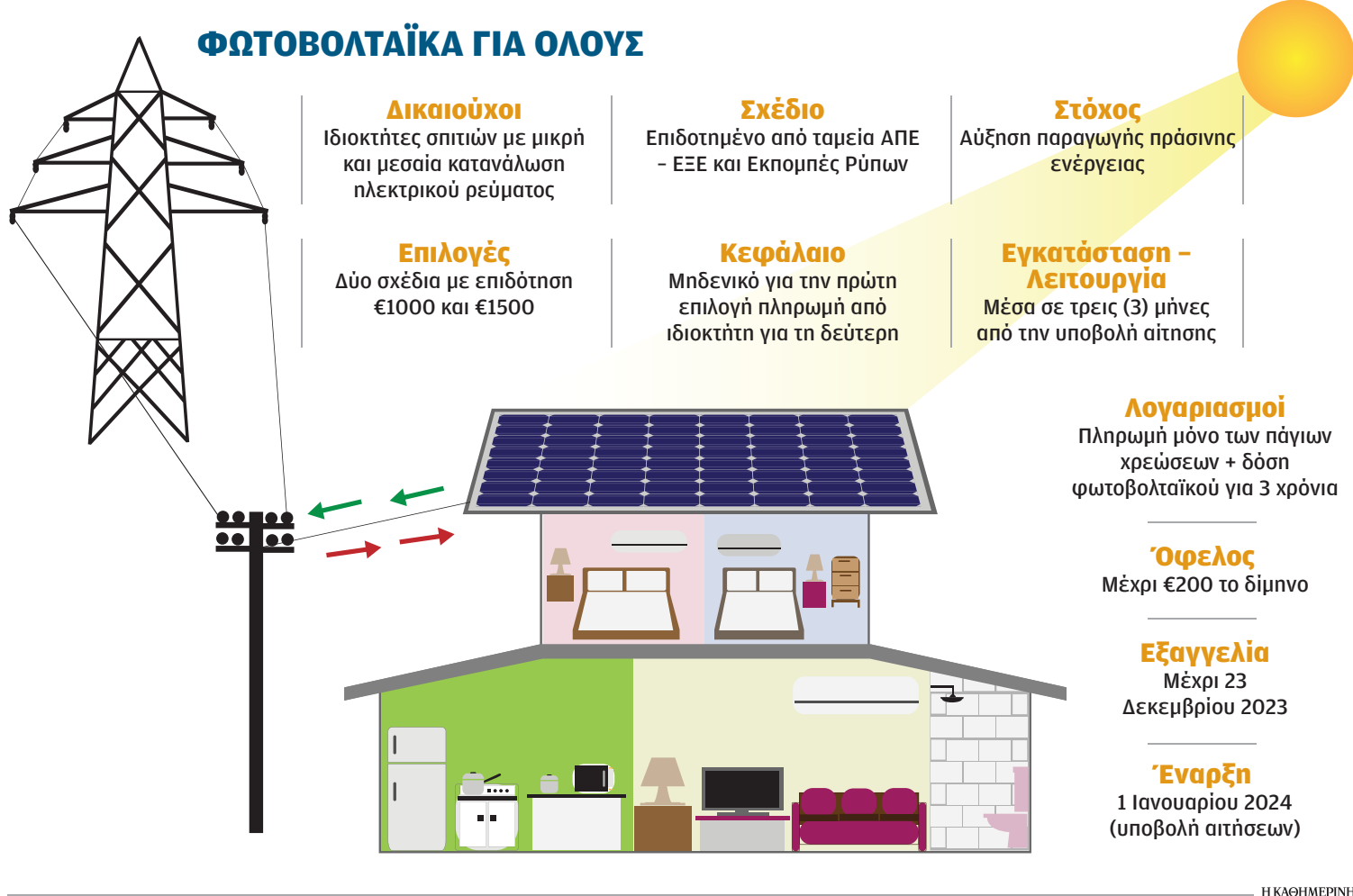
Στην τελική ευθεία για την εξαγγελία ενός φιλόδοξου σχεδίου χορηγιών για την παραγωγή ηλιακής ηλεκτρικής ενέργειας βρίσκεται το υπουργείο Ενέργειας. Εν αντιθέσει με προηγούμενα σχέδια που έχουν προκνηυθεί από το 2005 και εντεύθεν το υπό διαμόρφωση σχέδιο έχει όλες τις προϋποθέσεις να διευρύνει τον αριθμό των δικαιούχων, με ευεργετικά αποτελέσματα για τους ιδίους αλλά και για τα ποσοστά διείσδυσης της Κύπρου σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ). Με βάση την πορεία διαμόρφωσης του σχεδίου υπολογίζεται ότι θα έχει ολοκληρωθεί περί τα μέσα του ερχόμενου Δεκεμβρίου με στόχο να ξεκινήσει η εφαρμογή του από τον Ιανουάριο του 2024. Ο χαρακτηρισμός του σχεδίου ως φιλόδοξο εξάγεται και από την ονομασία του «Φωτοβολταϊκά για όλους». Όπως εξήγησε στην «Κ» ο υπουργός Ενέργειας Γιώργος Παπαναστασίου το σχέδιο δεν απευθύνεται σε ένα συγκεκριμένο αριθμό δικαιούχων, αφορά όλους τους πολίτες, οι οποίοι διαθέτουν οικία μεγέθους 200 με 250 τ.μ., με μία μέση κατανάλωση το δίκτυο 1000 kwh. Αν κάποιος επιχειρήσει μια πρώτη αξιολόγηση του υπό διαμόρφωση σχεδίου διαπιστώνει πως με τη λειτουργία των φωτοβολταϊκών πάνελ σε στέγες σπιτιών τα οικιακά τιμολόγια θα

Η περίοδος αποπληρωμής εγκατάστασης του φωτοβολταϊκού με δόση των €150 σε κάθε λογαριασμό ηλεκτρικού ρεύματος υπολογίζεται ότι θα είναι τρία χρόνια. Γι' αυτή την περίοδο το τιμολόγιο ρεύματος αναμένεται να μειωθεί στο ήμισυ.

καταγράψουν θεαματική υποχώρηση. Επίσης, αναλόγως του ενδιαφέροντος θα αυξηθεί η παραγωγή ηλιακής ενέργειας που για το 2021 ανήλθε στο 9,2%. Ποσοστό μακριά από τους στόχους της Ε.Ε. για το μερίδιο παραγωγής της Κύπρου σε ΑΠΕ μέχρι το 2030. Θα τρέξει δε με γρηγορότερους ρυθμούς την αναβάθμιση του δικτύου μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικού ρεύματος που σήμερα δεν είναι σε θέση να απορροφήσει το σύνολο της παραγόμενης ενέργειας από ΑΠΕ. Το σχέδιο στην ουσία καθιστά το κάθε σπίτι μια μικρή μονάδα παραγωγής ηλιακής ενέργειας, χαρακτηρίζεται ελκυστικό μιας και δεν απαιτείται αρχικό κεφάλαιο για την αγορά και εγκατάσταση του συστήματος από τον δικαιούχο. Στα κατά μπορεί να συμπεριληφθούν οι ανησυχίες που εκφράζονται από τους Οικολόγους για οπτική περιβαλλοντική ρύπανση από την τοποθέτηση φωτοβολταϊκών σε κάθε στέγη, καθώς και κάποιες ενδεχόμενες παρενέργειες, μέχρι την τελική αναβάθμιση του δικτύου μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικού ρεύματος.

Το Σχέδιο

Το «Φωτοβολταϊκά για όλους» είναι ένα επιχορηγούμενο σχέδιο για την εγκατάσταση συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας σε οικίες, συγκεκριμένους ισχύος, ανάλογα με τις διαθέσιμες επιλογές του σχεδίου. Στόχευσή του είναι οι καταναλωτές μικρής και μέσης

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Κάθε στέγη και ένα φωτοβολταϊκό πάνελ

Το φιλόδοξο σχέδιο της κυβέρνησης για μετάβαση στην πράσινη ενέργεια
Οι δικαιούχοι, οι προϋποθέσεις και τα οφέλη

κατανάλωσης, οι οποίοι χωρίς αρχικό κεφάλαιο θα μπορούν να μειώσουν έως και στο μισό το ποσό των λογαριασμών για ηλεκτρικό ρεύμα. Όπως υπολογίζεται από τους τεχνοκράτες που ετοιμάζουν το σχέδιο ένα σπίτι με μέση κατανάλωση 1000 kwh το δίκτυο με τα σημερινά δεδομένα επιβαρύνει τον οικογενειακό προϋπολογισμό με €370. Με τη λειτουργία των φωτοβολταϊκών του σχεδίου ο λογαριασμός θα μειωθεί στα €180, €30 πάγιες χρεώσεις συν €150 η δόση για την περίοδο αποπληρωμής των φωτοβολταϊκών και στα €30 στη συνέχεια ποσό που αφορά τις πάγιες χρεώσεις ενός λογαριασμού ρεύματος. Πρέπει να διευκρινιστεί πως ο δικαιούχος δεν θα αποζημιώνεται για την επιπλέον ενέργεια που μπορεί να παράγει το φωτοβολταϊκό του, όπως γινόταν με παλαιότερα σχέδια χορηγιών. Η εγκατάσταση του συστήματος γίνεται με τη μέθοδο του συμψηφισμού μετρήσεων (Net Metering), δηλαδή η παραγόμενη ποσότητα ενέργειας που δεν θα χρησιμοποιείται θα μπαίνει στο δίκτυο μεταφοράς και διάθεσης και θα μπορεί να επιστραφεί στον ιδιοκτήτη-παραγωγό, όταν τη χρειαστεί με μια επιβάρυνση το τέλος χρήσης του δικτύου 4 σεντ η kWh.

Οι δικαιούχοι

Το «Φωτοβολταϊκά για όλους» δεν βάζει περιορισμούς στους δικαιούχους. Απευθύνεται σε όλους με στόχευση τα μικρά και μεσαία σπίτια. Όσοι εκδηλώσουν ενδια-

ΤΑ 5 ΒΗΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς που γίνονται μέσα σε τρεις μήνες από την υποβολή αίτησης για το σχέδιο, μπορεί να έχουν ολοκληρωθεί οι γραφειοκρατικές διαδικασίες και υπό προϋποθέσεις και η εγκατάσταση του συστήματος. Πέντε είναι τα βήματα που θα πρέπει να γίνουν προκειμένου κάποιος να εγκαταστήσει ένα φωτοβολταϊκό στο σπίτι του:

1. Αίτηση (στόχος να ξεκινήσει η υποβολή 01/01/2024).

2. Έγκριση εγκατάστασης.

3. Καταβολή χορηγίας (€1000 ή €1500).

4. Εγκατάσταση φωτοβολταϊκού.

5. Σύνδεση

Σύμφωνα με το υπουργείο Ενέργειας οι καθυστερήσεις που υπήρχαν σε άλλα σχέδια με τις συνδέσεις συστημάτων παραγωγής ΑΠΕ φαίνεται να έχουν μειωθεί. Από 1.000 αιτήσεις για σύνδεση που υπήρχαν σε εκκρεμότητα, αυτές έχουν πέσει κάτω από τις 100.

Το σχέδιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκά σε στέγες σπιτιών κρίνεται αποδοτικό και συμφέρον για δύο λόγους, θα μειώσει το κόστος παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος για τον ιδιοκτήτη του υποστατικού και δεν απαιτεί αρχικό κεφάλαιο εγκατάστασης.

φέρουν θα έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν το σχέδιο επιχορήγησης των €1.000 και των €1.500. Στη χορηγία των €1000 ο αιτητής δεν θα καταβάλει αρχικό κεφάλαιο για την εγκατάσταση του φωτοβολταϊκού και η μέγιστη παραγωγή ηλιακής ενέργειας θα είναι 4,5 kw. Η αποπληρωμή θα γίνεται με δόσεις (€150 σε κάθε λογαριασμό ρεύματος) μέχρι την εξόφληση του συστήματος (υπολογίζεται σε τρία χρόνια). Η χορηγία των €1.500 προϋποθέτει την υποχρέωση από τον δικαιούχο της εφάπαξ εξόφλησης εγκατάστασης του συστήματος, ενώ δεν τι-

θεται όριο στην παραγωγή ηλιακής ενέργειας. Όπως μας εξήγησε ο κ. Παπαναστασίου για το σχέδιο θα γίνεται χρήση του Ταμείου ΑΠΕ και Εξοικονόμησης Ενέργειας (ΑΠΕ - ΕΞΕ), το οποίο ενισχύεται με ευρωπαϊκά κονδύλια για την πράσινη μετάβαση. Επιπρόσθετα θα μπορεί να χρησιμοποιηθούν κονδύλια και από το Ταμείο για τις Εκπομπές Ρύπων. «Ουσιαστικά θα είναι ένας κύκλος από κονδύλια τα οποία θα πηγαίνουν στον καταναλωτή για παραγωγή πράσινης ενέργειας και θα επιστρέφονται με δόσεις στο ταμείο».

Το κόστος

Επί του παρόντος δεν μπορεί να υπολογιστεί το κόστος εγκατάστασης των φωτοβολταϊκών σε στέγες, το οποίο όπως εξήγησε ο υπουργός Ενέργειας θα εξαρτηθεί από τις προδιαγραφές και την ποιότητα των συστημάτων. Το υπουργείο Ενέργειας προκειμένου να αποφύγει ανεπιθύμητες καταστάσεις κατά την εφαρμογή του σχεδίου θα καταρτίσει μπρώο πιστοποιημένων εγκαταστατών, από τους οποίους θα ζητείται και εγγύηση για την εγκατάσταση για συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Επίσης, θα τεθούν προδιαγραφές των συστημάτων όπως τα πλαίσια των φωτοβολταϊκών να έχουν συγκεκριμένη απόλεια αποδοτικότητας ετησίως αλλά και ο μετατροπέας τάσης. Οι προδιαγραφές όπως τονίζει ο κ. Παπαναστασίου δεν θα φωτογραφίζουν συστήματα, φέρμες και κατασκευαστές.

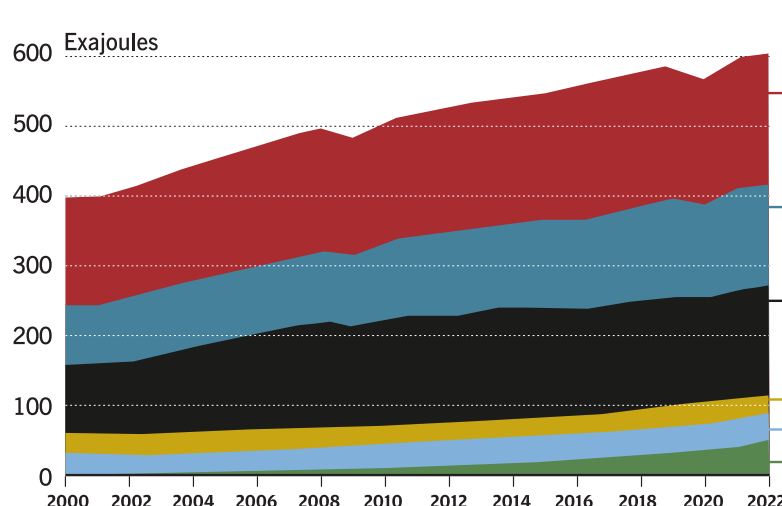
Τα οφέλη

Με το συγκεκριμένο σχέδιο το υπουργείο Ενέργειας πιστεύει πως θα κάνει πράξη τα προστά τιμολόγια ηλεκτρικού ρεύματος για μια μεγάλη περίοδο. Γενικά, μια επένδυση εγκατάστασης φωτοβολταϊκού συστήματος σε κατοικία στην Κύπρο εκτιμάται ότι μπορεί να αποσβεστεί σε περίπου πέντε έτη, λαμβάνοντας υπόψη τη χορηγία από το Ταμείο ΑΠΕ και ΕΞΕ (ή σε έξι έτη χωρίς χορηγία). Εδώ αξίζει αναφοράς πως ο χρόνος ζωής ενός φωτοβολταϊκού συστήματος είναι πέραν των 20 χρόνων. Από το 2013 εγκαταστάθηκαν πέραν των 100MW φωτοβολταϊκών συστημάτων με τη μέθοδο του Net Metering, δίνοντας τη δυνατότητα σε πέραν των 24.000 νοικοκυριών να παράγουν τη δική τους ενέργεια από ΑΠΕ, μειώνοντας δραστικά το κόστος ηλεκτρισμού τους. Επιπρόσθετα, πέραν των 20MW συστημάτων ΑΠΕ έχουν εγκατασταθεί από επιχειρήσεις με τη χρήση αυτοπαραγωγής ή Net-Billing. Η εκτίμηση του κ. Παπαναστασίου για την ανταπόκριση των καταναλωτών είναι θετική. «Εκτιμούμε πως θα υπάρχει ενδιαφέρον ειδικότερα της πρώτης επιλογής που δεν απαιτεί αρχικό κεφάλαιο από τον ενδιαφερόμενο. Επιπλέον είναι ένας τρόπος μεταβατική από συμβατική σε πράσινη παραγωγή».

Ο μεγάλος ασθενής

Τα ποσοστά διείσδυσης της Κύπρου σε ΑΠΕ θα μπορούσαν να ήταν μεγαλύτερα, εάν δεν υπήρχαν οι αδυναμίες από πλευράς του δικτύου μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικού ρεύματος. Το απαραίτητο δίκτυο, όπως το χαρακτηρίζει στην «Κ» ο υπουργός Ενέργειας χρειάζεται αναβάθμιση. Το δίκτυο σχεδιάστηκε για συμβατική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τρία σημεία. Ο επανασχεδιασμός που έχει ξεκινήσει, σημειώνει ο υπουργός, θα το μετατρέψει σε «έξυπνο» δίκτυο, αυξάνοντας τη χωρητικότητα ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπλέον θα ενισχυθεί με κατάλληλο εξοπλισμό - μετρητές μπαταρίες - για αποθήκευση ενέργειας προς χρήση κυρίως τις νυχτερινές ώρες. Σύμφωνα με τον κ. Παπαναστασίου ολοκληρώθηκε ήδη η διαβούλευση για ενίσχυση του δικτύου με μπαταρίες και προχωρά η εγκατάστασή τους στα επόμενα δύο χρόνια. Ωστόσο, όπως παραδέχεται ο ίδιος δεν θα έχει ολοκληρωθεί η αναβάθμισή του, μέχρι να ξεκινήσει η παραγωγή ηλιακής ενέργειας από το σχέδιο «Φωτοβολταϊκά για όλους».

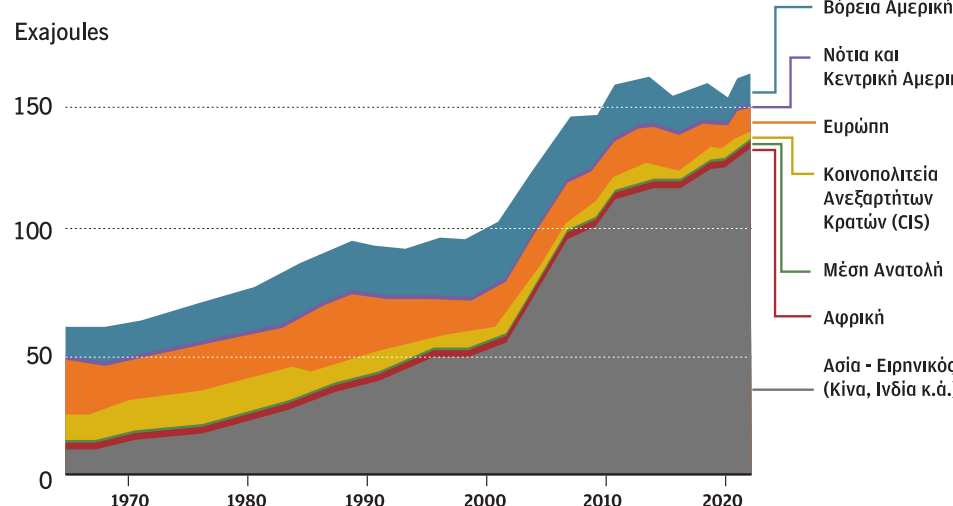
Παγκόσμια πρωτογενής κατανάλωση ενέργειας

ΠΗΓΗ: Energy Institute Statistical Review of World Energy, 2023

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Παγκόσμια κατανάλωση άνθρακα

ΠΗΓΗ: Energy Institute Statistical Review of World Energy, 2023

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Η αποδέσμευση απόρρητων εγγράφων –συνήθως από ΗΠΑ και Βρετανία– μετά την παρέλευση κάποιων χρόνων φωτίζει πιυχές κρίσιμων ιστορικών στιγμών, φέρνοντας στην επιφάνεια και πληθώρα άλλων πληροφοριών που παραμένουν στο περιθώριο της ιστορίας, άγνωστες στο ευρύ κοινό. Συχνά ο ερευνητής, αναζητώντας κάτι άλλο, «σκουντουφλά» σε τέτοιες πληροφορίες που είτε έχουν αξία, διότι φανερώνουν συμπεριφορές και νοοτροπίες ιστορικών προσώπων, είτε απλώς γιατί οι λεπτομέρειές τους είναι πικάντικες και ελκυστικές για τους φίλους της ιστορίας.

Το σημερινό άγνωστο στιγμιότυπο διαδραματίζεται στις αρχές Ιανουαρίου 1973, συμπίπτει με την έναρξη δράσης της ΕΟΚΑ Β΄ στην Κύπρο και εγείρει το ερώτημα εάν Ισραήλ και Άραβες διαδραμάτισαν ρόλο και αν ναι, ποιος ήταν αυτός στη δική μας εμφύλια διαμάχη.

Οι 24 ώρες, από τα ξημερώματα της Πέμπτης 25 Ιανουαρίου 1973 μέχρι τα ξημερώματα της Παρασκευής, ήταν κυριολεκτικά και μεταφορικά εκρηκτικές. Εννέα εκρήξεις σε Λευκωσία και Πάφο ξεσήκωσαν τα κρύα μεσάνυχτα από τα ζεστά κρεβάτια τους δεκάδες αγουροξυπνημένους και τρομοκρατημένους πολίτες. Οι οκτώ εκρήξεις ταρακούνησαν φιλήσυχες γειτονίες, χωρίς, ευτυχώς, θύματα. Η 8η Φεβρουαρίου, ημέρα υποβολής υποψηφιοτήτων για τις προεδρικές εκλογές του 1973, πλησίαζε και η ΕΟΚΑ Β΄ αναλάμβανε δράση.

Η ένατη εκρήξη όμως ήταν αλλιώτικη. Έγινε την Πέμπτη, μισή ώρα μετά τα μεσάνυχτα, σε δωμάτιο ξενοδοχείου στη Λευκωσία. Στο «Ολύμπικ Χοτέλ», επί της Γρίβα Διγενή, μόλις 200 μέτρα ανατολικά του Αστυνομικού Σταθμού Λάρνακος (γνωστού σήμερα ως Λυκαβητού), με κατεύθυνση προς την αγορά Αγίου Αντωνίου, διαγωνίσιο απέναντι από το κεντρικό κατάστημα Woolworth. Σε αντίθεση με τις άλλες εκρήξεις, στις οποίες διερχόμενα αυτοκίνητα έριχναν δέσμες δυναμίτη σε αουλές σπιτιών ή τις τοποθετούσαν στην εξώπορτα ή κάτω από αυτοκίνητα, στο δωμάτιο 9 στο ισόγειο του «Ολύμπικ» οι εμπειρογνώμονες της αστυνομίας βρέθηκαν απέναντι σε ένα υψηλής τεχνολογίας μηχανισμό. Είχαν ακούσει για τέτοιου είδους βόμβες, αλλά στην Κύπρο δεν τις είχαν συναντήσει ξανά. Ο μηχανισμός δεν ήταν η μόνη διαφορά. Στο «Ολύμπικ» υπήρχε νεκρός και δεν ήταν Κύπριος.

Η Αλ Φατάχ

Ο 30χρόνος Παλαιστίνιος, με συριακό διαβατήριο και ταξιδιωτικά έγγραφα Λιβάνου, Χουσεΐν Μπακίρ είχε σβήσει το λαμπατέρ στο κομοδίνο του, έκλεισε τα μάτια του και αφέθηκε στο πρωτοϋπνι, όταν μια ισχυρή εκρήξη απέκοψε από το υπόλοιπο σώμα το κεφάλι και ένα χέρι. Αρχικά οι άνδρες του Τμήματος Ανχνεύσεως Εγκλημάτων θεώρησαν ότι ήταν μια εκρήξη βόμβας απ' αυτές που είχαν εξετάσει ξανά. Γι' αυτό η πρώτη εκδοχή ήταν ότι ο Μπακίρ, που έκρυβε στο δωμάτιό του αριθμό βομβών, επεξεργαζόταν ένα εκρηκτικό μηχανισμό, κάτι πήγε λάθος, αυτός ενεργοποιήθηκε και η πρώτη εκρήξη προκάλεσε τις υπόλοιπες. Εξ ου ο τίτλος της εφημερίδας Ελευθερίας: «Εξαπλή η φονική εκρήξη εις το 'Ολύμπικ'. Αυτή η εκδοχή όμως δεν έλυνε το μυστήριο του αποκεφαλισμένου σώματος. Κατεύθυνση στις αστυνομικές έρευνες έδωσε η ανακοίνωση της παλαιστινιακής οργάνωσης Αλ Φατάχ. Ο Μπακίρ ήταν ο επικεφαλής της οργάνωσης στην Κύπρο, έφερε το ψευδώνυμο Αμπού Σαμ και δολοφονήθηκε «υπό προδοτικών Σιωνιστικών χειρών». Η Αλ Φατάχ υποσχόταν ότι «το αίμα του δεν θα παραμείνει χωρίς εκδίκηση».

Αυτό που δεν είχε συναντήσει προηγουμένως η κυπριακή αστυνομία ήταν εκρηκτικό μηχανισμό τόσο μικρό που να τοποθετείται κάτω από μαζιλάρι χωρίς να γίνεται αισθητό από το θύμα, όταν ζαπλώσει και η πυροδότησή του να γίνεται εξ αποστάσεως, με τηλεχειριστήριο. Σβήνοντας το λαμπατέρ ο Μπακίρ ουσιαστικά έκανε σινιάλο στους δολοφόνους που περίμεναν σε σημείο, απ' όπου είχαν οπτική επαφή με το παρθέρο του δωματίου. Μόλις έσβησε το φως πάτησαν το κουμπί. «Η εκρήξη έγινε σε ηλεκτρονική συσκευή, η

Ο τίτλος της εφημερίδας Ελευθερίας: «Εξαπλή η φονική εκρήξη εις το 'Ολύμπικ'. Αυτή η εκδοχή όμως δεν έλυνε το μυστήριο του αποκεφαλισμένου σώματος του Χουσεΐν Μπακίρ.

Η Κυπριακή αστυνομία συνέλαβε κάποιους από τους Παλαιστίνιους και ήταν «πεπεισμένη ότι οι εκρηκτικές ύλες και τα όπλα τα οποία έφεραν ή και χρησιμοποίησαν παραδόθηκαν σε αυτούς από άλλους συνεργάτες τους στην Κύπρο» («Ελευθερία», 11 Απριλίου 1973).

Η σχέση Ισραήλ-Αράβων με ΕΟΚΑ Β΄ και φιλομακαριακούς

Εννέα εκρήξεις σε Λευκωσία και Πάφο που συντάραξαν την Κύπρο τον Ιανουάριο του 1973 και η δολοφονία του Χουσεΐν Μπακίρ

Ο Βάσσος Λυσσαριδης επιτέθηκε με δριμύτητα σε όσους υπαινίχθηκαν ότι ο Μπακίρ σχετιζόταν με το φιλομακαριακό στρατόπεδο και υποστήριζε ότι το αντίθετο συνέβαινε. Αυτή που είχε ντόπιους συνεργάτες ήταν η Μοσάντ.

οποία μπορούσε να τεθεί σε λειτουργία από μακριά διά ασύρματο πομπού», εξήγησε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος.

Η Μοσάντ

Στην περιοχή της Κύπρου μόνο η Μοσάντ θα μπορούσε να έχει στη διάθεσή της τέτοια προηγμένη τεχνολογία. Σε αντίθεση με την Αλ-Φατάχ, η Μοσάντ δεν εξέδωσε ανακοίνωση για το συμβάν, αλλά αργότερα άφησε να γίνει γνωστό ότι ο Μπακίρ ήταν στόχος της επιχείρησης «Οργή του Θεού». Στους Ολυμπιακούς αγώνες του 1972 στο Μόναχο, Παλαιστίνιοι δολοφόνησαν έντεκα Ισραηλινούς αθλητές. Η πρωθυπουργός Γκόλντα Μείρ ενέκρινε τα αντίποινα, την επιχείρηση «Οργή του Θεού» στην οποία Μοσάντ και επίλεκτες μονάδες του ισραηλινού στρατού δολοφόνησαν τους σχεδιαστές της σφαγής του Μονάχου και συνεργάτες τους.

Δεν είναι γνωστός ο ρόλος του Μπακίρ στο Μόναχο. Στην κυπριακή ΚΥΠ όμως ήταν γνωστός για άλλους λόγους. Ερχόταν τακτικά στην Κύπρο και φαίνεται να εμπλεκόταν στο εμπόριο όπλων. Σύμφωνα με τον φιλομακαριακό ερευνητή Άνδρο Παυλίδη, το 1972, μετά την

εξαναγκαστική παράδοση στην ΟΥΝΦΙΚΥΠ του οπλισμού που είχε φέρει μυστικά από την Τσεχοσλοβακία για να εξοπλίσει το Εφδρικό και ομάδες υποστηρικτών του, ο Μακάριος –μέσω του προέδρου της ΕΔΕΚ Βάσου Λυσσαριδή– είχε παραγγείλει οπλισμό από τη Συρία και τους Παλαιστίνιους. Ο Μπακίρ είχε αναλάβει τη συγκέντρωση του οπλισμού αυτού (Άντρος Παυλίδης, «Φάκελος Κύπρου», σελ. 482).

Η ΕΔΕΚ και το εκφραστικό της όργανο, «Τα Νέα», είχαν εξοργιστεί με τη δολοφονία Μπακίρ. Υποστηρικτές της ΕΔΕΚ προέπεμψαν τη σορό του μέχρι το αεροδρόμιο Λευκωσίας και η εφημερίδα καταδίκασε τους «απαίστους πράκτορες» που ενέκρινε τα αντίποινα, την επιχείρηση «Οργή του Θεού» στην οποία Μοσάντ και επίλεκτες μονάδες του ισραηλινού στρατού δολοφόνησαν τους σχεδιαστές της σφαγής του Μονάχου και συνεργάτες τους. Δεν έχει εντοπισθεί η συγκεκριμένη ανταπόκριση) είχαν γράψει ότι το Ισραήλ «προμηθεύει στην ΕΟΚΑ Β΄ όπλα Ρωσικής κατα-

Η ΕΔΕΚ και το εκφραστικό της όργανο, «Τα Νέα», είχαν εξοργιστεί με τη δολοφονία Μπακίρ. Υποστηρικτές της ΕΔΕΚ προέπεμψαν τη σορό του μέχρι το αεροδρόμιο Λευκωσίας και η εφημερίδα καταδίκασε τους «απαίστους πράκτορες».

σκευής» και ότι «η Γριβική παράταξη υποσχέθηκε ότι όταν ανατραπεί ο Μακάριος, που διάκειται φιλικά προς τους Άραβες, η νέα κυβέρνηση θα εγκαθιδρύσει πρεσβεία στην Ιερουσαλήμ αντί στο Τελ-Αβίβ όπου έχουν την έδρα τους όλες οι ξένες διπλωματικές αντιπροσωπείες» («Τα Νέα», 28 Ιανουαρίου 1973).

Η ΕΟΚΑ Β΄

Δέκα μήνες αργότερα, τον Νοέμβριο 1973, ο ίδιος ο Μακάριος επικαλείτο πληροφορίες ότι «το Ισραήλ βρίσκεται πίσω από ορισμένες

συνωμοσίες στην Κύπρο. Δεν μπορεί να είμαι απόλυτα σίγουρος. Έχω πληροφορηθεί ότι οι Ισραηλινόις παρέδωσαν ορισμένα υπερσύγχρονα όργανα που θα χρησιμοποιούσαν για εκρήξεις» είχε αποκαλύψει στον ηγέτη της Λιβύης Μουαμάρ Γκαντάφι σύμφωνα με τα άκρως απόρρητα πρακτικά συναντήσεώς τους που τηρήθηκαν στο κυπριακό υπουργείο Εξωτερικών (Κώστας Βενιζέλος - Μιχάλης Ιγνατίου, «Τα μυστικά αρχεία», σελ. 70). Ένα μήνα προηγουμένως όμως η ΕΟΚΑ Β΄ είχε διενεργήσει απόπειρα κατά του Μακαρίου, τοποθετώντας βόμβα σε δρόμο απ' όπου θα περνούσε η αυτοκινητοπομπή του. Η βόμβα πυροδοτήθηκε εξ αποστάσεως, αλλά όχι με τηλεχειριστήριο. Η εκρήξη ήταν τόσο εκκωφαντική όσο και η αποτυχία της απόπειρας, η ευθύνη της οποίας είχε αποδοθεί στον τομέα Αμμοχώστου της ΕΟΚΑ Β΄, του οποίου ηγέτης ο Κίκης Κωνσταντίνου.

Το ενδεχόμενο η ΕΟΚΑ Β΄ να αγόραζε όπλα από το Ισραήλ δεν απέκλεισε ο Σπύρος Παπαγεωργίου, υποστηρικτής του Γρίβα και διευθυντής του Γραφείου Δημοσίων Πληροφοριών κατά το πραξικόπημα. «Σε σχέση με την αγορά των 'κα-

λασνίκωφ', γράφτηκε ότι αυτά παραχωρήθηκαν από τις ισραηλινές μυστικές υπηρεσίες, μετά από εντολή της CIA. Αυτό που μπορεί να λησθεί με βεβαιότητα είναι ότι αυτός που διαπραγματεύθηκε την αγορά των όπλων της Βηρυτού, ηγετικός παράγοντας της ΕΟΚΑ Κίκης Κωνσταντίνου, είχε την εντύπωση ότι συναλλασσόταν με λαθρεμπόρους όπλων. Κανείς δεν μπορεί με βεβαιότητα να πει εάν, ενδοχομένως, να κρυβόταν οποιαδήποτε κατάστασι πίσω από τους λαθρέμπορους...» (Διονύσιος Καρδιανός [ψευδώνυμο Σπύρου Παπαγεωργίου], «Ο Αττίλας πλάνηει την Κύπρο», σελ. 27).

Στον σκοτεινό κόσμο του λαθρεμπορίου όπλων δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που ο πωλητής, μέσω διαφορετικών εκπροσώπων, εξόπλιζε τις αντιμαχόμενες πλευρές της ίδιας διένεξης. Σύμφωνα με τον Άνδρο Παυλίδη, ο Μπακίρ φαίνεται να συνδεόταν ή τουλάχιστον να γνώριζε έναν Ελληνοαμερικανό έμπορο όπλων, γνωστό με το όνομα Μ. Κυνηγός, ο οποίος φέρεται να προμήθευε με οπλισμό την ΕΟΚΑ Β΄. Η αστυνομία βρήκε στο δωμάτιο του Μπακίρ «ένα κομμάτι χαρτί το οποίο τον συνέδεε έμμεσα με τον Μ. Κυνηγό. Ο Κυνηγός ο οποίος διέμενε στο ξενοδοχείο Χίλτον (3ος όροφος, δωμάτιο 145) όταν δολοφονήθηκε ο Μπακίρ, αναζητήθηκε από την αστυνομία. Είχε όμως φύγει από την Κύπρο με πλοίαρχο το ίδιο βράδυ, και από τότε δεν ξαναφάνηκε στην περιοχή» (Άνδρος Παυλίδης, σελ. 518).

Τα αντίποινα

Τα Νέα είχαν γράψει ότι «η Αλ Φατάχ δήλωσε ότι παρά την πρόκληση, λόγω φιλίας θα αποφύγει να μεταφέρει την αναμέτρηση στην Κύπρο» («Τα Νέα», 30 Ιανουαρίου 1973, σελ. 1). Παρ' όλα αυτά, τα αντίποινα έγιναν στη Λευκωσία. Στις 12 Μαρτίου 1973 ένας 24χρόνος Παλαιστίνιος, με ιορδανικό διαβατήριο, πυροβόλησε και σκότωσε τον 59χρονο Ισραηλινό Σίμχα Γκίλζερ καθώς κατέβαινε τις σκάλες του ξενοδοχείου Nicosia Palace. Ο Γκίλζερ δήλωνε επιχειρηματίας, αλλά η πρεσβεία του Ισραήλ «δεν μπορούσε να δημοσιοποιήσει λεπτομέρειες των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων» (www.nytimes.com/1973/03/13/archives/). Η αμερικανική πρεσβεία έστειλε επείγον τηλεγράφημα στην Ουάσινγκτον για τη δολοφονία, με την πληροφορία ότι ο Ισραηλινός πρέσβης ενημέρωσε τον Αμερικανό ότι το θύμα ήταν έμπορος δερμάτων ειδών και επισκεπτόταν συχνά την Κύπρο. Μόνο τους πρώτους δύο μίνες του 1973 είχε επισκεφθεί το νησί 3 ή 4 φορές (<https://wikileaks.org>).

Ο Γκίλζερ ήταν μόνο η αρχή. Τον Απρίλιο 1973, σε μια διπλή επιχείρηση, ένοπλοι Παλαιστίνιοι επιτέθηκαν στην κατοικία του Ισραηλινού πρέσβη στη Λευκωσία και μέσα σε μια ώρα χτύπησαν και ένα ισραηλινό αεροσκάφος, σταθμευμένο στο αεροδρόμιο Λευκωσίας. Η Κυπριακή αστυνομία συνέλαβε κάποιους από τους Παλαιστίνιους και ήταν «πεπεισμένη ότι οι εκρηκτικές ύλες και τα όπλα τα οποία έφεραν ή και χρησιμοποίησαν παραδόθηκαν σε αυτούς από άλλους συνεργάτες τους στην Κύπρο» («Ελευθερία», 11 Απριλίου 1973). Το Στέιτ Ντιπάρτμεντ επέδειξε άμεσο και πειστικό ενδιαφέρον. Ζήτησε από την πρεσβεία να συλλέξει πληροφορίες για τους συλληφθέντες, ακόμη και τα δακτυλικά τους αποτυπώματα. «Οι πληροφορίες αυτές είναι αρκετά σημαντικές για την αμερικανική κυβέρνηση ώστε να δικαιολογείται να εγείρετε το θέμα με τον Μακάριο, αν η πρεσβεία δεν κατορθώσει να εξασφαλίσει την πληροφόρηση μέσω υφιστάμενων καναλιών». Στο ίδιο μήνυμα συμβούλεψε την πρεσβεία να λάβει «κάθε προφύλαξη» για το προσωπικό της από τον κίνδυνο απαγωγής ή καταστροφής περιουσίας λόγω της φυλάκισης των Παλαιστινίων.

Βιβλιογραφία

- 1) Άντρος Παυλίδης, «Φάκελος Κύπρου άκρως απόρρητος», Εκδόσεις Χρ. Ανδρέου, Β΄ Έκδοση, Λευκωσία, 1983.
- 2) Κώστας Βενιζέλος, Μιχάλης Ιγνατίου, «Τα μυστικά αρχεία του Κίσιντζερ», Εκδόσεις Λιβάνη, 2002.
- 3) Διονύσιος Καρδιανός (ψευδώνυμο Σπύρου Παπαγεωργίου), «Ο Αττίλας πλάνηει την Κύπρο», Β΄ έκδοση, Εκδόσεις Γ. Λαδιά, Αθήνα 1976.

Αλεξιπτωτιστές και παρασημοφορεμένοι

Το φαινόμενο Κασσελάκη

Η παρουσία του Στέφανου Κασσελάκη στην πολιτική ζωή της Ελλάδας κατάφερε να προκαλέσει σωρεία συζητήσεων και αντιπαραθέσεων όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στην Κύπρο. Παίζει πλέον και η Αριστερά με όρους «μεταπολιτικής», παίζει άνετα την πολιτική του Instagram και του lifestyle και πόσο αυτό μπορεί να επηρεάσει την κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη; Στην Εζεκία Παπαϊωάννου μαθαίνουμε πως παρακολουθούν με ενδιαφέρον τις νέες εξελίξεις. Ίσως και με φόβο, αν λάβουμε υπόψη πως το κόμμα της Αριστεράς δεν τολμά να επιτρέψει την άνετη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Θα τολμήσει αλλαγές τέτοιες που να ευνοούν φαινόμενα Κασσελάκη;

• • • • •

Η γκάφα και οι αντιδράσεις

Την ίδια πάντως στιγμή που αναλυτές και στελέχη εκτιμούσαν πως η περίπτωση Κασσελάκη είναι μία εξελιγμένη μορφή Τσίπρα, οι δηλώσεις του πρώτου για το Κυπριακό, συγχύζοντας το Ψευδοκράτος με κρατίδιο, έστειλε σαφές μήνυμα, πως καλή είναι η εικόνα, καλύτερο όμως είναι το πολιτικό βάθος και βάρος. Δεν πέρασαν απαρατήρητοι και οι ολοφυρμοί συναγερμικών στελεχών αμέσως μετά την γκάφα ολκής. Εντιμότερη και ίσως αποτελεσματικότερη να ήταν η αντίδρασή τους, όταν επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη όταν ο Αρχιεπίσκοπος παραδεχόταν ότι ο Πρόεδρος μιλούσε για λύση δύο κρατών.

• • • • •

Αννίτα σε δύσκολους καιρούς

Σε στενωπό βρίσκεται όπως μαθαίνει η στήλη η πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αννίτα Δημητρίου. Αντιλαμβάνεται ότι η διαμόρφωση του ψηφοδελτίου για τις ευρωεκλογές δεν θα είναι μία εύκολη υπόθεση. Ενδεικτικό ότι τρία άτομα από την επαρχία Αμμοχώστου θεωρούν δεδομένο ότι θα είναι υποψήφιοι. Αυτό αφορά τον βουλευτή Κυριάκο Χατζηγιάννη, τον Χρίστο Αγγελίδη και τον πρώην υπουργό Υγείας Μιχάλη Χατζηπαντέλα. Με τόσο ελεύθερη Αμμόχωστο, ερώτημα είναι ποιος θα τολμήσει να διεκδικήσει τελικά από την αστική Λευκωσία, η οποία έχει αυτή τη στιγμή και το μεγαλύτερο πρόβλημα από τη νέα τάξη πραγμάτων εντός του ΔΗΣΥ. Ερώτημα είναι και αν εκτός της Ελένης Σταύρου, θα βρίσκεται στο ψηφοδέλτιο και άλλη γυναίκα υποψήφια. Να υποθέσουμε ότι έχει καταργηθεί η ποσόστωση;

• • • • •

Τουλάχιστον στη Νέα Υόρκη είχαμε καλά photo op.

Το προηγούμενο Λευτέρη

Συζητήσεις προκαλεί όπως μαθαίνουμε και το γεγονός ότι ο Μάριος Πελεκάνος έχει αποφασίσει ότι θα είναι υποψήφιος ευρωβουλευτής και δουλεύει ήδη γι' αυτό. Και λέμε πως προκαλεί συζητήσεις γιατί όπως εξηγούν, δεν γίνεται να έχει μόλις εκλεγεί στην ηγεσία του κόμματος και την ίδια στιγμή να θέλει να αποχωρήσει για τις Βρυξέλλες. Η στήλη πάντως θυμάται την περίπτωση του αναπληρωτή προέδρου Λευτέρη Χριστοφόρου και αντιλαμβάνεται πως έχει ήδη δημιουργηθεί προηγούμενο για όλους τους κομματικούς αξιωματούχους να δικαιούνται να διεκδικήσουν όπου και όποτε θέλουν κάτι. Μιλώντας πάντως για αναπληρωτές προέδρους, η στήλη εκφράζει τη συμπάθειά της στον νυν αναπληρωτή πρόεδρο του κόμματος Ευθύμιο

Δίπλαρο, ο οποίος όπως μας πληροφόρησε σταμάτησε να πίνει γάλα με τριαντάφυλλο, γιατί τον ενοχλεί.

• • • • •

Ενα εκτελεστικό με απουσίες

Η Αννίτα Δημητρίου θέλει με κάθε τρόπο να προσδώσει στο κόμμα το πολιτικό εκείνο αποτύπωμα που όλοι λένε ότι λείπει. Έχει ήδη κάνει πολλές προσπάθειες για να διαμορφώσει ένα δυνατό εκτελεστικό γραφείο, ωστόσο φαίνεται να βρίσκεται κλειστές πόρτες. Ζήτησε από τον Χάρη Γεωργιάδη εμπλοκή, ωστόσο ο ίδιος αν και της εξήγησε πως θα βρίσκεται δίπλα της, όταν αυτή το χρειαστεί, δεν θέλει να έχει καθημερινή επαφή με την πολιτική. Το ίδιο έκανε και με τον Δημήτρη Δημητρίου,

τον Κωνσταντίνο Πετρίδη, τον Μιχάλη Σοφοκλέους και τον Παναγιώτη Σεντώνη, όταν ο τελευταίος αρνήθηκε ευγενικά να αναλάβει τη θέση του διευθυντή του γραφείου της.

• • • • •

Ο Βίκτωρας και η Δόξα

Αποκαλυπτική για πολλά ήταν η είδηση των υπερωριών που συνέτασσε η Δόξα Κωμοδρόμου. Διαφάνηκε ξεκάθαρα ο διεκπεραιωτικός τρόπος με τον οποίο λειτουργεί το Προεδρικό, χωρίς αντανάκλαστικά και κυρίως χωρίς κοινωνική ενσυναίσθηση. Αυτό που έκανε περισσότερη αίσθηση είναι η απροθυμία του Βίκτωρα Παπαδόπουλου να τη στηρίξει. Στα πηγαδάρια της βουλής πάντως αναφέρουν πως οι

σχέσεις των δύο είναι ιδιαίτερα κακές και έτσι εξηγούν την εκκωφαντική απουσία του από το όλο σκάνδαλο.

• • • • •

Η περίπτωση του Πρύτανη

Όμως οι υπερωρίες της Δόξας ήταν ιδιαίτερα αποκαλυπτικές και για τη νοστορπία του Πανεπιστημίου Κύπρου. Αλήθεια, τι παράδειγμα δίνει ο Πρύτανης όταν δικαιολογεί τέτοιες παρατυπίες και κυρίως τι μάθημα δίνει στους φοιτητές του, όταν ο ίδιος ως θεσμός προωθεί και προστατεύει πρόσωπα που σκέφτονται μόνο το δικό τους βόλεμα.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Θέλουν ή όχι;

Συμφωνεί η στήλη ότι τα εργασιακά των εκπαιδευτικών είναι θέμα του υπουργείου Παιδείας και των συντεχνιών, αλλά όταν συνέχεια μπαίνει στη δημόσια συζήτηση το θέμα των ονομαστηρίων του αρχιεπισκόπου θα πρέπει επιτέλους να πάρουν θέση και οι συντεχνίες και οι εκπαιδευτικοί, ανεξαρτήτως ποιος το εγείρει. Ποιοι είναι υπέρ και ποιοι είναι κατά, ξεκάθαρες κουβέντες. Δεν θα πάρει αποφάσεις καμία συντεχνία, κανένας εκπαιδευτικός, αλλά θα πρέπει να ξέρουμε προς τα πού κινείται η εκπαιδευτική κοινότητα. Και το ερώτημα είναι ξεκάθαρο, θέλουν οι εκπαιδευτικοί να είναι αργία η ονομαστική εορτή του εκάστοτε αρχιεπισκόπου ή δεν θέλουν. Επίσης, επιχειρήματα ότι στο όνομα του αρχιεπισκόπου τιμάται η προσφορά της Εκκλησίας της Κύπρου δεν είναι και πολύ ισχυρά, διότι θα μπορούσε κάποιος να πει ότι αυτή η προσφορά, την οποία ουδόλως η Στήλη υποτιμά, θα μπορούσε να εορτάζεται την ημέρα των Τριών Ιεραρχών. Ξεκάθαρες λοιπόν κουβέντες από την εκπαιδευτική κοινότητα και τις διάφορες συλλογικότητές τους. Ή θέλουν και όλα μένουν όπως είναι ή δεν θέλουν και αν είναι οι περισσότεροι ας πολεμήσουν για να αλλάξουν τα πράγματα. Τα άλλα είναι προφάσεις εν αμαρτίαις.

Μεγάλο πρόβλημα

Η σκηνή με τις μαθήτριες που δερνόντουσαν έξω από σχολικό κτήριο στη Λευκωσία και τις/τους συμμαθήτριες και συμμαθητές τους να παρακολουθούν τη συμπλοκή μόνο ανησυχία και τρόμο μπορεί να προκαλεί. Σημαίνει ότι η κοινωνία νοσεί εξ απαλών ονύχων και πρέπει να παρθούν δραστικά μέτρα από το υπουργείο Παιδείας, από τον Οργανισμό Νεολαίας, από την Επιτροπή Παιδείας της

Οι εκπαιδευτικοί ή θέλουν να είναι αργία τα ονομαστήρια του αρχιεπισκόπου και όλα μένουν όπως είναι ή δεν θέλουν, και αν είναι οι περισσότεροι ας πολεμήσουν για να αλλάξουν τα πράγματα. Τα άλλα είναι προφάσεις εν αμαρτίαις.

Βουλής και από όλες τις υπόλοιπες αρχές και φορείς του κράτους. Είναι καιρός να εκπονηθούν ολιστικά μακροπρόθεσμα προγράμματα αντιμετώπισης τέτοιων φαινομένων. Σίγουρα δεν θα λυθούν τα προβλήματα από τη μία μέρα στην άλλη, αλλά κάτι πρέπει να γίνει. Να μελετήσουν πώς άλλες χώρες αντιμετώπισαν παρόμοια προβλήματα, να φέρουν καλές πρακτικές από άλλα υπουργεία άλλων κρατών και μετά από σοβαρή μελέτη να τα προσαρμόσουν στην κυπριακή πραγματικότητα. Ενεργό ρόλο θα πρέπει να

έχουν και οι συντεχνίες των εκπαιδευτικών και επιτέλους να ορθώσουν το ανάστημά τους απέναντι στη γραφειοκρατία του υπουργείου Παιδείας, που δεν καταλαβαίνει τα προβλήματά τους. Εκείνοι ζουν στα σχολεία, έχουν ευθύνη και υποχρέωση να θίγουν με κάθε τρόπο τα κακώς κείμενα. Και ναι, να αντιμιλήσουν στον εργοδότη τους, όταν αυτός δεν τους προσφέρει ασφαλές εργασιακό περιβάλλον.

Του καφέ το παραμύθι

Κάποτε στις πολεμικές εκστρατείες και στον 20ό αιώνα βασικά είδη που παρέχονταν στους στρατιώτες ήταν ο καφές και η ζάχαρη, μεταξύ άλλων. Αλλά τότε ήταν και δυσεύρετα και ακριβά προϊόντα. Σήμερα, η κυβέρνηση έδειξε ότι σκέφτεται με τρόπο πονηρό και παλαικό, εφαρμόζοντας τον μηδενισμό του συντελεστή ΦΠΑ σε ζάχαρη και καφέ. Ένα ημίμετρο κατά της ακρίβειας, που μοιάζει να πάρθηκε χωρίς βαθύτερη σκέψη και έτσι για να δώσουμε στους πολίτες... παντεσπάνι

και ας μην έχουν ψωμί να φάνε. Πάντως, όπως ενημερώνεται η στήλη στο υπουργείο Οικονομικών δεν φαίνεται να είναι προετοιμασμένοι για τις δυσκολίες που θα φέρει το 2024. Ιδίως αν λάβουμε υπόψη μας ότι για να αντιμετωπίσουν την ακρίβεια προτίμησαν να λάβουν μέτρα για τον καφέ και τη ζάχαρη. Έχουμε να δούμε συμπληρωματικούς... που θα πάει σύννεφο. Κεραυνοί εν αιθρία δεν θα τους λέμε πάντως.

Προβληματικό περιστατικό

Υπερωριών το ανάνηψμα αυτή τη βδομάδα και η αναπληρώτρια κυβερνητική εκπρόσωπος κα Δόξα Κωμοδρόμου έγραψε βίρα υπερωρίες. Ο κ. Λετυμπιώτης τις υπέγραψε και γενικά στο Προεδρικό εργάζονται πολύ και πρέπει να αμείβονται όσο για τους άλλους υπαλλήλους, αυτοί δεν πρέπει να στεναχωριούνται, αφού η κυβέρνηση φρόντισε για την ΑΤΑ και πολύ τους είναι.

Αλλά για να σοβαρευτούμε η στήλη πιστεύει πως κάποια πράγματα θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με τη δέουσα σοβαρότητα κυρίως, όταν αυτά αφορούν πολιτειακούς λειτουργούς. Δυστυχώς, ένα σχετικά εύκολα διαχειρίσιμο περιστατικό, αν και εξόχως προβληματικό, στο Προεδρικό δεν κατάφεραν να το χειριστούν και όλοι εν χορώ, κα Πική, κ. Βίκτωρας Παπαδόπουλος, κ. Λετυμπιώτης, ο καθένας με τον τρόπο του είπαν: «Παρελθέτω απ' εμού το ποτήριον τούτο». Αλλά και ο πρόεδρος ως φιλόθρησκος δεν τους ενέπνευσε το «απαρνησάσθω εαυτών και αράτω τον σταυρόν αυτού και ακολουθείτω μοι». Θου, Κύριε, φυλακήν τω στόματί μου [...] Μη εκκλίνης την καρδίαν μου εις λόγους πονηρίας, του προφασίζεσθαι προφάσεις εν αμαρτίαις, λέω εγώ.

Η εποχή των «σωτήρων»

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Το φαινόμενο Κασσελάκη που εκτυλίσσεται τώρα στην Ελλάδα δεν αποτελεί μεμονωμένο συμβάν αλλά ένα φαινόμενο με προεκτάσεις, συμπτώματα του οποίου βλέπουμε να κυκλοφορούν στη λεγόμενη νέα εποχή της πολιτικής και εδώ και αλλού, κι αυτό εγείρει σοβαρά ερωτηματικά και προβληματισμούς. Ή για να το θέσω αλλιώς είναι ακόμα ένας λόγος να διερωτηθούμε κατά πόσο βρισκόμαστε στην εποχή όπου το κενό που έχει δημιουργήσει η κουρασμένη γραφειοκρατική πολιτική τάξη έρχεται να καλυφθεί από μία εικονιστική κουλτούρα, η οποία επί της ουσίας δεν έχει κανένα μεταρρυθμιστικό λόγο να αρθρώσει πέρα από ένα υβριδικό λαϊκισμό. Ο καθηγητής Πολιτικών Επιστημών και αρθρογράφος της Lifo Νικόλας Σεβαστάκης το θέτει πολύ εύστοχα: «Το πρόβλημα» γράφει «δεν είναι κυρίως το υπερβολικό παιχνίδι με την εικόνα. Είναι μια φτωχή και παρωχημένη πολιτική σκέψη που αναπαράγει τον ρόλο του πολιτευτή-σωτήρα και παιδιού του λαού σε σύγχρονη βερσιόν».

Και σ’ αυτό βέβαια το φαινόμενο δεν είναι καθόλου άμοιρα ευθυνών τα ΜΜΕ τα οποία προκειμένου να γαργαλήσουν το «λαϊκό αίσθημα» του παπαρατσικού παροξυσμού σπεύδουν να εστιάσουν στο «φαινεσθαι» του κάθε νεοεμφανιζόμενου «σωτήρα» ανάγοντας ως εξόχως πιο σημαντικό να βγάλουν τη «γιαγιά» ή τον σκύλο του στον αέρα παρά να ασχοληθούν με το περιεχόμενο των πολιτικών του θέσεων και το τι έχει να προτείνει για το αύριο της χώρας. Η αρθρογράφος του Protagon Λίλα Σταμπούλογλου εύστοχα υπογραμμίζει πως «στην εποχή της επικοινωνιακής αμερικανιάς, όπου το Tik Tok εξελίσσεται σε νούμερο ένα βήμα δηλώσεων προεκλογικής εκστρατείας και η κίτρινη πληροφορία για τα πολιτικά πρόσωπα αφήνει πίσω τα πιστεύω και τις θέσεις τους, ο Στέφανος Κασσελάκης ήταν αναμενόμενο να γίνει η εγχώρια Μπιγιονσέ». Την ίδια ώρα όμως που αυτά τα «αστέρια» αγωνίζονται να γίνουν πρώτα δημοφιλείς και μετά χρήσιμοι, περιφέροντας τον κούφιο πολιτικό τους λόγο στις πολιτικές αρένες, τα προβλήματα του κόσμου αυξάνονται, η ακρίβεια μαστίζει και η ανάγκη για ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις παραμένει. Και αντί αυτή η ανάγκη να γεννάει την εμφάνιση ενός πολιτικού λόγου με βάθος σκέψης και ανάλυσης και εμφανή πολιτική συγκρότηση δημιουργεί τελικά πρόσφορο έδαφος για να ευδοκμούν πολιτικοί που σκόπιμα και στρατηγικά απευθύνονται στο συγκινησιακό κομμάτι του κόσμου, ενός κόσμου που είναι ήδη θυμωμένος και απελπισμένος και αποπροσανατολισμένος, με άλλα λόγια ευάλωτος στην έλευση «σωτήρων».

Ποιο είναι το αποτέλεσμα; Να πλέτουν οι πλείστοι στην παγίδα τους, και ο κόσμος και τα ΜΜΕ αλλά και οι υπόλοιποι πρωταγωνιστές της πολιτικής σκηνής, οι οποίοι αντί να σπεύδουν να δημιουργήσουν ένα αντίβαρο στην αβάσταχτη ελαφρότητα της εικόνας, την υιοθετούν προκειμένου να γίνουν πιο αρεστοί προς ίδιον όφελος. Με όσα έχουμε πάθει ωστόσο τα τελευταία χρόνια θα έπρεπε οι αξιώσεις μας απέναντι στην πολιτική να είχαν άλλο περιεχόμενο και όχι εκείνο που ανταποκρίνεται σε όρους λαιφσταιλ. Θα έπρεπε να είμαστε σε θέση να αντιληφθούμε πως η ξαφνική αποθέωση της κοινωνίας των πολιτών εξαιτίας της χρεοκοπίας των κοιμματικών μηχανισμών δεν είναι τίποτα άλλο παρά ένας μεταμοντέρνος φιλελεύθερος λαϊκισμός από τον οποίο πρέπει να φυλάμε τα χνώτα μας αντί να χαριεντιζόμαστε με την ψευδαισθηση πως εμείς και τα προβλήματά μας, έχουμε ξαφνικά αναχθεί σε προτεραιότητα. Μόνο έτσι θα μπορούμε να διακρίνουμε τις προτάσεις και τις θέσεις που στόχο έχουν να κολακεύσουν την κοινωνία των πολιτών χωρίς όμως να έχουν, όπως χαρακτηριστικά γράφει ο κ. Σεβαστάκης, ένα ευρύτερο σκεπτικό όπου θα μπορούσαν να ενταχθούν πολιτικά και στρατηγικά.

Αν πραγματικά έχουμε επίγνωση της έκτασης των σπερηνών προβλημάτων, τα οποία απαιτούν σοβαρή ανάλυση και βελτιωμένες διαλογικές ποιότητες, πρέπει να αποκτήσουμε αντισώματα στα φαινόμενα των «σωτήρων» της πολιτικής, όπως είναι το ρεύμα Κασσελάκη και διάφορα παρόμοια μ’ αυτό, ώστε να επιμεδώσουμε πως δεν αποτελούν το φρέσκο ή το προοδευτικό και σίγουρα όχι εκείνο που θα έπρεπε να είναι το ζητούμενό μας προκειμένου να φύγουμε επιτέλους από το τέλμα της πολιτικής επιδερμικότητας.

elenixenou11@gmail.com

ΕΡ. ΡΗΛ. ΑΡΧΙΒΑΡΥ

Ινδός οδηγός ποδηλατάμαζας (ρίσκα) κατά τη διάρκεια τροπικής καταιγίδας στην Καλκούτα της Ανατολικής Ινδίας. Η κυβέρνηση της Βεγγάλης εξέδωσε πορτοκαλί συναγερμό για 15 περιοχές κα-θώς η τροπική καταιγίδα συνεχίστηκε με έντονες βροχοπτώσεις στη Δυτική Βεγγάλη.

Πολιτικοί με μηδενικό ρίσκο

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Το παράδοξο με το σκάνδαλο της Δόξας Κωμοδρόμου και τα όσα προκλητικά αποκαλύφθηκαν, δεν είναι μόνο ότι βρίσκεται ακόμη στη θέση της. Είναι η εκκωφαντική σιωπή που επικράτησε στο Προεδρικό μετά τις αποκαλύψεις. Καμία πρόθεση παραδοχής του λάθους, καμία ένδειξη ότι προτιθενται να διαχειριστούν την κρίση, έστω για τους τύπους. Η υφουπουργός παρά τω Προέδρω Ειρήνη Πιχή, που παρουσιάστηκε ως η «ταρίνα» που θα έλεγχε κατά τα άλλα το έργο των υπουργών, η οποία έχει προσωπικά ευθύνη πρώτα για το φιάσκο με το πλαστό πτυχίο του Μιχαήλ και σήμερα που είτε δεν πήρε είδηση είτε συναινεσε για τις ευφάνταστες υπερωρίες της Δόξας Κωμοδρόμου, αποφάσισε να βάλει ολιγοήμερη άδεια μπροστά στις εξελίξεις. Ο Βίκτωρας Παπαδόπουλος βολικά περιορίστηκε να μιλάει στο κρατικό κανάλι για οτιδήποτε άλλο πλην αυτού, μέχρι που η εικόνα μιας κυβέρνησης που λειτουργεί ως Δημόσιο, από την οποία αγνοείται εντελώς η σκέψη ανάληψης ευθύνης, κορυφώθηκε με την τοποθέτηση του κυβερνητικού εκπροσώπου.

Βάσει του ιστορικού αυτής της κυβέρνησης, μπορεί κάποιος εύκολα να αντιληφθεί ποια θα είναι η γραμμή άμυνας, όταν θα επιστρέψει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας από τη Νέα Υόρκη. Οτι δηλαδή δεν πρόκειται για σκάνδαλο, αλλά «κανιβαλισμό και ανθρωποφαγία». Όμως η υπόθεση Κωμοδρόμου είναι αμιγώς πολιτικό θέμα. Τα χειρόγραφα που την παρουσίαζαν να χρεώνει το κράτος που υπηρετεί ως αξιωματούχος υπερωρίες γιατί έγραφε ομιλίες, συνεντεύξεις και το χειρότερο γιατί παρευρισκόταν σε μνημόσυνα, κηδείες και φιλανθρωπικές εκδηλώσεις αποκαλύπτουν τη μικρότητα μιας κυβέρνησης που υποσχόταν κατά τα άλλα το νέο, το διαφορετικό και πάνω από όλα το ανθρώπινο προφίλ. Κυρίως όμως δείχνουν την πρόθεση της κυβέρνησης να λειτουργήσει ως μία υπηρεσία που κτυπά κάρτα, χωρίς ευθύνες και κυρίως μακριά από τη διαμόρφωση πολιτικών.

Αναρωτιέμαι, τι σκέφτεται σήμερα η κοινωνία των πολιτών με την οποία διαβουλευόταν προεκλογικά ο Νίκος Χριστοδουλίδης και της υποσχόταν ότι η διακυβέρνησή του θα έχει ως επίκεντρο τον άνθρωπο, όταν η αναπληρώτρια κυβερνητική εκπρόσωπος χρεώνει το κράτος για την παρουσία της σε φιланθρωπικά

δρώμενα. Τι θα λένε για έναν Πρόεδρο που ενώ με κάθε τρόπο υπερπροβάλλει το θρήσκευμά του, γυρίζοντας ακόμη και τα μοναστήρια ενόσω η Κύπρος καίγεται, η εκλεκτή του βγάζει τιμολόγιο για την παρουσία της σε δοξολογίες. Πώς είδαν άραγε τα εθνικόφρονα σωματεία και οι αγωνιστές της ΕΟΚΑ, που τσακώνονταν μεταξύ τους προεκλογικά για να στηρίξουν τον ίδιο και τις «πατριωτικές του θέσεις», το γεγονός ότι η αναπληρώτρια κυβερνητική εκπρόσωπος χρέωνε επιπλέον για τη συμμετοχή της σε διαλέξεις για την ΕΟΚΑ και την παρουσία της σε εθνικά μνημόσυνα.

Το ανησυχητικό που απορρέει από όλη αυτή η ιστορία είναι ο τρόπος που «το νέο και το άφθαρτο» υπηρετεί πλέον την πολιτική. Πολιτικοί του οκταώρου, των προσauξήσεων και κυρίως του μηδενικού ρίσκου. Πολιτικοί που δεν έχουν στρατηγικό πλάνο, αλλά πολιτική διεκπεραίωσης. Και που αν τύχει ο πατριωτισμός, οι δοξολογίες και οι φιλανθρωπίες τις οποίες γενναιάδωρα διακрупτούν να συμπίπτουν εκτός ωραρίου, μας χρεώνουν έξτρα για τις υπηρεσίες τους.

Η Δόξα Κωμοδρόμου ένα πρόσωπο που ουδέποτε τοποθετήθηκε πολιτικά όμως την ίδια στιγμή επέβαλε να είναι και δημόσιος υπάλληλος και πολιτικός αξιωματούχος για να παρουσιάζεται σε εγκαίνια και μνημόσυνα αποτελεί το σύμπτωμα της όλης κατάστασης. Μιας παθογένειας που ξεκίνησε από τον ίδιο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος θέλοντας να διασφαλίσει την καριέρα του έκανε ακριβώς το ίδιο πράγμα πριν από δέκα χρόνια: κράτησε τη θέση του στο διπλωματικό σώμα και παράλληλα εκτελούσε χρέη κυβερνητικού εκπροσώπου.

Η πολιτική δεν πρέπει να είναι όμως αυτό. Η κοινωνία απαιτεί να φύγουμε από τα κομματικά στεγανά, η πολιτική οφείλει να εκσυγχρονιστεί, όμως αυτό δεν μπορεί να αποτελέσει τη λύση. Το ερώτημα που ο καθένας μας θα πρέπει να απαντήσει, είναι αν στην προσπάθειά μας να εκσυγχρονίσουμε την πολιτική αφαιρέσαμε από αυτήν κάθε έννοια πολιτικής. Και το κυριότερο: αν στην προσπάθειά μας να φέρουμε το νέο, ίσως να ενσωματώσαμε στην πολιτική, ό,τι πιο παλαικό υπάρχει, γιγαντώνοντας αυτό που κατά τα άλλα προσπαθήσαμε να αλλάξουμε.

economidoum@kathimerini.com.cy

Ξαφνικά, από τα αριστερά

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Το γεγονός ότι γράφτηκαν τόσα πολλά και από τόσους πολλούς μάς οδηγεί αβίαστα στο συμπέρασμα ότι δεν πρόκειται για επικοινωνιακό πυροτέχνημα. Επικοινωνιακό φαινόμενο, ναι, αλλά αυτό είναι κάτι εντελώς διαφορετικό. Ο Στέφανος Κασσελάκης αποτελεί άλλωστε την πεμπτούσια της πολιτικής επικοινωνίας με ό,τι αυτό μπορεί να σημαίνει στις μέρες μας: επικυριαρχία της εικόνας, ναρκισσισμός ενδεχομένως, σοβαρά ερωτηματικά για την ύπαρξη πολιτικού περιεχομένου. Θυμάμαι όσα γράφαμε για την εκλογή του Νίκου Χριστοδουλίδη, όλα εκείνα τα ρεπορτάζ και τις απόψεις για την κυριαρχία της εικόνας, και χαμογελώ. Γιατί μπροστά στο τσουνάμι Κασσελάκη ο Πρόεδρος μας μοιάζει με καλοκαιρινή βροχούλα. Ούτε καν η Αννίτα Δημητρίου, που τόσο εύκολα της αποδίδουμε τον τίτλο της «βασίλισσας του Instagram», μπορεί να συγκριθεί κατ’ ελάχιστο με τον υποψήφιο για την προεδρία του ΣΥΡΙΖΑ.

Είναι η περίπτωση Κασσελάκη το πρώτο σοβαρό κρούσμα «μεταπολιτικής»; Να ένα ενδιαφέρον ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί χωρίς πολιτικές και ιδεολογικές παρωπίδες. Κατά την άποψή μου αυτή η υποψηφιότητα είναι το αποτέλεσμα μιας πορείας που χαρακτήκε από άλλους και μάλιστα από «υπεράνω πάσης υποψίας» πολιτικούς. Να θυμίσω ότι ο Κυριάκος Μητσοστάκης έκανε μια εξαιρετικά επιτυχημένη προεκλογική καμπάνια στο TikTok με όρους αμιγώς μεταπολιτικούς. Αλλά και η κυρία Έφη Ακτισόγλου, φυσική διάδοχος του Αλέξη Τσίπρα προτού εμφανιστεί στον ορίζοντα ο κομήτης Κασσελάκης, με μεταπολιτικούς όρους ξεχώρισε από τους συνυποψηφίους της και «υιοθετήθηκε» από τα συστημικά ΜΜΕ. Παλιά μιλάγαμε για «όρους lifestyle» αλλά στην εποχή της πολιτικής ορθότητας βρήκαμε καινούργιο κοσινάκι.

Τι διαφορετικό έφερε λοιπόν ο Στέφανος Κασσελάκης και προκάλεσε όλο αυτό τον πανικό; Πρώτον, μετέβηνε την εικόνα. Δεύτερον, εμφανίστηκε ξαφνικά από τα αριστερά. Μέχρι προχθές οι πολιτικοί έπαιζαν δειλά με την εικόνα τους από φόβο μήπως τους κατηγορήσουν ότι στερούνται περιεχομένου. Ο Κασσελάκης έκανε την εικόνα σινεμασκοπύ. Κινδυνεύοντας να γίνει ακόμα και γραφικός, όμως σε κάθε περίπτωση επιλέγοντας να μην ακολουθήσει την πεπατημένη. Αλλά και ρισκάροντας συγχρόνως, ως ένα νέου τύπου role model, πρωτόγνωρο για τα ελληνικά δεδομένα. Τέλος, έκανε αυτό που η Αριστερά επιμελώς αποφεύγει: μπήκε στο γήπεδο αποφασισμένος να κερδίσει. Αυτό συγκίνησε τον κόσμο και έφερε τόσους χιλιάδες νέους ψηφοφόρους στις κάλπες. Κι αυτό δικαιώνει όσους υποστηρίζουν ότι, στην εποχή όπου επελαύνει ο νεοσυντηρητισμός στην Ευρώπη, εάν θέλει να κερδίσει η Αριστερά πρέπει να αιφνιδιαστεί.

Έναντι οιουδήποτε τιμήματος; Αυτό είναι το επόμενο ερώτημα. Με άλλα λόγια, το κυνήγι της εξουσίας θυσιάζει αρχές, ιδεολογία και θέσεις; Μια τέτοια εξέλιξη θα ήταν καταστροφική. Είναι δε περισσότερο από βέβαιο πως ακόμα κι αν φέρει εκλογικές νίκες θα ρίξει την Αριστερά στα βράχια. Απ’ την άλλη όμως, το πολιτικό περιεχόμενο δεν είναι αρκετό απλώς να επιβιώσει. Πρέπει και να εμπνέει. Εδώ υποεισάγεται ο παράγοντας προσωπικότητα. Ο άνθρωπος που θα καταφέρει να συγκινήσει με την αλήθεια του, ακόμα κι αν το αφήγημά του είναι απλό. Αυτός που θα μπορέσει επιτέλους να δημιουργήσει διαύλους επικοινωνίας με τους νέους, μια γενιά που έχασε εδώ και καιρό την επαφή της με την πολιτική και δη με τον χώρο της Αριστεράς.

Ο Κασσελάκης από την εμφάνισή του έβαλε σοβαρή υποψηφιότητα ως η άλλη πρόταση. Η εναλλακτική πρόταση σε μια διαχειριστική αντίληψη για την πολιτική που με επιτυχία εκπροσωπούσε ο Κυριάκος Μητσοστάκης. Αν σήμερα εκλεγεί πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ μπαίνουμε σε αχαρτογράφητα νερά τα οποία δεν ξέρουμε πού οδηγούν. Αν μη τι άλλο όμως θα υπάρξει κάποιου είδους κινήτικότητα. Και το καράβι της Αριστεράς θα ξεκολλήσει από τα λιμνάζοντα ύδατα της κομματικής ετιετηρίδας με καπετάνιους τα παιδιά του κομματικού σωλήνα. Αν όλο αυτό που συμβαίνει, ένας πρωτόγνωρος αναβρασμός για το καινούργιο που γεννιέται, αποδεικτεί μονάχα μάρκετινγκ και μια τεράστια φούσκα, το χειρότερο που θα προκύψει είναι μία ακόμα αποτυχία. Μία αποτυχία που θα προστεθεί στις πολλές αποτυχημένες προσπάθειες της Αριστεράς να κερδίσει την εμπιστοσύνη των ελληνικού λαού. Αν όμως γεννηθεί μέσα απ’ αυτή την αναμπουμπούλα μια νέα ελπίδα; Σε αυτή την περίπτωση θα αξίζει το ρίσκο Κασσελάκη.

stavros.christodoulou@gmail.com

Σε χρόνο παράτασης τα «τέσσερα ορόσημα» Χριστοδουλίδη

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Πριν από πέντε-έξι μήνες, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης έλεγε ότι στη διαδρομή για την υλοποίηση της «πρωτοβουλίας» του, με στόχο την επανέναρχ των διαπραγματεύσεων για λύση του Κυπριακού, υπήρχαν «τέσσερα ορόσημα». Πρώτο «ορόσημο», ήταν η Σύνοδος Κορυφής του περασμένου Ιουνίου, η οποία ωστόσο δεν επιβεβαίωσε τον ρόλο που τις επόμενες ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος προσέβλεπε στο διορισμό ισχυρής πολιτικής προσωπικότητας στο Κυπριακό και στη διασύνδεση της λύσης με ευρωπαϊκά ντοσιέ, περιλαμβανομένης της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης. Όπως δημοσίευσε η «Κ», σημαίνουν κράτη-μέλη απέρριψαν γραπτή πρόταση της Λευκωσίας για συμπερίληψη αναφοράς στα Συμπεράσματα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Το δεύτερο «ορόσημο» ήταν η Σύνοδος του ΝΑΤΟ, στο πλαίσιο της οποίας, η Λευκωσία προσδοκούσε ότι οι Ευρωπαίοι εταίροι, μέλη της Συμμαχίας, θα τοποθετούσαν ψηλά

το Κυπριακό, κατά τις επαφές τους με τον πρόεδρο της Τουρκίας Ταγίπ Ερντογάν. Μάλιστα, κυβερνητικοί κύκλοι στη Λευκωσία έλεγαν ότι στις πρώτες τηλεφωνικές επικοινωνίες ξένων ηγετών με τον Ερντογάν –μετά την επανεκλογή του στην προεδρία της Τουρκίας– τα μηνύματα ήταν θετικά. Εμείς πάντως, είχαμε δημοσιεύσει πληροφορίες, σύμφωνα με τις οποίες τα βλήματα στην Σύνοδο του ΝΑΤΟ θα ήταν επικεντρωμένα αποκλειστικά στην ένταξη της Σουδίας στη βορειοατλαντική Συμμαχία και ότι σε κάθε περίπτωση, ο Ερντογάν δεν είχε δώσει κανένα θετικό στίγμα στο Κυπριακό, πλην κάποιας γενικόλογης αναφοράς, «τύπου»... «να το δούμε».

Κι αφού δεν βγήκε καπνός ούτε στο δεύτερο ορόσημο, η Λευκωσία μας παρέπεμψε στο τρίτο ορόσημο. Στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, στο περιθώριο της οποίας ανέμενε ότι θα δρομολογούνταν εξελίξεις για επανέναρχ των συνομιλιών επίλυσης του Κυπριακού. Ο Ερντογάν όμως φρόντισε να προσγειώσει τις όποιες προσδοκίες για λύση

στη βάση των ψηφισμάτων του Σ.Α. Επί της ουσίας, επανέλαβε τις περυσινές του θέσεις. Δύο κράτη και αναγνώριση «ΤΑΒΚ», για εξασφάλιση κυριαρχικής ιδιότητας του ψευδοκράτους. Ωστόσο, η επανάληψη των τουρκικών θέσεων έχει προστιθέμενη αξία, καθώς αποτελούν απάντηση στα ανοίγματα της Λευκωσίας και στην «πρωτοβουλία» Χριστοδουλίδη. Ανεξαρτήτως λοιπόν μιας τριμερούς συνάντησης, η θέση της Τουρκίας για λύση του Κυπριακού είναι δεδομένη. Και μόνο η αναγνώριση της «ΤΑΒΚ» θα προσφέρει «πρεμία», όπως μας εξήγησε ο κ. Ερντογάν. Και ερχόμαστε στο τέταρτο, εναπομείναν ορόσημο, αυτό της Συνόδου Κορυφής του Οκτωβρίου. Στο οποίο, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης ανέμενε ότι οι εταίροί μας στην Ε.Ε, μετά τη Γ.Σ. ΟΗΕ, θα έσπευδαν όχι μόνο να διορίσουν Ευρωπαίο απεσταλμένο για το Κυπριακό, αλλά και να θέσουν στη διάθεση της επίλυσής του, την ευρωπαϊκή εργαλειοθήκη, περιλαμβανομένου του ντοσιέ αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, σε μια βήμα προς

βήμα προσέγγιση. Ωστόσο, τα μηνύματα Ερντογάν προς Μισέλ (που δημοσίευσουμε την περασμένη Κυριακή), ως επίσης και η εμμονή της Τουρκίας στη διατήρηση της ενταξιακής της προοπτικής, παράλληλα με την εξασφάλιση «ευρωπαϊκών δώρων», βάζουν τα δύο πόδια της Ε.Ε. σε ένα παπούτσι. Και συνεπώς, η έκθεση Μπορέλ/Κομισιόν για μια μακρόπνοη στρατηγική στις ευρωπαϊκές θέσεις, μετατίθεται, πιθανότατα για τον Δεκέμβριο και μαζί και οι όποιες προσδοκίες της Λευκωσίας.

Ως αποτέλεσμα, μπήκαμε σε χρόνο καθυστέρησης και παίζουμε ήδη στην παράταση των τεσσάρων οροσήμων που μας σέρβιρε η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, προ εξαμήνου. Χωρίς να φαίνεται καν η άκρη της σφάραγγας. Αν και θεωρώ ότι η βασική ευθύνη για το αδιέξοδο ανήκει αδιαμφισβήτητα στην Άγκυρα, που κρατάει και το μαχαίρι και το καρπούζι στο Κυπριακό, είναι πλιού φαινότερο ότι οι εκτιμήσεις του προέδρου της Δημοκρατίας, για τα «τέσσερα ορόσημα» δεν ήταν ορθές. Ο πρόεδρος

έμεινε εγκλωβισμένος στα μηνύματα που έστειλε μέσω διαφόρων Ευρωπαίων επισημών στην Άγκυρα και πλανόταν κυριολεκτικά από μισόλογα που σκορπούσε ο κ. Ερντογάν, χωρίς να είναι σε θέση να αναγνώσει τις εξελίξεις στο Ουκρανικό, στα σπράτ, στο ενδεχόμενο επισιτιστικής κρίσης, στη ρωσοτουρκική συνεργασία και στις συνέπειές της, περιλαμβανομένων των τιμών ενέργειας, που οδηγούν και στην ενίσχυση των πληθωριστικών πιέσεων. Ζητήματα, τα οποία δυστυχώς, είναι πολύ πιο σημαντικά για την Ε.Ε. από τη λύση του Κυπριακού.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, έχει δύο επιλογές. Είτε θα αναπροσαρμόσει την πορεία της, λαμβάνοντας υπόψη και το παγκόσμιο πολιτικό σκηνικό. Είτε θα αρχίσει να γράφει υπερωρίες και στα ορόσημα, συνεχίζοντας να υποτιμά την υπομυσνή μας, όπως πράττει και με το «έν-Δοξο overtime» που βιώνουμε τις τελευταίες μέρες.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Αερόλιθος επέπεσε προερχόμενος εξ Αμερικής

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Είτε εκλεγεί είτε όχι ο κ. Κασσελάκης, η μετεωρική του ανέλιξη κάτι θα σημαίνει. Αν εκλεγεί, η γενιά του Πολυτεχνείου θα βγει οριστικά στη σύνταξη, κυριολεκτικά και μεταφορικά. Κυριολεκτικά, γιατί τα αποκαλούμενα «ιστορικά» στελέχη της Αριστεράς θα πάνε σπíti τους. Μεταφορικά, γιατί η ενδεχόμενη εκλογή του ενταφιάζει πολλά από τα ιερά και όσια, τα τσιτά, της ελληνικής Αριστεράς στη χωματερή της Ιστορίας. Ο επικεφαλής της θα έχει έλθει απευθείας από την Αμερική. Θα έχει περάσει από την Goldman. Από τα πιο ελιτίστικα σχολεία. Όσο και αν ο ίδιος θα απαγγέλλει σαν φανατικός ταλμουδιστής περικοπές του μεταπολιτευτικού Ευαγγελίου, δεν θα πειθεί και δεν θα του πγαίνει. Αλλά και να μην εκλεγεί, το ότι έφτασε να διεκδικεί με αξιώσεις την ηγεσία της Αριστεράς ένα golden boy, κάτι λέει.

Αν εκλεγεί, θα έχει επίσης ενδιαφέρον τι σημαίνει αυτό για την ελληνική κοινωνία. Μια κοινωνία που δεν ήταν έτοιμη να δεχθεί την ιδέα μιας γυναικας πρωθυπουργού, θα δεχθεί έναν ανοικτά gay υποψήφιο πρωθυπουργό; Και θα «τρομάξει» ή θα θυμώσει ένα άλλο κομμάτι της, που θα οδηγηθεί σε ακόμη πιο ακραία συντηρητικές απόψεις; Το βέβαιο είναι ότι η κοινωνία μας αλλάζει, ραγδαία. Θα αλλάξει και άλλο και απομένει να δούμε προς ποια κατεύθυνση.

Το ελληνικό πολιτικό-κομματικό σύστημα έχει, εν τω μεταξύ, αφιρnidιαστεί πλήρως από το φαινόμενο Κασσελάκη. Πώς το έλεγε ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης για τον Ανδρέα Παπανδρέου όταν

εμφανίστηκε στην πολιτική μας σκηνή; «Αερόλιθος επέπεσε προερχόμενος εξ Αμερικής...». Άλλο Ανδρέας, άλλο Κασσελάκης προφανώς, αλλά κάπως έτσι αντιμετωπίζει το πολιτικό κατεστημένο το ατέλειωτο ριάλιτι σόου που έχει κλέψει την παράσταση. Καταλαβαίνει ότι κανείς, μη κανείς δεν βλέπει πια Βουλή. Πάνε αυτά. Η πολιτική αντιπαράθεση θα γίνεται στα 30 δευτέρα του TikTok. Και εκεί που κάποιοι πάσιχιζαν χρόνια για να φτάσουν κάπου, έρχεται ένας με χρήματα, θράσος και επικοινωνιακή τεχνονομία και φέρνει τα πάνω κάτω.

Ο χρόνος θα δείξει αν ο ίδιος ο κ. Κασσελάκης θα αντέξει όταν μπει για τα καλά στο καμίνι της πολιτικής. Μπορεί να αποδειχθεί απελπιστικά ρηχός και επιφανειακός. Το πώς ανέβηκε, όμως, στη σκηνή δείχνει κάτι. Οτι το επάγγελμα του πολιτικού μπορεί να ανοίξει για ανθρώπους που δεν προέρχονται από κομματικούς σωλήνες η τζάκια. Οι πολίτες αντιδρούν πια βίαια, ενίοτε και υπερβολικά ή άδικα, στους γόνους πολιτικών οικογενειών. Το είδαμε στα Τέμπη και με τη δολοφονία στο λιμάνι του Πειραιά. Ενα πράγμα είναι ο θυμός και κάτι άλλο να γεννηθεί η επιθυμία πραγματικά αυτοδημιούργητων, μη «επώνυμων» ανθρώπων να εμπλακούν στην πολιτική. Μερικοί θα είναι ψώνια. Άλλοι, τυχοδιώκτες με ημερομηνία λήξης. Δεν είναι, ωστόσο, κακό να ανοίξουν στο μέλλον τα παράθυρα σε μια χώρα που τα περισσότερα από τα τελευταία 68 χρόνια είχε ως πρωθυπουργούς Καραμανλή-Παπανδρέου-Καραμανλή-Παπανδρέου-Μητσοτάκη-Καραμανλή-Παπανδρέου-Μητσοτάκη. Με μερικές εξαιρέσεις ενδιάμεσως.

Περί «μεταπολιτικής»

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

«Αερόλιθος έπεσε προερχόμενος εξ Αμερικής εις την Ένωση Κέντρου και την οδήγησε εις την καταστροφή», έλεγε ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης σε ομιλία του στα Χανιά, αναφερόμενος στον Ανδρέα Παπανδρέου, το φθινόπωρο του 1965.

Κάποια στελέχη και οπαδοί του ΣΥΡΙΖΑ διατυπώνουν φόβους σήμερα ότι η κατίσχυση του πρόσφατα αφιχθέντος εξ Αμερικής κ. Στέφανου Κασσελάκη θα οδηγήσει σε διάσπαση το κόμμα. Και όπως είναι φυσικό οι αντίπαλοι του ΣΥΡΙΖΑ εύχονται και αναμένουν, σχεδόν με βεβαιότητα, τη διάλυση του κόμματος, που υπό την ηγεσία του κ. Αλέξη Τσίπρα εξετινάχθη απροσδόκητα στην εξουσία.

Η αφιχνidia εμφάνιση «νέου και αγνώστου ατόμου» στον δημόσιο βίο αντιμετωπίζεται με δυσπιστία και περίσκεψη από το κατεστημένο όλων των εποχών. Homo ignotus et novus αποκαλούντα άτομα αυτά στην αρχαία Ρώμη.

Μέχρι στιγμής η εμφάνιση του κ. Κασσελάκη στο ελληνικό πολιτικό προσκήνιο είχε ως συνέπεια την εισαγωγή ενός νεολογισμού, τη λέξη «μεταπολιτική». Ενδέχεται απλώς να πρόκειται για μια νέα δυνατότητα αμέσου επικοινωνίας κάποιου ηγέτη με τους πολίτες, η οποία παρακάμπτει τους πάσης φύσεως «ενδιάμεσους».

Δεν είναι η πρώτη φορά που συμβαίνει κάτι παρόμοιο. Η χρήση των μεγαφώνων έδωσε τη δυνατότητα διοργανώσεων θηριωδών πολιτικών συγκεντρώσεων, όπου το πλήθος είχε τη δυνατότητα προσωπικής συμμετοχής και αμεσότερης επαφής με έναν ηγέτη.

Η τηλεόραση με τις σκηνωμένες τηλεμαχίες, τα διαγγέλματα, τις ομιλίες σε επιλεγμένο ακροατήριο κατέστησε τον πολιτικό μοναχικό τηλεθεατή, που έπειτα

από την πρώτη έκπληξη πέρασε στη φάση της ανίας.

Ο κ. Κασσελάκης εισέβαλε στην ελληνική πολιτική σκηνή αξιοποιώντας «τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης», εξασφαλίζοντας άμεση επαφή με τον πολίτη, δίχως τους «ενδιάμεσους» των ΜΜΕ ή των κομματικών μηχανισμών.

Δεν είναι ο πρώτος που το επιχείρησε. Ήταν ο τέως πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, που αντιμετωπίζοντας την εχθρότητα των ΜΜΕ –με εξαίρεση τον τηλεοπτικό οργανισμό του Fox– έκανε ευρύτατη χρήση του twitter.

Υπάρχει βέβαια θέμα «αμερικανοποίησης» της πολιτικής ζωής. Δεν είναι και πάλι ο πρώτος. Είχε προηγηθεί ο κ. Γιώργος Παπανδρέου. Και στη συνέχεια ο κ. Κυριάκος Μητσοτάκης, που κατά τη διάρκεια των σπουδών στις ΗΠΑ εξοικειώθηκε εν τίνι τρόπω με την αμερικανική αντίληψη πολιτικής. Ταυτόχρονα, βεβαίως, παρέμεινε πιστός στις οικογενειακές πολιτικές του παραδόσεις.

Εφθασε, ως φαίνεται, και η ώρα του κ. Κασσελάκη, που αποτελεί ενσάρκωση του «αμερικανικού ονείρου» κατά τα πρότυπα της αριστερής πτέρυγας των Δημοκρατικών των ΗΠΑ. Σε μια χώρα όπως η Ελλάς, που από ιδρύσεώς της αγωνίζεται να επιτύχει προσομοίωση με τα ισχύοντα στη Δύση, δεν είναι απορίας άξιο. Ιδιαίτερα εάν ληφθεί υπόψη ότι τα διάφορα ευρωπαϊκά «πολιτικά μοντέλα» διανύουν στις μέρες μας περίοδο δυσανεξίας.

«Αφύστε εκατό λουλούδια να ανθίσουν, εκατό σχολές σκέψης να αναπτυχθούν», έλεγε ο Μάο τσε Τουνγκ. Και ακολούθησε η Πολιτιστική Επανάσταση και τελικά η μετάλλαξη της Κίνας, που απειλεί να καταστεί η μεγαλύτερη οικονομική δύναμη στις μέρες μας. Το τι θα προκύψει από την εφαρμογή του «αμερικανικού πολιτικού προτύπου» στην Ελλάδα είναι άγνωστο ακόμη.

Τεχνητή νοημοσύνη: μετάλλαξη του ολοκληρωτισμού

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Τις προάλλες έλαβα στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο επιστολή από Ελληνοαμερικανό αναγνώστη ο οποίος διευθύνει εκδοτικό οίκο στο Κονέκτικατ και διεξάγει επιστημονική έρευνα για τη σχέση λογοτεχνικής μετάφρασης και τεχνητής νοημοσύνης. Μου ανακοίνωσε ότι το ChatGPT του πρότεινε για μετάφραση το μυθιστόρημά μου «Λευκός Πύργος» και με παρακάλεσε να τον βοηθήσω να το βρει επειδή δεν τα είχε καταφέρει. Κολακευτικά, δεν λέω. Η φήμη μου έχει φτάσει ως την εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης, το μέλλον του πολιτισμού μας. Ετσι τουλάχιστον λένε, αν και εγώ δεν έχω ιδέα πώς λειτουργεί και δεν με ενδιαφέρει να μάθω. Ars longa vita brevis και επειδή παλεύω να καταλάβω πώς λειτουργεί η φυσική νοημοσύνη, και η ανοησία, δεν νομίζω ότι στην ηλικία που έχω φτάσει να προλάβω να ασχοληθώ και με τους μηχανισμούς της τεχνητής τοιαύτης.

Εν πάση περιπτώσει από σεβασμό στον αναγνώστη και την τεχνητή νοημοσύνη αποφάσισα να ψάξω το έργο μου με τον τίτλο «Λευκός Πύργος». Το εγχείρημα δεν είναι απλό. Το αρχείο μου είναι σε χειρότερη κατάσταση από τον

ΣΥΡΙΖΑ και για να βρω ένα βιβλίο, ως είναι και δικό μου, πρέπει να αφιερώσω πολύ χρόνο. Στην όλη ακαταστασία συνεισφέρει και ο γάτος μου Λουδοβίκος Α΄ ο οποίος, αν και δεν ξέρει να διαβάσει, προς το παρόν τουλάχιστον, εκτιμά την αξία των βιβλίων με τα οποία παίζει ποδόσφαιρο κατά τη διάρκεια της νύκτας. Έχει μια ιδιαίτερη προτίμηση στον Μπαλζάκ και σκέφτομαι να του αρχίσω εντατικά μαθήματα γαλλικής όμως δεν τον δέχθηκαν στο Γαλλικό Ινστιτούτο και κανείς δεν δέχθηκε να τον αναλάβει για ιδιαίτερα. Το χειρότερο είναι ότι δεν θυμούνται να έχω γράψει βιβλίο με τέτοιο τίτλο. Μήπως το μπέρδεψαν με το «ερωτική Θεσσαλονίκη», όμως ούτε τέτοιο έχω γράψει. «Στον Λευκό τον Πύργο πήρα τη φιλία της»; Με μπέρδεψαν με τον Ζαμπέτα; Τημή μου. Εφερα τα πάνω κάτω, βρήκα τον Πύργο του Κάφκα ο οποίος, εκτός του ότι δεν ήταν λευκός ήταν και του Κάφκα. Όσο περνούσαν οι μέρες ο ναρκισσισμός μου μαραινόταν. Όμως δεν το έβαζα κάτω. Ποιος είμαι εγώ που θα αμφισβητήσω την εγκυρότητα της τεχνητής νοημοσύνης; Έχασα τον ύπνο μου. Νύκτες αϋπνίας όπου αναρωτιόμουν μήπως το ChatGPT είχε μπει ως το υπο-

συνείδητό μου και μου υπέβαλε αυτό που η συνείδησή μου αρνιόταν να παραδεχθεί. Μήπως θα έπρεπε όντως να έχω γράψει ένα μυθιστόρημα με τίτλο «Λευκός Πύργος» και δεν τόλμυσα; Εφτασα να συμβουλευθώ το ωροσκόπιο μου όμως δεν με βοήθησε. Κανένας πύργος δεν φαινόταν στον ορίζοντα του ζωδίου μου. Ούτε λευκός ούτε μαύρος. Σκακιστής δεν είμαι οπότε απέκλεισα το γεγονός να πρόκειται για οδηγία της τεχνητής νοημοσύνης για την επόμενη κίνησή μου. Στο τέλος αναγκάσθηκα να υποταχθώ στην αμείλικτη πραγματικότητα. Οχι, δεν έχω γράψει μυθιστόρημα με τον τίτλο «Λευκός Πύργος». Απάντησα στον ερευνητή εξαιρώντας την τεχνητή νοημοσύνη η οποία, εκτός των άλλων, διαθέτει και φαντασία ώστε να μην περιορίζεται στην πραγματικότητα. Αντιλαμβάνεται και τη δυναμική της. Ποιος ξέρει αν ο Θεοδωρόπουλος γράφει μια έρα μυθιστόρημα με τίτλο «Λευκός Πύργος»; Κι αν δεν το γράψει πρόβλημά του. Αυτό το περί «φαντασίας» το έβαλα διότι με τη δικομανία των Αμερικανών καλό είναι να φυλάγεται. «Εγώ δεν είπα ότι λέτε μπουρδες». «Εγώ είπα ότι έχετε φαντασία».

Επίλογος: το μήνυμα του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου είναι πραγματικό. Το έλαβα στις 7 Σεπτεμβρίου 2023 και το διατηρώ στο αρχείο μου. Τα υπόλοιπα είναι αποκυήματα της φαντασίας μου. Το μήνυμα μου το έστειλε ένας σοβαρός καθηγητής σε αμερικανικό πανεπιστήμιο, ο οποίος όμως θεωρεί εργαλείο της τέχνης του την τεχνητή νοημοσύνη. Η οποία τον πρόδωσε σε κάτι στοιχειώδες και άνευ ουσίας. Ποιος ενδιαφέρεται αν έχω γράψει μυθιστόρημα με τίτλο «Λευκός Πύργος»; Ούτε εμένα ενδιαφέρει.

Το επαναλαμβάνω. Δεν ξέρω πώς λειτουργεί η τεχνητή νοημοσύνη και δεν με ενδιαφέρει να μάθω. Παλεύω μια ζωή να καταλάβω πώς λειτουργεί η φυσική νοημοσύνη. Αυτή που οικοδόμησε τον πολιτισμό μας, αυτή που αποτελεί μια σύνθεση των στοιχείων που συγκροτούν την ανθρώπινη ύπαρξη, απ' τη βασική ψυχολογία ως τη διάνοια. Η τεχνητή νοημοσύνη επιδιώκει να οικοδομήσει έναν νέο άνθρωπο; Μα αυτό δεν επεδίδωκαν και οι ολοκληρωτικές ιδεολογίες που βασάνισαν τον 20ό αιώνα; Μήπως η τεχνητή νοημοσύνη είναι μια μετάλλαξη της ολοκληρωτικής ιδεολογίας;

ΣΚΙΖΤΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, apetroulakis@kathimerini.gr

Το landmark της αμνησίας

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Στο Τατόι διαβάζω πως θα χτιστεί ένα σπουδαίο συνεδριακό κέντρο, που θα αποτελέσει landmark. Landmark στα ελληνικά σημαίνει οδόσημο. Ξαν τι είναι αυτό που θα σηματοδοτεί το συνεδριακό κέντρο μες στη μέση του ιστορικού αυτού κτήματος; Μα, προφανώς, την ιστορική μας αμνησία.

Τι εννοά; Είμαστε ένας λαός που από πολύ, πολύ παλιά θέλει να θυμάται: Ομηρικά έπη, Θουκυδίδης, ακριτικά τραγούδια, απομνημονεύματα αγωνιστών 1821—η σειρά είναι ατελείωτη. Γράφουμε αλλά και διαβάζουμε άπληστοι Ιστορία. Έχουμε δηλαδή μονίμως την περιέργεια να κοιτάζουμε προς τα πίσω, να αναμετρούμε τον δρόμο που έχουμε διανύσει, να τον κατατάσσουμε και να προσπαθούμε να κατανοήσουμε τα γεγονότα και τον εαυτό μας. Αυτά ως λαός.

Υπάρχει όμως και κάποια —αόρατη σε μένα— δύναμη, που δουλεύει για να οβηθούντα όσα οδόσημα σχετίζονται με βασιλείς. Εντούτοις, βασιλείς αποτελούν τα κυριότερα οδόσημα για όλους τους λαούς της Ευρώπης. Αυτό είναι φυσικό, μια και από τους Ρωμαίους αυτοκράτορες μέχρι το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου—δηλαδή μια εικοσαριά αιώνες— κεφαλή του κάθε κράτους ήταν ένας μονάρχης. Μονάρχες διαμόρφωσαν την «καθ' ημάς ανατολή», καθώς και την Ευρώπη. Φυσικά λοιπόν οι άνδρες αυτοί—ή οι γυναίκες, γιατί υπήρξαν πολλές και σπουδαίες βασιλίσσες—αποτελούν οδόσημα της διαδρομής

κάθε κράτους. Τη μνήμη τους οι εκάστοτε κυβερνήσεις τη διατηρούν ζωντανή με σχολικά βιβλία Ιστορίας και ιδίως κάνοντας επισκέψιμα τα παλάτια και τους κήπους όπου έζησαν. Όλοι το ίδιο κάνουν. Όλοι. Αλλά όχι εμείς, οι Ρωμιοί. Η πατρίδα μας αναγνωρίστηκε από τις ευρωπαϊκές Μεγάλες Δυνάμεις το 1831 ως Βασιλείον, με πρώτο βασιλιά του τον Όθωνα, πρίγκιπα της Βαυαρίας. Αυτός έδωσε στην Αθήνα ένα κομψό πολεοδομικό σχέδιο και 30 όμορφα κτίρια, με σπουδαιότερο τα Ανάκτορα, πάντα σ' ένα λοφάκι. Το λοφάκι το κατασκάψαμε, με δραστικές επεμβάσεις μετατρέψαμε το εσωτερικό του παλατιού σε έδρα του κοινοβουλίου μας και την αίθουσα των τροπαίων, που διασώθηκε, τη βαφτίσαμε αίθουσα «Ελευθερίου Βενιζέλου», μολονότι την κοσμούν τοιχογραφίες που έγιναν επί Οθωνος για να δοξάζουν το 1821. Ετσι οβησαμε τον Όθωνα και τα πρώτα 30 χρόνια της υπαρχεώς μας ως ελεύθερο κράτος.

Δίπλα στα Ανάκτορα η βασίλισσα Αμαλία, κόρη σπουδαίου κηποτέχνη, είχε φτιάξει με πολύ κόπο, γνώσεις και φαντασία έναν κήπο, που τον πρόφτασα ακόμη να λέγεται «Βασιλικός». Αργότερα τον βαφτίσαμε «εθνικό» και έτσι τη οβήσαμε και την Αμαλία.

Μετά τις έφεραν οι Αγγλοι τον Γεώργιο Α΄. Αυτός ήταν Δανός πρίγκιπας και μαζί με τη σύζυγό του, ανηψιά του τσάρου, την Ουλρά, έζησαν πολύ μετρημένα στο παλάτι, μέχρι το 1909, όταν μια πυρκαγιά κατέστρεψε ένα του μέρους. Στο μεταξύ,

είχαν αγοράσει μια μεγάλη έκταση στους πρόποδες της Πάρνηθας και είχαν χτίσει εκεί ένα πολύ απλό σπίτι, για να ξεκαλοκαιρίζουν. Μαζί οργανώσαν και αγρόκτημα, που παρήγε και κυκλοφορούσε στο εμπόριο εικλεκτά προϊόντα. Αυτός ήταν ένας τρόπος να διαδώσουν σύγχρονες μεθόδους καλλιέργειας σε έναν λαό όπου η γεωργία είχε μείνει αιώνες πίσω.

Ο πρωτότοκος γιος τους, ο μετέπειτα βασιλιάς Κωνσταντίνος, όταν παντρεύτηκε έχτισε ένα μεγαλούτσικο σπίτι στο μέρος όπου άλλοτε είχε τον λαχανόκηπό της η βασίλισσα Αμαλία και εκεί έζησε μαζί με την οικογένειά του τα έξι παιδιά του. Και από εκεί τον εξαγάγαγε ο Ζονάρ να φύγει, το 1917, με την απειλή ότι το γαλλικό ναυτικό θα έκανε την Αθήνα στάχτη.

Αυτό το κτίριο ανήκει πλέον στο ελληνικό Δημόσιο. Τα πατικά με το βασιλικό στέμμα πετάχτηκαν, τα έπιπλα σκόρπισαν, πολύτιμα για την Ιστορία αντικείμενα, όπως τα βιβλία επισκέψεων—όπου ο εκάστοτε γραμματέας του βασιλιά κατέγραφε λεπτομερώς τις επισκέψεις—διερπάγησαν και πλέον εμφανίζονται πότε πότε σε δημοπρασίες. Το σπίτι αυτό το λέμε τώρα «Προεδρικό Μέγαρο». Πάει κι ο Κωνσταντίνος με τη Σοφία, που ίδρυσε το πρώτο παιδικό νοσοκομείο.

Στο Τατόι διαδραματίστηκαν μερικές από τις πιο δραματικές στιγμές της νεότερης Ιστορίας μας. Εκεί πέθανε ο βασιλιάς Αλέξανδρος, από εκεί έφυγε ο βασιλιάς Γεώργιος για τη Μέση Ανατολή, εκεί έζησαν τον

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Υπερωρίες

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η υπόθεση των υπερωριών της κ. Κωμοδρόμου – μιας δημόσιας υπαλλήλου που εργαζόταν στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και που αποσπάστηκε στο Προεδρικό– αποτελεί την κορυφή ενός παγούβου του οποίο δεν εκθέτει μόνο την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη αλλά δείχνει το διαχρονικά –απύθμενο– βάθος του όγκου πάγου που ακολουθεί, διαχρονικά, κάθε κυβέρνηση στην Κυπριακή Δημοκρατία από την εποχή της σύστασής της. Και που ποτέ δεν σταμάτησε να αναπτύσσεται.

Ακόμη κι αν προκύπτουν ζητήματα ποινικής φύσεως με φερόμενες εικονικές καταγραφές υπερωριών πολλών ωρών για συναντήσεις λίγων λεπτών ή σύντομες ομιλίες των 200 λέξεων ή ζητήματα όπως η φυσική παρουσία σε εθνικές επετείους ή φιλανθρωπικές εκδηλώσεις που, δικαίως, προκαλούν την κοινή γνώμη το ζήτημα είναι πολύ σημαντικότερο: Αυτή είναι η Κύπρος ασχέτως του τι πιστεύουμε, τι ψηφίζουμε ή αν συμφωνούμε ή όχι με την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Ένα, κατά βάση, δημοσιούπαλληλικό κράτος μέρος της αποτελεσματικότητας του οποίου δεν εδράζεται –αλλά και δεν βασίστηκε ποτέ ιστορικά– στην αξιοκρατία, την χρηστή διοίκηση και την διαφάνεια. Τουναντίον, ένα κράτος στο οποίο παραμένει βαθιά εμποτισμένη στο πολιτικό μας γονιδίωμα η ημετεροκρατία, η κομματοκρατία

και το σύστημα πελατειάκων σχέσεων που μας κληρονόμισε, πάλι ιστορικά, η Οθωμανική Αυτοκρατορία. Αυτό ακριβώς είναι η Κυπριακή Δημοκρατία. Ένας κρατικός μηχανισμός που κάθε φορά που εναλλάσσεται η εξουσία φροντίζει να δουλεύει για τους δικούς του, αγνοώντας τους αξιότερους ή ικανότερους. Που διορίζει με συχνά, εξόφθαλμα, αναξιοκρατικά κριτήρια και που εκπαιδεύει τους πολίτες του αντί να αναζητούν το καλύτερο και να

Αυτό είναι η Κυπριακή Δημοκρατία. Ένας κρατικός μηχανισμός που κάθε φορά που εναλλάσσεται η εξουσία φροντίζει να δουλεύει για τους δικούς του, αγνοώντας τους αξιότερους ή ικανότερους.

είναι έτοιμοι να δουλέψουν για το καλύτερο να εναλλάσσονται μεταξύ υπομονής –προκειμένου να βουλευτούν οι ίδιοι και να σιωπούν ή να αντιδρούν δυναμικά, κάθε φορά που ο ημέτερος ή αντίπαλος βρίσκεται στην εξουσία. Και που όταν επιθυμεί, όντως, κάποιος να εργαστεί –καθηκόντως– περισσότερο από το κανονικό θα σκεφτεί πρώτα το overtime και στη συνέχεια το αν το κάνει για το καλώς εννοούμενο συμφέρον. Θα σκεφτεί, συνεπώς, σαν δημόσιος υπάλληλος. Όχι σαν λειτουργός στην υπηρεσία του κράτους –όλων των πολιτών δηλαδή.

Τα ως άνω σε καμιά περίπτωση δεν σημαίνουν αυτομάτως πως μεταξύ όσων εργάζονται, σε μια κυβέρνηση, είναι όλοι αναποτελεσματικοί, ανέντιμοι ή χαραιοφάδες. Το παράδειγμα ωστόσο των τελευταίων δεκαετιών δείχνει πως τόσο ο εκάστοτε ένοικος του Προεδρικού όσο και σε πολλές άλλες εκφάνσεις του κρατικού μηχανισμού η στελέχωση αποτελεί αμείγως την επιστροφή μιας πολιτικής χάρνης –συνήθως για συγγενείς και φίλους ή ανταλλάγμα για την πολιτική στήριξη– όχι σε επίπεδο ιδεών και ουσίας αλλά σε επίπεδο του να μαζεύεις με την κόλλα του excel τηλεφώνω και να οργανώνεις τη μεταφορά τους στην κόλλητη την κρίσιμη ημέρα των εκλογών. Το ίδιο ισχύει και στη Δημόσια Υπηρεσία και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα –που εκτός από έναν κοινό λειτουργών που κάνουν καλά τη δουλειά τους– υπάρχουν πρώτοι διορισμοί που γίνονται από το... παράθυρο, ιεραρχικές ανελιξεις που πάσχουν, φωτογραφικές προκηρύξεις που συμπληρώνονται με ένα τηλεφώνημα και στην εποχή των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης άνθρωποι που υποτίθεται λειτουργούν σε ένα Γραφείο Τύπου και που δεν μπορούν να αναρτήσουν ένα tweet ή να ποστάρουν ένα απλό δελτίο Τύπου σε orthograφημένα ελληνικά. Πώς αλλάζει όλο αυτό; Εσωτερικά, με αλλαγή νοοτροπίας και, δυστυχώς, με τον δύσκολο τρόπο. Εξάλλου οι κυβερνήσεις καταρρέουν όταν το κράτος αποτυγχάνει. Και το σωρευτικό αποτέλεσμα ενός συστήματος που πάσχει βαθιά και κανείς δεν επιθυμεί να το αλλάξει –συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου Χριστοδουλίδη που υποσχέθηκε προεκλογικά το νέο–μαθηματικά θα οδηγήσει σε πολύ σοβαρές αστοχίες. Σε λάθη που δεν θα διορθώνονται πολιτικά ή με επικοινωνιακή διαχείριση. Εξάλλου τόσο η Ιστορία όσο και η διεθνής εμπειρία δείχνει πως οι κρατικές χωρητικότητες καταρρέουν όταν οι υπερωρίες –ως νοοτροπία και όχι ως έντιμες εργατώρες άξίες αποζημίωσης πέραν από το κανονικό– κοστίζουν περισσότερο, πεταμένο, χρήμα παρά διακριτά αποτελέσματα.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Αρμένιοι αστυνομικοί συλλαμβάνουν διαδηλωτή κατά τη διάρκεια διαδήλωσης στο κέντρο του Ερεβάν της Αρμενίας κατά των στρατιωτικών ενεργειών του Αζερμπαϊτζάν στην περιοχή Ναγκόρνο-Καραμπάχ. Περισσότερα από 80 άτομα συνελήφθησαν σε αντικυβερνητικές συγκεντρώσεις στο Ερεβάν.

ΕΡΩΝΕΚ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΝ

Μπρος-πίσω στη Νέα Υόρκη

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Γενική Συνέλευση των Η.Ε. Η διεθνής ατζέντα: Ουκρανικό, μεταφορά σιτηρών στην Αφρική, επισιτιστική κρίση, ενέργεια, κλιματική μεταβολή, Συρία, Κίνα-Ταϊβάν, μεταναστευτικό, μεσανατολικό κ.ά. Το Κυπριακό έχει αποσυρθεί από τη διεθνή ατζέντα από το 2017 και έκτοτε πέρασε στην κατηγορία της «παγωμένης εκκρεμότητας». Πόσοι ασχολούνται μαζί του; Καθηκόντως ο Στιούαρτ και ελάχιστες χώρες με πρέσβεις στη Λευκωσία που είναι μέρος της δουλειάς τους.

Παρά το γεγονός ότι όλα αυτά είναι πασιφανή, στον μικρό μας κύκλο όλα παίζουν αλλιώς. Διπλωματικές πηγές διακινούν ότι «ότι μετά τη συνάντηση του γ.γ. του ΟΗΕ με τον Τούρκο Πρόεδρο στη Νέα Υόρκη θα διαφανεί αν υπάρχουν προοπτικές να προχωρήσει το θέμα». Η συνάντηση τελικά δεν έγινε! Βέβαια έχει ειδική σημασία το ποια θέση θα πάρει η Τουρκία επί του θέματος, αλλά το ότι ο ΠτΔ με δημόσιες δηλώσεις του απορρίπτει 2 από τα 6 Σημεία του Πλαισίου Γκοντέρες (περιουσιακό, εκτελεστική εξουσία) προφανώς δεν μετρά, δεν έχει καμιά σημασία. Ή το ότι ο ΠτΔ στο Genc Tv μίλησε για αλλαγή της βάσης της συμφωνηθείσας ομοσπονδιακής δομής (όχι πρόεδρος/ αντιπρόεδρος, αλλά πρωθυπουργός κ.λπ.), προφανώς δεν μετρά, δεν έχει καμιά σημασία. Το ότι από τον Ιούνιο ο ΠτΔ επαναλαμβάνει «μέτρα για τους Τ/κ» αλλά δεν τα ανακοινώνει. Ή το ότι η συμφωνία για την Πύλα, ενώ έχει κλείσει εδώ και εβδομάδες (την αποκάλυψε η εφημερίδα «Πολίτης») ο ίδιος αποτρέπει τη δημοσιοποίησή

της, προφανώς δεν μετρά, δεν έχει καμιά σημασία.

Οι ανακοινώσεις, τα ήξεις, αφήξεις, η μη πειστική διαχείριση, δεν έχουν επιφέρει καμιά πρόοδο. Όταν ο ΠτΔ παίρνει πράγματα πίσω, τι νομίζει ότι θα κάνει η τουρκική διπλωματία που μελετά κάθε «λεπτομέρεια» από τις κινήσεις της ε/κ ηγεσίας; Η επικοινωνιακή διαχείριση του Κυπριακού δεν μας παίρνει μπροστά. Εκτός και αν γίνεται για να αφομοιώνει η κοινή γνώμη την ανάδειξη της ε/κ «αθωότητας», ο Ε/κ ηγέτης τα κάνει όλα μια χαρά, άρα έχουμε από χέρι τον καλό και

Η Αθήνα κτίζει διαύλους επικοινωνίας με την Αγκυρα. Τα βήματα έχουν συνέχεια, το νέο σκηνικό κτίζεται πάνω σε δύο πόδια.

από χέρι τους άλλους! Έτσι, μιλούμε μεταξύ μας, επαινούμε ο ένας τον άλλο, ενώ η Κύπρος βουλιάζει ολοένα και πιο βαθιά στο βάλτο με τις θολές ατζέντες

Στις 20/9 στη Νέα Υόρκη, δύο θέματα, δύο αντίθετες εικόνες. Στη μία η καλή προετοιμασία, μικρά, θετικά βήματα-Αιγαίο. Στην άλλη, η κακή προετοιμασία, η σύγκρουση στόχων, τα αρνητικά βήματα-Κυπριακό. Μπτιστάκης και Ερντογάν συμφώνησαν «Οδικό Χάρτη» όπως καθορίστηκε στις 5/9. Δεύτερη συνάντηση μετά το Βιλνιους, ενδιάμεσα συνομιλούν οι ΥΠΠΕΕ Γεραπετρίτης και Φιντάν. Ανοικτοί διαύλοι επικοινωνίας, διατήρηση του καλού

κλίματος. Τα επόμενα βήματα: 16/10, Πολιτικός διάλογος, Υφ. Εξωτερικών Αλ. Παπαδοπούλου – Μ. Ακτοσαπάρ. 17/10, Οικονομία/ανάπτυξη Υφ. Εξωτερικών Κ. Φραγκογιάννης – Μ. Ακτοσαπάρ. 7/12, Ανώτατο Πολιτικό Συμβούλιο, Θεσ/νίκη

Δηλώσεις: Κ. Μπιστοτάκης: «Συμφωνήσαμε να εμβαθύνουμε στο θετικό κλίμα που έχει διαμορφωθεί ανάμεσα στις δύο χώρες». Τ. Ερντογάν: «Μακάρι η συνάντησή μας με τον Έλληνα πρωθυπουργό να είναι επωφελής για τη χώρα και την περιοχή μας» (πηγή, «Βήμα» 20/9).

Η Αθήνα κτίζει διαύλους επικοινωνίας με την Αγκυρα. Τα βήματα έχουν συνέχεια, το νέο σκηνικό κτίζεται πάνω σε δύο πόδια. Το κλασικό ερώτημα: η κότα ή το αβγό; Καθώς το κλίμα στις ε/τ σχέσεις βελτιώνεται, επηρεάζεται θετικά και η ατμόσφαιρα στο Κυπριακό; Ή όχι; Όχι και! Ανάγκη, αυτό μπορεί να καταβληθεί εφόσον και η Λευκωσία δώσει ώθηση σε πολιτικές που αποκολλούν το κάρο από τη λάσπη.

Η ομιλία Χριστοδουλίδη στη Γ.Σ. των Η.Ε. κτίστηκε με βάση την απήχρησή της στο εσωτερικό ακροατήριο, όπως έκανε για 10 χρόνια και ο προηγούμενος πρόεδρος. Το κύριο σημείο της ομιλίας του: «Είμαι έτοιμος να διαπραγματευτώ με τόλημ και θάρρος για το Κυπριακό πρόβλημα, με καλή πίστη, πάντα εντός του συμφωνηθέντος πλαισίου του ΟΗΕ και με πλήρη σεβασμό των σχετικών ψηφισμάτων του Σ.Α. του ΟΗΕ που καλούν για ΔΔΟ με πολιτική ισότητα, όπως ορίζεται από τα σχετικά ψηφίσματα του Σ.Α. του ΟΗΕ».

Όμως, είναι ο ίδιος που με δηλώσεις του απέρριψε 2 από τα 6 Σημεία «του συμφωνηθέντος πλαισίου» του γ.γ. –περιουσιακό, δομή ομο-

σπονδίας. Δεν αρκεί «ο πλήρης σεβασμός» στα ψηφίσματα, μετρά μόνο τι λένε τα έργα. Η αναφορά του ΠτΔ είναι ιδιαιτέρως επιτυχής: «Είμαι έτοιμος να διαπραγματευτώ με τόλημ και θάρρος για το Κυπριακό πρόβλημα, με καλή πίστη». Μόνο που όταν όλα ήταν κλειδωμένα για τη συνολική επίλυση κάποιος με «κακή πίστη» σπκώθηκε και έφυγε δύο φορές από το τραπέζι των συνομιλιών με την πλήρη σιωπή/συμφωνία των στενών του συνεργατών!

Η λάθος ρητορική Ερντογάν (Γ.Σ. των Η.Ε.) σε σχέση με το Κυπριακό (αναγνώριση της «τδβκ») συνιστά τη συγκυριακή «απάντηση» της Άγκυρας σε σχέση με τις ευρωτουρκικές σχέσεις. Στο πρόσφατο ψήφισμα του Ευρωκοινοβουλίου απάντησε ο Τ. Ερντογάν πως «αν χρειαστεί θα βαδίσουμε χωριστά με την Ε.Ε.», 16/9. Η Επιτροπή συμφώνησε σε αναζωογόνηση της ευρωτουρκικής σχέσης, 10/7. Ήρθε το Ευρωκοινοβούλιο πριν από μία εβδομάδα και τα πήρε όλα πίσω λες και δεν έγινε τίποτε στο Βιλνιους. Μια στρατηγική με οφέλη για όλους: Η ευρωτουρκική σχέση στις ράγες με όλες τις αναγκαίες προϋποθέσεις (κυπριακό, Τ.Ε., κράτος δικαίου κ.λπ.). Μια αδιέξοδη πολιτική: να συμπεριφέρεσαι στην Τουρκία ως να είναι το... Λιχτενστάιν. Λοιπόν, όταν ψηφίζεις στο Ευρωκοινοβούλιο με τη σκέψη στους ψηφοφόρους σου στο Παλιόμετοχο, αυτό θα συμβεί κάποια στιγμή. Ο Ερντογάν μπλόκαρε πιθανώς εξελίξεις, πλεζούστας τον αδύναμο κρίκο στην αλυσίδα (Κύπρος) και ζητώντας από Ούρσουλα (Επιτροπή) και Μισέλ (Συμβούλιο) να παίξουν όπως συμφωνήθηκε στο Βιλνιους!

www.larkoslarkou.org.cy

Κρατίδιο τέλος πάντων

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Δεν θέλω να σας καλώωω τη διάθεση κυριακάτικα, αλλά τον Στέφανο Κασσελάκη μάλλον δεν τον ενδιαφέρει η ουσία του Κυπριακού. Αμφιβάλλω αν το γνωρίζει στον βαθμό που το ξέρει ο μέσος Κύπριος πολιτικός. Αν εκλεγεί ηγέτης του ΣΥΡΙΖΑ, και κάποια στιγμή γίνει πρωθυπουργός πάντως, θα μάθει τα βασικά, μην ανησυχείτε. Δεν θέλω να σας τη καλώωω περισσότερο, αλλά ούτε ο Κυριάκος Μπιστοτάκης καίγεται ιδιαίτερα για το Κυπριακό. Η προτεραιότητα της ελληνικής κυβέρνησης αυτή τη στιγμή είναι τα ελληνοτουρκικά, και όπως θα έχετε προσέξει διαμέσου των παράπονων διάφορων σχολιαστών στην Κύπρο, η Ελλάδα δεν θα θυσιάσει δικιά της συμφέροντα, για μια χώρα που δεν ξέρει τι θέλει.

Ο νηκός πανικός που έχει κυ-

ριεύσει την ε/κ πολιτική τάξη προκύπτουν από τη συλλογική μας υποκρισία. Αντί να σχολιάζει τι επιχειρήθηκε να λεχθεί και τι όχι (όλα ξεκίνησαν από κριτική στον κ. Μπιστοτάκη για το ότι δεν επικρίνει τον Ταϊπ Ερντογάν για την καμπίνα του για αναγνώριση της λεγόμενης ΤΔΒΚ), ο θίασος παίζει και πάλι προβλέψιμο και βαρετό κοιματοπθολογικό φούρπο.

Όσο και αν μας κολακεύει να πιστεύουμε το αντίθετο, η γκάφα Κασσελάκη μάλλον δεν θα του κοστίσει σοβαρά. Είδατε, έριξε μια πατριωτική (και δη σύγκρουση) αριστερά, μια «καρδιά του Ελληνισμού», υποσχέθηκε αγώνα για αποτροπή «πονηρών συμβιβασμών και συμψηφισμών» και θεωρεί ότι καθάρισε.

Και ναι, πιστέψτε με, καθάρισε. Μαθαίνει άλλωστε τις λέξεις πολύ γρήγορα. Και μαζί τους και τις προκατ' εκφράσεις του πολιτικού λεξικού

Ακόμα και περιποπούδα-στοι δημοσιογράφοι δεν ξέρουν τα βασικά, όπως το ότι οι διακοινοτικές συνομιλίες δεν αποτελούν αναγνώριση, ή τι είναι ο Κανονισμός της Πράσινης Γραμμής.

που πρέπει να βάλει στο λεξιλόγιό του, για να έχει το κεφάλι του ήσυχο. Ψευδοκράτος; Ψευδοκράτος. Θα καλώωω τις καρδιές μας; Στην Ελλάδα είτε μας βαρέθηκαν, είτε μας βλέπουν ως μονοκόμματη εθνική υποχρέωση και εύκολο τοιτάτο για αναμόσμιμα, είτε μας αγνοούν. Ακόμα και περιποπούδαστοι δημοσιογράφοι δεν ξέρουν τα βασικά, όπως το ότι οι διακοινοτικές συνο-

μιλίες δεν αποτελούν αναγνώριση (γιατί ο εκάστοτε ΠτΔ πάει σε αυτές ως ηγέτης της ε/κ κοινότητας), ή τι είναι ο Κανονισμός της Πράσινης Γραμμής.

Αν μας άφησε κάποια θετική παρακαταθήκη ο νονός της κυπριακής διαφθοράς, ο πατέρας του βασιλέα και άβαταρ της ε/κ ιδιοσυγκρασίας Νίκος Αναστασιάδης, ήταν ένα σχολίο του τον Δεκέμβριο του 2016, μετά από ομιλία του τότε μόνο καθηγητή Άγγελου Συρίγου (και πλέον βουλευτή και τέως υπουργού) στο μνημόσυνο του Τ. Παπαδόπουλου.

Απαντώντας σε αναφορά του κ. Συρίγου πως τυχόν ενσωμάτωση των κατεχομένων στην Τουρκία «θα μας οδηγήσει να αντικρούσουμε κατάματα την πραγματικότητα», ο τέως ΠτΔ έδωσε το φρούδι του σε συνέντευξη στο «Σίγμα» και ζήτησε από «όσους επισκέπτονται εξ Ελλάδος την Κύπρο» να θυμούνται

«ότι δεν είναι το δικό τους χωριό, η δική τους κοινόπολη, η δική τους περιοχή που είναι υπό κατοχή», κάνοντας λόγο για πατριωτισμό «από καθέδρας».

Ήταν μία ολίγον τι μη διπλωματική δήλωση, και υποδειγματική ερμηνεία της μανιέρας «αγκριόμενος Νίκaros», όμως περιείχε μια αλήθεια: εμάς βαραινεί η ευθύνη να αναλάβουμε και να προωθήσουμε λύσεις, όποιον δρόμο και να διαλέξουμε. Μπορούμε (ως Ε/κ) να ευχαριστούμε την Ελλάδα για τη στήριξή της, αλλά είναι λεπτή η γραμμή μεταξύ του ίσου που δέχεται βοήθεια από ίσο, και του κρατιδίου που ψάχνει κηδεμόνα. Αυτό το βιώνουν εδώ και δεκαετίες οι Τ/κ που έχουν παραδώσει την κηδεμονία του εαυτού τους για κάτι που θεωρείται προστασία.

Στην οικονομία, που καίει την ε/κ πολιτική τάξη, οι Ε/κ βρήκαμε τη γραμμή. Στο Κυπριακό όχι. Η

αρχή «η Λευκωσία αποφασίζει, η Αθήνα συμπαρίσταται» γίνεται εδώ και δεκαετίες λάστικο, με τον καθένα να αποφασίζει πού και πώς ισχύει αναλόγως πολιτικής στόχευσης. Σήμερα το δόγμα αυτό εκφράζεται μέσω του γεγονότος πως η ε/κ πολιτική τάξη έχει αποφασίσει πως δεν μπορεί και δεν θέλει να προχωρήσει σε γενναία βήματα για να σώσει τη χώρα από τη δικτομία, και πως δεν έχει ο μακροχρόνιος, υποκρινόμενη (κυρίως στον εαυτό της και στους ψηφοφόρους της) πως δεν έχει παραδώσει τα όπλα. Η Αθήνα, προς το παρόν, θεωρεί πως δεν έχει κάτι να κερδίσει, ωθώντας μας σε άλλη κατεύθυνση.

As τσιλάρουμε αντί να τσιρλίζουμε. Και as είμαστε πιο αυστηροί με αυτούς που ψηφίζουμε εμείς, παρά με βολικούς τρίτους.

ykakouris@gmail.com

Προστιμολαγνεία με τις κάμερες

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Αλλά έλεγε και άλλα μαρτυρούσε το πρόσωπο τού ευγενέστατου υπουργού Μεταφορών Αλέξη Βαφεάδη, ενώπιον της Επιτροπής Μεταφορών της Βουλής. Έλεγε και ξαναέλεγε ότι δεν τοποθετούνται παγίδες στους οδηγούς, από τις κάμερες φωτοεισπλήμανσης και παρέπεμπε στους ειδικούς και τους τεχνοκράτες. Άκουσε δεκάδες καταγγελίες ή καλύτερα δεκάδες αλήθειες από τους βουλευτές, συμμεριζόταν τις μαρτυρίες τους, αλλά έμεινε ως εκεί. Ακόμη και για την τόλημ του να μιλήσει για τα εξωφρενικά πρόστιμα των 300 ευρώ, για το πέρασμα της γραμμής στα φώτα τροχαίας και της στροφής δεξιά, πήρε «κόκκινη κάρτα» δημοσίως, από τον εκπρόσωπο της Αστυνομίας. Κατά τα άλλα, δύο στους τρεις, από τις εκατοντάδες χιλιάδες «τιμωρημένους» δεν πλήρωσαν το πρόστιμο τους, ενώ πολλοί δεν πάνε στο ταχυδρομείο για να πάρουν την κλήση τους. Επί της ουσίας, συνεχίζονται οι μεταμεσονύκτιες κόντρες με αυτοκίνητα, σε δρόμους με φώτα τροχαίας και οι μεθυσμένοι συνεχίζουν να σκοτώνουν αθώους. Οι βουλευτές κατήγγειλαν ότι κάμερες «κυνηγούν» τους εργαζόμενους την ώρα που πάνε δουλειά, τοποθετούνται σε σημεία όπου αλλάζουν τα όρια ταχύτητας, σε κατηφορικούς δρόμους, κρύβονται πίσω από δέντρα και σε πολυκατοικίες και δεν τοποθετούνται πάντα τα δυσδιάκριτες προειδοποιητικές πινακίδες.

Σε μια δημοκρατική πολιτεία, ο μεγαλύτερος κίνδυνος είναι να «παίρνουν τα νήα» οι ένστολοι. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι πάντα υπάρχουν πολιτικοί προϊστάμενοι στα σώματα ασφαλείας, ενώ και οι θρησκευτικοί ηγέτες ποτέ δεν τίθενται πάνω από τον νόμο. Στην περίπτωση των στρατιωτικών, όταν αναλάβουν εξουσία, έχουμε χούντες και εθνικές καταστροφές, όπως συνέβη πριν από μερικές δεκαετίες στην Κύπρο και την Ελλάδα. Στην περίπτωση των Αστυνομικών, όταν υπερκεράσουν τους πολιτικούς προϊστάμενους, έχουμε κοινωνικές εκρήξεις, αύξηση της βίας και αναταραχές, χωρίς να αποτελεί εξαίρεση η Κύπρος. Στην περίπτωση των κληρικών, των παπάδων, οι συνέπειες είναι τραγικές και κατά κανόνα καταστροφικές. Οι καλοί και λογικοί πολιτικοί, εκτός από τη λαϊκή αποδοχή, γνωρίζουν ότι ένα συν ένα δεν κάνουν πάντα δύο και ότι οι πολίτες δεν είναι εξαρτήματα μηχανής, αλλά έχουν πάθη, έχουν επιθυμίες, έχουν καταθλίψεις, έχουν προβλήματα και τελικά έχουν και ψυχή.

Οι αποκαλύψεις των βουλευτών για τις παγίδες με τις κάμερες, για όσους μπορούν και διαβάζουν λίγο πίσω από τα λόγια, προκαλούσαν

πραγματικά τρόμο, για τις συνέπειες του μέτρου, το οποίο πλέον μπήκε βίαια στις τσέπες σχεδόν όλων των τρομαγμένων, λόγω οικονομικής κρίσης, πολιτών της Κύπρου. Σε μια νύκτα νομοταγείς άνθρωποι, οι οποίοι μια ζωή δεν ενεπλάκησαν σε δυστύχημα ή δεν πλήρωσαν ούτε ευρώ σε πρόστιμο, τώρα κινδυνεύουν να χάσουν την άδειά τους, από τους βαθμούς ποινής και επιπλέον να εξανέμουν τις οικονομίες τους. Οι μεροκαματιάρηδες των χιλίων ευρώ τον μήνα, ούτε λόγος να πληρώσουν, γιατί απλώς θα μείνουν νηστικοί. Το πρόβλημα είναι δύσκολο και για τους συνταξιούχους, οι οποίοι πηγαίνουν στους γιατρούς, μεταφέρουν τα εγρονάκια τους, ή πηγαίνουν εκδρομές για να πάρουν ανάσα από τα βάσανα του βίου. Πραγματικός εφιάλτης κατάντησαν οι κάμερες στα φώτα τροχαίας, οι οποίες θυμίζουν ή καλύτερα αποτελούν αντιγραφή του μύθου με τις συμπληγάδες πέτρες, οι οποίες ανοιγόκλειναν και διέλυαν πλοία. Κάθε φορά που διέρχεται ένας οδηγός, βιώνει μια ψυχολογική πίεση, το λιγότερο, αν θα αρπάξει το πρόστιμο των 300 ευρώ. Και η συνέχεια σε ψυχολόγους και ψυχιάτρους.

Την καλύτερη ρήση κατά τη συνεδρία της Επιτροπής Μεταφορών, την είπε, ο βουλευτής Ηλίας Μυριάνθους, κάνοντας λόγο για προστιμολαγνεία, απαντώντας στο επιχείρημα του εκπροσώπου της Αστυνομίας, ο οποίος επέμενε ότι δεν κυνηγούν τους οδηγούς και έγνοια τους είναι η μείωση των δυστυχημάτων και όχι η είσπραξη φόρων. Η ιστορία θυμίζει τον παραλογισμό με τα εκατοντάδες παράνομα αναχώματα στους δρόμους. Πριν από αρκετά χρόνια, υπουργοί και αστυνομικοί πανηγύριζαν ότι ανακάλυψαν το μυστικό για μείωση των δυστυχημάτων. Την ίδια περίοδο στην Ελλάδα, αφαιρέθηκαν όλα τα αναχώματα – τα σαρμαράκια – αφού οι επιστημονικές έρευνες κατέδειξαν πόσο επικίνδυνα είναι για την υγεία, με τα καρκινικά καυσάερια, με τα προβλήματα στις σπονδυλικές στήλες, καθώς και τις μεγάλες φθορές στα αυτοκίνητα.

Από τότε γράφτηκαν δεκάδες κείμενα στις εφημερίδες, αλλά στου κουφού την πόρτα όσο θέλεις βρόντα. Ευτυχώς που βρέθηκε ο βουλευτής Χρίστος Ορφανίδης να γράψει θέμα στη Βουλή και άρχισε η αφαίρεση αναχωμάτων ή τουλάχιστον θα σταματήσουν να τοποθετούνται. Άραγε όλοι αυτοί, που πανηγύριζαν τότε για τα στατιστικά νούμερα, τι έχουν να πουν στη συνειδησή τους, για την εξάπλωση και την έξαρση των καρκινών, για τα ατέλειωτα προβλήματα υγείας και για τη μόλυνση του περιβάλλοντος. Ευτυχώς κανένας δεν είναι αναντικατάστατος σε αυτή τη γη.

kaparispan@yahoo.gr

Hollywood vs Τεχνητή Νοημοσύνη

Θέσεις εργασίας και οικονομία την εποχή του του αλγόριθμου

Του ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΕΒΕΤΖΗ

Εδώ και μήνες οι σεναριογράφοι του Χόλυγουντ απεργούν, με αίτημα καλύτερες αμοιβές και δικαιότερους όρους απασχόλησης. Στον χορό των απεργιακών κινητοποιήσεων τους ακολούθησαν και οι ηθοποιοί, διατυπώνοντας αντίστοιχα αιτήματα. Η κλιμακούμενη –και πρώτη κοινή τους, έπειτα από το 1960– απεργία έχει καταστεί παγκοσμίως γνωστή, απειλώντας με παράλυση τη χρυσοφόρο βιομηχανία του θεάματος της δυτικής ακτής.

Λίγοι γνωρίζουν, ωστόσο, ότι μεταξύ των εντονότερων σημείων τριβής στις διαπραγματεύσεις των ενώσεων των ηθοποιών και των σεναριογράφων με εκείνη των εταιρειών παραγωγής συγκαταλέγεται η οριοθέτηση της χρήσης των αλγόριθμων στις κινηματογραφικές παραγωγές. Οι εταιρείες παραγωγής επιθυμούν να χρησιμοποιούν τεχνολογίες Artificial Intelligence (AI) για τη «σάρωση» ηθοποιών –κυρίως κομπάρσων– και τη δημιουργία ενός εικονικού προφίλ τους, το οποίο θα μπορούν να χρησιμοποιούν κατά το δοκούν στις παραγωγές τους.

Την ίδια στιγμή, το Netflix αναζητά ειδικό AI με αμοιβή από 300.000 δολάρια. Από τις 6 Ιουλίου 2023 προβάλλεται στην πλατφόρμα ισπανικό ριάλιτι, όπου η χρήση deep fake τεχνολογίας, δημιουργεί ψηφιακά απεικονισματα των διαγνωριζομένων, παραπλανώντας τους μετέχοντες.

Η επιρροή της AI στην παραγωγική διαδικασία συνιστά ζήτημα που εκλαμβάνεται ως μία νέα εν δυνάμει απειλή-αντίπαλος του ανθρώπου στη διεκυστινίδα της εργασίας. Δεν πρόκειται εντούτοις για καινοφανή προβληματική. Αντιθέτως, συνιστά τη μετανεωτερική εκδοχή ενός παλαιότατου προβλήματος, το οποίο θίγει για πρώτη φορά ο Αριστοτέλης στα «Πολιτικά» του, αναφερόμενος στην δουλοκτησία: Την επιρροή της αυτομα-

τοποιήσης, της αντικατάστασης δηλαδή του ανθρώπου από τεχνικά μέσα στην παραγωγική διαδικασία. Η αντιμετώπιση του σήμερα δεν μπορεί να περιορίζεται σε formalιστικές νομικές λύσεις. Τούτο, αναδεικνύουν τα ακόλουθα ιστορικά παραδείγματα:

Τη σκοτεινή περίοδο του Μεσαίωνα αναπτύσσονται επαναστατικές τεχνικές στη γεωργία, όπως η τρίχρονη αμειψισπορά, που βελτιώνουν σημαντικότερα την ποιότητα και ποσότητα των σιτηρών, ενώ η πρόσδος της μηχανικής άγει στην κατασκευή επιβλητικών ναών και κτηρίων. Η ανθρώπινη εργασία είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των νέων τεχνικών, ωστόσο το προσδόκιμο

Οι εταιρείες παραγωγής επιθυμούν να χρησιμοποιούν τεχνολογίες Artificial Intelligence (AI) για τη «σάρωση» ηθοποιών –κυρίως κομπάρσων– και τη δημιουργία ενός εικονικού προφίλ τους.

ζωής περιορίζεται κάποτε στα 25 έτη, ενώ από το 1100 ως το 1300 μ.Χ. καμία αύξηση του προσωπικού πλούτου στοιχειοθετείται! Στον αντίποδα, η ανάπτυξη των αυτοματοποιημένων παραγωγικών μεθόδων μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στις ΗΠΑ οδηγεί σε αύξηση της ανεργίας. Μολοντούτο, η ανεργία από το 1962 και εξής αναχαϊτίζεται και το επίπεδο προσωπικής ευημερίας αυξάνεται, δίχως να ανασταλεί η τεχνολογική πρόοδος και να στοχοποιείται η αυτοματοποίηση.

Η πραγματική λύση στο –υπαρκτό και κρίσιμο– ζήτημα της επιρροής της AI στην

εργασία δεν είναι επομένως ο στείρος περιορισμός της, αλλά κάτι πιο σύνθετο: Η λυσιτελής διανομή της παραγωγικής υπεραξίας που αυτή –δεδομένα– δημιουργεί σε όλο το φάσμα της κοινωνίας. Αυτό επιτυγχάνεται όχι με μεμονωμένες νομικές ρυθμίσεις, αλλά μέσα από μία ευρύτερη διεπιστημονική προσέγγιση, με στόχο τη θεσμική αναδιάρθρωση του παραγωγικού μοντέλου των σύγχρονων οικονομιών.

Ήδη οι καθηγητές του MIT Daron Acemoglu και Simon Johnson στο πρόσφατο έργο τους «Power and Progress», υιοθετώντας παρόμοιες θέσεις, θέτουν δύο θεμελιώδεις πυλώνες για την επίτευξη του στόχου αυτού: 1) Την επένδυση σε AI τεχνολογίες που δεν επιδιώκουν την αντικατάσταση του ανθρώπου, αλλά τον πολλαπλασιασμό του παραγωγικού του αμτιού. 2) Την υιοθέτηση των κατάλληλων αντισταθμιστικών μέτρων, για τη σωστή κατανομή της παραγωγικής υπεραξίας της AI σε όλο το κοινωνικό φάσμα.

Ο Λέοπολντ Μπλουμ, ο «Οδυσσέας» του Τζέιμς Τζόυς σκεπτόταν το 1904 ότι το τραμ θα μπορούσε να αλλάζει πορεία αυτόματα: Ένας χειριστής θα έκανε μία θέση εργασίας, αλλά ένας εφευρέτης θα κέρδιζε μία. Η διαπίστωση του μπορεί να εμπνεύσει τον «σύγχρονο Οδυσσέα», τον άνθρωπο του 21ου αιώνα: Η αναθεώρηση του παραγωγικού μοντέλου και η θεσμική θωράκιση της διάχυσης των ωφελειών της AI είναι πιθανώς αποτελεσματικότερες από την έμφαση σε μεμονωμένες νομικές σταθμίσεις.

Ο Δημήτριος Δεβετζής είναι επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Frederick. Έχει εργαστεί στη Νομική Υπηρεσία της European Commission στις Βρυξέλλες και έχει διδάξει στη Γερμανία, την Αυστρία, την Ελλάδα, την Ιταλία, το Βέλγιο και το Κογκό.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Πολιτική ναυτία

Η περίπτωση του κ. Κ., υποψηφίου για την αρχηγία του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης στην Ελλάδα, είναι ίσως μοναδική στα ευρωπαϊκά τουλάχιστον πολιτικά χρονικά. Η μοναδικότητά της, αν όχι η ανεδαφικότητά της, έγκειται σε ένα αίσθημα ναυτίας που προκαλεί σε όλους τους εν δυνάμει ψηφοφόρους, όχι μόνο της Αριστεράς, αλλά οποιουδήποτε χώρου με παράδοση σε εσωκομματικές εκλογικές διαδικασίες. Το αφήγημα της μεταπολίτευσης θέλει τα αριστερά κόμματα να αποτελούνται από παλαιούς συναγωνιστές, από παρές φοιτητών που αναλόγησαν σε πορείες και καταλήψεις, αν όχι σε οδομαχίες και εξεγέρσεις.

Το κομματικό καταγώγιο έγινε το σύμβολο μιας ολόκληρης γενιάς αριστερών πολιτικών. Το αφήγημα αυτό τονίζεται ιδιαίτερα από το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Για τον συγκεκριμένο χώρο, είναι παροιμιώδης ο άθλος του Αλέξη που παρέλαβε ένα παρείστικο

κόμμα του 3%, με ανένδοτους αντικαπιταλιστές και ριζοσπάστες αντιφιλελεύθερους, εντέλως ανίκανους να κυβερνήσουν σε σύγχρονα οργανωμένο πολιτικό και οικονομικό περιβάλλον. Αυτό το συνονθύλευμα συνιστωσών κατάφερε να το μετατρέψει σε κυβερνών κόμμα προσαρτώντας ένα μεγάλο κομμάτι της αστικής αριστεράς του πάλαι ποτέ ηγετικού σοσιαλιστικού κόμματος.

Η εσωτερική δύναμη και συνοχή του κομματικού αυτού σχηματισμού βασιζόταν στο κοινό παρελθόν, στους κοινούς αγώνες, στο ότι όλοι και όλες γνωρίζονταν μεταξύ τους. Στο αφήγημα αυτό, όλοι και όλες είχαν και έχουν ιστορικές συντεταγμένες, πολιτικά και κομματικά πενήτιγρέ. Κάτι το οποίο ο κ. Κ. δεν διαθέτει. Η διαδικασία εκλογής του στη θέση του αρχηγού κόμματος μοιάζει περισσότερο με πρόσληψη διευθύνοντος οικονομικού συμβούλου, την οποία οι μέτοχοι της εταιρίας καλούνται απλώς να επικυρώσουν, παρά με πολιτική εκλογική διαδικασία. Δεν υπάρχει πάθος, δεν υπάρχει διάλογος μεταξύ των

υποψηφίων, μόνο δυσφορία των παλιών συντρόφων που αισθάνονται άβολα, προδομένοι ίσως από την ίδια την ιστορία τους.

Το 1938, ο Ζαν Πολ Σαρτρ, νεαρός καθηγητής στο Λύκειο της Χάβρης, δημοσιεύει τη «Ναυτία». Ο Αντουάν Ροκεντέν, ένας εργένης περίπου 35 ετών, ζει μόνος του στην Μπουβίλ, μια φανταστική πόλη που θυμίζει τη Χάβρη. Εργάζεται πάνω σε ένα βιβλίο για τη ζωή του Μαρκίσιου ντε Ρολμπόν, αριστοκράτη των τελών του δέκατου όγδοου αιώνα και ζει από το εισόδημά του, αφού εγκατέλειψε μια δουλειά στην Ίνδοκίνα από πληξή για τα ταξίδια και γι' αυτό που κάποτε θεωρούσε περιπέτεια. Αυτή η συνειδητοποίηση σηματοδοτεί έναν από τους πρώτους σημαντικούς προβληματισμούς του αφηγητή στο βιβλίο. Ο Ροκεντέν παρατηρεί σιγά-σιγά ότι η σχέση του με τα συννηθισμένα αντικείμενα αλλάζει και αναρωτιέται γιατί. Τα πάντα τα φαίνονται δυσάρεστα και νιώθει αρκετές φορές ναυτία, κατά τη διάρκεια της οποίας δεν μπορεί πλέον να δει ή να αισθανθεί τον

εαυτό του χωρίς να νιώσει μια βαθιά αίσθηση απθίας. Δεν τρέφει πια καμία συμπάθεια για κανέναν, παρά τις όποιες κοινωνικές συναναστροφές του και φιλοσοφικές συζητήσεις. Ο Ροκεντέν αισθάνεται μια βαθιά αποξένωση από τα πάντα γύρω του. Δεν ανέχεται πλέον την αστική τάξη της Μπουβίλ, ούτε τον μαρκήσιο Ρολμπόν.

Η ιστορία του γράφορα του φαίνεται βαρετή και αδιάφορη, «γιατί η ιστορία μιλάει για ό,τι υπήρξε, και ποτέ κάτι που υπάρχει ή έχει υπάρξει δεν μπορεί να δικαιολογήσει την εμφάνιση μιας νέας ύπαρξης». Φαίνεται σαν το παρόν να έχει αποκοπεί από το παρελθόν, σαν το νόημα να έχει μείνει μετέωρο ανάμεσα σε δύο διαφορετικές εποχές που πλέον καμία γέφυρα δεν ενώνει. Έτσι σταμάτησε τη συγγραφή του βιβλίου. Στη συνέχεια, σε ένα από τα πιο φιλοσοφικά αποσπάσματα του έργου, ο Σαρτρ, με τη φωνή του πρωταγωνιστή του, δίνει μια ιλιγγιώδη περιγραφή της συνειδητοποίησης του εαυτού του. Υπάρχει τυχαία, όπως όλα τα άλλα πράγματα γύρω του, χωρίς τίποτε

να τον συνδέει μαζί τους, χωρίς κοινό παρελθόν ή μέλλον, χωρίς αφήγημα που να δίνει νόημα σε τούτη την ύπαρξη. Υπάρχουν όλα και όλοι παροντικά παρταγμένα το ένα δίπλα στο άλλο, αδιάφορα, ασχημάτιστα, απροκάλυπτα ανιστορικά. Τα νέα αυτά οράματα αλλάζουν ολόκληρη την ύπαρξη του Ροκεντέν.

Όπως ανέλυσε ο Λάιμπνιτς στο έργο του «Συζήτηση για την ελευθερία και το πεπρωμένο», το αναγκαίο είναι «αυτό που δεν μπορεί να μην έχει υπάρξει» και το ενδεχόμενο «εκείνο που θα μπορούσε και να μην έχει υπάρξει». Υποστηρίζει δε ότι ολόκληρο το σύμπαν και τα πάντα μέσα σε αυτό είναι ενδεχόμενα και θα μπορούσαν να μην έχουν υπάρξει ποτέ ή να έχουν υπάρξει εντελώς διαφορετικά. Αυτή η αίσθηση της μη αναγκαιότητας της ύπαρξής του προκαλεί την αρωστημένη κατάσταση στον Ροκεντέν, όταν συνειδητοποιεί ότι και ο ίδιος είναι μη αναγκαίος όπως και τα αντικείμενα που τον περιβάλλουν. Και καταλήγει ο Σαρτρ: «Κατάλαβα τι είναι η ναυτία, την

κατείχα. Το ουσιώδες πράγμα στην ύπαρξη είναι η ενδεχομενικότητα. Εννοώ ότι, εξ ορισμού, η ύπαρξη δεν είναι αναγκαιότητα. Το να υπάρχει σημαίνει απλώς ότι υπάρχει. Το υπαρκτό εμφανίζεται, μπορεί κανείς να το συναντήσει στον κόσμο μας, αλλά δεν μπορεί ποτέ να το συναγάγει από κάποια αναγκαία ροή των πραγμάτων. Το τυχαίο δεν είναι κάτι το προσχηματικό, μια παρουσία που θα μπορούσε να αγνοηθεί. Είναι το απόλυτο και προσφέρεται απόλυτα δωρεάν, χωρίς κόπο και χωρίς ουσία. Όταν το συνειδητοποιείς αυτό σου γυρίζει το στομάχι και όλα αρχίζουν να επιπλέουν: αυτό είναι η ναυτία». Η αίσθηση ναυτίας των ψηφοφόρων και αγωνιστών του κόμματος της αντιπολίτευσης μπρος στο ενδεχόμενο της εκλογής του κ. Κ. οφείλεται στη συνειδητοποίηση ενός και μοναδικού γεγονότος, ότι το κόμμα αυτό μπορεί και να μην έχει υπάρξει.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

ΣΥΡΙΖΑ

Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΚΑΛΠΗΣ

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Νικητής ριάλιτι; Ροκ σταρ; Πολιτικός γκουρού; Ινφλουένσερ του TikTok; Ιεροκήρυκας; Ακολουθώντας τον Στέφανο Κασσελάκη στην τελευταία προεκλογική του εμφάνιση εκτός Αθηνών, στην προκυμία της Χαλκίδας, το ανθρώπινο μελίσσι που συγκεντρώνεται ακαριαία γύρω του (τα σκουντήματα και τα κεραυνοβολημένα βλέμματα ομονοούν: «ο Κασσελάκης, ο Κασσελάκης!») επιβεβαιώνει τους χειρότερους φόβους κάθε πολιτικοποιημένου αριστερού παλαιάς (ή και νέας) κοπής. Εδώ δεν έχουμε να κάνουμε μόνο με τον νεοφώτιστο αντίπαλο της εκλεκτής της κοιμητικής νομενκλατούρας του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά με ένα φαινόμενο που για να εξηγηθεί θα χρειαστεί να μεταπηδήσουμε από το γνωστικό φάσμα της πολιτικής ανάλυσης σε αυτό της ποπ κουλτούρας.

Το πρόγραμμα της επίσκεψης στην Εύβοια είχε χαρακτηριστικά «προσκυνηματος» στον τόπο της μητέρας του (κατάγεται από τη γειτονική Ριτσώνα). Είχε να έρθει στο σπίτι και στο πατρογονικό κτήμα σχεδόν δύο δεκαετίες και αυτός είναι ο λόγος που ήθελε να «ξεναγήσει» όλη τη δική του «οικογένεια» σε μέρη που για τον ίδιο έχουν σημασία. Είναι μαζί του, λοιπόν, ο σύζυγός του Τάιλερ και η διάσημη, πλέον, σκυλίτσα τους, η Φάρλι, ένα χαρωπό και απολύτως καλόβολο πορτογαλικό θαλασσοσκύλο που με τις μέρες έχει γίνει η άτυπη μασκότ της καμπάνιας του.

Το πιο δημόσιο κομμάτι της επίσκεψης περιλαμβάνει βόλτα κατά μήκος της παραλίας της Χαλκίδας, εκεί που βρithουν καφέ, μπαρ, εστιατόρια, ψαροταβέρνες και ουζερί, και μια σύντομη ομιλία σε μια καφετέρια στο τέλος αυτής της κλασικής για όλους τους Χαλκιδάιους περατζάδας. Μια μικρή ομάδα τοπικών υποστηρικτών του τον συνοδεύει, αλλά είναι θέμα δευτερολέπτων να πάρει μπροστά η «μπαχλιά Κασσελάκη». Και παίρνει. Λειτουργεί με πλήρη αυτονομία και ανεβάζει στορφές στο δευτερόλεπτο. Δεν περιμένει θαυμαστές να τον αναγνωρίσουν και να τρέξουν κοντά του. Ορμάει ο ίδιος με κινήσεις καταδρομέα σε καφέ και ανυποψίαστους πελάτες, αυτοσυστήνεται, στρογγυλοκάθεται στην πρώτη ελεύθερη πολυθρόνα, πιάνει κουβέντα, κάνει πλάκα, αλλά κυρίως δείχνει ότι ενδιαφέρεται: «Πώς σε λένε;», «Είστε από δω;», «Με τι ασχολείστε;», «Σου αρέσει αυτό που κάνεις;». Είναι ευγενικός και φιλικός, δεν σε φέρνει σε δύσκολη θέση, δεν κριντζάρει. Οι σέλφι είναι θέμα δευτερολέπτων, αλλά η διπλανή παρέα έχει ζηλέψει, θα παρακαλέσουν κι αυτοί για μια φωτογραφία, φυσικά ο Στέφανος θα τους κάνει τη χάρη, θα πει δυο καλαμπούρια, θα ξεκαρδιστούν όλοι στα γέλια και θα ξεχυθεί ξανά στην προκυμία που τον περιμένουν άλλοι θαυμαστές, που κάπως έμαθαν ότι «ο Στέφανος είναι Χαλκίδα». Μια κυρία με φλοράλ φόρεμα και πέρλες στον λαιμό του λέει «φτου σου, αγόρι μου, να σε έχει καλά ο Θεός!», χύνεται πάνω του και του εύχεται από την καρδιά της «καλή επιτυχία!». Ο Κασσελάκης ανταποκρίνεται αμέσως και επαυξάνει με συγκρατημένη ταπεινοφροσύνη «όχι σε μένα, στη χώρα μας πάνω απ' όλα!».

Αυτό είναι ένα μοτίβο πάνω στο οποίο ο φωτογενής διεκδικητής της ηγεσίας του ΣΥΡΙΖΑ πατάει διαρκώς. Τον εύχονται κάτι, τον κολακεύουν για κάτι, τον προτρέπουν «να συνεχίσεις», «να μην τους αφήσει να πάρουν ανάσα», «να ξεβρωμίσει τον τόπο» και ο ίδιος πάντα θα υπερθεματίζει αλλά βάζοντας το «εμείς» και το «όλοι μαζί» σε

Ακόμη κι όταν πέφτει πάνω σε καχύποπτους και επιφυλακτικούς πολίτες («μια από τα ίδια μου φαίνασαι κι εσύ», του καταλογίζει ο κύριος στην παραλία της Χαλκίδας), ο Στέφανος Κασσελάκης έχει την όρεξη και την υπομονή να πιάσει κουβέντα και να τους μεταπείσει. Επάνω αριστερά, ο υποψήφιος πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ μιλάει σε καφετέρια της πόλης και, δεξιά, πακνίδια (πολιτική) γοντείας με δύο νεαρές θαυμάστριες.

ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΕΦΑΝΟ ΚΑΣΣΕΛΑΚΗ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΑ

«Προσευχόμουν στον Οσιο Δαυίδ να μην είμαι γκέι...»

Η «Κ» τον ακολούθησε σε μια από τις τελευταίες του εξορμήσεις. Μέτρησε τη χημεία του με τον κόσμο και «κρυφάκουσε» τις συνομιλίες του στα καφενεία. Και κατέγραψε τις εξομολογήσεις του

πρώτο πλάνο. Για παράδειγμα: «Στέφανε, είσαι η ελπίδα μας!» του φωνάζει ένας κύριος κοντά στα 60, με τον Στέφανο να ανταποδίδει αμέσως, πάλι με ελεγχόμενη σεμνότητα, «η ελπίδα είστε εσείς, μαζί με μένα!».

Για όλο αυτό το πανηγύρι ο Κασσελάκης δεν φαίνεται να προσπαθεί ιδιαίτερα. Κάθε άλλο, το απολαμβάνει ξεκάθαρα. Συνεργάτης του μου λέει ότι «αυτό που βλέπω στη Χαλκίδα συμβαίνει παντού». Δεν δυσκολεύομαι

«Πρέπει να έχω ως μόνη πυξίδα το καλό των πολλών. Αυτό σημαίνει ότι θα απογοιτεύσω ανθρώπους που έχουν εργαστεί μαζί μου. Θα πρέπει κι εκείνοι να ανοίξουν τα μάτια και την καρδιά τους».

να το πιστέψω. Η δική του εξήγηση είναι ότι «ο κόσμος εκτιμά την απόλυτη διαθεσιμότητα του Στέφανου, τη γνήσια προθυμία του να μιλήσει με όλους, το γεγονός ότι είναι τόσο ανοικτός, προσιτός και αυθεντικός, ότι κυκλοφορεί χωρίς ασφάλεια και παρατρεχάμενους». Η αλήθεια είναι ότι στην περίπτωση Κασσελάκη αυτό που βλέπεις στην τηλεόραση, αυτό βλέπεις

και στον δρόμο. Παρά το ιλουστρασιόν πακέτο υπάρχει μια αίσθηση αυθορμητισμού, οικειότητας και γνησιότητας που ο κόσμος καλωσορίζει και φαίνεται να έχει απελπιστική ανάγκη. Ο Κασσελάκης δεν περιμένει τους πιστούς να έρθουν να του φιλήσουν το χέρι, πηγαίνει ο ίδιος στους πιστούς.

Η δύσκολη εφηβεία

«Δεν ήμουν πάντα έτσι», μου λέει τρεις ώρες και δύο χιλιάδες, περίπου, σέλφι μετά, σε ένα τραπέζι της καφετέριας που τον φιλόξενε. Εννοεί ότι δεν ήταν πάντα τόσο κοινωνικός. «Όταν ήμουν μικρός, επηρεασμένος και από τον μεγαλύτερο αδελφό μου, ακολουθούσα ένα πιο “μαθηματικό” πρότυπο, ας πούμε πιο “μονοκόμματο”. Μόνο όταν πήγα στο Phillips Academy, στη Βοστώνη, ανακάλυψα ότι μου αρέσουν και άλλα πράγματα, οι ξένες γλώσσες, για παράδειγμα, ή η Ιστορία ή το ντιμπέιτ. Όλα αυτά με άνοιξαν ως άνθρωπο, έγινα εκπρόσωπος της μαθητικής μας κοινότητας, αν και βαθιά μέσα μου συνέχιζα να είμαι ένας μάλλον εσωστρεφής έφηβος».

Αυτή η υβριδική ενασχόληση με τα κοινά (του σχολείου) του έδωσε αυτοπεποίθηση και μια αίσθηση νοήματος και αυτοπραγμάτωσης ως αντίβρο σε πιο ευάλωτες πιυχές της προσωπικότητάς του, που σήμερα ο ίδιος αποδίδει σε μια εσωτερική πάλη με τη σεξουαλική του ταυτότητα

εκείνα τα καθοριστικά χρόνια. «Θυμάμαι την εποχή του πανεπιστημίου να έρχομαι εδώ στην Εύβοια, στο μοναστήρι του Οσίου Δαυίδ, όπου έχω βαφτιστεί, και να προσεύχομαι να έχει καλά τους δικούς μου και να μην είμαι γκέι». Ο Στέφανος Κασσελάκης μπορεί να γίνει εξομολογητικός πολύ γρήγορα, ακόμη και με ένα δημοσιογράφο, λίγες μέρες πριν από την κρίσιμη εσωκομματική μάχη. «Μπορείς να το γράφεις αυτό, δεν έχω κανένα απολύτως πρόβλημα. Ναι, προσευχόμουν να μην είμαι γκέι». Μετά σταματάει για λίγο και επανέρχεται: «Ναι, δεν έχω καλές αναμνήσεις από την εφηβεία. Σκέφτομαι το πώς ήμουν στα 14 και δεν βλέπω ένα χαρούμενο και ανέμελο παιδί». Με προτρέπει να του κάνω ό,τι ερωτήσεις θέλω, άλλο ένα σινιάλο για το είδος πολιτικού που θέλει να γίνει. Εκπέμπει διαρκώς και με ένταση το ίδιο σήμα: προσιτός, ένας από εσάς, διάφανος, δεν έχω να κρύψω τίποτα. Τον ρωτάω αν όντως ονειρευόταν να γίνει πρωθυπουργός από μικρός, όπως «μαρτύρησε» ο πατέρας του (Mega). «Ο μπαμπάς μου ξέχασε κάτι», λέει χαμογελώντας. «Αυτό που είχα γράψει στην ταμπέλα στο γραφείο στο σπίτι μας ήταν “εδώ χτυπάτε το γραφείο του κυνολόγου και πρωθυπουργού”. Είχα μανία με τα σκυλιά, ήξερα όλες τις ράτσες απέξω. Τώρα που το σκέφτομαι, ήμουν λίγο περίεργο παιδί», συμπληρώνει και ξεσπάει σε γέλια.

Το επόμενο λεπτό ο εξομολογητικός Κασσελάκης μεταμορφώνεται ξανά στον Στέφανο - επικοινωνιακή καταγίδα που σαν σίφουνας έφερε τα πάνω κάτω στο δεύτερο μεγαλύτερο κόμμα της χώρας. Δύο κοπέλες του ζητούν ντροπαλά αλλά επιτακτικά μια φωτογραφία, ένα τοπικό στέλεχος του ΣΥΡΙΖΑ τον συστήνει σε έναν υποψήφιο για την Περιφέρεια που θέλει να του επιπτευτεί κάτι. Την ίδια στιγμή, σχεδόν ταυτόχρονα, ο Τάιλερ του

Μια κυρία με φλοράλ φόρεμα και πέρλες στον λαιμό του λέει «φτου σου, αγόρι μου, να σε έχει καλά ο Θεός!», χύνεται πάνω του και του εύχεται από την καρδιά της «καλή επιτυχία!».

κάνει σήμα ότι κοντεύουν μεσάνυχτα και ότι ίσως θα ήταν καλή ιδέα να επιστρέψουν στην Αθήνα. «Ο Τάιλερ ζορίζεται με όλο αυτό, είναι φυσικό», θα μου πει αργότερα. «Άφησε τη ζωή του, άφησε τη δουλειά του για να με στηρίξει. Αλλά βλέπει τι γίνεται, τι αποτύπωμα έχουμε στη ζωή των ανθρώπων, και είναι εδώ μαζί μου, δίπλα μου», τονίζει ακούραστος και φρέσκος, λες και είναι

10 το πρωί. Αλήθεια, δεν τον κουράζει «όλο αυτό»; Οι χειραψίες, οι σέλφι, τα τραβήγματα από το μανίκι για να του πει ο καθένας το μακρύ του και το κοντό του; «Οχι μόνο δεν με κουράζει, αλλά με εμπνέει. Δεν θεωρώ τον εαυτό μου κάτι το ιδιαίτερο. Αλλά αν με ρωτάς γιατί συμβαίνει όλο αυτό, θα σου πω ότι ο κόσμος είδε σε εμένα ένα μαχητή με αυθεντικότητα. Είδε έναν άνθρωπο που έχει κάτι μέσα του και πονάρει τον τόπο του. Και να σου πω κάτι, Ισχύει».

«Το νέο σύμπαν»

Ο Κασσελάκης είναι τόσο απασχολημένος με τις τελευταίες λεπτομέρειες της εκστρατείας του που δεν δείχνει να έχει χρόνο να στενοχωρηθεί για τις απαξιώτικές κρίσεις της συριζαϊκής διανοήσης για το πρόσωπό του. Μια από τις ελάχιστες εξαιρέσεις είναι ο ιστορικός και ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Αντώνης Λιάκος, ο οποίος εξέπληξε το διαδικτυακό του ακροατήριο επειδή δεν έσπευσε να καταδικάσει το φαινόμενο «Κασσελάκης». «Νομίζω ότι η υποψηφιότητά του έθεσε σε κρίση ένα καθιερωμένο γνώμη», μας λέει. «Είχαμε έναν τρόπο να αντιλαμβανόμαστε τις πολιτικές συμπεριφορές των ανθρώπων, τις πολιτικές εξελίξεις. Δεν είχε αλλάξει επί δεκαετίες, παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια το Διαδίκτυο, η ψηφιακή συνθήκη, μας έχει οδηγήσει να ζούμε σε ένα καινούργιο σύμπαν. Και δεν έχουμε γλώσσα να το περιγράψουμε. Και ξαφνικά έρχεται ένα new kid in the town, που ξέρει τους κώδικες των visual studies, που αρθρώνει αυτό που όλοι κάνουν και τους το συνταιριάζει με ισχυρά συναισθήματα, με τον θυμό και την ελπίδα, με τον αποτροπισμό και την ταύτιση. Και βλέπεις πιστοκράδες αδιάφορους, που οι μεγάλοι περιφρονούμε γιατί είναι κολλημένοι με το τηλεφώνάκι τους, και αρχίζουν να ενδιαφέρονται και να σου λένε το θεϊκό “γουστάρω”! Εκεί κάπου καταλαβαίνεις την αντίδραση. Την αμυντικότητα. Τη ματαιώση. Το ξεβόλεμα. Και πού πάνε όλα όσα εμείς ξέραμε; Το βλέπω και σε φίλους ακριβούς».

Ο κ. Αντώνης Λιάκος υποστηρίζει ότι ο Κασσελάκης «μπορεί να ξεσπώσει και να πάρει μαζί του ένα πολύ μεγάλο δυναμικό που βρίσκεται στην ελληνική κοινωνία απογοητευμένο και από την κυβέρνηση, που εξάντλησε την όποια ανανεωτική δυναμική της, και από την αντιπολίτευση». Και συμπληρώνει ο γνωστός ιστορικός της Αριστεράς: «Μπορεί να μην έχουν ακόμη φανεί ονόματα, αλλά πολλοί δυναμικοί νέοι διανοούμενοι είναι μαζί του, και από το εξωτερικό και από εδώ, και με τους περισσότερους μιλούσαμε αυτό τον καιρό. Μετά της Δευτέρα είναι καιρός γι' αυτές τις συγκλίσεις».

Πολλοί εσωκομματικοί αντίπαλοι του Στέφανου Κασσελάκη τούν χρεώνουν ότι αποφεύγει να μιλήσει, να εκτεθεί, ότι δεν έχει θέσεις. Όμως αυτό που είδαμε το βράδυ της Τετάρτης στη Χαλκίδα είναι ότι στον Στέφανο αρέσει να μιλάει. Σίγουρα δεν είναι το πιο δυνατό χαρτί του, καθώς ακόμη προσπαθεί να βρει τα πατήματά του, και δεν είναι λίγες οι φορές που καταφεύγει στη γενικόλογια και στα εύκολα συνθήματα («όχι λαϊκισμός, λαός») που συνηθίζουν να ακροατήριό του. Την πιο πολιτική του δήλωση, την έκανε στην εκπνοή της κουβέντας μας: «Αυτό που σκέφτομαι είναι ότι πρέπει να έχω ως μόνη πυξίδα το καλό του κόσμου, το καλό των πολλών. Αυτό σημαίνει ότι θα απογοιτεύσω ανθρώπους που έχουν εργαστεί μαζί μου. Θα πρέπει κι εκείνοι να ανοίξουν τα μάτια και την καρδιά τους στο τι πρέπει να πετύχουμε. Στο τέλος της ημέρας, ένας άνθρωπος έχει το βάρος της ελπίδας του άλλου και πρέπει να βρει τον δρόμο μέσα από τον λαβύρινθο για να φθάσει στην άλλη μεριά. Όταν ο κόσμος κλαίει πάνω μου, εγώ αυτό πρέπει να το σεβαστώ και να το κάνω κάτι. Είναι τεράστια η ευθύνη».

ORGANISER

PRESENTS

4TH CYPRUS COCKTAIL FESTIVAL

BY

**Difford's
Guide**

FOR DISCERNING DRINKERS

digital
agenda
CYPRUS SUMMIT

Where the city
mingles with
the summit

17

OCTOBER 2023
TIME: 19:00
NICOSIA MUNICIPALITY
GARDENS

#COCKTAILFESTCY

COCKTAIL
INGREDIENTS BY

αλφάμεγα

CONTACTLESS
PAYMENTS BY

EVENT
SUPPORTER

wizguide

UNDER THE
AUSPICES OF

Τρία κεφάλαια στις αποσκευές από Νέα Υόρκη

Η συνάντηση Μπτσotάκη - Ερντογάν επιβεβαίωσε τον οδικό χάρτη που έχει χαραχθεί για τις επαφές των δύο πλευρών – «Θα τρέξουμε γρήγορα», λέει διπλωματική πηγή στην «Κ»

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΛΟΥ**

Με **τρία** βασικά συμπεράσματα επιστρέφει η ελληνική αποστολή από τη Νέα Υόρκη, όπου πραγματοποιήθηκε το δεύτερο ραντεβού του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη με τον πρόεδρο της Τουρκίας, Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν.

Το πρώτο είναι η πραγματικά καλή διάθεση της τουρκικής πλευράς να προχωρήσει η διαδικασία εξομάλυνσης των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Εκείνο που μένει να αποδειχθεί είναι κατά πόσο θα υπάρξει συνέχεια και συνέπεια από την τουρκική πλευρά. Πάντως, όπως αναφέρουν στην «Κ» πηγές με γνώση των συζητήσεων στην Νέα Υόρκη, από την τουρκική πλευρά εκδηλώθηκε ενδιαφέρον για διεύρυνση του κύκλου των επαφών που συνδέει τις δύο πλευρές.

Το δεύτερο συμπέρασμα αφορά τον ρυθμό των επαφών: Στη συνάντηση των κ. Μητσοτάκη και Ερντογάν, συμφωνήθηκε ότι το υφιστάμενο χρονοδιάγραμμα θα τηρηθεί (για θετική ατζέντα και πολιτικό διάλογο τον Οκτώβριο, Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης τον Νοέμβριο και το Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας τον Δεκέμβριο), ενώ ενδιαμέσως θα πυκνώσει και η επικοινωνία για την προετοιμασία των συμφωνιών που μπορεί να επιτευχθούν. «Θα τρέξουμε γρήγορα», ανέφερε ενδεικτικά στη «Κ» πηγή με γνώση των επαφών.

Το τρίτο συμπέρασμα είναι η διαπίστωση ότι η θετική ατζέντα αλλά και οι επαφές για τα ζητήματα που δεν αγγίζουν τον σκληρό πυρήνα των ελληνοτουρκικών διαφορών μπορεί να έχουν κάποια αποτελέσματα πριν από το τέλος του χρόνου. Αυτή η θεματολογία αγγίζει τρία διαφορετικά θέματα.

Το μεταναστευτικό

Διπλωματικές πηγές διέρευσαν λίγο μετά τις επαφές στην Νέα Υόρκη ότι ο πρωθυπουργός ζήτησε από τον πρόεδρο της Τουρκίας να «μην πέφτουν βάρκες στο νερό του Αιγαίου», ώστε να μειωθεί ο αριθμός των μεταναστών και προσφύγων. Αν και το συγκεκριμένο αίτημα από πλευράς της Αθήνας είναι λογικό και απολύτως αναμενόμενο, δεν θα πρέπει να λησμονείται ότι το καθεστώς παρακολούθησης και ανακοπής των μεταναστευτικών ροών στο Αιγαίο ρυθμίζεται από τη δήλωση Ε.Ε. - Τουρκίας του 2016 και η Αγκυρα διαπραγματεύεται γι' αυτό κυρίως με τις Βρυξέλλες. Βέβαια, ο καλύτερος συντονισμός με την Αγκυρα επί του πεδίου είναι απαραίτητος. Μένει και αυτό, πάντως, να αποδειχθεί, μιας και μέχρι σήμερα η τουρκική ακτοφυλακή δεν έχει επιδείξει τις καλύτερες επιδόσεις στην τήρηση των συμφωνηθέντων.

Το δεύτερο θέμα είναι η συνεργασία στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Διαφορετικές αιτίες, ο καταστροφικός σεισμός στην Τουρκία και οι πλημμύρες της Θεσσαλίας, πέρα από τις απώλειες ανθρώπων οδήγησαν σε καταστροφές υποδομών, κατοικιών και στην υπονόμευση του περιβάλλοντος. Παράλληλα και οι

δύο πλευρές είχαν να αντιμετωπίσουν ένα καλοκαιρί με σοβαρές πυρκαγιές. Την ίδια περίοδο που καίγontan ο Εβρος, τεράστιες πυρκαγιές στην ευρύτερη περιοχή του Τσανάκαλε έφταναν να δημιουργούν προβλήματα στη μετακίνηση των εμπορικών πλοίων από τον Ελλήσποντο. Οι δύο αντιπροσωπείες εργάζονται προκειμένου να καταρτιστεί μια συμφωνία για τη συνεργασία

Αθήνα και Αγκυρα εργάζονται προκειμένου να καταρτιστεί μια συμφωνία για τη συνεργασία Ελλάδας και Τουρκίας στον τομέα της πολιτικής προστασίας.

Ελλάδας και Τουρκίας στον τομέα της πολιτικής προστασίας, με σκοπό την αλληλοβοήθεια σε περίπτωση που πρέπει να αντιμετωπιστεί κάποιο ακραίο καιρικό φαινόμενο. Πρακτικά, αναζητείται μηχανισμός, ο οποίος θα επιτρέπει τη συνδρομή με μέσα και ειδικούς αλλά και τη συνεργασία, εάν προκύψει κάποιο θέμα που απαιτεί διασυνοριακή συνεργασία. Για παράδειγμα, εάν η πυρκαγιά στον Εβρο έκαιγε και στις δύο πλευρές των συνόρων, θα ήταν προτιμυτέα η από κοινού αντιμετώπιση και ο συντονισμός των ενεργειών.

Το τρίτο «μπουκέτο» θεμάτων είναι εκείνα που περιλαμβάνονται στη θετική ατζέν-

τα που θα συζητηθούν στις 17 Οκτωβρίου οι δύο αρμόδιοι υφυπουργοί Εξωτερικών, Κώστας Φραγκογιάννης και Μπουράκ Ακσαπάρ. Στη θετική ατζέντα υπάρχουν κάποιες συγκλίσεις για συμφωνίες στους τομείς του εμπορίου και των επενδύσεων, στις δι-ασυνοριακές διαβάσεις και στις νεοφυείς επιχειρήσεις. Όλες αυτές θα πλαισιώνουν τις μεγαλύτερες συμφωνίες, όπως αυτή για τη συνεργασία στο σκέλος της πολιτικής προστασίας.

Η «βαριά» ατζέντα

Οι τρεις παραπάνω κατηγορίες θεμάτων δεν αποτελούν τίποτε άλλο παρά τα προεόρτια της «βαριάς» ατζέντας. Στις 16 Οκτωβρίου, η υφυπουργός Εξωτερικών Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου και ο ομόλογός της Μπουράκ Ακσαπάρ θα εκκινήσουν τη νέα τροποποιημένη διαδικασία του πολιτικού διαλόγου μεταξύ των δύο πλευρών και μετά εκείνη τη συνάντηση θα φανεί σε σημαντικό βαθμό εάν είναι ρεαλιστική η προοπτική για συμφωνία σε κάποιο συνυποσχετικό για παραπομπή της οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας και Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Δεδομένου ότι είναι η πρώτη φορά που θα συζητηθεί σε πολιτικό επίπεδο (από δύο έμπειρα πρόσωπα που ανήκουν στην ανώτατη υπηρεσιακή βαθμίδα της ιεραρχίας των δύο υπουργείων Εξωτερικών) η ατζέντα των διερευνητικών επαφών, είναι δεδομένο ότι τον Οκτώβριο θα βρεθούν στο επίκεντρο και τα αεροναυτιλιακά ζητήματα, με κορυφαίο, βέβαιως, τα χωρικά ύδατα, το εύρος των οποίων θα καθορίσει και τις όποιες μελλοντικές αποφάσεις για την οριοθέτηση ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας. Από κάθε έμπειρο παρατηρητή προεξοφλείται πως είναι δεδομένο ότι και στις αρχές του 2024 θα απαιτηθούν συναντήσεις σε επίπεδο υφυπουργών Εξωτερικών για τον πολιτικό διάλογο, με βάση τουλάχιστον την τρέχουσα ατμόσφαιρα. Μια περαιτέρω στόχευση που συντείνει προς αυτή την κατεύθυνση είναι ο πολιτικός διάλογος να μη μεταπίσει σε μια τυπολογία ανάλογη των διερευνητικών, που από ένα σημείο και μετά επαναλαμβάνονταν προκειμένου να διατυπώνονταν εκ νέου οι εκατέρωθεν αρνήσεις. Κάτι τέτοιο, ωστόσο, θα κριθεί στη πράξη.

Στη «βαριά» ατζέντα, εντάσσονται, βέβαια, και τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) σε στρατιωτικό επίπεδο. Ο επόμενος γύρος ΜΟΕ θα διεξαχθεί στην Αγκυρα κάποια στιγμή τον ερχόμενο Νοέμβριο.

Αν και οι συζητήσεις σε στρατιωτικό επίπεδο είναι αρκετά πιο αργόσυρτες εκ των πραγμάτων, θα γίνει προσπάθεια να επιτευχθεί συμφωνία στο πλαίσιο των ΜΟΕ τυποποίησης των στρατιωτικών ασκήσεων στο Αιγαίο, ώστε να υπάρχουν –για παράδειγμα– από κοινού προειδοποιήσεις για τη χρήση πεδίων βολής στο Αιγαίο και την πραγματοποίηση ασκήσεων μεγάλης κλίμακας που περιλαμβάνουν αεροναυτικά μέσα.

Στιγμιότυπο από τη συνάντηση του Κυριάκου Μητσοτάκη με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στο «Σηίτ της Τουρκίας», στη Νέα Υόρκη, στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ. Κατά γενική διαπίστωση, το κλίμα ήταν θετικό, ωστόσο πρόκειται για τα πρώτα βήματα στον μακρύ δρόμο του διαλόγου ανάμεσα στην Αθήνα και στην Αγκυρα.

«Πρώτα η νηνεμία και μετά βλέπουμε για τα δύσκολα...»

Τον ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ **ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Συγκρατημένη αισιοδοξία, δίχως όμως κάποιο σημαντικό δείγμα αλλαγής στις βασικές θέσεις της Τουρκίας για το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο, επικρατεί στην Αγκυρα μετά τη συνάντηση του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν με τον Κυριάκο Μητσοτάκη στη Νέα Υόρκη. Ο πρόεδρος της Τουρκίας μίλησε για μια προσπάθεια «να διαλυθεί η ταραγμένη ατμόσφαιρα στο Αιγαίο» και «για ένα νέο άλμα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις» στο Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας που θα πραγματοποιηθεί στις 7 Δεκεμβρίου στη Θεσσαλονίκη.

Πάντως, πληροφορίες αναφέρουν πως στις διαβουλεύσεις και στις συναντήσεις που έχουν γίνει και από τις δύο πλευρές, βασικός στόχος που έχει τεθεί είναι η μακροπρόθεσμη διατήρηση της ηρεμίας στο Αιγαίο, όπως επετεύχθη τους προηγούμενους μήνες και βασικός στόχος των συζητήσεων θα είναι αυτός, παρά η επίλυση των διαφορών. Αυτό τονίζεται ότι μπορεί να επιτευχθεί και με τις συζητήσεις για τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης αλλά και με τον πολιτικό διάλογο.

Στην τουρκική πλευρά δεν έχουμε ακούσει αισιόδοξα μηνύματα επίτευξης «κάποιας συμφωνίας για τις διαφορές στο Αιγαίο», ή να «οδηγηθούν οι διαφορές στη Χάγη», καθώς παραδέχονται πως οι διαφορές είναι μεγάλες. Στους διαλόγους μας με Τούρκους αξιωματούχους και διπλωμάτες διαπιστώνουμε πως κατά την τουρκική πλευρά εξακολουθεί να επικρατεί η θέση, ότι για να προχωρήσει το ζήτημα του καθορισμού της υφαλοκρηπίδας πρέπει να ξεκαθαριστεί οριστικά το θέμα του εύρους των ελληνικών χωρικών υδάτων αλλά και των ζητημάτων των «γκρίζων ζωνών» στο Αιγαίο.

Ο πρόεδρος του τμήματος Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Γαλατάσαράι, καθηγητής

Ενίς Τούλτσα, στις δηλώσεις του στην «Κ» αναφέρει πως «είναι θετικό ότι η Τουρκία και η Ελλάδα επιστρέφουν στον δρόμο της διπλωματίας. Σε αυτή τη διαδικασία που αρχίζει τώρα, αν εστιαστεί η προσοχή στο όφελος των σχέσεων Ελλάδας και Τουρκίας θα μπορούν να γίνουν πιο παραγωγικές συνομιλίες, χωρίς να αναμειχθεί ιδιαίτερα σε αυτές το κυπριακό πρόβλημα. Με αυτόν τον τρόπο, σε μία από αυτές τις δύο διαφορές θα μπορούν να τε-

Για την τουρκική πλευρά θεωρούνται κομβικά τα ζητήματα των χωρικών υδάτων και των «γκρίζων ζωνών» στο Αιγαίο προκειμένου να προχωρήσει το θέμα της υφαλοκρηπίδας.

θούν τα ζητήματα του Αιγαίου. Κι όπως τονίζω πάντα μπορούν να ξεκινήσουν από τα μνημόνια Παπούλια - Γιλμάζ του 1988 και του Ντεμιρέλ - Σημίτη του 1997». Ο ίδιος σημειώνει πως για να προχωρήσουν οι διαδικασίες της επίλυσης των διαφορών βασικό ζήτημα είναι το εύρος των χωρικών υδάτων.

Το casus belli

«Γνωρίζουμε πως η Ελλάδα κοιτάζει τα προβλήματα του Αιγαίου επιλεκτικά, ενώ η Τουρκία τα κοιτάζει γενικότερα. Από την πλευρά της Τουρκίας, κατά την άποψή μου, το ζήτημα-κλειδί στις διαφορές του Αιγαίου είναι η διατήρηση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα 6 μίλια. Αυτό για την Τουρκία είναι ζωτικής σημασίας λόγω της θέσης των ελληνικών νησιών που βρίσκονται κοντά στην Ανατολία, δηλαδή σε μια μεγάλη ηπειρωτική χώρα όπως η Τουρκία. Αν γίνει η επέκταση των χωρικών υδάτων στα 12 μίλια θα είναι σαν να σφίγγουν τον

λαιμό της Τουρκίας στο Αιγαίο. Στην Τουρκία κανένας δεν αναρωτιέται αν τα νησιά αυτά είναι ελληνικά».

Ο κ. Τούλτσα υποστηρίζει πως το casus belli της Τουρκίας για την επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στην πράξη δεν ισχύει λόγω της συμφωνίας της Μαδρίτης του 1997 που στο τελευταίο άρθρο αναφέρει «δέσμευση διευθέτησης των διαφορών τους με ειρηνικά μέσα, στη βάση αμοιβαίας συναίνεσης και χωρίς τη χρήση βίας ή την απειλή βίας».

«Εάν συμφωνηθεί η διατήρηση των 6 μιλίων, μπορούν να συζητηθούν τα υπόλοιπα ζητήματα και σε αυτά που παραμένουν οι διαφωνίες να οδηγηθούν στα δικαστήρια. Όταν ξεκινήσει η διαδικασία αυτή, τότε μπορεί να εφαρμοστεί μια διαδικασία «modus vivendi». Το τελευταίο άρθρο του μνημονίου Ντεμιρέλ - Σημίτη στην πράξη αφαιρεί το casus belli. Η έναρξη της διπλωματικής προσέγγισης και η διαδικασία του διαλόγου εύχομαι να οδηγήσει τις δύο χώρες πιο μπροστά σε σχέση με τις προηγούμενες προσπάθειες προσέγγισης», αναφέρει χαρακτηριστικά.

Ο γενικός συντονιστής της τουρκικής φιλοκυβερνητικής δεξαμενής σκέψης SETA Μπουρχανετίν Ντουράν, στο άρθρο του στην εφημερίδα Sabah αναφέρει πως «οι δύο ηγέτες (Μητσοτάκης - Ερντογάν), με την άνεση της επιτυχίας τους στις εκλογές, έχοντας αμβλύνει τις εντάσεις, αναζητούν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας. Το Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας της 7ης Δεκεμβρίου που θα πραγματοποιηθεί στη Θεσσαλονίκη ύστερα από επτά χρόνια διακοπής, ενδέχεται να αποτελέσει μια συνολική νέα αρχή. Οι συνεργασίες που θα μπορέσουν να γίνουν για τις φυσικές καταστροφές, το περιβάλλον, την αυξανόμενη αμοιβαία πολιτιστική αλληλεπίδραση και τη μετανάστευση, καθιστούν δυνατή τη συζήτηση πιο δύσκολων θεμάτων (διαφωνίες στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο)».

Του ΠΑΝΑΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Τα νούμερα είναι αποκαλυπτικά. Μόνο τις πρώτες εβδομάδες του Σεπτεμβρίου πέρασαν τα ελληνικά σύνορα πάνω από επτά χιλιάδες πρόσφυγες και μετανάστες. Πρόκειται για έναν ρυθμό αφίξεων που έχει σημάνει συναγερμό στο υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. Βρισκόμαστε άραγε στα πρόθυρα μιας νέας προσφυγικής κρίσης; Το σίγουρο είναι ότι σφίγγει ο κλοιός γύρω από την Ευρώπη, με αλληπάλλνλα προσφυγικά κύματα να καταφθάνουν στις ακτές, πρωτίστως της Ιταλίας, αλλά δευτερευόντως άλλων χωρών, όπως η Βρετανία. Το γερμανικό περιοδικό Σπίγκελ αναρωτιόταν στο τελευταίο του πρωτοσέλιδο αν η Γερμανία «θα καταφέρει», όπως το 2015, καθώς οι αιτήσεις ασύλου αυξάνονται και οι τοπικές κοινωνίες δικάζονται. Οι ελληνικές αρχές αισθάνονται πλέον την πίεση. Μέσα σε οκτώ μήνες του 2023 (Ιαν.-Αύγουστος) οι προσφυγικές ροές αριθμούν 18.244 ανθρώπους, όταν ολόκληρο το 2022 ήταν 17.122 και το 2021 μόλις 8.745. Πληροφορίες αναφέρουν ότι η κορύφωση των αφίξεων αναμένεται να πραγματοποιηθεί τον Νοέμβριο, αλλά ο υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου Δημήτρης Καιρίδης, από το φωτεινό γραφείο του, απαντώντας σε ερωτήσεις της «Κ» είναι προσεκτικός: «Το πρόβλημα είναι διεθνές, η Ιταλία αντιμετωπίζει πολύ πιο έντονο πρόβλημα, στην Ελλάδα είμαστε σε εγρήγορση, αλλά πάντως εδώ το πρόβλημα είναι απολύτως διαχειρίσιμο».

Το σύνδρομο της Πύλου

Τουλάχιστον στην ενδοχώρα είχαμε ξεκάσει το προσφυγικό. Είναι πολύ μακρινές οι εικόνες από την άνοιξη του 2015, όταν εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες «λιάζονταν στην

Ομόνοια». Οι κυβερνήσεις της Νέας Δημοκρατίας (πρωτίστως) έβαλαν τα πράγματα σε τάξη σε μεγάλο βαθμό, αν και βοήθησε και ο κορωνοϊός, που ουσιαστικά «απαγόρευσε» τις μετακινήσεις κάθε είδους σε όλο τον κόσμο. Καθώς όμως μπήκε το φθινόπωρο του 2023, οι φήμες είναι πολλές και μία από αυτές λέει ότι μετά το ναυάγιο της Πύλου, στις 14 Ιουνίου, το Λιμενικό Σώμα, που ανήκει στο υπουργείο Ναυτιλίας, έλαβε αυστηρές εντολές που απηχούν αποφάσεις του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη για πολύ πιο προσεκτική επιτήρηση όλων των διερχόμενων πλοίων και λέμβων.

Κάποιοι λένε, πιο συγκεκριμένα, ότι το Λιμενικό Σώμα σταμάτησε τα pushbacks, δηλαδή τις σπρωξιές (και τις κλωτσιές) στις λέμβους για να επιστρέφουν από εκεί που ήρθαν, με αποτέλεσμα τώρα οι διακινητές να τρίβουν τα χέρια τους, καθώς έχουν πάρει το μήνυμα ότι μπορούν να επιταχύνουν το επικερδές έργο τους και να εργάζονται διπλοβάρδια. Οι εκτιμήσεις αυτές, ωστόσο, δεν επιβεβαιώνονται από την κυβέρνηση. Αλλωστε, το ελληνικό κράτος, παρά την επιμονή των ξένων μέσων ενημέρωσης σε αυτό το ζήτημα, διαψεύδει σταθερά και κατηγορηματικά ότι υπήρχε άρρητη πολιτική εντολή ή απόφαση για pushbacks. Οι ψύχραιμοι και οι νουνεχείς λένε ότι δεν είναι η Πύλος (και η αναμενόμενη αυξημένη ευαισθησία του Λιμενικού Σώματος απέναντι στις ψυχές που ταξιδεύουν στη Μεσόγειο) το στοιχείο εκείνο που λειτουργεί σήμερα ως «προσκλητήριο» νέων μεταναστευτικών ροών.

Οι βάρκες μιας χρήσης made in Turkey

Οι τελευταίες εξελίξεις που δείχνουν αυξημένες ροές έχουν πολλές εξηγήσεις. Η κυριότερη εξήγηση σχετίζεται με την επι-

στράτευση νέων τεχνικών μέσων και συγκεκριμένα νέων λέμβων, που κατασκευάζονται από βιοτεχνίες της Τουρκίας και είναι «λέμβοι μιας χρήσης». Πρόκειται για φθηνές λέμβους με ξύλινο πάτωμα και απλές μηχανές, που κινούνται με ταχύτητα 4-5 κόμβων. Μόλις φτάνουν στα ελληνικά χωρικά ύδατα, και ιδίως μόλις συναντήσουν πλοίο του Λιμενικού, εύκολα τρυπούνται, ξεφουσκώνουν και βυθίζονται, με αποτέλεσμα το Λιμενικό να προχωρεί σε επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης. Μέχρι πρόσφατα, οι αφίξεις γίνονταν με λέμβους πολλαπλών χρήσεων που δεν βυθίζονταν τόσο εύκολα (γιατί έπρεπε να επιστρέψουν στην Τουρκία), αλλά τώρα η νέα τεχνολογία «εγγυάται» τη βύθιση και τη μη επιστροφή, ενώ η λόγω Πύλου αυξημένη ευαισθησία του Λιμενικού εξασφαλίζει εν πολλοίς μια σίγουρη θέση στις δομές φιλοξενίας (παρά το γεγονός ότι και τώρα η δοκιμασία

αυτή είναι επικίνδυνη για παιδιά ή όσους δεν γνωρίζουν κολύμπι). Αξίζει να σημειωθεί ότι με τις ίδιες λέμβους γίνεται πλέον το πέρασμα στη Μεγάλη Βρετανία, κάτι που οδήγησε την κυβέρνηση Σούνακ να ζητήσει από την Αγκυρα την επιβολή κυρώσεων στις τουρκικές βιοτεχνίες που τις κατασκευάζουν.

Η Τουρκία έχει αναδειχθεί στον πιο σημαντικό κόμβο παράνομης μετανάστευσης παγκοσμίως, εξηγούν στην «Κ» πρόσωπα με γνώση όσων συμβαίνουν. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η Τουρκία δεν απαιτεί βίζα για πολίτες από την υποσαχάρια Αφρική, τη Μέση Ανατολή και τη Νότια Ασία, οι οποίοι με φθηνά εισιτήρια της Turkish Airlines καταφθάνουν στην Κωνσταντινούπολη. Και από εκεί τα δίκτυα που έχουν δημιουργηθεί προωθούν τους ανθρώπους, είτε διά της ξηράς είτε διά των παραλίων, στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, αλλά και στην υπόλοιπη Ευρώπη.

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ

Συναγερμός για έκρηξη αφίξεων

Το τηλεσίγραφο Ερντογάν, το μήνυμα Μητσοτάκη και οι φόβοι της Αθήνας

Ο ρωσικός δάκτυλος στην Αφρική

Κι εδώ ερχόμαστε στον άλλο λόγο της νέας εξάρσης του προσφυγικού, που έχει καθαρά γεωπολιτική διάσταση. Η Ρωσία έχει αντικαταστήσει τη Γαλλία ως χώρα με επιρροή στην υποσαχάρια Αφρική (Σαχέλ) και καθώς βρίσκεται σε αντιπαράθεση με την Ευρώπη λόγω της Ουκρανίας εικάζεται ότι ενθαρρύνει την παράνομη μετανάστευση προς την Ευρώπη και χρησιμοποιεί και πάλι τους πρόσφυγες ως όπλο (όπως έκανε και με τον βομβαρδισμό της Συρίας το 2015) για να προκαλέσει αποσταθεροποίηση στις ευρωπαϊκές χώρες. Οι Τούρκοι μάλλον τους βοηθούν εμμέσως (όπως κάνουν και σε άλλα θέματα), όμως, η σκληρή αλήθεια είναι ότι οι Ρώσοι δεν χρειάζεται να κάνουν και πολλά για να πείσουν ανθρώπους να σηκωθούν και να φύγουν από τις χώρες του Σαχέλ. Ο ίδιος ο πόλεμος στην Ουκρανία προκαλεί επισιτιστική κρίση στις χώρες αυτές, με αποτέλεσμα ολόένα και περισσότεροι, κυρίως νέοι, να αποφασίζουν να κάνουν το επικίνδυνο ταξίδι στην Ευρώπη.

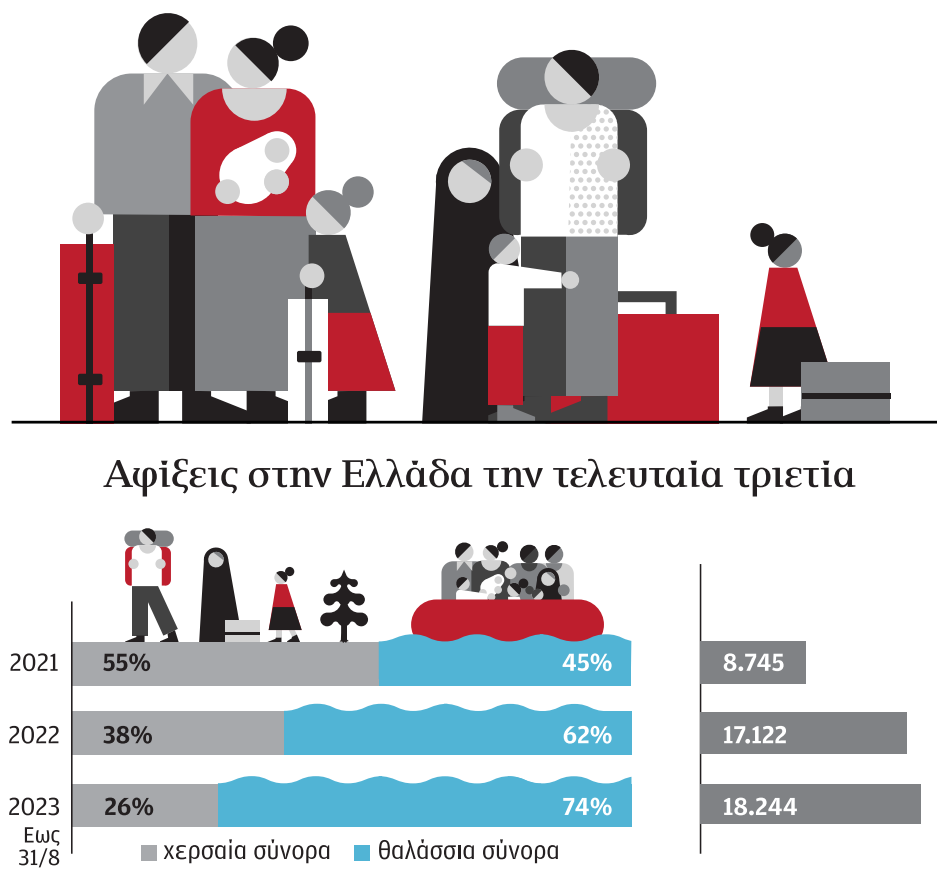
Το τηλεσίγραφο Ερντογάν

Ο τέταρτος λόγος αφορά το τηλεσίγραφο του Τούρκου προέδρου Ταγίπ Ερντογάν προς τους Σύρους πρόσφυγες που ζουν στην Κωνσταντινούπολη, και αριθμούν πάνω από μισό εκατομμύριο. Τους ζητεί να εγκαταλείψουν την Πόλη, από σήμερα, 24 Σεπτεμβρίου, και να επιστρέψουν στις περιοχές και στις δομές της νοτιοανατολικής Τουρκίας που φτιάχτηκαν γι' αυτούς. Όπως εξηγεί στην «Κ» ο Δημήτρης Καιρίδης, η απόφαση αυτή του Τούρκου προέδρου δεν θα είναι εύκολο να υλοποιηθεί, αλλά

σε κάθε περίπτωση αποτελεί μια πρόσθετη πίεση που ασκείται στον συγκεκριμένο πληθυσμό. Ας θυμηθούμε ότι τον Μάρτιο του 2024 διενεργούνται δημοτικές εκλογές και ο Τούρκος πρόεδρος θέλει να κερδίσει την Κωνσταντινούπολη και την Αγκυρα. Στο πλαίσιο αυτό, αναπτύσσει πρωτοβουλίες περιορισμού του προσφυγικού πληθυσμού, με αποτέλεσμα ήδη να αυξάνεται ο αριθμός των Σύρων που φτάνουν στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου.

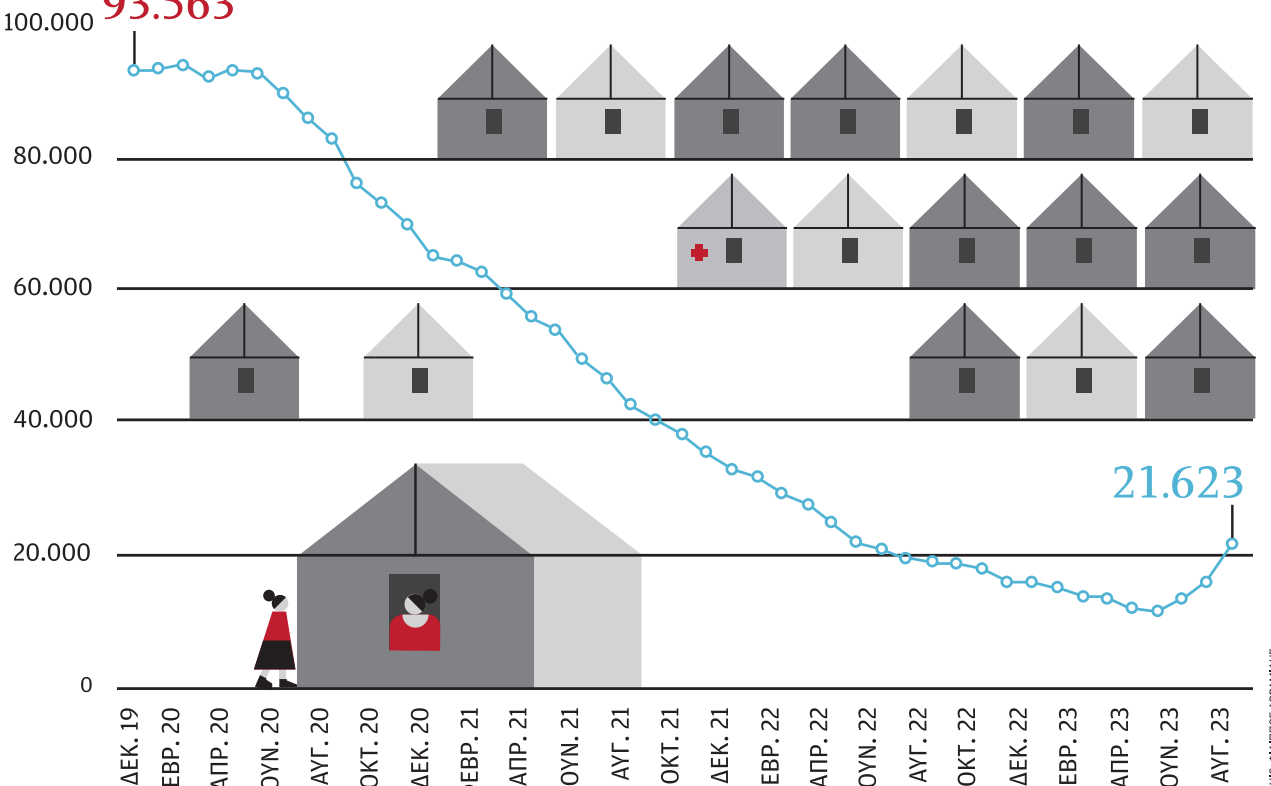
Ο Κυριάκος Μητσοτάκης έβαλε το προσφυγικό στην ατζέντα της συνάντησής του με τον Τούρκο πρόεδρο, την περασμένη Τετάρτη, στη Νέα Υόρκη. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο πρωθυπουργός ζήτησε από τον Ερντογάν να υπάρχει επικοινωνία μεταξύ του Λιμενικού και της τουρκικής ακτοφυλακής, ώστε, όταν εντοπίζεται από την ελληνική επιτήρηση μια βάρκα στα τουρκικά χωρικά ύδατα, να κινητοποιούνται οι Αρχές εκεί, προκειμένου να επιστρέψει αμέσως στις τουρκικές ακτές. Πηγές με γνώση των συνομιλιών έλεγαν πως η τουρκική πλευρά έδειξε να ακούει με κατανόηση το ελληνικό αίτημα.

Ανταπόκριση, πάντως, του Ρόιτερς από την Κωνσταντινούπολη, την Παρασκευή, φαίνεται να επιβεβαιώνει τους ελληνικούς φόβους. Η αντιμεταναστευτική πολιτική, οι οικονομικές δυσκολίες και οι πολιτικές πιέσεις εξωθούν πολλούς εκ των 3,3 εκατ. Σύρων προσφύγων που ζουν στην Τουρκία να εξετάζουν το ενδεχόμενο της παλινδρότησης ή της αναζήτησης καταφυγίου σε κάποια χώρα στην Ευρώπη, αναφέρει το πρακτορείο. Μόνο η ελληνική πίεση προς την Τουρκία μάλλον δεν αρκεί.

Πηγή στοιχείων: Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου και Επιτήρησης Συνόρων (ΕΣΚΕΕΣ)

Διαμένοντες σε δομές του υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου από το 2019 έως και σήμερα

Πηγή στοιχείων: Ενημερωτικά Σημειώματα - Συνολική Επισκόπηση ΥΜΑ

«Θέλουμε μια νέα συμφωνία Ευρώπης - Τουρκίας»

Επί του πεδίου, η Ελλάδα έχει εξελιχθεί πολύ μετά την κρίση του 2015. «Σήμερα η Ελλάδα έχει ένα πρότυπο σύστημα υποδοχής και ασύλου», λέει ο υπουργός Μετανάστευσης. «Εχουμε 33 δομές, όπου με ασφάλεια και αποτελεσματικότητα μπορούμε να προσφέρουμε ανθρώπινη φιλοξενία σύμφωνα με τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας και παράλληλα έχουμε εγκαθιδρύσει μια γρήγορη και αποτελεσματική διαδικασία ασύλου». Ο κ. Καιρίδης δεν θέλει να επεκταθεί, αλλά τι σημαίνει πρακτικά η «διαδικασία ασύλου»; Ανθρωποι που γνωρίζουν εξηγούν ότι όσοι δεν λαμβάνουν άσυλο θα πρέπει να επιστρέψουν στην Τουρκία ή θα πρέπει να απελαθούν στις χώρες προέλευσής τους. Τιποτε από τα δύο δεν εφαρμόζεται στην πράξη, αφού δεν τους αποδέχεται ούτε η Τουρκία ούτε οι χώρες προέλευ-

σης. Στις δομές δεν μπορούν να παραμείνουν πέρα από περιορισμένο χρονικό διάστημα (συνήθως ένα μήνα), οπότε ουσιαστικά κινούνται ελεύθεροι στην Ελλάδα και όπως δείχνουν τα διαθέσιμα στοιχεία κατευθύνονται σε χώρες της Βόρειας Ευρώπης. Βάσει όσων ισχύουν διεθνώς, στους πρόσφυγες χορηγείται το λεγόμενο ειδικό προσφυγικό διαβατήριο (TDV). Από το 2021 έως το τέλος Αυγούστου 2023 έχουν χορηγηθεί 91.555 προσφυγικά διαβατήρια. Επιπλέον, έχουν επαναπατριστεί είτε εθελουσίως είτε υποχρεωτικά άλλες 20.000. Την ίδια περίοδο έχουν εισέλθει στη χώρα 44.111 άνθρωποι. Κατά συνέπεια, την τελευταία τριετία έφυγαν από την Ελλάδα υπερδιπλάσιος αριθμός από όσους εισήλθαν.

Οι πρόσφυγες από το Αφγανιστάν ή το Κονγκό δεν έχουν ως προορισμό την Ελλάδα. Αυτό

όμως δεν πρέπει να μας προκαλεί εφυσχασμό ότι θα είμαστε για πάντα χώρα διέλευσης, γιατί αν η Ευρώπη δεν ακολουθήσει μια σαφή μεταναστευτική πολιτική

—

«Εκείνο που θέλει η Ελλάδα είναι ένας ισχυρός Frontex», λέει στην «Κ» ο υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου Δημήτρης Καιρίδης.

τότε τα μελλοντικά προσφυγικά κύματα μπορεί να είναι τεράστια και οι δίοδοι προς την Ευρώπη να κλείσουν απροειδοποίητα. Σε μια τέτοια περίπτωση, πολλοί πρόσφυγες μπορεί να αναγκαστούν να συνυπάρξουν μαζί μας για άδη-

λο χρόνο, ακριβώς ό,τι συμβαίνει σήμερα στην Τουρκία, όπου σχεδόν 4 εκατομμύρια πρόσφυγες βρίσκονται «ακίνητοποιημένοι».

Στο υπουργείο Μετανάστευσης προφανώς υπάρχει αυτός ο προβληματισμός και γι' αυτό αναλαμβάνουν μια διπλή πρωτοβουλία, αφενός για την προώθηση του νέου Ευρωπαϊκού Συμφώνου Μετανάστευσης (με απλά λόγια: τη συμφωνία μεταξύ των 27 χωρών για το τι θέλουν και τι δεν θέλουν στη μεταναστευτική πολιτική) και αφετέρου για μια νέα συμφωνία Ε.Ε. - Τουρκίας. «Θέλουμε μια νέα συμφωνία Ευρώπης - Τουρκίας», λέει ευθαρσώς ο Δημήτρης Καιρίδης. Η Γερμανία μετά τη Μέρκελ είναι σήμερα ακόμη πιο αργή, επιφυλακτική και αναποφασιστή, καθώς εκδίδονται διαφωνίες μέσα στην τρικομματική κυβέρνηση για την πολιτική που πρέπει να εφαρμο-

στεί. Γεγονός που επιτείνει την ευρωπαϊκή ασυνεννοησία. Εχουμε λοιπόν μια Ευρώπη όπου η Πολωνία και η Ουγγαρία δεν πιστεύουν στις ευρωπαϊκές λύσεις (και γι' αυτό έχουν διώξει τον Frontex επιτηρώντας τα σύνορά τους με τις δικές τους δυνάμεις), την ίδια ώρα που σε άλλες χώρες οι κάθε λογής ριζοσπαστικές και αντισημικές πολιτικές δυνάμεις θέλουν «ανοικτά σύνορα».

Η αντίφαση

«Ανοικτά σύνορα είναι μια αντίφαση, γιατί το σύνορο είναι κάτι που θα πρέπει να φυλάσσεται», λέει ο κ. Καιρίδης και προσθέτει ότι «εκείνο που θέλει η Ελλάδα είναι ένας ισχυρός Frontex». Παράλληλα, όπως συμπληρώνει ο υπουργός, «η Τουρκία είναι χώρα-κλειδί για την αντιμετώπιση του προβλήματος της παράνομης μετανάστευσης. Η προηγούμενη

συμφωνία Ε.Ε. - Τουρκίας έχει «παγώσει», δεν είμαστε υπέρμετρα αισιόδοξοι, αλλά οφείλουμε να διερευνήσουμε τη δυνατότητα μιας τέτοιας συμφωνίας από την οποία και η Τουρκία έχει πράγματι να κερδίσει». Ο υπουργός βρίσκεται σε επαφές τόσο με το Βερολίνο όσο και με τον Τούρκο υπουργό Εσωτερικών, Αλί Γερλικαγιά. Ο στόχος είναι να ενεργοποιηθεί περισσότερο η Τουρκία στην πάταξη των δικτύων των διακινητών και στην αυστηρή επιτήρηση των συνόρων, ενώ ταυτόχρονα να αποδεχθεί και πάλι επιστροφές. Αυτό, φυσικά, είναι μια κουβέντα, διότι η Τουρκία για να τα κάνει όλα αυτά απαιτεί να ενταχθεί στη ζώνη Σένγκεν (δηλαδή να ταξιδεύουν οι Τούρκοι πολίτες στην Ευρώπη χωρίς βίζα), αλλά αυτό είναι αμφίβολο αν μπορεί ποτέ η Ευρώπη να το προσφέρει.

Οι γκρίζες ζώνες της τραγωδίας

Με άοπλη συνοδεία των ειδικών δυνάμεων, χωρίς σχέδιο, ούτε έγκριση του ΚΥΣΕΑ, η αιματηρή αποστολή στη Λιβύη

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Αθήν, παραλείψεις και αποφάσεις που βασίστηκαν περισσότερο στη συγκυρία και λιγότερο στην ανάγκη εξαντλητικής σχεδίασης και εκτέλεσης μιας επιχείρησης που παρουσιάστηκε ως ανθρωπιστική, αλλά είχε εκ των πραγμάτων και στρατιωτικά χαρακτηριστικά, συνέτειναν στο δυστύχημα της περασμένης Κυριακής που είχε ως αποτέλεσμα τον τραγικό θάνατο πέντε ανθρώπων. Η απόλεια της αντιπλοίαρχου Γλυκερίας Μεμεκίδου και της επισημναγού Ευαγγελίας Ανδρεαδάκη του Υγειονομικού και του αρχιλοχία της Διοίκησης Ειδικού Πολέμου (ΔΕΠ) του ΓΕΕΘΑ Γιώργου Βούλγαρη, είναι η πρώτη έπειτα από τριάντα χρόνια για στρατιωτικούς σε αποστολή εκτός Ελλάδος, μετά εκείνη του λοχία Μιχάλη Σούμπουρου, ο οποίος στις 14 Οκτωβρίου 1993 σκοτώθηκε σε ενέδρα ανταρτών του στρατηγού Μοχάμεντ Αϊντίντ στη Σομαλία.

Αν και από την αρχή η αποστολή των στρατιωτικών στη Λιβύη έχει περιγραφεί από τους αρμόδιους ως ανθρωπιστική, πηγές με γνώση τόσο του νομικού όσο και του επιχειρησιακού πλαισίου σημειώνουν ότι η ανάπτυξη στρα-

Οι απώλειες των τριών Ελλήνων αξιωματικών είναι οι πρώτες σε αποστολή εκτός Ελλάδος, έπειτα από τριάντα χρόνια.

τιωτικού προσωπικού σε χώρα όπου διεξάγεται εμφύλιος πόλεμος ενεργοποιεί άμεσα υφιστάμενες διατάξεις που περιγράφονται τόσο από τον νόμο για το Επιτελικό Κράτος (4622/2019) όσο και παλαιότερων οι οποίοι διέπουν το καθεστώς για τις αποστολές στο εξωτερικό (2292/1995 και τροπο-

ποιήσεις του 3383/2010). Κατ' αρχάς θα έπρεπε να υπάρχει απόφαση –έστω τυπική διά περιφοράς της τυπικής γνωμοδότησης– του ΚΥΣΕΑ, καθώς υπήρξε ανάπτυξη στρατιωτικού προσωπικού, στελεχών του Υγειονομικού των Ενόπλων Δυνάμεων (Ε.Δ.) αλλά και της ΔΕΠ. Με βάση τους συγκεκριμένους νόμους είναι, επίσης, σαφές ότι τη διάθεση, τον έλεγχο, την οργάνωση και κάθε πτυχή της αποστολής των Ε.Δ. στο εξωτερικό έχει ο εκάστοτε Αρχηγός ΓΕΕΘΑ.

Ανεπαρκή μέτρα ασφαλείας

Σε επιχειρησιακό επίπεδο από τη στιγμή που έγινε η επιλογή τα στελέχη της ΔΕΠ (δηλαδή ετοιμοπόλεμοι άνδρες των Ειδικών Δυνάμεων) να μη φέρουν οπλισμό, εκ των πραγμάτων έπρεπε να υπάρξει συμφωνία με τις τοπικές λιβυκές δυνάμεις, εν προκειμένω με τον Λιβυκό Εθνικό Στρατό του στρατάρχη Χαλίφα Χαφτάρ για την παροχή ασφα-

λείας. Η ασφάλεια που παρέιχαν οι Λίβυοι αποδείχθηκε εκ των αποτελέσματος ανεπαρκής, καθώς, με βάση τα υφιστάμενα στοιχεία (δημοσιεύθηκαν ήδη από την «Κ» την Τρίτη) τα δύο λιβυκά τζιπ και κυρίως το προπορευόμενο ήταν μακριά από το λεωφορείο που μετέφερε την ελληνική αποστολή.

Αποτελεί, εν προκειμένω, ερώτημα για ποιο λόγο η αποστολή δεν σχεδιάστηκε ούτως ώστε είτε να μεταφερθούν οχήματα που θα εκτελούσαν το έργο της προστασίας της αποστολής είτε να ενοικιαστούν στη Λιβύη, κατάλληλα για τον σκοπό αυτό, με Έλληνες στρατιωτικούς ως οδηγούς. Στο παρελθόν έχουν χρησιμοποιηθεί για τέτοιες αποστολές ελαφρά τεθωρακισμένα οχήματα αναγνωρίσεως VBL του Στρατού Ξηράς τα οποία μπορεί να μεταφερθούν και μέσω C-130. Σε αυτό το σημείο, βεβαίως, υπεισέρχεται και ο παράγοντας της πολύ περιορισμένης διαθεσιμότητας των μεταφορι-

κών αεροσκαφών των Ε.Δ., που εξ ορισμού υπονομεύει ένα τέτοιο σχεδιασμό και αναδεικνύεται για ποιο λόγο η επίλυση αυτού του προβλήματος πρέπει να βρίσκεται στην κορυφή των προτεραιοτήτων της ηγεσίας του υπουργείου Εθνικής Αμυνας.

Κατά τους έμπειρους συνομιλητές της «Κ», η ενεργή ασφάλεια της φάλαγγας, όπως θα έπρεπε να είναι, θα ελαχιστοποιούσε σημαντικά το ενδεχόμενο ενός δυστυχήματος. Η ασφάλεια μιας φάλαγγας είναι δυναμική και το προπορευόμενο όχημα κινείται με τρόπο που εμποδίζει πιθανές απειλές να χτυπήσουν το κυρίως μέρος της. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ελληνικές Ενοπλες Δυνάμεις έχουν εμπειρία τέτοιων αποστολών σε εμπόλεμες ζώνες, όπως στο Κόσοβο, στο Αφγανιστάν και στη Σομαλία.

Η διαδρομή

Ενα τελευταίο στοιχείο που προστίθεται στα κενά σχεδίασης

και εκτέλεσης της επιχείρησης είναι η απόφαση να μετακινηθούν για σχεδόν 600 χιλιόμετρα από τη Βεγγάζη μέχρι την Ντέρνα οδικώς τα μέλη της ελληνικής αποστολής. Η απόφαση αυτή ελήφθη όταν το αεροδρόμιο της πόλης Μπάιντα (στο μέσον της απόστασης Βεγγάζης - Ντέρνα) κρίθηκε ακατάλληλο για την προσέγγιση C-130. Το ερώτημα είναι για ποιο λόγο ελήφθη η απόφαση για μετακίνηση οδικώς και όχι προσέγγιση της Ντέρνα από τα ανατολικά, ενδεχομένως και μέσω της φιλικής Αιγύπτου. Σημειώνεται ότι η Ντέρνα είναι πιο κοντά στην Αίγυπτο απ' ό,τι στη Βεγγάζη. Δεδομένου ότι πραγματικά στοιχεία για το ίδιο το δυστύχημα στο έδαφος της Λιβύης είναι σχεδόν αδύνατον να προκύψουν λόγω του χάους που επικρατεί στη χώρα, κρίσιμης σημασίας θα είναι να ελεγχθεί για ποιο λόγο μια στρατιωτική επιχείρηση άλλαξε χαρακτήρα και μετατράπηκε σε πολιτική.

Σύσσωμη η ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων παρέστη στην τελετή απόδοσης τιμής στους στρατιωτικούς που έχασαν τη ζωή τους στην αποστολή ανθρωπιστικής βοήθειας στη Λιβύη. Ο τρόπος που εκτυλίχθηκαν τα πράγματα από την απόφαση μέχρι την τραγική κατάληξη δημιουργεί ερωτήματα.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΟΥ ΠΗΓΑΝ ΩΣ ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ ΣΤΗ ΜΟΙΡΑΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗ

«Εμπαιναν στη φωτιά για να βοηθήσουν»

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Το Ινσταγκραμ στόρι του 34χρονου Φίλιππου Μανδαλιού ήταν ακόμη ενεργό τη Δευτέρα το πρωί, όταν η οικογένειά του ενημερώθηκε πως ο ίδιος και η αδερφή του Αγγέλα σκοτώθηκαν στο τροχαίο στη Λιβύη που την προηγούμενη Κυριακή κόστισε τις ζωές πέντε Ελλήνων. Ήταν ένα στόρι από την Αίγυπτο, όπου ο Φίλιππος Μανδαλιός βρισκόταν μέχρι το προηγούμενο Σάββατο, από ένα πάρτι στο οποίο είχε πάει με φίλους του για να δει τον αγαπημένο του καλλιτέχνη, Above & Beyond, σε ένα λάιβ στις Πυραμίδες.

«Ήθελε να μείνει εδώ τρεις εβδομάδες», λέει στην «Κ» ο Ομάρ Μπαλμπά, ένας φίλος του Φίλιππου από το πανεπιστήμιο, τον οποίο ο ίδιος είχε επισκεφθεί μαζί με την παρέα του στην Αίγυπτο την προηγούμενη εβδομάδα. «Αλλά έμαθε πως η Ελλάδα θα στείλει μια αποστολή στη Λιβύη για να βοηθήσει τους πλημυροπαθείς και ήθελε να πάει, οπότε ταξίδεψε πίσω στην Αθήνα για να πετάξει από εκεί στη Λιβύη», συμπληρώνει.

Η ιδέα να συνοδεύσουν την αποστολή ήταν της αδερφής του, της 33χρονης Αγγέλας-Μόιρας Μανδαλιού. «Εκείνη τον παρότρυνε, από την πρώτη στιγμή που είδε την καταστροφή στη Λιβύη ήθελε να κατέβει κάτω, να πάει να βοηθήσει τη δεύτερη πατρίδα της, ήταν παιδιά που έμπαιναν στο πεδίο για να βοηθήσουν», σημειώνει στην «Κ» πηγή πολύ κοντά στην οικογέ-

νεια Μανδαλιού που δεν ήθελε να ονομαστεί. Η Λιβύη ήταν η δεύτερη πατρίδα τους γιατί η Αγγέλα και ο Φίλιππος μεγάλωσαν στη Βεγγάζη, όπου ο πατέρας τους, Κανάκης Μανδαλιός, είναι ακόμη πρόεδρος της ελληνικής κοινότητας.

Ήρθαν στην Ελλάδα για να τελειώσουν το σχολείο και στη συνέχεια πήγαν για σπουδές στο Ηνωμένο Βασίλειο – ο Φίλιππος σπούδασε πολιτικός μηχανικός στο Πανεπιστήμιο του Μάντσε-

Φίλοι περιγράφουν τους δύο νέους ως ανθρώπους σοβαρούς, ενεργούς και δραστήριους και πάνω από όλα ανιδιοτελείς.

στερ, η Αγγέλα Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οικονομικά στο King's College του Λονδίνου. Έπειτα από επαγγελματική πορεία σε διάφορες χώρες, όπως το Κατάρ και η Πορτογαλία, ο Φίλιππος τα τελευταία χρόνια εργαζόταν στην κατασκευή της νέας μονάδας παραγωγής ενέργειας στο Τομπρούκ και στο πολεοδομικό σχέδιο της Βεγγάζης. Και οι δύο απασχολούνταν στις επιχειρήσεις του πατέρα τους και πηγαίνονταν συχνά μεταξύ Λιβύης και Ελλάδας, όπου ήταν η βάση ιδιαίτερα της Αγγέλας, η οποία, πέρα από ελληνικά και αγγλικά, μιλούσε γερμανικά

Ο Φίλιππος και η Αγγέλα Μανδαλιού. Η ιδέα να συνοδεύσουν την αποστολή ήταν της 33χρονης. «Από την πρώτη στιγμή που είδε την καταστροφή στη Λιβύη ήθελε να κατέβει κάτω, να πάει να βοηθήσει», λένε οι φίλοι της.

– η μητέρα τους είναι από την Αυστρία– και αραβικά «σαν ντόπια από τη Βεγγάζη», όπως λέει στην «Κ» κάτοικος της πόλης. Στις 9 Σεπτεμβρίου, η Αγγέλα παντρεύτηκε στην Αθήνα. «Ήρθαν πάρα πολλά μέλη της λιβυκής κοινότητας στην Ελλάδα για να είναι παρόντα το Σάββατοκύριακο του γάμου της», δηλώνει η ίδια πηγή. Εκεί την είδε για τελευταία φορά και η Αγία Μπουρβέιλα.

Οι δυο τους γνωρίστηκαν για πρώτη φορά όταν η Αγγέλα ήταν συμμαθήτρια της αδερφής της στο ACS στην Αθήνα. «Ήταν σαν τον καθρέφτη μου, γιατί ήταν

Ελληνίδα που μεγάλωσε στη Λιβύη κι εγώ Λίβυα που μεγάλωσα στην Ελλάδα», λέει στην «Κ». Μιλώντας για την Αγγέλα και τον Φίλιππο, ως επί το πλείστον χρησιμοποιεί τον ενεστώτα. «Δεν μπορώ να το πιστέψω, δεν το έχω αποδεχθεί ακόμη και δεν ξέρω αν μπορώ να το αποδεχθώ», τονίζει. Η φωνή της σπάει. «Ήταν τόσο καλή, τόσο ώριμη, τόσο δυνατή και ταυτόχρονα ευαίσθητη, πέθανε γιατί αγαπούσε τον ανθρωπότητα, αγαπούσε το να βοηθάει και αγαπούσε τη Λιβύη – χάσαμε έναν δικό μας άνθρωπο, μια πολύ αγαπημένη φίλη και ένα πρότυπο», δηλώνει

για την Αγγέλα. Είναι μια αίσθηση που μοιάζει να έχουν πολλοί άνθρωποι που γνώρισαν τα δύο αδέλφια στη Λιβύη.

Ο Παρόν Σαενγκρατανατσάι γράφει πως ο Φίλιππος ήταν βασικό μέλος της παρέας τους στο σχολείο, πως ήταν άσος στο ποδόσφαιρο. «Η Αγγέλα ήταν μια δύναμη της φύσης, δυνατή, ανεξάρτητη, επαναστατική», συμπληρώνει. «Όταν σε σκέφτομαι, σε βλέπω να ιππεύεις ένα μαύρο άλογο», σημειώνει η Κατ Φοντί, ακόμη μια συμμαθήτρια από τη Λιβύη, τονίζοντας την αγάπη που είχε η Αγγέλα Μανδαλιού για όλα τα ζώα, αλλά κυρίως για τα άλογα.

Φίλοι τους περιγράφουν και τους δύο ως ανθρώπους σοβαρούς αλλά και με χιούμορ, ενεργούς και δραστήριους, όμορφους και πάνω από όλα ανιδιοτελείς. Την Αγγέλα την περιγράφουν ως ατρόμητη, τον Φίλιππο ως πιστό φίλο και αδελφό – «ήταν ο μεγάλος αδερφός που την προστατεύε», λέει στην «Κ» η οικογενειακή πηγή, «δεν θα την άφηνε ποτέ να πάει στην αποστολή μόνη της».

Η ίδια πηγή σημειώνει πως πρώτα έμαθαν για τον άδικο χαμό της Αγγέλας – «μάθαμε πως και οι τρεις γυναίκες ήταν νεκρές, μέχρι τα ξημερώματα έλεγαν πως ο Φίλιππος ήταν τραυματισμένος, αλλά το πρωί της Δευτέρας επιβεβαιώθηκαν τα χειρότερα», συμπληρώνει.

Γυναίκες του καθήκοντος

Οι άλλες δύο γυναίκες της αποστολής που έχασαν τις ζω-

ές τους στο δυστύχημα ήταν η αντιπλοίαρχος του Πολεμικού Ναυτικού Γλυκερία Μεμεκίδου, νοσηλεύτρια της Ογκολογικής Κλινικής του Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών, και η Ευαγγελία Ανδρεαδάκη, επισημναγός στο σχολείο, πως ήταν άσος στο ποδόσφαιρο. «Η Αγγέλα ήταν μια δύναμη της φύσης, δυνατή, ανεξάρτητη, επαναστατική», συμπληρώνει. «Όταν σε σκέφτομαι, σε βλέπω να ιππεύεις ένα μαύρο άλογο», σημειώνει η Κατ Φοντί, ακόμη μια συμμαθήτρια από τη Λιβύη, τονίζοντας την αγάπη που είχε η Αγγέλα Μανδαλιού για όλα τα ζώα, αλλά κυρίως για τα άλογα.

Φίλοι τους περιγράφουν και τους δύο ως ανθρώπους σοβαρούς αλλά και με χιούμορ, ενεργούς και δραστήριους, όμορφους και πάνω από όλα ανιδιοτελείς. Την Αγγέλα την περιγράφουν ως ατρόμητη, τον Φίλιππο ως πιστό φίλο και αδελφό – «ήταν ο μεγάλος αδερφός που την προστατεύε», λέει στην «Κ» η οικογενειακή πηγή, «δεν θα την άφηνε ποτέ να πάει στην αποστολή μόνη της».

Η ίδια πηγή σημειώνει πως πρώτα έμαθαν για τον άδικο χαμό της Αγγέλας – «μάθαμε πως και οι τρεις γυναίκες ήταν νεκρές, μέχρι τα ξημερώματα έλεγαν πως ο Φίλιππος ήταν τραυματισμένος, αλλά το πρωί της Δευτέρας επιβεβαιώθηκαν τα χειρότερα», συμπληρώνει.

Γυναίκες του καθήκοντος

Οι άλλες δύο γυναίκες της αποστολής που έχασαν τις ζω-

ελληνική φλόγα

ΤΟΜΟΣ Β'
Κυριακή
1/10

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΛΛΑΣ
& ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΩΝΑΣΗ

Μια δίτομη έκδοση με την καθηλωτική αφήγηση
του Νίκου Γκατζογιάννη

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ιστορία της σύγκρουσης

Η αβάσταχτη μοναξιά της Αρμενίας

Τουρκία και Ισραήλ στήριξαν τους Αζέρους, ενώ η Ρωσία βλέπει να εξασθενεί η επιρροή της στην περιοχή

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Το **φάντασμα** μιας δεύτερης Μετς Γέγκερν (Μεγάλη Καταστροφή) πλανιέται από την περασμένη Τετάρτη πάνω από τα υψίπεδα του Καυκάσου, ύστερα από την άνευ όρων συνθηκολόγηση των Αρμενίων του Ναγκόρνο-Καραμπάχ στην υπέρτερη στρατιωτική ισχύ των Αζέρων, που ζωντάνεψε τον εφιάλτη της Γενοκτονίας του 1915 από τις δυνάμεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Μια εξέλιξη που προκάλεσε ευφορία στο Αζερμπαϊτζάν, αλλά και στη βασική σύμμαχό του, Τουρκία, και οργή εναντίον του Αρμένιου πρωθυπουργού Νικόλ Πασινιάν στο Ερεβάν, ενώ γέννησε ερωτήματα για τη δυνατότητα της Ρωσίας να διατηρήσει τον ηγεμονικό-επιδιατητικό ρόλο της ακόμη και στο «εγγύς εξωτερικό» των μέχρι πρότινος πιστών της πρώην σοβιετικών δημοκρατιών.

Πλάι στην Υπερδνειστερία της Μολδαβίας, όπως και τη Νότια Οσετία και την Αμπχαζία της Γεωργίας, το Ναγκόρνο-Καραμπάχ βρέθηκε στη λάθος πλευρά των συνόρων με τη διάλυση της ΕΣΣΔ, το 1991. Τα συστατικά κρά-

Εγκαταλελειμμένο από παραδοσιακούς συμμάχους και όψιμους φίλους, το Ερεβάν συνθηκολόγησε άνευ όρων στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ.

τη της πολυεθνικής χώρας περιείχαν θυλάκους όπου επικρατούσε μια εθνική μειονότητα η οποία δεν ήταν διατεθειμένη να ζήσει υπό την ηγεμονία του πλειοψηφούντος έθνους, αλλά προτιμούσε να ενωθεί με τη μητέρα-πατρίδα ή να σχηματίσει ανεξάρτητο κράτος. Αυτό συνέβη με την αυτόκλητη «Δημοκρατία του Αρτσάχ», δηλαδή για τους περίπου 120.000 Αρμένιους του χριστιανικού Ναγκόρνο-Καραμπάχ που βρίσκονταν στο μουσουλμανικό Αζερμπαϊτζάν, αλλά προτιμούσαν να ενωθούν με τη γειτονική Αρμενία.

Η σύγκρουση ήταν αναπόφευκτη. Ο πρώτος πόλεμος του Ναγκόρνο-Καραμπάχ κράτησε τρία χρόνια, στοίχισε τη ζωή 35.000 ανθρώπων και κατέληξε στη νίκη των Αρμενίων, που κέρδισαν την ντε φάκτο αυτονομία της περιοχής, χωρίς πάντως να εξασφαλίσουν διεθνή αναγνώριση. Αποτέλεσμα ήταν μία ακόμη «παγωμένη σύγκρουση», την οποία εκμεταλλεύθηκε η Ρωσία για να εδραιώσει την ηγεμονία της στην περιοχή και να εγκαταστήσει στρατιωτικές δυνάμεις στον ρόλο της ειρηνευτικής δύναμης. Αναζητώντας εγγυήσεις ασφαλείας, η μικρή Αρμενία των τριών εκατομμυρίων κατοίκων (έναντι δέκα εκατομμυρίων Αζέρων) συμμαχισε με την ομόθρησκο Ρωσία, της προσέφερε στρατιωτική βάση και εντάχθηκε στο Σύμφωνο Συλλογικής Ασφάλειας (CSTO), μαζί με άλλες πρώην σοβιετικές δημοκρατίες.

Καμία σύγκρουση, όμως, δεν μπορεί να κρατηθεί στην κατάφυξη επί άπειρον αν δεν απενεργοποιηθεί ο εκρηκτικός της πυρήνας, όπως έμαθε με πολύ πικρό τρόπο η Γεωργία στον ολέθριο γι' αυτήν πόλεμο-αστραπή με τη Ρωσία, τον Αύγουστο του 2008. Εδώ και τουλάχιστον μία δεκαετία, ο χρόνος

κυλούσε υπέρ του Μπακού. Με ΑΕΠ της τάξης των 166 δισ. δολαρίων έναντι μόλις 26 δισ. της Αρμενίας, το Αζερμπαϊτζάν ενίσχυσε θεαματικά τις ένοπλες δυνάμεις του, υποστηριζόμενο κυρίως από δύο πλεύρες: την Τουρκία, με την οποία το συνδέουν κοινή εθνοτική καταγωγή και δύο σημαντικοί αγωγοί αζερικού πετρελαίου και φυσικού αερίου, και το Ισραήλ, το οποίο βλέπει στο σιιτικό Αζερμπαϊτζάν ένα περιφερειακό αντίβαρο στο επίσης σιιτικό Ιράν. Την τελευταία πενταετία, περίπου το 70% των οπλικών συστημάτων που αγόρασε το Μπακού προερχόταν από τους Ισραηλινούς.

Η ρεβάνς

Η στιγμή της αλήθειας ήρθε τον Σεπτέμβριο του 2020, όταν ο Αζέρος πρόεδρος Ιλχάμ Αλίγεφ ένωσε αρκετά δυνατός για τη ρεβάνς του 1994 και δικαιώθηκε. Υστερα από ένα πόλεμο έξι ημερών, η Αρμενία υποχρεώθηκε σε μια καρχηδόνια ειρήνη, έχασε σημαντικό μέρος των εδαφών που είχε κερδίσει στον πρώτο πόλεμο, ενώ το Ναγκόρνο-Καραμπάχ πε-

ρικοκλύθηκε ασφυκτικά, με μόνο έναν στενό, ορεινό διάδρομο να το συνδέει με το αρμενικό κράτος. Η αντίστροφη μέτρηση ξεκίνησε τον περασμένο Δεκέμβριο, όταν οι Αζέροι έκοψαν τον διάδρομο του Λατσίν, καταδικάζοντας τον αρμενικό θύλακο σε μακρόχρονη έλλειψη τροφίμων, φαρμάκων και ηλεκτρικού ρεύματος.

Με αυτό το υπόβαθρο, η επίθεση της περασμένης Τρίτης δεν ήταν παρά η χαριστική βολή. Χρειάστηκαν μόλις 24 ώρες για να υψώσει λευκή σημαία η «Δημοκρατία του Αρτσάχ» και να δεχθεί όλες τις αξιώσεις του εχθρού: να διαλυθούν οι ένοπλες δυνάμεις της και να ξεκινήσουν συζητήσεις με το Μπακού για την «επανεπίταξη» του Ναγκόρνο-Καραμπάχ στο κράτος του Αζερμπαϊτζάν. Αν και ο Αλίγεφ διαβεβαιώνει ότι δεν έχει πρόθεση να διώξει τους Αρμένιους από τα εδάφη τους, όπου βρίσκονται εδώ και χιλιάδες χρόνια, προτού εμφανιστούν τουρκικά ή ισραηλικά φύλα στην περιοχή (το πρώτο αρμενικό βασίλειο συγκροτήθηκε γύρω στο 600 π.Χ.), η μεγάλη Εξοδος φαίνεται ότι έχει αρχίσει,

αν κρίνουμε από τους πρόσφυγες που συνωστίζονται κατά χιλιάδες στο αεροδρόμιο του θυλάκου ή αναζητούν καταφύγιο στα ρωσικά στρατόπεδα.

Ενώ πλήθη κόσμου πανηγύριζαν στους δρόμους του Μπακού με αζερικές, τουρκικές και ισραηλινές σημαίες, χιλιάδες οργισμένοι διαδηλωτές πολιορκούσαν κυβερνητικά κτίρια στο Ερεβάν και ζητούσαν την παραίτηση του «προδότη» Πασινιάν. Η αλήθεια είναι ότι ο Αρμένιος πρωθυπουργός έπαιξε και έχασε. Εχοντας ανέβει στην εξουσία το 2018 στο τελευταίο ντόμινο των λεγόμενων «βελούδιων επαναστάσεων» σε πρώην σοσιαλιστικές χώρες, ξεκίνησε από την πρώτη στιγμή μια προσπάθεια μείωσης των βαθμών εξάρτησης από τη Μόσχα και προσέγγισης της Δύσης. Παρά την ταπεινωτική ήττα του 2020, κατάφερε να επιβιώσει, συνεχίζοντας την ίδια γραμμή. Μάλιστα, προσπάθησε να εκμεταλλευθεί την απογοήτευση του κόσμου από τη στάση ουδετερότητας της Ρωσίας στη σύγκρουση του 2020 για να θέσει θέμα αποχώρησης της Αρμενίας από

το CSTO, ενώ κάποιοι πολιτικοί του περιβάλλοντός του άρχισαν να μιλάνε ακόμη για πιθανότητα ένταξης στο ΝΑΤΟ. Η επίσκεψη της τότε προέδρου της αμερικανικής Βουλής των Αντιπροσώπων Νάνσι Πελόζι στο Ερεβάν, πέρυσι τέτοιο καιρό, έδωσε τροφή σε παρόμοια σενάρια.

Καταλυτικό ρόλο έπαιξε η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Από την πρώτη στιγμή, ο Πασινιάν δήλωσε ότι η χώρα του δεν είναι σύμμαχος της Ρωσίας σε αυτόν τον πόλεμο, ενώ αργότερα έστειλε στο Κίεβο τη σύζυγό του, μαζί με ανθρωπιστική βοήθεια. Παράλληλα, το αρμενικό Κοινοβούλιο επικύρωσε τη συνθήκη της Ρώμης για το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, το οποίο έχει βγάλει ένταλμα εναντίον του Βλαντιμίρ Πούτιν. Η προφανής επιδίωξη του ήταν να πετύχει, με την υποστήριξη της Δύσης, μια συνθήκη ειρήνης με το Αζερμπαϊτζάν, που θα απομάκρυνε το ενδεχόμενο ενός νέου πολέμου, έστω και με θυσία της «Δημοκρατίας του Αρτσάχ». Στις 22 Μαΐου, ύστερα από διαπραγματεύσεις με τον Αλίγεφ υπό την αιγίδα της Ε.Ε., έκανε το μεγάλο άλμα, δηλώνοντας ότι αναγνωρί-

Την τελευταία πενταετία, περίπου το 70% των οπλικών συστημάτων που αγόρασε το Μπακού προερχόταν από τους Ισραηλινούς.

ζει την κυριαρχία των Αζέρων στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ, υπό τον όρο να δοθεί καθεστώς αυτονομίας στους ομοεθνείς του. Πιστεύοντας ότι θα θωρακίσει περαιτέρω την ασφάλεια της χώρας του, έδωσε το πράσινο φως για την πραγματοποίηση κοινών γυμνασίων με τους Αμερικανούς επί αρμενικού εδάφους. Το γεγονός ότι οι Αζέροι εξαπέλυσαν την επίθεση της περασμένης Τετάρτης, ενώ διαρκούσαν ακόμη τα εν λόγω γυμνάσια, ήταν η πιο τραγική διάφευση των αυταπατών του.

Λυκοφιλίες

Με τον Πασινιάν να έχει ήδη αποδεχτεί την αζερική κυριαρχία στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ και να κουνάει διαρκώς το κόκκινο πανί μπροστά από τη Ρωσία, το Κρεμλίνο έχει αρκετά προσχήματα για να δικαιολογήσει την επιλογή του να ακολουθήσει στάση Πόντιου Πιλάτου. Δεν μπορεί, όμως, να απαλύνει την υποψία ότι προκρίνει τη λυκοφιλία με τον Ταγίπ Ερντογάν και με τον σύμμαχό του Αλίγεφ από τη στήριξη, στις δύσκολες στιγμές, ενός παραδοσιακού συμμάχου της, θέτοντας με μεγαλύτερη ένταση το ερώτημα τι εξυπηρετεί και τι εγγυήσεις ασφαλείας προσφέρει στα μέλη του το CSTO – από το οποίο, ειρήσθω εν παρόδω, δεν αποκλείεται να αποχωρήσει και το πολύ σημαντικότερο, γεωπολιτικά, Καζακστάν, η κυβέρνηση του οποίου παίρνει ολοένα και μεγαλύτερες αποστάσεις από τη Μόσχα. Σε κάθε περίπτωση, η αρμενική τραγωδία ήρθε να ενισχύσει την εντύπωση πως, απορροφημένη και αποδυναμωμένη από τον πόλεμο στην Ουκρανία, η Ρωσία δυσκολεύεται να διατηρήσει τον ηγεμονικό-επιδιατητικό ρόλο της ακόμη και στο εγγύς εξωτερικό της.

Μητέρα και κόρη παίρνουν κουράγιο η μία από την άλλη, αγκαλιασμένες σε καταφύγιο του Στεπανακέρτ που δέχθηκε αζερικά πυρά την περασμένη Τρίτη. Μολονότι ο πρόεδρος Αλίγεφ διαβεβαιώνει ότι δεν σκοπεύει να διώξει τους Αρμένιους από τα εδάφη τους, ήδη χιλιάδες πρόσφυγες συνωστίζονται στο αεροδρόμιο του Ναγκόρνο-Καραμπάχ ή αναζητούν καταφύγιο στα ρωσικά στρατόπεδα.

ALP PHOTO / SHAMUSHKIN

Τα δύο πρόσωπα του αντισυστημισμού

Μεταναστευτικό, πόλεμος στην Ουκρανία και ταυτότητες φέρνουν πιο κοντά τις δύο ισχυρές γυναίκες της Γερμανίας

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Η **ιταλική** νήσος Λαμπεντούζα υποδέχεται 11.000 μετανάστες σε μία εβδομάδα. Στο Βερολίνο οι Αρχές σπκώνουν τα χέρια ψηλά γιατί δεν μπορούν να φιλοξενήσουν άλλους πρόσφυγες πέραν των 32.000 που ήδη βρίσκονται στην πρωτεύουσα. Ιταλία και Γερμανία τσακώνονται για αθέτηση της συμφωνίας του Δουβλίνου, ενώ η νεοφασίστρια πρωθυπουργός της Ιταλίας Τζόρτζια Μελόνι διακηρύσσει ότι δεν θα επιτρέψει να γίνει η χώρα της καταυλισμός της Ευρώπης.

Η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν υπόσχεται βοήθεια.

Οκτώ χρόνια μετά την κορύφωση του μεταναστευτικού κύματος, το ζήτημα συσπειρώνει εκ νέου ετερόκλητους κομματικούς σχηματισμούς στην Ευρώπη, καθώς η νέα έξαρση της ξενοφοβίας οδηγεί σε άνοδο του αντισυστημισμού και εξωθεί σε κινήσεις και ρητορική πανικού τα mainstream κόμματα προκειμένου να αποφύγουν απώλειες προς τα άκρα. Αντιμέτωποι με τον φόβο επανάληψης του 2015, όταν 1,2 εκατ. πρόσφυγες έφθα-

σαν στη χώρα, οι—κοινωνικά ευαίσθητοι υποτίθεται— Γερμανοί Πράσινοι επιτίθενται στους Σοσιαλδημοκράτες εταίρους τους στην κυβέρνηση, που ελέγχουν το υπουργείο Εσωτερικών, ζητώντας να επιταχύνουν τις απελάσεις μεταναστών. Την ίδια στιγμή στην Ολλανδία προαλείφεται για διάδοχο του πρωθυπουργού Μαρκ Ρούτε η κεντροδεξιά Ντιλάν Γκεσιλγκέτς Ζιγκέρους, η οποία παρόλο που έφθασε στη χώρα από την Τουρκία μέσω Κω σε ηλικία επτά ετών, έχει στην κορυφή της ατζέντας της να ξεχωρίσει την ήρα από το στάρι,

τους «αληθινούς πρόσφυγες» από τους οικονομικούς μετανάστες.

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα της εφημερίδας Guardian, ένας στους τρεις Ευρωπαίους ψηφοφόρους (32%) υποστήριξε κάποιο αντισυστημικό κόμμα πέρυσι έναντι 20% στις αρχές του 2000 και 12% στη δεκαετία του 1990. Παρόλο που η ατζέντα των κομμάτων αυτών έχει διαφοροποιηθεί αρκετά μέσα στις τρεις και πλέον αυτές δεκαετίες, το μεταναστευτικό ζήτημα παραμένει κυρίαρχο και επαληθεύει—έστω ευκαιριακά— τη θεωρία των δύο άκρων.

Η σύγκλιση αυτή πουθενά αλλού δεν είναι πιο έκδηλη από ό,τι στο προφίλ των ισχυρών γυναικών στα δύο άκρα του πολιτικού φάσματος στη Γερμανία: της Σάρα Βάγκενκνεχτ, στελέχους του αριστερού Die Linke, που ετοιμάζει δικό της κόμμα, και της Άλις Βάιντελ, επικεφαλής της ξενοφοβικής AfD. Αν και εκκινούν από διαφορετικές αφητηρίες (τη μέριμνα για τον Ανατολικογερμανό εργάτη και την προάσπιση της γερμανικής ταυτότητας, αντιστοίχως), οι δύο ηγέτιδες καταλήγουν σε παρόμοιες θέσεις.

Ιρανική καταγωγή

Η **Σάρα Βάγκενκνεχτ** (αριστερά) γεννήθηκε το 1969, από πατέρα Ιρανό, ο οποίος εξαφανίστηκε. Μεγάλωσε με τους παππούδες της έως το 1976.

Σπουδές

Εγινε γρήγορα μέλος της κομμουνιστικής νεολαίας κι απέκτησε μεταπτυχιακό στη μαρξιστική ερμηνεία του Χέγκελ και διδακτορικό από το Τεχνικό Πανεπιστήμιο του Κέμνιτς.

Πολιτική

Από το 2009 είναι βουλευτίς του Die Linke (Κόμμα της Αριστεράς) και σύντομα αναμένεται να ιδρύσει δικό της κόμμα.

Καριέρα στην Κίνα

Η **Άλις Βάιντελ** (δεξιά) γεννήθηκε το 1979, σπούδασε Οικονομικά και εργάστηκε στην Goldman Sachs και στην Bank of China.

Σπουδές

Αφότου έζησε έξι χρόνια στην Κίνα, έγραψε τη διδακτορική εργασία της στο Πανεπιστήμιο του Μπέροιτς για το συνταξιοδοτικό σύστημα της Κίνας.

Πολιτική

Είναι βουλευτίς της AfD (Εναλλακτική για τη Γερμανία) από το 2017 και ηγείται του κόμματος μαζί με τον Τίνο Χρουπάλα από το 2022.

ΣΑΡΑ ΒΑΓΚΕΝΚΝΕΧΤ

Αριστερά κατά των ελίτ αλλά και των μεταναστών

«**Πρέπει** οπωσδήποτε να περιόρισουμε τη μετανάστευση», διακηρύσσει λίγο προτού προχωρήσει στην ίδρυση του κόμματός της για να καλύψει το «κενό εκπροσώπησης», που θεωρεί η ίδια ότι υπάρχει στο γερμανικό πολιτικό φάσμα. Αν έκρυβε κανείς τη φωτογραφία της με τον αυστηρό κότσο και τα χαρακτηριστικά σκουλαρίκια, εύκολα θα μπορούσε να την μπερδέψει με την ακροδεξιά αντίπαλό της. Μήνες τώρα το κόμμα της αποσυντίθεται, εν αναμονή του νέου της σχηματισμού, ενώ η ίδια παρελαύνει από τα τηλεοπτικά στούντιο προκαλώντας ένα μικρό σκάνδαλο με κάθε εμφάνισή της, αφηφώντας τα τηλεσίγραφα του Die Linke να παραδώσει την έδρα της στην Μπούντεσταγκ.

«Πολλοί δήμαρχοι αναφέρουν ότι οι κοινωνικές κατοικίες καταλαμβάνονται από πρόσφυγες. Οποίος χρειάζεται μια τέτοια στέγη επειδή το εισόδημά του είναι μικρό, αδικείται με αυτόν τον τρόπο. Το ίδιο ισχύει και για τους παιδικούς σταθμούς ή ένα καλό μάθημα στο σχολείο, που είναι αδύνατο όταν το 80% των παιδιών σε μια τάξη δημοτικού δεν μιλάει καν γερμανικά. Αυτά δεν αφορούν τις μοδάτες γειτονιές, αλλά τις φτωχότερες συνοικίες», λέει στις συνεντεύξεις της.

Ο αντιελιτισμός είναι πάγια

επώδός των παθιασμένων ομιλιών της στη γερμανική Βουλή, που σπάνια περνούν απαρατήρητες. «Μα πόση σπατάλη πολιτικού ταλέντου!» αγανακτούν οι αναλυτές. Η ίδια απεχθάνεται τη συζήτηση περί ταυτοτήτων, που πιστεύει πως συσκοτίζει τον ταξικό χαρακτήρα των ανισοτήτων. Ζητάει επίμονα να σταματήσει η παροχή όπλων στην Ουκρανία και να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις με τον Βλα-

Μήνες τώρα το κόμμα της, το Die Linke, αποσυντίθεται, εν αναμονή της ίδρυσης νέου πολιτικού σχηματισμού από την ίδια.

ντιμίρ Πούτιν. «Είστε η φωνή του Πούτιν στη Γερμανία μαζί με την AfD», αντιτείνουν οι συνομλητές της, θυμίζοντάς της ότι «και ο Χίτλερ με όπλα ντιτλήθηκε». Ήταν εξάλλου από τις πρώτες υπογραφές στη «φιλειρηνική» ανοικτή επιστολή προς τον καγκελάριο Ολαφ Σολτς, το επονομαζόμενο «Μανιφέστο για την Ειρήνη», που ζητούσε να σταματήσει η γερμανική συνδρομή στο Κίεβο και δημοσιο-

ποιήθηκε στην πρώτη επέτειο από τη ρωσική εισβολή.

Υπέρ του Grexit

Κατά την κρίση χρέους καλούσε την Ελλάδα να βγει από το ευρώ, αποκαλώντας τις πιτώσεις προς τη χώρα μας «μια μαύρη τρύπα δεσκατομμυρίων» για τους Ευρωπαίους και Γερμανούς φορολογουμένους. Ήταν τότε σε διαφορετική γραμμή από τον σύζυγό της, πρώην υπουργό Οικονομικών, Οσκαρ Λαφοντέν, ο οποίος τόνιζε περισσότερο την αλληλεγγύη προς την Αθήνα και την ανάγκη ενός σχεδίου Μάρσαλ παρά την αγωνία για την αφαίμαξη των συμπατριωτών του. Όταν τους γνώρισα στην αρχή της σχέσής τους, μεσούσης της ελληνικής κρίσης, εκείνη έμοιαζε να κινείται στη σκιά του πάλαι ποτέ τρομερού παιδιού της γερμανικής Σοσιαλδημοκρατίας. Σήμερα ο Λαφοντέν, 80 ετών πια, έχει αποσυρθεί από την ενεργό πολιτική, ενώ η Βάγκενκνεχτ σκέφτεται αν θα ανατρέψει το κομματικό τοπίο με τις επόμενες κινήσεις της. «As αποφασίσει επιτέλους!» την παροτρύνουν οι Γερμανοί δημοσιογράφοι. Σύμφωνα με πρόσφατη δημοσκοπήση, το 24% θα μπορούσε να ψηφίσει το κόμμα της. Τι περίεργη σύμπτωση: τότε περίπου (23%) είναι και η δημοτικότητα της AfD.

«**Κανείς** δεν θα μου πάρει το σνίτσελ μου!» ωρύεται στο βίντεο που έχει γίνει viral, ανάγοντας το παναρισμένο χοιρινό σε στοιχείο της γερμανικής ταυτότητας. Στο στόχαστρό της βρίσκονται οι Πράσινοι, τους οποίους κατηγορεί ότι θέλουν να απαγορεύσουν την κατανάλωση κρέατος. Το οικολογικό κόμμα είναι στα μάτια της AfD ταυτόσημο με τις πλέον απεχθείς πιτυχές του κατεστημένου: την περιβαλλοντική ευαισθησία ως πολυτέλεια των πλουσίων, τις έμφυλες ανησυχίες και τη woke κουλτούρα ως δείγμα ελιτισμού, την Ε.Ε., τον φιλελευθερισμό, την παγκοσμιοποίηση και την ανεξέλεγκτη μετανάστευση—παρά την πρόσφατη στροφή των Πρασίνων.

Τα υψηλά δημοσκοπικά ποσοστά της «Εναλλακτικής για τη Γερμανία» επιτρέπουν στο κόμμα να επιθυμεί να ορίσει υποψήφιο καγκελάριο στις επόμενες ομοσπονδιακές εκλογές και σε αυτήν την περίπτωση η Άλις Βάιντελ θεωρείται η επικρατέστερη επιλογή. Φιλόδοξη, έμπειρη και δημοφιλής μέσα και έξω από το κόμμα της, δύσκολα θα μπορούσε να αμφισβητηθεί. Οχι τόσο επειδή δεν υπάρχουν τρωτά σημεία στην υποψηφιότητά της, αλλά επειδή οι εσωκομματικοί της αντίπαλοι είναι όλοι αμφιλεγόμενες προσωπικότητες και διχάζουν το κόμμα και το εκλογικό σώμα.

Τι σημασία έχει; Η διακομματική υγειονομική ζώνη γύρω από την AfD καθιστά αδύνατη την εξεύρεση δυνάμει εταίρων για τη δημιουργία βιώσιμου κυβερνητικού συνασπισμού. Ή μήπως όχι;

Η Βάγκενκνεχτ έχει επανειλημμένως ταχθεί κατά της απομόνωσης του ξενοφοβικού κόμματος, με το επιχείρημα ότι αυτή η περιχαράκωση τελικά καταλήγει να το ενισχύει. Δεν

Αν και θεωρητικά ανήκει στη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα, διακηρύσσει ότι δεν είναι «queer, αλλά παντρεμένη με μια γυναίκα που γνωρίζει είκοσι χρόνια».

είναι τυχαίο ότι η δημιουργία νέου κόμματος εκ μέρους της δεν τρομοκρατεί την AfD, παρά την κοινή θεματολογία και δεξαμενή ψηφοφόρων, ειδικά στην πρώην Ανατολική Γερμανία. Ενδεχόμενη αποχώρηση της Βάγκενκνεχτ, της πιο λαμπερής προσωπικότητας του Die Linke, από το κόμμα θα το οδηγήσει σε συρρίκνωση και θα αφήσει ένα ανοικτό πεδίο στην ξενοφοβική, φιλοπουτι-

νική, υπερσυντηρητική εθνικιστική ψήφο. Εκεί η AfD μπορεί εύκολα να πλειοδοτεί σε σκληρότητα, αδιαλλαξία και αντισυστημισμό.

Αντιφάσεις

Η κυβερνητική πολιτική μιας ακροδεξιάς κυβέρνησης στη Γερμανία έχει περιγραφεί επανειλημμένως στα προγράμματα της AfD: λιγότεροι φόροι, επιστροφή στην παραδοσιακή ενεργειακή πολιτική των ορυκτών καυσίμων, ανάληψη μεταναστευτική πολιτική, παρόλο που το Γερμανικό Ινστιτούτο Οικονομικής Έρευνας (DIW) έχει υπολογίσει ότι πλήττει κυρίως τους ψηφοφόρους της, κάτι που προφανώς γνωρίζει και η ίδια η Βάιντελ. Δεν θα είναι η μοναδική της αντίφαση. Αν και θεωρητικά ανήκει στη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα, μεγαλώνοντας με τη σύντροφό της δύο γιους στην Ελβετία, διακηρύσσει ότι δεν είναι «queer, αλλά παντρεμένη με μια γυναίκα που γνωρίζει είκοσι χρόνια» και προσπαθεί να κανονικοποιήσει τις ομοφοβικές απόψεις που διατυπώνονται στο κόμμα της. «Γάμος για όλους ενώ η χώρα μας εξισλαμίζεται;» αναρωτιόταν σε παλιότερη προεκλογική εκστρατεία, εξισώνοντας δύο σαφώς ανόμοια πράγματα. Ο,τι ενοχλεί πάνω της αποσιωπάται ή στρογγυλεύεται στο όνομα της φιλοδοξίας της.

Πάντα «έμπλεκα», όταν ήμουν μικρός. Φαίνεται με τραβούσε αυτό το άθλημα από μικρό, λέει στην «Κ» ο Χαράλαμπος Γρηγορίου.

Ένα «θηρίο» στο κλουβί

Ο Χαράλαμπος Γρηγορίου ζει το όνειρό του στις ΗΠΑ, ανταγωνιζόμενος τους κορυφαίους αθλητές στον κόσμο στο UFC

Του ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Η μυϊκή δύναμη ανέκαθεν «μαγνήτιζε» τους ποιητές και τους καλλιτέχνες, από τους άθλους του Ηρακλή μέχρι τον Θησέα. Η δύναμη των ανθρώπων έχει περάσει στις λαϊκές παραδόσεις όλων των χωρών. Επιτεύγματα ασύλληπτα για τους κοινούς θνητούς –και γι' αυτό άλλωστε τραγουδήθηκαν ή έγιναν βιβλίο. Στον ελληνικό χώρο, από τις πλέον γνωστές μορφές ήταν ο Κουταλιανός για τον οποίο λέγεται πως ο πατέρας του ήταν Κύπριος και ο Καρπόζηλος, ο οποίος μάλιστα έδωσε ένα από τους διασημότερους αγώνες στην Κύπρο το 1950 εναντίον του Τούρκου Ασλάν τον οποίο κέρδισε μεροστά σε 10.000 θεατές.

Στα παλιά χρόνια τους αποκαλούσαν παλικάρια. Σήμερα αποκαλούνται αθλητές. Αλλά οι ικανότεροι αναμετρώνται σε ρινγκ. Και οι σπουδαιότεροι αγώνες συμμετέχουν στο πρωτάθλημα μικτών πολεμικών τεχνών στις ΗΠΑ. Ένας τέτοιος σπουδαίος αθλητής είναι και ο δικός μας, ο Κύπριος Χαράλαμπος Γρηγορίου που κατάφερε, όχι με τη μυϊκή αλλά με τη δύναμη της ψυχής, να αφήσει την πατρίδα του και να ταξιδέψει στην άλλη άκρη του Ατλαντικού, κυνηγώντας ένα όνειρο που έμοιαζε άπαστο. Με τον Χαράλαμπο είχαμε την ευκαιρία να συνομιλήσουμε γι' αυτή την πορεία του που είναι ακόμη στο ξεκίνημα.

–Χαράλαμπε συχαρητήρια για την εισδοχή σου στο κορυφαίο πρωτάθλημα μικτών πολεμικών τεχνών. Τι άθλημα είναι το UFC (Ultimate Fighting Championship);

–Είναι η μεγαλύτερη διοργάνωση στον κόσμο των μικτών πολεμικών τεχνών. Ο κάθε αθλητής θα πρέπει να έχει ικανότητες διαφόρων πολεμικών τεχνών, από καράτε και πυγμαχία μέχρι Ζίου-Ζιτσο, και οι μεγαλύτεροι αγώνες μεταδίδονται σε όλον τον κόσμο.

–Πώς μπορεί κάποιος να κερδίσει θέση (συμβόλαιο) σε αγώνες στο UFC;

–Χρειάζεται να δώσει αρκετούς αγώνες στους οποίους πρέπει να κερδίσει. Κάθε φορά που κερδίζει αντιμετωπίζει ψηλότερο επιπέδου αντιπάλους και με αυτόν τον τρόπο μπορεί να τραβήξει τα βλέμματα των διοργανωτών επάνω του.

–Υπάρχουν κάποιοι κανονισμοί που προστατεύουν τους αθλητές, όπως για παράδειγμα όχι χτυπήματα κάτω από τη μέση ή στα γεννητικά όργανα;

–Ναι, υπάρχουν. Να μην χτυπάς κάτω από μέση, στα γεννητικά όργανα, πίσω από το κεφάλι και πίσω από τη μέση και, φυσικά, να μη χτυπάς με τα δάκτυλά σου τα μάτια του αντιπάλου.

–Μικρός δεν ήθελες να γίνεις αστρο-

Το UFC (Ultimate Fighting Championship) είναι η μεγαλύτερη διοργάνωση στον κόσμο των μικτών πολεμικών τεχνών. Ο κάθε αθλητής θα πρέπει να έχει ικανότητες διαφόρων πολεμικών τεχνών.

ναύτης, δάσκαλος, γιατρός δικηγόρος κ.λπ.;

–Όχι, δεν είχα τέτοια όνειρα για γιατρό δικηγόρο ή δάσκαλο. Ανέκαθεν είχα αυτή τη ροπή προς τις πολεμικές τέχνες, αφού από μικρός ξεκίνησα να ασχολούμαι με τις μικτές πολεμικές τέχνες, όχι επαγγελματικά, αλλά ήμουν μέσα στο σπορ.

–Υπήρξε κάποιος λόγος που ξεκίνησες να μαθαίνεις πολεμικές τέχνες ή προέκυψε τυχαία;

–Ξεκίνησα από μικρός λόγω του πατέρα μου, όχι ότι είχε αυτός καμιά σχέση με τις πολεμικές τέχνες, αλλά μας πήρε, εμένα και τον αδελφό μου από μικρή ηλικία να κάνουμε καράτε. Το κάναμε σαν χόμπι, αλλά εμένα με τράβηξε σαν μαγνήτης και γι' αυτό μεγαλώνοντας ασχολήθηκα με τις πολεμικές τέχνες.

–Από πού κατάγεσαι;

–Κατάγομαι από την Πάφο και συγκεκριμένα από το Κτήμα της Πάφου.

–Πώς ήταν τα παιδικά σου χρόνια;

–Ήταν λίγο δύσκολα. Δεν ήμασταν μια οικογένεια που ήταν καλά οικονομικά, αλλά δεν έχω παράπονο. Επίσης, πάντα «έμπλεκα» όταν ήμουν μικρός. Φαίνεται με τραβούσε αυτό το άθλημα από μικρό.

–Ποια ήταν η αφορμή να ταξιδέψεις στο εξωτερικό για να συνεχίσεις το όνειρό σου στις πολεμικές τέχνες;

–Η αφορμή να ταξιδέψω στο εξωτερικό και συγκεκριμένα στη Νέα Υόρκη ήταν η γυναίκα μου, η οποία σπούδαζε εκείνη την περίοδο στη Νέα Υόρκη. Τότε βέβαια δεν ήταν γυναίκα μου,

απλώς μιλούσαμε και με παρότρυνε να πάω στην Αμερική και να κάνω αυτό που θέλω, αφού όταν δούλευα ως νοσηλεύτης έβλεπε πως δεν ήμουν χαρούμενος. Ουσιαστικά αυτή ήταν ο λόγος που ταξίδεψα στην Αμερική.

–Συνήθως οι αθλητές των πολεμικών τεχνών έχουν παρατσούκλια, έχεις και εσύ;

–Ναι. Με αποκαλούν... «The Ferocious» (Ο άγριος).

–Ποιος και γιατί το διάλεξε;

–Το διάλεξα μαζί με τον παλιό μου μάνατζερ. Είχαμε πολλές επιλογές και καταλήξαμε σε αυτό για τον λόγο ότι τελειώνω όλους τους αντιπάλους γρήγορα.

–Όταν μπαίνεις στους αγώνες σκέφτεσαι κάτι συγκεκριμένο ή μόνο τον αντίπαλο;

–Δεν σκέφτομαι μόνο τον αντίπαλο, σκέφτομαι διάφορα πράγματα. Περισσότερο σκέφτομαι τι θυσίες έκανα και έφτασα μέχρι εδώ και το πόσο το θέλω, γι' αυτόν τον λόγο μπαίνω μέσα και ξέρω ότι δεν έχω άλλη επιλογή παρά να κερδίσω.

–Ποιος σε βοηθά στα θέματα της δόμησης εικόνας σου και πώς;

–Με βοηθάει η ομάδα μου, το μάρκετινγκ τιμ που έχω στην Κύπρο και υπεύθυνος είναι ο Περικλής Αντωνίου.

–Με ποιο τρόπο διαλέγεις αντίπαλο, τόπο, μέρα και ώρα για έναν αγώνα;

–Όλα αυτά γίνονται κατόπιν συζήτησης μεταξύ του μάνατζέρ μου και του match maker του UFC που μου προσφέρουν κάποιον αντίπαλο και

εμείς μπορούμε να τον απορρίψουμε, αν κάτι δεν μας αρέσει σε αυτό το match-up. Το συζητώ με τον μάνατζέρ μου και τότε αποφασίζουμε εάν είναι καλό παιχνίδι για μας ή όχι.

–Έχει αποδεχθεί η γυναίκα σου αυτό που κάνεις;

–Δύο χρόνια παντρεμένοι το έχει αποδεχθεί. Η Κωνσταντία ήξερε από την αρχή που έμπλεκα και τώρα είναι η μεγαλύτερη οπαδός μου.

–Δεν τρομάζει η γυναίκα σου κάθε φορά που μπαίνεις στο «κλουβί»;

–Πάντα τρομάζει και δεν πιστεύω ποτέ πως θα το ελέγξει. Αλλά δεν έχει επιλογή. Αναγκαστικά έρχεται και βλέπει τους αγώνες.

–Πώς αισθάνεσαι που είσαι ο μοναδικός Κύπριος που έχει καταφέρει να εξασφαλίσει επαγγελματικό συμβόλαιο στο UFC;

–Εγώ είμαι ο δεύτερος Κύπριος στο UFC. Πριν από περίπου δέκα χρόνια ήταν ο Κώστας Φιλίππου. Όμως αυτή τη στιγμή ναι, είμαι ο μοναδικός.

–Αισθάνεσαι πως οι Κύπριοι τώρα που άρχισαν να σε γνωρίζουν, σε στηρίζουν κιόλας;

–Αισθάνομαι πολύ περήφανος. Παράλληλα αισθάνομαι πως κουβαλώ μεγάλο βάρος να εκπροσωπώ την Κύπρο ως ο μοναδικός αθλητής στο UFC αυτή την εποχή. Η αγάπη του κόσμου είναι αυτή που μου δίνει δύναμη και κερδίζω τους αγώνες. Νιώθω την αγάπη των Κυπρίων και το καταλαβαίνω από τα πολλά μηνύματα που παίρνω. Περισσότερο το κάνω για τον κόσμο γιατί εκείνοι μου δίνουν τη δύναμη.

–Έχεις πάρει βοήθεια από κάποιο αθλητικό φορέα;

–Δυστυχώς όχι, δεν πήρα κάποια βοήθεια. Όταν χρειαζόμουν δεν ήταν εκεί, μου γύρισαν την πλάτη. Τώρα πλέον δεν τους έχω μεγάλη ανάγκη. Διότι εκεί που ήθελα να φτάσω με τη βοήθειά τους, έφτασα μόνος μου.

–Πόσο μεγάλο είναι το χρηματικό κόστος για να προετοιμαστείς για έναν αγώνα;

–Είναι μεγάλο το κόστος. Επειδή είναι η διατροφή σου, τα γυμναστήρια, οι προπονητές, τα συμπληρώματα διατροφής, οι φυσιοθεραπείες... όλα αυτά κοστίζουν.

–Έχεις προγραμματισμένο κάποιο αγώνα;

–Δεν έχω ακόμη. Ελπίζουμε τον Δεκέμβριο. Περιμένουμε να επικοινωνήσουν μαζί μας από το UFC και μόλις μάθω θα το ανακοινώσω αμέσως.

–Καλή επιτυχία, Χαράλαμπε!

–Ευχαριστώ πολύ.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Σε μια... μη κανονική χώρα

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Σε μια κανονική χώρα, τα σωματεία διά της Ομοσπονδίας, ομόφωνα, συλλογικά και με τον πλέον ξεκάθαρο τρόπο θα κατήγγελλαν την υπόθεση, ζητώντας την άμεση διαλεύκανσή της. Ταυτόχρονα, το κράτος μέσω του υπουργείου Δικαιοσύνης και της Αστυνομίας θα είχε κινητοποιήσει όλες εκείνες τις διαδικασίες που θα αποδείκνυαν την

αποφασιστικότητα και την πυγμή της Πολιτείας, για να θέσει τους υπεύθυνους ενώπιον της δικαιοσύνης, διαβεβαιώνοντας ταυτόχρονα του πολίτες ότι η παρνομία και τα εγκληματικά στοιχεία θα εξαφανιστούν από τον χώρο του αθλητισμού.

Στην Κύπρο, απλώς ξημέρωσε Τρίτη. Διαβάζει ο αναγνώστης για εμπρηστική επίθεση σε διαιτητή και το ξεπερνά ωσάν να πρόκειται για μετεωρολογικό δελτίο που προβλέπει βροχές και καταιγίδες στα ορεινά για τις επόμενες ημέρες. Καλά, καλά, σε μια κανονική χώρα, μετά από δεκάδες επιθέσεις που έγιναν σε διαιτητές τα τελευταία δέκα χρόνια, όλο και κάποιον θα είχαν συλλάβει για ύποπτο, κάποιος τέλος πάντων θα είχε πέσει στα χέρια των Αρχών, βοηθώντας να ξετυλιχθεί ο μίτος της εγκληματικότητας στο ποδόσφαιρο. Στην Κύπρο όμως όχι. Έχουμε τόσο πολύ συνηθίσει στο άκουσμα της είδησης που σχετίζεται με την επίθεση προς διαιτητές, που πλέον το περνάμε σε δεύτερη μοίρα, ούτε καν πουλάει η είδηση στο «χρηματιστήριο» των δημοσιογραφικών θεμάτων. Πλήρης απάθεια και από τις Αρχές. Η μεν αστυνομία βάζει μια κασέτα να παίζει στη δημόσια σφαίρα, την οποία δεν πολύ ακούει και κανείς, αφού έτσι και αλλιώς δεν υπάρχει η παρά μικρή προσδοκία για την πάταξη του εγκλήματος. Από τη μεριά του το υπουργείο, διαχρονικά και με ελάχιστες εξαιρέσεις, έχοντας την κορυφή του πολιτικού αστέρι που επιλέχθηκε για να ηγείται, παραμένει διακοσμητικό στοιχείο στην όλη υπόθεση, ενώ και η Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου συμπεριφέρεται σαν να μην ξέρει με ποιανού τη μεριά είναι. Με τους διαιτητές ή με αυτούς που τους επιτίθενται; Σου ακούγεται περίεργο, μα το περίεργο στην Κύπρο είναι κανονικό.

Κυπριακή κανονικότητα. Σε τέτοιο βαθμό που σου δημιουργείται η εντύπωση ότι μια μέρα θα οργανωθούν οι εμπρηστές, και συλλογικά θα δημοσιεύσουν την πρώτη ανακοίνωσή τους μέσα από την οποία θα συμπεριλαμβάνονταν τα αιτήματα και την επιθυμία τους να καταγραφούν στα μητρώα του κράτους, ως συντεχνία, σωματείο, κάτι τέλος πάντων που θα τους νομιμοποιεί. Όπως, δηλαδή, θα συνέβαινε σε μια μη κανονική χώρα.

Βομβιστές Vs Δηλώσεις...

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝΗ

Κατανοντή, σε μεγάλο βαθμό, η αντίδραση των διαιτητών. Σε αυτή τη χώρα περισσότερες πιθανότητες έχει να προκριθεί η εθνική μας στα τελικά του Euro, από το να βρούμε άκρη και να εξιχνιασθούν οι σοβαρές υποθέσεις που ταλαινίζουν το ποδόσφαιρο, είτε αυτές αφορούν στα στήμμένα, είτε σε τρομοκρατικές ενέργειες κατά των διαιτητών.

Κατανοντή και η αντίδραση όσων διαφώνησαν με την απόφαση για αποχή. Γιατί από μόνη της μια αναβολή ενός αγώνα, δεν μπορεί να ενισχυθεί οπότε στον μέγιστο βαθμό τους αρμοδίους αλλά κυρίως γιατί γνώριζαν, όσοι διαφώνησαν, πως χωρίς να επιτευχθεί οποιαδήποτε σημαντική πρόοδος στο θέμα εξιχνίασης, θα ακολουθούσε, σύντομα, η απόφαση για τερματισμό της αποχής από πλευράς των διαιτητών. Το θέμα, ωστόσο, δεν έχει να κάνει τόσο με το αν μπορούσε ή έπρεπε να αποφευχθεί η αναβολή ενός αγώνα και κατ'επέκταση η ταλαιπωρία στη συνέχεια για δύο ομάδες. Οι αποφάσεις που λήφθηκαν για συναντήσεις με την αρμόδια υπουργό και τον Αρχηγό της Αστυνομίας, οι προτάσεις και οι εισηγήσεις προς αυτούς, οι παρανήσεις αλλά και οι προειδοποιήσεις του προέδρου της ΚΟΠ, προς τα σωματεία, θα μπορούσαν να ανακινωθούν και την επομένη της διεξαγωγής του αγώνα που αναγκαστικά αναβλήθηκε. Αστείο να θεωρεί κάποιος πως πείστηκε η πλευρά των διαιτητών ότι δεν συντρέχει λόγος ανησυχίας, πολύ περισσότερο πως βρέθηκε τρόπος αντιμετώπισης της κατάστασης, από τις όποιες διαβεβαιώσεις πήρε, είτε από την ΚΟΠ, είτε από την Αστυνομία. Την ίδια ώρα, βέβαια, όσοι θεωρούν υπερβολική ή αχρείαστη την απόφαση για αποχή, as βάλουν τον εαυτό τους, τις οικογένειες και την περιουσία τους, στη θέση των διαιτητών...

Το θέμα δεν είναι η ημερομηνία διεξαγωγής του αγώνα που αναβλήθηκε. Η επόμενη μέρα έχει να κάνει κυρίως με τον βαθμό βούλησης και αποφασιστικότητας από τους αρμοδίους, απ'όσους μπορούν να βοηθήσουν ή και να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο, στο να αυξηθούν έστω οι πιθανότητες να εξιχνιασθούν επιτέλους τέτοιες υποθέσεις και να οδηγηθούν κάποιοι ενώπιον της Δικαιοσύνης.

Εύκολο δεν είναι. Αδύνατο θα είναι, αν για ακόμη μία φορά μείνουμε στα λόγια, αν όλοι όσοι έχουν την εξουσία μαζί με αυτούς που καταδίκασαν και εξέφρασαν στήριξη και διάθεση να βοηθήσουν, αποδειχθούν λαϊκιστές και υποκριτές...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 0,67%						 Κίνδυνο ύφεσης βλέπει η Τράπεζα της Αγγλίας Σελ. 10		
		-1,44%	-2,72%	-2,20%	-1,48%	-0,07%		-0,52%	-0,03%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΓΙΑ ΤΟ 2023-2024

Μέτρα στήριξης ύψους 2,5 δισ. στην Ελλάδα

Η αύξηση των συντάξεων λίγο πάνω από 3% και το επίδομα προσωπικής διαφοράς που θα λάβουν συνταξιούχοι από τον Δεκέμβριο είναι δύο από τις παρεμβάσεις που ανακοίνωσε από τη ΔΕΘ ο Κ. Μητσότακης. Το άθροισμα των παρεμβάσεων για τη διετία 2023-2024 ανέρχεται σε 2,5 δισ. ευρώ. **Σελ. 8**

ΕΛΛΑΔΑ

Ακρίβυναν 53,8% σε έξι χρόνια οι κατοικίες

Δεν έχουν τέλος οι αυξήσεις των τιμών κατοικίας στην Ελλάδα. Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε η ΤΤΕ, οι τιμές σε πανελλαδικό επίπεδο ενισχύθηκαν με ετήσιο ρυθμό 13,9%. Συνολικά, από τις αρχές του 2017 και μέχρι και το τέλος του δεύτερου τριμήνου η αύξηση αγγίζει το 53,8%. **Σελ. 12**

Δεν γλυκαίνουν την ακρίβεια ζάχαρη - καφές

Χωρίς αντίκρισμα στα έξοδα νοικοκυριού ο μηδενικός ΦΠΑ – Στα 2 εκατ. το δημοσιονομικό κόστος

Χωρίς αντίκρισμα στη μάχη κατά της ακρίβειας φαίνεται να είναι ο μηδενικός ΦΠΑ σε ζάχαρη και καφέ. Το δημοσιονομικό κόστος για τα δύο αυτά προϊόντα ανέρχεται στα 2 εκατ. ευρώ. Σύμφωνα με στοιχεία οι δαπάνες για την

αγορά ζάχαρης ανέρχονται μόλις στο 0,07% των ετήσιων συνολικών δαπανών για ένα νοικοκυριό. Είναι ένα από τα προϊόντα με τη μικρότερη βαρύτητα στις δαπάνες ενός νοικοκυριού. Το δε κόστος για την αγορά καφέ στο

0,46%. Αντίστοιχα, τα ίδια στοιχεία δείχνουν ότι το κόστος για ηλεκτρικό ρεύμα, υγραέριο και καύσιμα, τα καύσιμα δηλαδή για τον ηλεκτρισμό και τη θέρμανση, ανέρχεται στο 5,27% των ετήσιων δαπανών ενός νοικοκυριού, ενώ

το κόστος για την αγορά καυσίμων κίνησης ανέρχεται στο 6% των ετήσιων δαπανών ενός νοικοκυριού. Όπως πληροφορείται η «Κ» η επιλογή των επιπρόσθετων προϊόντων έγινε στη βάση του πόσο αυτά θα επιβάρυναν

τελικά τα δημοσιονομικά του κράτους. Έτσι, δεν επελέγησαν κατηγορίες προϊόντων με πιο ουσιαστικό όφελος για τους καταναλωτές, αλλά στο υπουργείο Οικονομικών κατέληξαν στη ζάχαρη και τον καφέ. **Σελ. 4**

Αλλάζει ο ενεργειακός χάρτης της Ευρώπης

Από την Αλγερία και το Κονγκό μέχρι το Αζερμπαϊτζάν, χώρες παραγωγής υδρογονανθράκων που άλλοτε έμεναν στη σκιά της παγκόσμιας αγοράς και προπαντός εκτός ευρωπαϊκής αγοράς, γνωρίζουν τώρα πρωτοφανή ανάπτυξη και ιδιαίτερως στον ενεργειακό τους κλάδο. Έχουν εξελιχθεί σε αναντικατάστατους πλέον προμηθευτές ενέργειας για την Ευρώπη καθώς αντικαθιστούν το ρωσικό φυσικό αέριο που τροφοδοτούσε τη Γηραιά Ήπειρο. Εν ολίγοις, η απεξάρτηση της Ευρώπης από τους ρωσικούς υδρογονάνθρακες αλλάζει τον ενεργειακό χάρτη με ραγδαίους ρυθμούς. **Σελ. 9**

Κοινωνικές παροχές 2 δισ. περιλαμβάνει ο προϋπολογισμός

Και στοχευμένα μέτρα

Πρωταγωνιστικό ρόλο στον προϋπολογισμό του 2024 θα διαδραματίζει η ακρίβεια. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», στον Προϋπολογισμό του 2024 υπάρχουν 2 δισ. ευρώ σε κοινωνικές παροχές, που θα λειτουργήσουν ως «παυσίπονο» για την αντιμετώπιση της ακρίβειας και της μείωσης της αγοραστικής δύναμης των πολιτών. Ταυτόχρονα μελετούνται στοχευμένα μέτρα. **Σελ. 5**

Μειώνουν τις χρεώσεις οι τράπεζες

Σύντομα ανακοινώσεις

Σχέδια για μειώσεις στις χρεώσεις, αλλά και για αύξηση των καταθετικών επιτοκίων αναμένεται να ανακοινώσουν οι τράπεζες, μέσα στο επόμενο διάστημα. Η κάθε τράπεζα αναμένεται να αναθεωρήσει την πολιτική των χρεώσεων της και να προβεί σε μειώσεις ή και μηδενισμούς χρεώσεων. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας

Η παγκόσμια οικονομία διέρχεται μια δύσκολη περίοδο, η οποία χαρακτηρίζεται από συνεχιζόμενες γεωπολιτικές αναταραχές και αβεβαιότητα, που επηρεάζουν δυσμενώς την ενεργειακή ασφάλεια και την επάρκεια τροφίμων και κατ'επέκταση την ανάπτυξη. Ιδιαίτερες προκλήσεις αντιμετωπίζονται στην Ε.Ε. και ειδικότερα στη Γερμανία, η οποία, ως πρωτίστως εξαγωγική χώρα, επηρεάζεται από το επιβαρυνόμενο διεθνές περιβάλλον. Ακόμη και η Κίνα, μια χώρα που διαδραμάτισε ρόλο ατμομηχανής τις τελευταίες δεκαετίες, επηρεάζεται από δομικά προβλήματα και υψηλό ιδιωτικό χρέος. Οι γεωπολιτικές αναταραχές εντείνουν τις πληθωριστικές πιέσεις και έχουν αναγκάσει τις κυριότερες Κεντρικές Τράπεζες να προχωρήσουν σε διαδοκικές και πρωτόγνωρες αυξήσεις επιτοκίων, σε μια προσπάθεια,

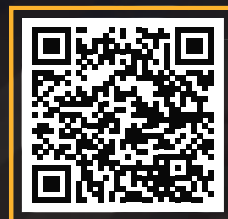
αφενός, μείωσης της αύξησης των τιμών προς την κατεύθυνση του 2%, με βάση το διακηρυγμένο τους στόχο, και, αφετέρου, ενίσχυσης της εμπιστοσύνης των οικονομικών παραγόντων στην αποτελεσματικότητα των πολιτικών τους. Τα περιθώρια τόνωσης της οικονομικής δραστηριότητας μέσω δημοσιονομικής πολιτικής είναι περιορισμένα, λόγω του υψηλού δημόσιου χρέους που, αναπόφευκτα, προκάλεσε η επεκτατική μακροοικονομική πολιτική για αντιμετώπιση των σοβαρών κοινωνικο-οικονομικών προβλημάτων την περίοδο της πανδημίας. Ωστόσο, και παρά το δυσμενές γεωπολιτικό περιβάλλον και την αναγκαστική στροφή προς περιοριστικές πολιτικές για αντιμετώπιση των οικονομικών ανισορροπιών, η σημειωθείσα ανάπτυξη το πρώτο μισό του 2023 υπήρξε καλύτερη

από τις προσδοκίες και η ύφεση στις ανεπτυγμένες οικονομίες αποφεύχθηκε. Στην αγορά εργασίας παρατηρούνται ελλείψεις, παρά τη χαμηλή ανάπτυξη. Ο πληθωρισμός παρουσιάζει τάσεις αποκλιμάκωσης, παρόλο που παραμένει σε υψηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με τους στόχους των Κεντρικών Τραπεζών. Για το 2024, οι πλείστες προβλέψεις συγκλίνουν στην επίτευξη μέτριας ανάπτυξης και στη διατήρηση πληθωριστικών πιέσεων, κυρίως λόγω των προβλημάτων στην παραγωγή ενέργειας και τροφίμων. Ως αποτέλεσμα, οι Κεντρικές Τράπεζες αναμένεται να διατηρήσουν τα επιτόκια σε σχετικά υψηλά επίπεδα, χωρίς να αποκλείονται περαιτέρω αυξήσεις. Οι μακροχρόνιες προοπτικές είναι επίσης σημαντικές. Καθοριστικοί παράγοντες είναι το δημογραφικό και η κλιματική αλλαγή, που αποτελούν

ανασταλτικούς παράγοντες για την παγκόσμια οικονομία. Επίσης, δυσμενή παράγοντα αποτελούν οι γεωπολιτικές αντιπαλότητες, οι τάσεις προστατευτισμού και οι κοινωνικές ανισότητες, τόσο εντός όσο και μεταξύ κρατών. Βασικό θετικό παράγοντα αποτελούν τα τεχνολογικά άλματα, ιδιαίτερα στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης, που ενισχύουν την παραγωγικότητα, αν και θα πρέπει να αντιμετωπιστούν οι παράπλευρες επιπτώσεις στις θέσεις εργασίας, κυρίως χαμηλής εξειδίκευσης. Με βάση τα πιο πάνω δεδομένα, η γενική εικόνα προμηνύει χαμηλή ανάπτυξη, τόσο βραχυχρόνια όσο και μεσοχρόνια, υψηλότερο πληθωρισμό σε σύγκριση με τις τελευταίες δεκαετίες, ελλείψεις εργατικού δυναμικού και εντεινόμενες κοινωνικές ανισότητες. Σε επίπεδο πολιτικής, οι πιο πα-

νω αναφερόμενες τάσεις συνεπάγονται περιορισμένα περιθώρια τόνωσης των οικονομιών μέσω επεκτατικών δημοσιονομικών και νομοσιατικών πολιτικών. Παρόλ'αυτα, απαιτείται ενεργότερος ρόλος του κράτους για αντιμετώπιση των προκλήσεων δομικού χαρακτήρα, όπως είναι οι κοινωνικές ανισότητες, το μεταναστευτικό, η κλιματική αλλαγή και η αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης. Συνολικά, οι προκλήσεις είναι πολλές και η επιτυχής αντιμετώπισή τους απαιτεί τη συνεργασία του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, με τον τελευταίο να εστιάζεται σε ένα μεταρρυθμισμένο κράτος, που να δύναται να αντιληφθεί τις προκλήσεις και να ανταποκριθεί στο δύσκολο του ρόλο.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της ΠΡΕΡΑΝΑ ΜΠΧΑΤ / REUTERS

Οι αυξήσεις επιτοκίων από ΕΚΤ σταματούν, οι μειώσεις όμως αργούν

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ολοκλήρωσε τον κύκλο της νομισματικής σύσφιγξης και θα παραμείνει σ' αυτή τη θέση τουλάχιστον έως τον Ιούλιο του 2024, σύμφωνα με οικονομολόγους οι οποίοι συμμετείχαν σε έρευνα του Reuters. Επισήμαναν δε ότι υπάρχει μόνον 25% πιθανότητα να κάνει ξανά αύξηση η ΕΚΤ στα επιτόκια φέτος. Την περασμένη

Η πλειονότητα των αναλυτών αναμένει περιορισμό του κόστους δανεισμού κατά 75 μ.β. το δεύτερο εξάμηνο 2024.

εβδομάδα προχώρησε σε αύξηση για 10η διαδοχική φορά, οδηγώντας το επιτόκιο καταθέσεων στο 4%, όταν είχε εκκινήσει από το ιστορικό χαμηλό του -0,50% μόλις πριν από έναν χρόνο. Η εν λόγω απόφαση της ΕΚΤ ελήφθη λίγες ημέρες αργότερα το Reuters ανέφερε ότι θα αναθεωρήσει προς τα πάνω την πρόβλεψή της για τον πληθωρισμό στην Ευρώπη. Παρά το γεγονός ότι η ΕΚΤ μετέβαλε τις προοπτικές από το 3% τον Ιούνιο στο 3,2%, το διοικητικό της συμβούλιο σηματοδότησε το τέλος στον πιο επιθετικό κύκλο αύξησης επιτοκίων στην Ιστορία, δεδομένης της αναμικτής οικονομικής ανάπτυξης στην Ευρώπη. Στο σύνολό τους οι 70 συμ-

μετέχοντες στην έρευνα δήλωσαν πως τα στελέχη της ΕΚΤ τερμάτισαν τις αυξήσεις του κόστους δανεισμού και πως το επιτόκιο καταθέσεων θα κλείσει το έτος στο 4%.

«Ενδεχομένως να χρειαστεί κάποιος χρόνος προτού η ΕΚΤ κάνει αναφορά στη συνθήκη αυτή, αλλά το 4% πιθανώς θα είναι και το καταληκτικό επιτόκιο», τόνισε ο προϊστάμενος οικονομολόγος της Deutsche Bank, Μαρκ Βαλ. Οι 32 από τους οικονομολόγους της έρευνας είπαν πως κατά μέσον όρο υπάρχει πιθανότητα 20% να αποφασιστεί ακόμη μια αύξηση το 2023, ενώ οι δραστηριοποιούμενοι στην προθεσμιακή αγορά επιτοκίων δίνουν χονδρικά μια πιθανότητα 25% για τέτοια κίνηση.

Βέβαια, η ΕΚΤ δεν απέκλεισε επιπλέον αυξήσεις και ορισμένοι αξιωματούχοι της υπογράμμισαν πως τα επιτόκια πρέπει να παραμείνουν σε περιοριστικά επίπεδα για κάποιο διάστημα, ώστε να αποκλιμακωθεί ο πληθωρισμός, ο οποίος επί του παρόντος είναι υπερδιπλάσιος από το 2% του επίσημου στόχου. Παρά το γεγονός πως η πιθανότητα ακόμη μιας αύξησης δεν είναι μεγάλη, η Κριστίν Λαγκάρντ διευκρίνισε πως το ζήτημα της μείωσης των επιτοκίων δεν αποτελεί ακόμη μέρος της συζήτησης. Δεν έχει διαμορφωθεί σαφής συναίνεση μεταξύ των οικονομολόγων για τη χρονική στιγμή της πρώτης περικοπής, αν και σχεδόν το 60% διαβλέπει πως δεν θα υπάρξει κίνηση τουλάχιστον μέχρι τον χρόνο τον Ιούλιο. Μια μέση εκτίμηση είναι πως θα αποφασιστούν περικοπές 75 μονάδων βάσης συνολικά το δεύτερο εξάμηνο του 2024. Εντούτοις, δεδομένου ότι ο πληθωρισμός αναμένεται να φθάσει το 2% προς τα τέλη του 2025, δεκαπέντε από τους οικονομολόγους υπογράμμισαν ότι η πρώτη μείωση ίσως αποφασιστεί αργότερα από τις προβλέψεις.

ΔΗΚΤΗΣ

Να αποφευχθεί η παγίδα

Η ακρίβεια αποτελεί έναν μεγάλο πονοκέφαλο για το πολιτικό προσωπικό, καθώς συσσωρεύει δυσарέσκεια στην κοινωνία που στο τέλος θα μετατραπεί σε πολιτικό κόστος. Σε αυτή τη συζήτηση η προφανής και εύκολη λύση θα ήταν η επιδοματική πολιτική, μια επιλογή όμως που εκτός του ότι δεν επιλύει κανένα πρόβλημα χρηματοδοτεί την ακρίβεια με κρατικά λεφτά και άρα ενισχύει τον πληθωρισμό. Για αποφυγή της παγίδας που μόλις περιγράψαμε το πολιτικό προσωπικό θα πρέπει να στραφεί σε πιο δομικές λύσεις που θα θέσουν τα θεμέλια ομαλοποίησης της κατάστασης με διατηρήσιμο τρόπο. Για να πετύχει αυτό η προσπάθεια θα πρέπει να επικεντρωθεί στην ενίσχυση του ανταγωνισμού και την παροχή ουσιαστικής πληροφόρησης στους καταναλωτές αναφορικά με τις επιλογές τους στα προϊόντα ευρείας κατανάλωσης.

Υπάρχουν λύσεις

Η διατήρηση των επιτοκίων σε επίπεδα που συνιστούν αναντιστοιχία με τις αποφάσεις της ΕΚΤ αποτελεί υπονόμηση της νομισματικής πολιτικής. Οι προτροπές προς τις τράπεζες, αν και αρχίζουν να πίνουν τόπο, τα αποτελέσματα απέχουν από το επιθυμητό. Σε τέτοιες περιπτώσεις το κράτος έχει τον μηχανισμό να προκαλέσει το ζητούμενο που δεν είναι άλλο από την αύξηση των επιτοκίων για καταθέσεις. Ένας τρόπος που έχει χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν αλλά και σε άλλες χώρες είναι η έκδοση έντοκων γραμματίων για μικροκαταθέτες. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται το ζητούμενο, ενώ το κράτος καταφέρνει να αναχρηματοδοτήσει μέρος από το χρέος που ληγει το επόμενο διάστημα με πολύ χαμηλότερα από τα προσφερόμενα στις αγορές επιτόκια.

Τρεις φάσεις σε τρία χρόνια

Σε περίοδο τριών ετών η ευρωπαϊκή οικονομία πέρασε μέσα από τρεις φάσεις. Η πρώτη αφορούσε στην πανδημία όπου χρειάστηκε να δοθούν δημοσιονομικά και νομισματικά κίνητρα για να κρατηθεί η απασχόληση ζωντανή. Το τέλος των lockdowns και η επαναφορά της οικονομικής δραστηριότητάς βρήκε τους οικονομολόγους να συζητούν για την ανάγκη περιορισμού του δημόσιου χρέους και εφαρμογής προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής. Η τρίτη φάση της οικονομικής περιπέτειας των τελευταίων τριών χρόνων αφορούσε στη ρωσική επίθεση στην Ουκρανία, την εκτίναξη των τιμών της ενέργειας, και την απογείωση του πληθωρισμού σε πρωτόγνωρα επίπεδα. Αυτή η συγκυρία που ακόμη ισχύει προκάλεσε εκτός των άλλων και ανισορροπίες στους δύο πυλώνες της οικονομικής πολιτικής. Από τη μία το νομισματικό σκέλος επικεντρώθηκε στον έλεγχο

diktis@kathimerini.com.cy

Η επιδημία της εποχής αφορά στους εργαζόμενους που λόγω του αυξημένου κόστους διαβίωσης δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις βασικές οικονομικές τους υποχρεώσεις.

της ακρίβειας και από την άλλη η δημοσιονομική πολιτική, επιδοτώντας το κόστος ζωής, υποσκαψε σε σημαντικό βαθμό τη μάχη κατά της ακρίβειας.

Εν αναμονή της δωδέκατης

Στην πρόσφατη συνάντηση της αμερικανικής FED οι κεντρικοί τραπεζίτες διατήρησαν τα

επιτόκια σταθερά, επισημαίνοντας παράλληλα τη σκληρή πραγματικότητα, ότι δηλαδή τα επιτόκια θα διατηρηθούν στα ψηλά για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Να υπενθυμίσουμε ότι από τον Μάρτιο του 2022 η FED πραγματοποίησε 11 συνολικά αυξήσεις των επιτοκίων. Συγκεκριμένα πραγματοποίησε 4 αυξήσεις των 75 μονάδων βάσης, 2 αυξήσεις των 50 μονάδων βάσης και 5 αυξήσεις των 25 μονάδων βάσης. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις εντός του 2023 θα πρέπει να αναμένεται η 12η και τελευταία αύξηση των επιτοκίων που όμως θα περιοριστεί στις 25 μονάδες βάσης.

Η σημασία της κουλτούρας

Η τραπεζική εποπτεία είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη σε ζητήματα ποιοτικής αξιολόγησης των διοικούντων των τραπεζικών ιδρυμάτων καθώς έχει παρατηρηθεί ότι ο μεγαλύτερος κίνδυνος κατάρρευσης μια τράπεζας έχει να κάνει με την κουλτούρα που καλλιεργείται από τα πάνω προς τα κάτω. Η πρόσφατη τραπεζική ιστορία έχει αναδείξει πολλά παραδείγματα αποτυχιών ως αποτέλεσμα ακατάλληλων συμπεριφορών στο θέμα της ανάληψης κινδύνων και των ηθικών φραγμών που θέτει η ανώτερη ηγεσία (Lehman Brothers, Libor, Credit Suisse). Στην προσπάθειά τους αυτή, οι εποπτείες εκτός από τον έλεγχο του ηθικού διακυβέρνησης μεγάλη βαρύτητα δίνουν και στην αξιολόγηση των προσώπων που ασκούν τη μεγαλύτερη επιρροή εντός των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Πανάκριβα ξενοδοχεία στη «βρώμικη» Ρώμη

Του ΤΖΕΙΣΟΝ ΧΟΡΟΒΙΤΣ

Μια βραδιά του Ιουνίου, οι συνδυασμένοι στην υπέρλαμπρη τραπεζαρία του παλάτσο Βιλόν απολάμβαναν ένα εντυπωσιακό δείπνο με θέμα μπαρόκ ανάμεσα σε καθρέφτες ηλικίας αρκετών αιώνων ζωγραφισμένων με χερουβείμ, μαρμάρινα πατώματα και ένα ταβάνι τόσο πολυτελές, που οι επιφάνειες του τραπεζιού αντανακλούσαν τις τοιοκογραφίες. Ο διακοσμητής έκανε μια πρόποση στο νέο ξενοδοχείο, αποκαλώντας το «ναό της ιδιωτικότητας και της εμπειρίας», ενώ ακούγονταν αποσπάσματα από όπερα. Το παλάτσο βρίσκεται στην κορυφή του παλάτσο Μποργκέζε, μεταξύ του Τίβερη και της Βία ντελ Κόρσο. Διαθέτει ποίνα, ιδιωτικό ντίσκο κλαμπ και αχανή σαλόνια, που φέρουν τα ονόματα θεών. Τα τρία υπνοδωμάτια, ένα σε ένα πρώην ζωκκλήσι κάτω από τον τρούλο, έχουν σχεδιαστεί ως ρωμαϊκό καταφύγιο για Αραβες σείχηδες, τον πρώην πρίγκιπα Χάρι και τη Μέγκαν και διάσημους αστέρες του Χόλιγουντ. Όταν όμως επιχείρησαν να μείνουν εκεί ο Ντάνιελ Κρεγκ και η σύζυγός του Ρέιτσελ Βάις για αρκετό διάστημα, η τιμή είχε υπερβολικά πολλά μηδενικά για τον πράκτορα 007, σύμφωνα με τον διευθύνοντα σύμβουλο της αλυσίδας ξενοδοχείων Shedir, Κλάουντιο Τσεκερέλι. Το κόστος είναι περίπου 25.000 ευρώ το βράδυ και αυτή δεν είναι καν η ακριβότερη τιμή στην περιοχή. Λίγο πιο κάτω, στη Βία ντι Ριπέτα, στην καρδιά της Ρώμης, το νέο ξενοδοχείο Ρόμα της Μπούλχαρι με διαδρόμους που βρίθουν προθηκών

με κοσμήματα, έχει μια σουίτα με ένα μόνο υπνοδωμάτιο και θέα το Μουσώλειο του Αυγούστου. Το κόστος είναι 38.000 το βράδυ. Η Ρώμη, μια πόλη πολλών περιόδων και αντιφάσεων, υπήρξε ανέκαθεν ένα μείγμα υψηλού και χαμηλού, αυτοκρατόρων και σκλάβων, ευγενών και ληστών με μαχαίρια, παρηκμασμένων άεργων και σκληρά εργαζομένων. Παρ' όλα αυτά, υπάρχει κάτι εξόχως σουρεαλιστικό την τρέχουσα στιγμή, καθώς η πόλη γεμίζει από πανάκριβα ξενοδοχεία ενώ παράλληλα βρίσκεται στη δίνη της

Πολυτέλεια και δωμάτια των 38.000 ευρώ τη βραδιά σε μια πόλη παραδομένη στην εγκατάλειψη.

αποσύνθεσης, μιας 15ετούς διολίσθησης στην αναρχία και στην εγκατάλειψη. Την άνοιξη, η οργάνωση βλάστηση στα αεροδρόμια λαμβάνει διαστάσεις Τζουρλίκ Παρκ. Τα καλοκαίρια, τα σκουπίδια ψήνονται μέσα στους ξεχειλισμένους κάδους. Καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς, πορτοκαλί φράκτες γύρω από έργα που βρίσκονται σε εξέλιξη μοιάζουν να περιστοιχίζουν τα πάντα. Πολλοί αναρωτιούνται αν οι επενδύσεις στα υπερπολυτελή πρότζεκτ, όπως π.χ. τα Six Senses, Four Seasons, Rosewood, Nobu κ.λπ., φορούν παραμορφωτικούς φακούς, αν έχουν χάσει την όσφρησή τους ή το μυαλό τους.

Η τραπεζαρία του παλάτσο Βιλόν με καθρέφτες αιώνων, μαρμάρινα πατώματα, πολυτελές ταβάνι, τοιχογραφίες και υπνοδωμάτια χιλιάδων ευρώ, μεταξύ του Τίβερη και της Βία ντελ Κόρσο.

Βουνά σκουπιδιών σε γειτονιά της Ρώμης (φωτογραφία αρχείου). Στην πόλη, η οποία την τελευταία 15ετία διολίσθαινε στην αναρχία και την εγκατάλειψη, ξεφυτρώνουν υπερπολυτελή ξενοδοχεία.

Εμμονή των ανδρών με το «ιμπέριουμ»

Των ΚΑΛΙ ΧΟΛΤΕΡΜΑΝ και ΦΡΑΝΚ ΡΟΧΑΣ

Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία χρονολογείται από την ανακλήρυνση του Οκταβιανού σε «Αύγουστο» το 27 π.Χ. μέχρι την πτώση της Ρώμης το 476 μ.Χ. Το έτος 2023 μ.Χ., όμως, η αυτοκρατορία κατέκτησε τη δημοφιλή εφαρμογή βίντεο TikTok. Σε μηνύματα σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, γυναίκες ερωτούν τους άνδρες στη ζωή τους πόσο συχνά σκέφτονται την αρχαία Ρώμη. «Συνέχεια», απάντησε ένας σύζυγος. «Κάθε μέρα»,

Εντυπωσιασμένες οι Αμερικανίδες με τους συντρόφους τους: «Σκέφτονται συνεχώς τα ρωμαϊκά χρόνια».

είπε ένας άλλος. Κατά πόσον οι άνδρες έχουν όντως αναπτύξει εμμονή με τους Ρωμαίους και εάν αυτό ισχύει, τι ακριβώς τους ελκύει στην αρχαία αυτοκρατορία; «Εχω αρχίσει να θυμώνω με την ερώτηση αυτή», λέει ο Κέβιν Φίνι, λέκτορας στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης, ο οποίος διδάσκει Ρωμαϊκή Ιστορία. Η κοινωνία της αρχαίας Ρώμης «ήταν εξαιρετικά πατριαρχική», λέει, «και κυριαρχείτο από αρρεωπές προσωπικότητες, όπως ο Ιούλιος Καίσαρας και ο αυτοκράτορας Αύγουστος».

Η επιρροή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας παραμένει αποτυπωμένη στη σύγχρονη ζωή, από τη μορφή και τους θεσμούς της αμερικανικής

κυβέρνησης, στην αγγλική γλώσσα και στη σύγχρονη δυτική αρχιτεκτονική. Ο δρ Φίνι λέει ότι η τάση αυτή στο TikTok και στα άλλα μέσα έχει δημιουργήσει την εσφαλμένη εντύπωση ότι οι άνδρες ενδιαφέρονται για την ιστορία περισσότερο από ό,τι οι γυναίκες. «Πρόκειται για ανοησίες», λέει. Παρ' όλα αυτά, πολλές γυναίκες έχουν εκφράσει έκπληξη για τον ενθουσιασμό ανδρών για τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Η Κέλι Βίνσεντ, από τη Βόρεια Καρολίνα, εντόπισε σειρά στο Instagram η οποία υπονοούσε ότι οι άνδρες σε όλο τον κόσμο έκρυβαν ένα μυστικό: «Πόσο συχνά σκέφτονται οι άνδρες τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία». Η Βίνσεντ ρώτησε τον σύζυγό της Ρέμι πόσο συχνά ο αρχαίος πολιτισμός περνάει από το μυαλό του. «Κάθε μέρα», της απάντησε.

Αφού διδαχθούν για τη Ρώμη στο δημοτικό και στο γυμνάσιο, όμως, οι άνδρες «μαθαίνουν» Ρωμαϊκή Ιστορία μέσα από τον κινηματογράφο και το Ίντερνετ. Πιο πρόσφατα, οι αντιλήψεις για τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία διαμορφώθηκαν από την ταινία «Μονομάχος» και τη σειρά «Σπάρτακος», οι οποίες εστιάζουν σε μάχες και απευθύνονται κυρίως σε ανδρικό κοινό. «Τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και οι τηλεοπτικές σειρές είναι η πηγή ενημέρωσης για νέα γενιά θαυμαστών της Ρώμης», λέει η δρ Τζούντιθ Χάλετ, επίτιμη καθηγήτρια Κλασικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Μέριλαντ. Άλλοι υποστηρίζουν ότι η αρχαία Ρώμη κεντρίζει το ενδιαφέρον των Αμερικανών που εκτιμούν ότι η χώρα τους βιώνει σήμερα ανάλογη παρακμή με εκείνη της Ρώμης.

digital
agenda
CYPRUS SUMMIT

ALPHA STAGE

Where ideas change
the world

22

submissions received

4

to be selected

1

to be awarded with
10K euros

MAIN SPONSORS

 techisland

 invest
Cyprus

 cyprusseeds
FOR TECHNOLOGICAL INNOVATION

EVALUATION COMMITTEE

KYRIAKOS KOKKINOS
HEAD OF ORGANISING
COMMITTEE

ITAI GREEN
FOUNDER AND CEO
OF INNOVATE ISRAEL

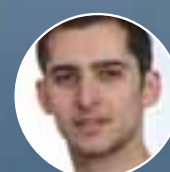
DEMETRIOS ZOPPOS
CO-FOUNDER &
PARTNER, 33East

KATERINA PRAMATARI
FOUNDING PARTNER
AT UNI.FUND

MELINA MAI
TECHNOLOGY INVESTMENT
ASSOCIATE AT
BIG PI VENTURES

YIANNIS EFTYCHIOU
CO-FOUNDER &
PARTNER, 33East

OCTOBER 17,
2023

BOOK TICKET NOW

digitalagency.com

Η μικρή ασπίδα του μηδενικού ΦΠΑ

Χωρίς αντίκρισμα στα έξοδα νοικοκυριού η επέκταση του μέτρου σε ζάχαρη και καφέ – Στα 2 εκατ. το δημοσιονομικό κόστος

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Η απόφαση της κυβέρνησης για μηδενισμό του συντελεστή ΦΠΑ σε ζάχαρη και καφέ χαρακτηρίστηκε ημίμετρο κατά της ακρίβειας και της προσπάθειας για προστασία των καταναλωτών απέναντι στην ακρίβεια. Αποτελέσει αφορμή για συζητήσεις και προκάλεσε έντονες αντιδράσεις κυρίως από την πλευρά των καταναλωτών, με ξεκάθαρη θέση ότι στο μέτρο του μηδενικού συντελεστή θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν άλλα προϊόντα όπως το ελαιόλαδο και τα γαλακτοκομικά προϊόντα, τα οποία έχουν μεγαλύτερο αποτύπωμα στα οικονομικά ενός νοικοκυριού, έναντι των δαπανών για ζάχαρη και καφέ. Πάντως, όπως πληροφορείται η «Κ» η επιλογή των επιπρόσθετων προϊόντων έγινε στη βάση του πόσο αυτά θα επιβάρυναν τελικά τα δημοσιονομικά του κράτους. Έτσι, δεν επελέγησαν κατηγορίες προϊόντων με πιο ου-

Στα €24 εκατ. ανέρχεται συνολικά το κόστος από τον μηδενισμό του ΦΠΑ από τον Μάιο του 2023 μέχρι τον Απρίλιο του 2024.

σιαστικό όφελος για τους καταναλωτές, αλλά στο υπ. Οικονομικών κατέληξαν στη ζάχαρη και τον καφέ.

Στα €13 εκατ.

Το δε κόστος για τα ταμεία του κράτους από την επιβολή μηδε-

πως προκύπτει από την ανάλυση στοιχείων της Στατιστικής Υπηρεσίας, η λήψη μέτρων όπως η μείωση του φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα αποτελεί πιο ουσιαστική βοήθεια για τους καταναλωτές.

νικού συντελεστή διαμορφώνεται ως εξής: Σύμφωνα με στοιχεία από το υπουργείο Οικονομικών, για το 1ο εξάμηνο επιβολής μηδενικού ΦΠΑ σε επτά κατηγορίες προϊόντων, το δημοσιονομικό κόστος ανήλθε στα 11 εκατ. ευρώ. Για το

2ο πακέτο (με επτά συν 2 επιπρόσθετες κατηγορίες προϊόντων) το οποίο θα ισχύσει από 1η Νοεμβρίου μέχρι 30 Απριλίου, το κόστος ανέρχεται στα €13 εκατ. Συμπερασματικά, προκύπτει ότι ο μηδενισμός του ΦΠΑ σε ζάχαρη και

καφέ ανέρχεται στα δύο εκατ. ευρώ για περίοδο εφαρμογής έξι μηνών. Από την άλλη, το μέτρο επιβολής μειωμένου φορολογικού συντελεστή στα καύσιμα κίνησης, στοιχίσε €12 εκατ. για περίοδο εφαρμογής δύο μηνών. Στην ου-

σία, το κράτος επιβαρύνεται περίπου το ίδιο, αν αποφασίσει να επαναφέρει τον μειωμένο συντελεστή φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα για δύο μήνες, όσο και με την συνέχιση του μηδενικού συντελεστή σε επτά κατηγορίες

βασικών προϊόντων και επιπλέον της ζάχαρης και του καφέ.

Τα προϊόντα

Υπενθυμίζεται ότι το δεύτερο πακέτο προϊόντων με μηδενικό συντελεστή ΦΠΑ περιλαμβάνει τις ίδιες επτά κατηγορίες προϊόντων (ψωμί, γάλα, αβγά, παιδικές πάνες, προϊόντα γυναικείας υγιεινής προστασίας, πάνες ενηλίκων) συν τον καφέ και τη ζάχαρη. Αυτό σημαίνει ότι ο καφές και η ζάχαρη θα κοστίζει από 1η Νοεμβρίου, φθηνότερα. Βεβαίως όπως διευκρίνισε με ανακοίνωσή του το Τμήμα Φορολογίας, ο μηδενικός συντελεστής δεν αφορά τα έτοιμα ποτά ή ροφήματα που έχουν ως πρώτη ύλη τον καφέ, που καταναλώνονται κρύα ή ζεστά. Αφορούν τον καφέ που αγοράζουμε από τα ράφια των υπεραγορών και από άλλα σημεία λιανικής πώλησης του προϊόντος. Πόση επίπτωση σε πρακτικό επίπεδο έχει όμως αυτό το μέτρο στα

Γύρω στα €12 εκατ. υπολογίζεται το κόστος από τη μείωση του φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα για περίοδο δύο μηνών.

οικονομικά ενός νοικοκυριού; Η εκ πρώτης όψεως διαπίστωση ότι, το αποτύπωμα από τα συγκεκριμένα προϊόντα στις δαπάνες του νοικοκυριού είναι αμελητέο, επιβεβαιώνεται και με συγκεκριμένα στοιχεία.

Ούτε 1% οι δαπάνες για ζάχαρη και καφέ

Παίρνοντας στοιχεία από το τελευταίο Παρατηρητήριο Τιμών βασικών προϊόντων της Υπηρεσίας Προστασίας Καταναλωτή για τον μήνα Αύγουστο, βλέπουμε ότι η μέση τιμή πώλησης της ζάχαρης ανέρχεται στο €1,42. Στην περίπτωση του καφέ, για τον κυριακό οι τιμές στην αγορά κυμαίνονται από €2,50 μέχρι €9,30 ευρώ, ενώ για τον στιγμιαίο από €3,25 ευρώ μέχρι €8,70 ευρώ (ανάλογα με την επωνυμία και την ποσότητα στην συσκευασία του προϊόντος). Από εκεί και πέρα το ερώτημα είναι το πόσο συνολικά ξοδεύει ένα νοικοκυριό για την αγορά αυτών των προϊόντων. Ανατρέχοντας στα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας για τον συντελεστή στάθμισης, ο οποίος δείχνει στην ουσία τη βαρύτητα ενός προϊόντος για τα οικονομικά ενός νοικοκυριού, διαπιστώνεται ότι: Οι δαπάνες για την αγορά ζάχαρης ανέρχονται μόλις στο 0,07% των ετήσιων συνολικών δαπανών για ένα νοικοκυριό και είναι ένα από τα προϊόντα με τη μικρότερη βαρύτητα στις δαπάνες ενός νοικοκυριού. Το δε κόστος για την αγορά καφέ στο

0,46%. Επιπλέον, το ετήσιο κόστος για το νοικοκυριό, για άλλα προϊόντα με μηδενικό συντελεστή διαμορφώνεται ως εξής: Στο 0,9% των δαπανών το ψωμί, στο 0,9% το φρέσκο γάλα, στο 0,2% τα αβγά, στο 0,26% οι παιδικές τροφές. Όλη η κατηγορία Τρόφιμα (υπολογίζονται 68 προϊόντα), ανέρχεται στο 17% των ετήσιων δαπανών ενός νοικοκυριού. Διευκρινίζεται πάντως ότι, οι συντελεστές στάθμισης δεν αντικατοπτρίζουν τις ποσότητες που καταναλώνει το νοικοκυριό για συγκεκριμένα αγαθά και υπηρεσίες, αλλά το ποσοστό της δαπάνης για την απόκτησή του από τα νοικοκυριά σε σχέση με τη συνολική δαπάνη όλων των προϊόντων και υπηρεσιών του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή.

Καύσιμα και ρεύμα

Αντίστοιχα, τα ίδια στοιχεία δείχνουν ότι το κόστος για ηλεκτρικό ρεύμα, υγραέριο και καύσιμα, τα καύσιμα δηλαδή για τον ηλεκτρισμό και τη θέρμανση, ανέρχεται στο 5,27% των ετήσιων δαπανών ενός νοικοκυριού, ενώ το κόστος για την αγορά καυσίμων

κίνησης – πετρέλαιο και αμόλυβδη – ανέρχεται στο 6% των ετήσιων δαπανών ενός νοικοκυριού. Μάλιστα, το παράδειγμα της ζάχαρης και του καφέ χρησιμοποιείται και από την ΕΚΤ (Ευρωπαϊκή Κεν-

τρική Τράπεζα) προκειμένου να εξηγήσει τη διαφορά της βαρύτητας αυξομειώσεων στις τιμές προϊόντων. Αναφέρει συγκεκριμένα ότι για τον υπολογισμό της μέσης αύξησης των τιμών δίνεται μεγα-

λύτερη βαρύτητα στις τιμές των προϊόντων για τα οποία δαπανώνται περισσότερα χρήματα –όπως το ηλεκτρικό ρεύμα– σε σχέση με τις τιμές των προϊόντων για τα οποία δαπανώνται λιγότερα, π.χ.

Στην αναμονή

Σε αναμονή βρίσκονται οι σύνδεσμοι καταναλωτών και οι επιχειρήσεις για ενδεχόμενα νέα μέτρα στήριξης κατά της ακρίβειας, από την κυβέρνηση. Η «Κ» επικύρισε να μιλήσει με το υπουργείο Οικονομικών σε σχέση με το ενδεχόμενο νέων μέτρων στήριξης των καταναλωτών, ωστόσο αυτό που μας ειπώθηκε είναι ότι είναι πρόωπο να δοθούν λεπτομέρειες για το θέμα. Πάντως, στις πρόσφατες δηλώσεις του ο υπουργός Οικονομικών Μάκης Κεραυνός σχολίασε ότι εξετάζονται τα δεδομένα με στόχο κάποια στιγμή να ανακοινώσουν ορισμένα μέτρα, ενώ έκανε εκ νέου λόγο για την ανάγκη τα μέτρα να είναι στοχευμένα.

ζάχαρη ή γραμματόσημο. Εξηγεί επίσης ειδικά για τον καφέ ότι με συντελεστή στάθμισης στο 0,4%, οποιαδήποτε μεταβολή της τιμής του δεν θα έχει μεγάλο αντίκτυπο στον συνολικό εναρμονισμένο δείκτη καταναλωτή, ενώ αντίθετα, η μεταβολή της τιμής στη βενζίνη έχει περίπου 10 φορές μεγαλύτερο αντίκτυπο από ό,τι στην αντίστοιχη περίπτωση του καφέ.

Ρεκόρ κίνησης στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια της Ελλάδας

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Νέο ρεκόρ εμφάνισε τόσο η επιβατική κίνηση όσο και ο αριθμός των πτήσεων στα 14 μεγαλύτερα αεροδρόμια της περιφέρειας κατά το φετινό οκτάμηνο, συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα του 2019, μια χρονιά-ρόσημο για τον τουρισμό και τις αερομεταφορές. Τον φετινό Αύγουστο, σε σχέση με τον ίδιο μήνα του 2022, από τους περιφερειακούς αερολιμένες που διαχειρίζεται η Fraport διακινήθηκαν κατά 2,5% περισσότεροι επιβάτες των οποίων ο συνολικός αριθμός ανήλθε σε 6,1 εκατ. Τη μεγαλύτερη ποσοστιαία άνοδο (+10,7%) εμφανίζει το αε-

ροδρόμιο «Μακεδονία» με 833,8 χιλ. επιβάτες και ακολουθούν αυτά σε Μυτιλήνη (+9,9%) και Χανιά (+6,5%).

Η επιβατική κίνηση στα αεροδρόμια της Μυκόνου και της Σαντορίνης τον φετινό Αύγουστο, σε σχέση με πέρυσι, υποχώρησε κατά 2,9% και 6,1%, σε περίπου 394.000 και περίπου 500.000 επισκέπτες αντίστοιχα. Αξίζει να σημειωθεί ότι στα δύο αυτά νησιά που ανήκουν στα «πετράδια του στέμματος» του ελληνικού τουρισμού, η επιβατική κίνηση το φετινό τρίμηνο Ιουνίου - Αυγούστου, μειώθηκε έναντι του αντίστοιχου διαστήματος του 2022. Στη Μύκονο, το σύνολο των επιβατών

Διακινήθηκαν στο οκτάμηνο 24,1 εκατ. επιβάτες – Σημάδια κόπωσης εμφανίζουν οι αερολιμένες σε Μύκονο και Σαντορίνη.

υποχώρησε κατά 2,1%, με το ποσοστό μείωσης στη Σαντορίνη να διαμορφώνεται σε 4%. Το αεροδρόμιο δηλαδή στο Νησί των Ιπποτών διακίνησε, συγκριτικά με πέρυσι, κατά 23,4 χιλ. λιγότερους επιβάτες, ενώ στον αερολιμένα

Σαντορίνης η επιβατική κίνηση υπήρξε μικρότερη κατά 59,1 χιλ. άτομα.

Εναντι του τελευταίου μήνα του καλοκαιριού του 2019, τον φετινό Αύγουστο η επιβατική κίνηση στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια ήταν υψηλότερη κατά 12,1%. Τη μεγαλύτερη ποσοστιαία άνοδο καταγράφει το αεροδρόμιο της Σαντορίνης που διακίνησε 31,3% περισσότερους επιβάτες και ακολουθούν αυτά σε Ακτιό (27,6%), Κέρκυρα (26,6%), Χανιά (24,5%) και Σκιάθιο (23,3%). Στη Μύκονο διακινήθηκαν τον φετινό Αύγουστο, έναντι του αντίστοιχου μήνα του 2019, κατά 10,4% περισσότεροι επιβάτες, ενώ στη Θεσσαλονίκη

το αντίστοιχο ποσοστό ανόδου είναι 1,5%.

Σε επίπεδο οκταμήνου, συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα του 2022, στα 14 αεροδρόμια που διαχειρίζεται η Fraport Greece η επιβατική κίνηση αυξήθηκε κατά 8,5%, σε 24,1 εκατ. άτομα. Πρωταγωνιστής στην άνοδο της επιβατικής κίνησης υπήρξε το «Μακεδονία» που διακίνησε κατά περίπου 21% περισσότερους επιβάτες των οποίων ο συνολικός αριθμός ανήλθε σε 4,7 εκατ. Στα Χανιά η επιβατική κίνηση υπήρξε αυξημένη κατά 11,2%, με την επιβατική κίνηση να ενισχύεται κατά 1,1% στη Σαντορίνη, αλλά μειώθηκε κατά 2,8% στη Μύκονο.

Από τον Ιανουάριο μέχρι και τον Αύγουστο, συγκριτικά με το ίδιο διάστημα του 2019, η επιβατική κίνηση ενισχύθηκε κατά 11%. Κατά το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, τα σκάπτρα της ανόδου κρατάει ο αερολιμένας Ακτιού (+29%) και ακολουθούν η Σκιάθιο (+26%), η Κέρκυρα (+22,3%), τα Χανιά (+21%) και η Σαντορίνη (19,9%).

Και ο αριθμός των πτήσεων είναι αυξημένος κατά 6,5% (188,2 χιλ.) το φετινό οκτάμηνο, έναντι του αντίστοιχου διαστήματος του 2019. Το ποσοστό αυτό διαμορφώνεται σε 8,1% για τον φετινό Αύγουστο, συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του 2019 και σε 0,3%, σε σχέση με πέρυσι.

Κοινωνικές παροχές 2 δισ. στον Προϋπολογισμό

Θα λειτουργήσουν ως «παυσίπονο» για την αντιμετώπιση της ακρίβειας και της μείωσης της αγοραστικής δύναμης των πολιτών

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Άλλος ένας προϋπολογισμός που ετοιμάστηκε σε κλίμα αβεβαιότητας. Από το 2020 και εντεύθεν μόνο τέτοιοι ετοιμάζονται. Πέραν της ανάπτυξης, σημαίνοντα ρόλο στον Προϋπολογισμό του 2024 φαίνεται να διαδραματίζει η ακρίβεια. Πέραν των έμμεσων επιπτώσεων της πανδημίας του κορωνοϊού, του πολέμου της Ρωσίας στην Ουκρανία, των κυρώσεων που έχουν επιβληθεί σε Ρωσία και Λευκορωσία, πλέον τα άμεσα προβλήματα που αντιμετωπίζει το κράτος –όπως κάθε κράτος– είναι η ακρίβεια, ως απόρροια του πληθωρισμού και της αύξησης των επιτοκίων. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», στον Προϋπολογισμό του 2024 που θα παρουσιαστεί ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου για έγκριση υπάρχουν

Για το 2024, σύμφωνα με τις δημοσιονομικές κατευθύνσεις της Κομισιόν, οι δημοσιονομικές πολιτικές θα πρέπει να στοχεύουν στη διασφάλιση της μεσοπρόθεσμης βιωσιμότητας του χρέους.

2 δισεκατομμύρια ευρώ σε κοινωνικές παροχές, που θα λειτουργήσουν ως «παυσίπονο» για την αντιμετώπιση της ακρίβειας και της μεγάλης μείωσης της αγοραστικής δύναμης των πολιτών.

Το κόστος της ενέργειας είναι σε πολύ υψηλά επίπεδα, το κόστος των χρήματος λόγω των επιτοκίων είναι πολύ ακριβό, τα καύσιμα για μετακίνηση των πολιτών –αν και φθηνά σε σχέση με άλλα ευρωπαϊκά κράτη– ακριβά και ως γεγονός τα

Για την Κύπρο θα πρέπει να παρουσιάζεται πρωτογενές δημοσιονομικό πλεόνασμα σε διαρθρωτικούς όρους ύψους 2,4% του ΑΕΠ και ρυθμός αύξησης των καθαρών πρωτογενών δαπανών κάτω από 4,5% για τα επόμενα τέσσερα χρόνια.

παραπάνω έχουν συμπαράσχει αρκετά τις τιμές όλων των προϊόντων. Το κράτος έχει κάνει κινήσεις για μείωση του ΦΠΑ σε κάποια προϊόντα που δεν είχαν τα επιθυμητά αποτελέσματα (όπως αναφέρουν στοιχεία του Συνδέσμου Καταναλωτών), ενώ μέτρα επιδοτήσεων σε καύσιμα και ενέργεια σε οριζόντια μορφή δεν διαφαίνεται πως θα επιστρέψουν. Η πολιτική από εδώ και πέρα διαφαίνεται πως θα αφορά δράσεις στοχευμένες μό-

νο για συγκεκριμένες ομάδες και όχι για όλους. Τα δεδομένα ωστόσο που υπάρχουν ενώπιόν μας, με τα καύσιμα να αναμένεται να δουν ακόμα περισσότερο την ανιούσα, κατά 7 σεντ του ευρώ στο επόμενο διάστημα.

Πλεονασματικό ισοζύγιο

Με βάση το μακροοικονομικό σενάριο του Υπουργείου Οικονομικών στο Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) 2024-

2026, το δημοσιονομικό ισοζύγιο το 2024 προβλέπεται ότι θα είναι πλεονασματικό ύψους 714 εκατ. ευρώ, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ αναμένεται να ανέλθει στο 2,3% και να παρουσιάσει βελτίωση 0,3 ποσοστιαίων μονάδων σε σύγκριση με το 2023. Μεσοπρόθεσμα, το δημοσιονομικό ισοζύγιο αναμένεται να παραμείνει ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 2,3% το 2025, ή ύψους 752 εκατ. ευρώ σε ονομαστικούς όρους, ενώ το 2026 προβλέπεται να βελ-

τιωθεί οριακά στο 2,4% του ΑΕΠ, ή σε ονομαστικούς όρους ύψους 799 εκατ. ευρώ.

Στην πολυσέλιδη ανάλυση του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΜΔΠ) 2024-2026 και συγκεκριμένα για το 2024, αναγράφεται πως, ο ρυθμός αύξησης των δημόσιων εσόδων προβλέπεται να φθάσει το 6,8%, απόρροια του περί των Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμου με βάση τον οποίο τα ποσοστά εισφορών στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων θα είναι αυξημένα από 1η Ιανουαρίου 2024, ενώ το 2025 και 2026 αναμένεται αύξηση των δημόσιων εσόδων κατά 4,3%, αντίστοιχα. Το 2024 ο ρυθμός ανάπτυξης των πρωτογενών δημόσιων δαπανών αναμένεται να είναι της τάξης του 5,8%, ενώ το 2025 και 2026 οι πρωτογενείς δημόσιες δαπάνες προβλέπεται να αυξηθούν με ρυθμό 4% και 4,3%, αντίστοιχα.

Οι μεταβιβαστικές πληρωμές στον Προϋπολογισμό του 2023 πάντως που αποτελούνταν κυρίως από κοινωνικές παροχές, χορηγίες προς οργανισμούς δημόσιου και ιδιωτικού δικαίου και τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των κρατικών συνεισφορών στα διάφορα Ταμεία (Κοινωνικών Ασφαλίσεων και ΓεΣΥ) και της συνεισφοράς της Κύπρου στον προϋπολογισμό της Ε.Ε., είχαν αυξηθεί κατά 3,8%, δηλαδή από 3,04 δισ. ευρώ το 2022 σε 3,16 δισ. ευρώ.

Οι προοπτικές

«Μεσοπρόθεσμα, οι προοπτικές της οικονομίας παραμένουν θετικές με την οικονομία να αναμένεται να καταγράψει σχετικά υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης» σημειώνεται στην έκθεση. Καταγράφεται πως η αναμενόμενη βελτίωση του ρυθμού βασίζεται κυρίως στην ανάκαμψη από την εγχώρια ζήτηση και την εξωτερική ζήτηση, αλλά σε μικρότερο βαθμό. Η συνεχιζόμενη εισροή ξένων εταιρειών, οι

οποίες έχουν κυρίως εξαγωγικό προσανατολισμό στον τομέα του ICT, καθώς και η ανάκαμψη των τουριστικών εσόδων στα προ της πανδημίας επίπεδα θα βοηθήσουν στη βελτίωση των εξαγωγών. Από πλευράς πραγματικής οικονομίας, σύμφωνα με το βασικό μακροοικονομικό σενάριο, το 2024 ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται να κυμανθεί γύρω στο 2,9%, ενώ για τα έτη 2025 και 2026 υπολογίζεται στο 3,1% και 3,2% αντίστοιχα. Ο πληθωρισμός (ΕΔΤΚ) για το 2024 προβλέπεται να μειωθεί από τα επίπεδα του 2023 και να κυμανθεί στο 2,5%, ενώ για τα έτη 2025-2026 υπολογίζεται στο 2,0% αντίστοιχα. Το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να μειωθεί γύρω στο 5,8% το 2024, ακολούθως το 2025 να περιορισθεί στο 5,3% και το 2026 να μειωθεί περαιτέρω στο 5,0%.

Για το 2024, σύμφωνα με τις δημοσιονομικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι δημοσιονομικές πολιτικές θα πρέπει να στοχεύουν στη διασφάλιση της μεσοπρόθεσμης βιωσιμότητας του χρέους, καθώς και στην αύξηση της δυναμικής ανάπτυξης. Παρά το γεγονός ότι δεν έχει ακόμη επιτευχθεί συμφωνία για τη μεταρρύθμιση της οικονομικής διακυβέρνησης στην Ε.Ε., η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να ενσωματώσουν στα Προγράμματα Σταθερότητας και Σύγκλισης, ορισμένα στοιχεία των κατευθύνσεων της Επιτροπής, προκειμένου να καταστεί ομαλή η μετάβαση από το υφιστάμενο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης στο μελλοντικό που θα συμφωνηθεί. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση της Κύπρου, θα πρέπει να παρουσιάζεται πρωτογενές δημοσιονομικό πλεόνασμα σε διαρθρωτικούς όρους ύψους 2,4% του ΑΕΠ και ρυθμό αύξησης των καθαρών πρωτογενών δαπανών κάτω από 4,5% για τα επόμενα 4 χρόνια.

Ψαλίδι σε χρεώσεις και προμήθειες βάζουν τράπεζες

Παράλληλα, αν και με νηπιακά βήματα, πληθαίνουν τα προϊόντα που αφορούν τα καταθετικά επιτόκια - Σύντομα οι ανακοινώσεις

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Νέα στοχευμένα σχέδια για μειώσεις στις χρεώσεις, αλλά και για αύξηση των καταθετικών επιτοκίων θα δούμε το επόμενο διάστημα στις τράπεζες. Παρά το ότι τα κυπριακά τραπεζικά ιδρύματα δεν έχουν προχωρήσει στην εξίσωση της αύξησης των δανειστικών επιτοκίων με των καταθετικών, οι πιέσεις από την Πολιτεία και τους καταναλωτές τις σπρώχνουν τελικά –έστω και με το ζόρι– προς τη σωστή κατεύθυνση. Η κάθε τράπεζα αναμένεται να αναθεωρήσει την πολιτική των χρεώσεων της και να προβεί σε

Οι πολίτες, βλέποντας τα επιτόκια να έχουν ανέβει, άρα και οι δόσεις που καλούνται να δώσουν για τα δάνεια που έχουν συνάψει, αναμένουν δράσεις για τα καταθετικά.

μειώσεις ή και μηδενισμούς χρεώσεων. Οι τράπεζες έχουν εξάλλου την οικονομική ευχέρεια πλέον με τα κέρδη εκατομμυρίων που έρχονται στους ισολογισμούς τους να προχωρήσουν σε μειώσεις χρεώσεων. Χαρακτηριστικά, οι δύο μεγάλες τράπεζες της Κύπρου, Τράπεζα Κύπρου και Ελληνική Τράπεζα, αναμένεται να ανακοινώσουν στοχευμένα δράσεις μειώσεων των χρεώσεων τους στο επόμενο διάστημα. Η Ελληνική αναμένεται να προχωρήσει σε στοχευμένες ελα-

Οι τράπεζες έχουν την οικονομική ευχέρεια πλέον με τα κέρδη εκατομμυρίων που έρχονται στους ισολογισμούς τους να προχωρήσουν σε συγκεκριμένες δράσεις.

φρύνσεις σε ευάλωτες ομάδες και συνταξιούχους, ενώ η Τράπεζα Κύπρου επεξεργάζεται χρεώσεις που προκύπτουν από ανάληψη χρημάτων από ΑΤΜ άλλης τράπεζας. Αντίστοιχες αποφάσεις αναμένεται να λάβουν και μικρότερες τράπεζες, ή να βελτιστοποιήσουν υφιστάμενες αποφάσεις.

Οι πολίτες βλέποντας τα επιτόκια να έχουν ανέβει, άρα και οι δόσεις που καλούνται να δώσουν για τα δάνεια που έχουν συνάψει, αναμένουν δράσεις και για τα καταθετικά επιτόκια. Εδώ η «πλάστιγγα» γέρνει στις μικρότερες τράπεζες, που έχουν λάβει αντικειμενικά καλύτερες αποφάσεις για καταθετικά επιτόκια.

Χαρακτηριστικό και πιο «νέο» παράδειγμα αυτό της CDB Bank,

που ανακοίνωσε καταθετικά επιτόκια που φθάνουν μέχρι και το 2,75% για υφιστάμενους και νέους καταθέτες. Συγκεκριμένα, για τις απλές προθεσμιακές καταθέσεις το επιτόκιο διαφοροποιείται ανάλογα με τη διάρκεια και το ύψος της κατάθεσης και φθάνει μέχρι το 2,75% για 12 μήνες. Το αντίστοιχο επιτόκιο για προθεσμιακές καταθέσεις διάρκειας έξι μηνών και τριών μηνών ανέρχεται μέχρι το 2,5% και 2% αντίστοιχα. Όσον αφορά τους αποταμιευτικούς λογαριασμούς, η Τράπεζα προσφέρει δύο επιλογές. Το CDB Saver monthly και το CDB Saver weekly. Τα επιτόκια ανέρχονται στο 1,20% για το CDB Saver monthly και στο 0,60% για το CDB Saver weekly και εφαρμόζονται πάνω στο ημε-

ρήσιο καθαρό υπόλοιπο του λογαριασμού.

Γράφουν και νέα σχέδια

Στην Τράπεζα Κύπρου υπάρχει ήδη προϊόν εμπρόθεσμων καταθέσεων 18 μηνών που απευθύνεται σε ενήλικες ιδιώτες και επιχειρήσεις και αφορά καταθέσεις ποσού από 100 χιλιάδες ευρώ μέχρι 500 χιλιάδες ευρώ, με κλιμακωτό επιτόκιο μέχρι 1,4%. Μέχρι 6 μήνες το επιτόκιο ανέρχεται στο 0,40%, από 6 μέχρι 12 μήνες στο 0,90% και από 12 μέχρι 18 μήνες το επιτόκιο ανέρχεται στο 1,40%. Το μέσο ετήσιο επιτόκιο της εμπρόθεσμης κατάθεσης ανέρχεται στο 0,90%.

Η Τράπεζα Κύπρου ωστόσο στο επόμενο διάστημα αναμένεται να ανακοινώσει ένα νέο καταθετικό

προϊόν που θα αφορά μόνο νεαρά ζευγάρια, πιθανώς για ηλικίες κάτω των 40 ετών.

Η Astrobank προσφέρει επιτόκια σε προθεσμιακές καταθέσεις 3, 6, 12 και 18 μηνών, ανεξαρτήτως ποσού κατάθεσης. Για 3μηνη κατάθεση προσφέρει επιτόκιο 0,25%, για 6μηνη κατάθεση προσφέρει επιτόκιο 0,50%, για 12μηνη κατάθεση προσφέρει επιτόκιο 1,20% και για 18μηνη κατάθεση προσφέρει επιτόκιο 1,50%.

Η Alpha Bank Κύπρου διαθέτει καταθετικό επιτόκιο που φθάνει μέχρι και το 2,10%. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του προϊόντος το οποίο προσφέρεται για καταθέσεις άνω των 50 χιλιάδων ευρώ και φέρει σταθερό επιτόκιο για προκαθορισμένη χρονική περίοδο ως 12μηνη με επιτόκιο 1,20%, ως 18μηνη με επιτόκιο 1,60% και ως 24μηνη με επιτόκιο 2,10%.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρου) έχει προϊόν προθεσμιακής κατάθεσης διάρκειας 18 μηνών και προσφέρει προνομιακό επιτόκιο, αυξανόμενο έως 3% για νέες καταθέσεις ποσού 50 χιλιάδων ευρώ και άνω, ευχέρεια απόκτησης τακτικού εισοδήματος με την καταβολή τριμηνιαίων, αυξανόμενων ανά τρίμηνο αποδόσεων, χωρίς καμία άλλη προϋπόθεση και 100% εγγύηση κεφαλαίου σε περίπτωση πρόωγου απόληψης.

Η Ancoxia Bank έχει προχωρήσει σε αναθεωρημένο καταθετικό επιτόκιο με επιτόκιο 3%. Για λογαριασμούς προθεσμιακών καταθέσεων, ιδιωτών και επιχειρήσεων (Μικρομεσαίες και Μεγάλες), έχει επιτόκιο με απόδοση 3% για καθορισμένη διάρκεια 12 μηνών.

Η Eurobank Κύπρου αρχικά προχώρησε σε έκπτωση 0,5% στο πε-

ριθώριο και με δεύτερη κίνηση μείωσε ακόμη 0.5% το συνολικό επιτόκιο για τους πελάτες με ισχύ για ένα χρόνο στη βάση των δανειστικών. Η Eurobank Κύπρου προχώρησε τον περασμένο Μάρτιο σε προσωρινή μείωση του περιθωρίου του Βασικού Στεγαστικού Επιτοκίου της Τράπεζας κατά 50 μονάδες βάσης (0,50%).

Η περίπτωση της Ελληνικής

Η περίπτωση της Ελληνικής Τράπεζας με τα επιτόκια είναι ιδιαίτερη. Όπως είπε και ο διευθυντής Επικοινωνίας και Δημοσίων Σχέσεων κ. Γιώργος Σκλάβος ενώπιον της Βουλής εντός της εβδομάδας που εξέτασε το ζήτημα των επιτοκίων η Επιτροπή Εμπορίου, η πλειονότητα των δανείων τους (συμπεριλαμβανομένων των στεγαστικών) τιμολογούνται με το βασικό επιτόκιο της Ελληνικής Τράπεζας, το οποίο δεν συνδέεται άμεσα με τα επιτόκια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, άρα και με τις αυξήσεις των επιτοκίων τους. Εξήγησε ότι βασίζεται σε μεγάλο βαθμό με το επιτοκιακό κόστος των καταθέσεων στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα. Κατά συνέπεια, το επιτόκιο αυτών των δανείων, τόσο κάτω από 350.000 ευρώ, όσο και πάνω, είπε πως ελάχιστα έχει αυξηθεί. Υπενθύμισε πως το επιτόκιο διευκόλυντος αποδόσεις καταθέσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αυξήθηκε κατά 450 μονάδες βάσης από τον Ιούλιο του 2022, σε σύγκριση με αύξηση κατά 75 μονάδες βάσης για το βασικό επιτόκιο της Ελληνικής Τράπεζας. Όσον αφορά τα καταθετικά επιτόκια υπενθύμισε πως η τράπεζα έχει δημιουργήσει προϊόν 18μηνης εμπρόθεσμης κατάθεσης με επιτόκιο 1%.

«Βλέπουν» αγκάθια στην εφαρμογή των μέτρων κατά της ακρίβειας

Ενστάσεις προμηθευτών και σούπερ μάρκετ για την αποτελεσματικότητά τους

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Σοβαρές επιφυλάξεις για τον τρόπο εφαρμογής των μέτρων που ανακοίνωσε την Τετάρτη ο υπουργός Ανάπτυξης Κώστας Σκρέκας, αλλά και για την αποτελεσματικότητά τους στην καταπολέμηση της ακρίβειας, έχουν προμηθευτές και λιανέμποροι. Η υποβολή των τιμοκαταλόγων από τους λιανεμπόρους, καθώς και η σήμανση των προϊόντων στα οποία έχει επέλθει μόνιμη μείωση τιμής είναι τα δύο μέτρα επί των οποίων διατυπώνονται οι μεγαλύτερες ενστάσεις, καθώς τίθενται ζητήματα διαβλητότητας του απορρήτου των εμπορικών συμφωνιών που έχουν μεταξύ τους οι προμηθευτές με τους λιανεμπόρους, νέου διοικητικού κόστους αλλά και παραπλάνησης των καταναλωτών.

Οι ενστάσεις αλλά και οι αντιπροτάσεις τέθηκαν το απόγευμα στη συνάντηση που είχε η πολιτική ηγεσία του υπουργείου Ανάπτυξης με την Ενωση Σούπερ Μάρκετ Ελλάδας (ΕΣΕ), η οποία, όπως επισημαίνουν οι εκπρόσωποι του οργανωμένου λιανεμπορίου τροφίμων, θα έπρεπε να είχε προηγηθεί των υπουργικών εξαγγελιών. Με βάση και τη χθεσινή συζήτηση, το υπουργείο θα εξειδικεύσει τα μέτρα τις επόμενες ημέρες, ακόμη και κατά τη διάρκεια του Σαββατοκύριακου, προκειμένου να υπάρξει η σχετική νομοθετική ρύθμιση την επόμενη εβδομάδα και σε 10-15 ημέρες να ξεκινήσει η εφαρμογή τους μετά την έκδοση σχετικής υπουργικής απόφασης.

«Να δώσουμε τους τιμοκαταλόγους, αλλά να διασφαλιστεί ότι θα παραμείνουν εμπιστευτικοί και δεν θα τους πάρει κάποιος σπίτι του. Η εμπορική πολιτική είναι ό,τι πιο ιερό για μια επιχείρηση», τόνιζε χθες το πρωί στο περιθώριο της εκδή-

Μέσα στις επόμενες ημέρες το υπουργείο Ανάπτυξης θα εξειδικεύσει τα μέτρα προκειμένου να υπάρξει η σχετική νομοθετική ρύθμιση την επόμενη εβδομάδα και σε 10-15 ημέρες να ξεκινήσει η εφαρμογή τους.

«Να δώσουμε τους τιμοκαταλόγους, αλλά να διασφαλιστεί ότι θα παραμείνουν εμπιστευτικοί», λένε οι λιανέμποροι.

λωσης παρουσίασης της ΕΣΕ σημαίνουν στέλεχος του κλάδου των σούπερ μάρκετ. Επισημάνση που σχετίζεται με όσα είχαν γίνει το 2008, όταν ζητήθηκε από τους προμηθευτές να υποβάλουν και τις εμπορικές συμφωνίες που είχαν με τους λιανεμπόρους, μέτρο που απέτυχε καθώς πολλοί μεγάλοι προμηθευτές δεν τις έστειλαν επικαλούμενοι λόγους ανταγωνισμού, ενώ δεν έλειψαν τότε και τα «παρατράγουδα» με

συμφωνίες που υποβλήθηκαν και κατέληξαν στο σπίτι τότε υπηπλόβαθμου στελέχους του υπουργείου Εμπορίου.

Ο κλάδος των σούπερ μάρκετ θέτει και ζήτημα αύξησης του διοικητικού κόστους για τις αλυσίδες από αυτό το μέτρο. «Από τη στιγμή που ελέγχεται το μεικτό περιθώριο κέρδους, ποιο το νόημα να υποβάλλονται οι τιμοκαταλόγοι; Εάν μειώσει ο προμηθευτής την τιμή, δεν υπάρχει περίπτωση να μην τη μειώσει και ο λιανέμπορος, διότι αυτό θα φανεί αμέσως κατά τον έλεγχο του μεικτού περιθωρίου κέρδους», υποστήριξε στην «Κ» ο γενικός διευθυντής της ΕΣΕ, Απόστολος Πεταλάς.

Επιφυλάξεις υπάρχουν και για τον τρόπο με τον οποίο θα σημαίνονται τα προϊόντα στα οποία έχει επέλθει μείωση τι-

μής τουλάχιστον 5%. «Ηδη υπάρχουν πολλά καρτελάκια και πληροφορίες στο ράφι σε κάθε προϊόν. Επίσης υπάρχει ο κίνδυνος οι καταναλωτές να νομίζουν ότι τα προϊόντα στα οποία έχει επέλθει η μείωση τιμής είναι αυτά με τη χαμηλότερη τιμή, κάτι που φυσικά δεν ισχύει», τόνισε ο κ. Πεταλάς. Μια πρόταση, πάντως, που έχει τεθεί επί τάπητος από τις αλυσίδες είναι να τοποθετηθεί ταμπέλα στην είσοδο των κατστημάτων και να δηλώνεται ότι τα προϊόντα με μόνιμη μείωση τιμής θα φέρουν κάποιο συγκεκριμένο χρώμα.

Πολύ πιο καίριο, βεβαίως, είναι το εάν θα ανταποκριθούν οι προμηθευτές σε αυτή την πρόσκληση-πρόκληση. «Είναι πολύ δύσκολο η βιομηχανία να κάνει μειώσεις 5% και άνω, με το κόστος να παραμένει υψηλό. Ζούμε τη χειρότερη περίοδο στη βιομηχανία», υποστήριξε στο περιθώριο της εκδήλωσης της ΕΣΕ ο κ. Ιωάννης Γιώτης, πρόεδρος του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών Τροφίμων (ΣΕΒΤ).

Συμπίεση κερδών

Η συνεχιζόμενη ακρίβεια και η διατήρηση του κόστους λειτουργίας σε υψηλά επίπεδα προκαλούν μείωση του όγκου πωλήσεων και συμπίεση των κερδών των σούπερ μάρκετ. «Το 2023 ο όγκος πωλήσεων των σούπερ μάρκετ θα είναι χαμηλότερος από το 2022.

Στο επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου 2023 καταγράφεται μείωση περίπου 2,5%», ανέφερε στη διάρκεια της παρουσίασης της ΕΣΕ ο γενικός διευθυντής της. Αναφερόμενος, τέλος, στα κέρδη των σούπερ μάρκετ, αυτά το 2022 με βάση τα οικονομικά αποτελέσματα των 10 μεγαλύτερων αλυσίδων περιορίζονται στο 1,5% των πωλήσεών τους.

Σε νέα πράσινα κτίρια επενδύουν οι ΑΕΕΑΠ

Του ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ

Η αξιολόγηση των δανείων του Ταμείου Ανάκαμψης, η επένδυση σε τομείς της αγοράς ακινήτων με υψηλή ζήτηση και ενοίκια, η διαχείριση του λειτουργικού κόστους και η υιοθέτηση εργαλείων για τη διαχείριση του επιτοκιακού κινδύνου, συνθέτουν το μείγμα της στρατηγικής που ακολουθούν σήμερα οι εταιρείες επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία (ΑΕΕΑΠ).

Όπως ανέφεραν οι επικεφαλής πέντε εταιρείες του κλάδου στο 4ο Συνέδριο Θεσμικής Διαχείρισης, που πραγματοποιήσε η Ενωση Θεσμικών Επενδυτών, οι ΑΕΕΑΠ εστιάζουν στην αντιστάθμιση του επενδυτικού ρίσκου, που έχει προκύψει λόγω των υψηλών επιτοκίων και σε μικρότερο βαθμό και του πληθωρισμού.

Όπως ανέφερε χαρακτηριστικά ο Αρις Καρυτινός, διευθύνων σύμβουλος της Prodea Investments, «η σημερινή συγκυρία είναι πρωτοφανής για τη χώρα μας, καθώς έχουμε πολύ χαμηλότερο πληθωρισμό από άλλες χώρες της Ευρωζώνης, αλλά όπως κι εκείνες καλούμαστε να λειτουργήσουμε σε περιβάλλον πολύ υψηλών επιτοκίων. Ταυτόχρονα, οι τιμές των ακινήτων στην Ελλάδα δεν έχουν μειωθεί όπως στο εξωτερικό, με αποτέλεσμα να μην είμαστε ιδιαίτερα ελκυστικοί ως επενδυτικός προορισμός για κάποιον που επενδύει στις διεθνείς αγορές», σημείωσε ο κ. Καρυτινός. Παράλληλα, στάθηκε στο γεγονός ότι αυτή ακριβώς η διατήρηση των τιμών σε

Οι τιμές των ακινήτων στην Ελλάδα δεν έχουν μειωθεί όπως στο εξωτερικό, με αποτέλεσμα να μην είμαστε ιδιαίτερα ελκυστικοί ως επενδυτικός προορισμός, λέει ο Αρις Καρυτινός, διευθύνων σύμβουλος της Prodea Investments.

Ποια στρατηγική ακολουθούν οι επενδυτικές ακινήτων στην εποχή των υψηλών επιτοκίων και της ακρίβειας.

υψηλό επίπεδο περιορίζει τελικά και τις συναλλαγές, καθώς υπάρχει σημαντική απόσταση ανάμεσα στις προσδοκίες των πωλητών και τις δυνατότητες επιθυμίας των αγοραστών.

Σύμφωνα με τον Τάσο Καζίνο, διευθύνοντα σύμβουλο της Trastor ΑΕΕΑΠ, «οφείλουμε να εστιάσουμε στις ταμειακές ροές, δηλαδή το ύψος των ενοικίων, το κόστος δανεισμού και τα λειτουργικά μας έξοδα, ώστε να περιορίσουμε τις συνέπειες από την αύξηση του κόστους δανεισμού. Στο πλαίσιο αυτό, οι ΑΕΕΑΠ στρέφονται σε

κατασκευές νέων και πράσινων κτιρίων, τα οποία καταγράφουν υψηλή ζήτηση. Επίσης, γίνονται κινήσεις για μείωση του κόστους δανεισμού, όπως εργαλεία αντιστάθμισης επιτοκιακού κινδύνου, χαμηλότερη μόχλευση και επιμήκυνση της διάρκειας του δανεισμού».

Ένα ακόμη σημαντικό «εργαλείο» που χρησιμοποιούν οι εταιρείες αφορά τα δάνεια που μπορούν να εξασφαλίσουν μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης, τα οποία προσφέρουν ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους και καλύπτουν δαπάνες που συνδέονται με την ενεργειακή αναβάθμιση και την προστασία του περιβάλλοντος. Όπως τόνισε η Άννα Αποστολίδου, διευθύνουσα σύμβουλος της Briq Properties, αυτή την περίοδο η εταιρεία προχωράει στην ανέγερση ενός πράσινου κτιρίου γραφείων στη Λ. Ποσειδώνος, έχοντας εξασφαλίσει δάνειο από το Ταμείο Ανάκαμψης με επιτόκιο μόλις 0,35%, για το

50% του συνολικού κόστους ανέγερσής του ακινήτου.

Αντίστοιχα, η Noval Property του ομίλου Βιοχάλκο κινείται μεθοδευμένα στην αγορά ακινήτων, εστιάζοντας σε αναπτύξεις υφιστάμενων ακινήτων (που επιτρέπουν να υψηλότερη απόδοση), πράσινες επενδύσεις, αλλά και έμφαση στη διαχείριση της κεφαλαιακής διάρθρωσης της εταιρείας. «Το 70% του δανεισμού μας αφορά σταθερό επιτόκιο, χάρη και στο ομόλογο που εκδώσαμε. Παράλληλα, έχουμε προσθέσει πολύ τη βιωσιμότητα στην επενδυτική μας πολιτική, με κτίρια που έχουν ευέλικτο σχεδιασμό και ανθεκτικότητα στο μέλλον, καθώς οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και των μισθωτών διαφοροποιούνται συνεχώς», ανέφερε ο Παναγιώτης Καπετανάκος, διευθύνων σύμβουλος της Noval Property. Η εταιρεία αναπτύσσει σήμερα το πρώτο κτίριο γραφείων, που θα είναι ενεργειακά ανεξαρτημένο από τον άνθρακα (low carbon).

Με τη σειρά του, ο Δημήτρης Παπούλης, διευθύνων σύμβουλος της Trade Estates, σημειώνει ότι «για να αντισταθμίσουμε την αύξηση του κόστους κατασκευής και των επιτοκίων, έχουμε επιλέξει να επισπεύσουμε την απόκτηση ακινήτων εισοδήματος. Επίσης, έχουμε αντισταθμίσει το 60% του επιτοκιακού μας κινδύνου, περιορίζοντάς το κάτω από 3,3%, ενώ εντάσσουμε το μεγαλύτερο μέρος των έργων ανάπτυξης στο Ταμείο Ανάκαμψης, με κόστος δανεισμού που δεν ξεπερνάει το 3% συνολικά».

Σημάδια κάμψης στην ελληνική βιομηχανία

Μείωση κατά 1,9% κατέγραψε τον Ιούλιο ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής, με το πρόσμο πάντως να παραμένει οριακά θετικό σε επίπεδο επιταμύνου. Ο Ιούλιος, πάντως, ήταν ο δεύτερος συνεχόμενος μήνας κατά τον οποίο καταγράφηκε μείωση της βιομηχανικής παραγωγής, κάτι που ίσως αποτελεί «καμπανάκι» για πιθανή υποχώρηση της ζήτησης από την εγχώρια και κυρίως από τη διεθνή αγορά.

Ο μέσος γενικός δείκτης βιομηχανικής παραγωγής της περιόδου Ιανουαρίου - Ιουλίου 2023, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη της περιόδου Ιανουαρίου - Ιουλίου 2022, παρουσίασε αύξηση 0,6%.

Ο δείκτης του κλάδου παραγωγής οπτανθρακα και προϊόντων διύλισης πετρελαίου σημείωσε τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση, ενώ ο δείκτης του κλάδου μηχανοκίνητων οχημάτων, ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων σημείωσε τη μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση, κατά τον Ιούλιο 2023 σε σχέση με τον Ιούνιο 2023.

Κατά τη σύγκριση των δεικτών του Ιουλίου 2023 με τους αντίστοιχους δείκτες του Ιουλίου 2022, η μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση καταγράφηκε στον κλάδο εκτυπώσεων και αναπαραγωγής προεγγεγραμμένων μέσων, ενώ η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση καταγράφηκε στον κλάδο παραγωγής βασικών φαρμακευτικών προϊόντων και φαρμακευτικών συσκευασμάτων.

Ειδικότερα, σε ετήσια βάση οι μεγαλύτερες αυξήσεις βιομηχανικής παραγωγής καταγράφηκαν στους ακόλουθους κλάδους: Παραγωγή βασικών φαρμακευτικών προϊόντων και φαρμακευτικών συσκευασμάτων (33,5%),

κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (21,1%) και παραγωγή προϊόντων καπνού (5%). Από την άλλη, οι μεγαλύτερες μειώσεις βιομηχανικής παραγωγής σε ετήσια βάση καταγράφηκαν στους ακόλουθους κλάδους: Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων (24%), κατασκευή ειδών ένδυσης (21,2%), κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων (13,3%), κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού (12,5%), κατασκευή μεταλλικών προϊόντων (11,4%).

Στο επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου 2023, τη μεγαλύτερη αύξηση βιομηχανικής παραγωγής

Μείωση βιομηχανικής παραγωγής καταγράφηκε τον Ιούλιο, για δεύτερο διαδοχικό μήνα.

σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα σημείωσαν οι ακόλουθοι κλάδοι: Παραγωγή βασικών φαρμακευτικών προϊόντων και φαρμακευτικών συσκευασμάτων (25,1%), βιομηχανία δέρματος και δερμάτινων ειδών (24,5%), παραγωγή προϊόντων καπνού (19,2%), κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων (12,2%).

Οι μεγαλύτερες μειώσεις βιομηχανικής παραγωγής σημειώθηκαν στο προαναφερθέν επτάμηνο στους εξής κλάδους: Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος (12,4%), κατασκευή ειδών ένδυσης (8,2%), εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων (8%), κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού (5%).

Πάνω από 10% έχει αυξηθεί το κόστος για το 50% των επιχειρήσεων

Σκεδόν μία στις δύο επιχειρήσεις δηλώνει ότι το κόστος της έχει αυξηθεί πάνω από 10% εξαιτίας της αύξησης του κόστους των πρώτων υλών και ότι η αύξηση αυτή έχει επηρεάσει τις πωλήσεις, σύμφωνα με έρευνα σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις που πραγματοποίησε η μονάδα οικονομικής ανάλυσης της Eurobank.

Ωστόσο, μόνο η μία στις τρεις (33%) δήλωσε ότι η τελική τιμή του προϊόντος αυξήθηκε πάνω από 10%, γεγονός που κατά τους αναλυτές της Eurobank υποδηλώνει μερική απορρόφηση του αυξημένου κόστους ή ότι άλλα κόστη, π.χ. εργατικό, δεν αυξήθηκαν αντίστοιχα.

Η έρευνα εντάσσεται στη μελέτη που δημοσιεύσε χθες η τράπεζα με τίτλο «Η έξαρση του πληθωρισμού και μια έρευνα κόστους επιχειρήσεων», με συγγραφείς τους Ανδρέα Αθανασόπουλο, αναπληρωτή διευθύνοντα σύμβουλο και Τάσο Αναστασάτο, επικεφαλής οικονομολόγο του ομίλου. Αποτελεί δε συνέχεια μελέτης του Ιουλίου 2022, που επισκοπούσε τα χαρακτηριστικά του πληθωριστικού φαινομένου σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η επενδυτική απραξία που προκύπτει από την έρευνα. Το 53% απάντησε ότι δεν σχεδιάζει να πραγματοποιήσει καμία επένδυση, παρά το γεγονός ότι το 47% των ερωτηθέντων απάντησε ότι δεν έχει προβεί σε κανενός είδους επένδυση την τελευταία διετία για τον εκσυγχρονισμό της επιχειρήσεώς του και παρά τις θετικές προοπτικές της ελληνικής οικονομίας για τα επόμενα έτη.

«Αυτό το γεγονός είναι ενδεικτικό του επενδυτικού κενού

στην ελληνική οικονομία», σημειώνουν οι αναλυτές. «Εξίσου σημαντικό, υπάρχει μια συσχετίση του μεγέθους της επιχείρησης με την ετοιμότητα διεξαγωγής επενδύσεων για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις της έρευνας επενδύουν περισσότερο, καθώς αξιοποιούν οικονομίες κλίμακος μέσω βελτιστοποιήσεων διαδικασιών παραγωγής. Επιπλέον, δύνανται να διαπραγματευθούν από καλύτερη θέση με τους προμηθευτές τους, αλλά ακόμη και να μετακυλίσουν, σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι οι μικρές επιχειρήσεις, το αυξημένο κόστος στον τελικό καταναλωτή.

Οι μικρότερες επιχειρήσεις παρουσιάζονται πιο εσωστρεφείς κι επενδύουν λιγότερο. Ωστόσο, περίπου οι μισές επιχειρήσεις είναι ενήμερες για τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά προγράμματα που προσφέρονται μέσω των διαφόρων θεσμών (ΕΣΠΑ, Αναπτυξιακός Νόμος, Εξοικονομώ - Επιχειρώ) και, σε μεγάλο ποσοστό, δηλώνουν ότι θα κάνουν αίτηση για τα διάφορα χρηματοδοτικά εργαλεία, ενδεικτικό ότι τα αντιλαμβάνονται ως εργαλεία ρευστότητας και λιγότερο ως αναπτυξιακά».

Οι αναλυτές καταλήγουν επισημαίνοντας την ανάγκη όλοι οι φορείς να εντατικοποιήσουν την προσπάθεια ενημέρωσης των επιχειρήσεων για όλες τις δράσεις –που είναι πολλές– ώστε να καταρριφθούν οι μύθοι προσβασιμότητας, είτε σε προγράμματα επιχορηγήσεων είτε σε προγράμματα χαμηλότοκου δανεισμού και να ενισχυθεί η επενδυτική προσπάθεια των επιχειρήσεων.

Πάνω από 10 δισ. τα τουριστικά έσοδα στο 7μηνο

Ρεκόρ εισπράξεων, έως και τον Νοέμβριο θα φέρνει τουρίστες στην Ελλάδα η TUI

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Νέο ρεκόρ εισπράξεων καταγράφει ο ελληνικός τουρισμός μέχρι στιγμής φέτος, ενώ παράλληλα διαπιστώνεται ισχυρή ζήτηση για ταξίδια στην Ελλάδα κατά το φθινόπωρο και μάλιστα όχι μόνο τον Οκτώβριο αλλά και τον Νοέμβριο. Αυτό το γεγονός ενισχύει τις εκτιμήσεις πως η χρονιά θα κλείσει με ταξιδιωτικές εισπράξεις άνω των 20 δισ. ευρώ και 35 εκατ. αφίξεις ξένων επισκεπτών. Η ισχυρή ζήτηση για φθινοπωρινές διακοπές στην Ελλάδα, από αγορές όπως η γερμανική και η βρετανική, είναι και ο λόγος που το μεγαλύτερο ευρωπαϊκό τουριστικό γραφείο, η TUI AG, παρέτεινε έως και τα μέσα Νοεμβρίου τη δραστηριότητά του στη χώρα μας προσθέτοντας περισσότερες από 30.000 αεροπορικές θέσεις σε πτήσεις από το Ηνωμένο Βασίλειο προς την Ελλάδα αλλά και την Τουρκία.

Εξάλλου και ο Οκτώβριος εμφανίζει ζήτηση 8% υψηλότερη από πέρυσι, σύμφωνα με τα όσα γνωστοποίησε σε τακτική ενημέρωση αναλυτών η TUI, η οποία διεθνώς εξυπηρέτησε 13,7 εκατ. κρατήσεις για το φετινό καλοκαίρι, αυξημένες κατά 5% από πέρυσι και κοντά στα προ πανδημίας επίπεδα, δηλαδή στο 96% του 2019. Εν τω

μεταξύ, σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος οι ταξιδιωτικές εισπράξεις κατά το επτάμηνο του τρέχοντος έτους διαμορφώθηκαν στα 10,321 δισ. ευρώ έναντι 9,116 δισ. το αντίστοιχο διάστημα του 2019, το τελευταίο δηλαδή πριν από την πανδημία έτος. Πρόκειται για ποσοστιαία αύξηση της τάξης του 13,21% και απόλυτη κατά 1,2 δισ. ευρώ.

Σε σχέση με το επτάμηνο του 2022 οι εισπράξεις είναι αυξημένες κατά 20,2%, όσο περίπου δηλαδή και οι αφίξεις ξένων ταξιδιωτών στην Ελλάδα (+21,9%), σύμφωνα πάντοτε με τα στοιχεία της ΤτΕ. Αυτά τα στοιχεία περιλαμβάνουν μόνο τον έναν από τους τρεις εποχικά ισχυρότερους μήνες του ελληνικού τουρισμού. Τα στοιχεία για τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο εκτιμάται πως θα επιβεβαιώσουν αυτή την τάση, αν και με πιο ρυθμούς.

Σύμφωνα με τον Σεμπάστιαν Εμπελ, διευθύνοντα σύμβουλο του γερμανικού tour operator TUI AG, «βλέπουμε μεγάλη ζήτηση τις τελευταίες εβδομάδες της καλοκαιρινής περιόδου, που παραδοσιακά διαρκεί μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου. Κατά συνέπεια αποφασίσαμε πρόσφατα την επέκταση της σεζόν έως τον Νοέμβριο, ιδιαίτερα στην Τουρκία και την Ελλάδα, για να καλύψου-

Ενισχύονται οι εκτιμήσεις πως η χρονιά θα κλείσει με τουριστικά έσοδα άνω των 20 δισ. ευρώ και 35 εκατ. αφίξεις ξένων επισκεπτών.

Η ζήτηση για φθινοπωρινές διακοπές στη χώρα μας είναι ισχυρή από τη Βρετανία και τη Γερμανία.

με τη ζήτηση εκτός της παραδοσιακής καλοκαιρινής περιόδου». Ο ίδιος εκτιμά πως μεσοπρόθεσμα η κλιματική αλλαγή και τα ακραία καιρικά φαινόμενα και ειδικότερα οι καύσωνες στην Μεσόγειο θα στρέψουν ένα μέρος της ζήτησης για διακοπές προς πιο δροσερούς το καλοκαίρι προορισμούς, όπως οι χώρες της Σκανδιναβίας ή το Βέλγιο και η Ολλανδία. Επιπλέον, ο Σεμπάστιαν Εμπελ δήλωσε πως «αν δεν υπήρχαν τα διάφορα γεγονότα των τελευταίων μηνών, τα οποία ήταν εκτός του ελέγχου μας, κυρίως οι πυρκα-

γιές στη Ρόδο, θα είχαμε ακόμη υψηλότερες επιδόσεις».

Σε κάθε περίπτωση η TUI αναφέρει ισχυρή ζήτηση φέτος και για ταξίδια τον χειμώνα. Οι χειμερινές κρατήσεις της έχουν αυξηθεί κατά 15% σε σχέση το αντίστοιχο περυσινό διάστημα, παρά την αύξηση των τιμών στα πακέτα διακοπών κατά 4%.

Οι κλιματικές συνθήκες

Η αλλαγή στη συμπεριφορά των Ευρωπαίων ταξιδιωτών λόγω της κλιματικής αλλαγής αλλά και του οικονομικού κλίματος στην Ευρώπη, η οποία σημειώνει μια πολύ χαμηλότερη ανάπτυξη σε σχέση με την ελληνική και υψηλότερο πληθωρισμό, δεν είναι κάτι καινούργιο. Οι ευχαρίστες κλιματικές συνθήκες είναι ένα από τα δύο βασικά κριτήρια επιλογής προορισμού των Ευρωπαίων με βάση έρευνα της Mindhaus, που έγινε για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτρο-

πής Ταξιδίων (European Travel Commission). Συγκεκριμένα, οι ευχάριστες καιρικές συνθήκες (18%), όπως και οι ελκυστικές προσφορές (17%) προκύπτουν ως πρώτο και δεύτερο σε σημασία κριτήρια επιλογής προορισμού των Ευρωπαίων.

Το γεγονός πως στον απόηχο των καταστροφικών πυρκαγιών στη Ρόδο νωρίτερα φέτος οι αεροπορικές θέσεις προς το νησί περιορίστηκαν κατά 1,5% τον Ιούλιο κι άλλο 1,5% τον Αύγουστο, σύμφωνα με το INSEE-TE, όπως και το τουλάχιστον δεκαπενθήμερο «πάγωμα» των κρατήσεων εκείνης της περιόδου που επιβεβαιώνει τώρα η TUI, δείχνει την ευαισθησία σε τέτοια φαινόμενα. Επιπλέον, ο καύσωνας που χτύπησε όλους τους μεσογειακούς προορισμούς φέτος το καλοκαίρι μετατόπισε τη ζήτηση σε ποσοστό της τάξης του 1,5% από τον ευρωπαϊκό Νότο στον ευρωπαϊκό Βορρά,

τουλάχιστον για τους ταξιδιώτες της Βόρειας και της Κεντρικής Ευρώπης. Αυτό προκύπτει από στοιχεία που παρουσιάστηκαν στο διαδικτυακό φόρουμ της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Together for EU Tourism - Stakeholder Meeting» και τα οποία δημοσίευσε νωρίτερα τον Σεπτέμβριο η «Κ».

Επιπλέον, σύμφωνα με σχετική μελέτη του Παγκόσμιου Συμβουλίου Ταξιδίων και Τουρισμού, World Travel & Tourism Council - WTTC (ένα φόρουμ που αποτελείται από μέλη της παγκόσμιας επιχειρηματικής κοινότητας και συνεργάζεται με κυβερνήσεις για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την ταξιδιωτική και τουριστική βιομηχανία), η ταχύτητα και η επιτυχία διαχείρισης ακραίων φαινομένων είναι οι παράμετροι που κρίνουν αν υπάρχουν μακροπρόθεσμες ή όχι επιπτώσεις στους πληγέντες προορισμούς.

Τα ΤΑΕΠ του ΟΚΥνηΥ στην πρώτη γραμμή της αντιμετώπισης των επειγόντων περιστατικών

Τα Τμήματα Ατυχημάτων και Επείγοντων Περιστατικών (ΤΑΕΠ) του Οργανισμού Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥνηΥ) αποτελούν ανεξάρτητους, ειδικά διαμορφωμένους και εξοπλισμένους χώρους του κάθε Νοσοκομείου, οι οποίοι στελεχώνονται με μόνιμο ιατρικό, νοσηλευτικό και παραϊατρικό προσωπικό, ειδικά εκπαιδευμένο για την αντιμετώπιση περιστατικών που χρήζουν άμεσης φροντίδας υγείας και θεραπευτικών παρεμβάσεων εντός λίγων λεπτών.

Στελεχωμένα με έμπειρους ιατρούς

Το κάθε ΤΑΕΠ στελεχώνεται από Ιατρούς Γενικής Ιατρικής, Παθολογίας, Γενικής Χειρουργικής και Ορθοπαιδικής, με εμπειρία και γνώση στην αντιμετώπιση βαρέως πασχόντων ασθενών, πολυτραυματιών και παιδιών. Τα ΤΑΕΠ του ΟΚΥνηΥ τυγχάνουν της υποστήριξης όλων των ιατρικών ειδικοτήτων, από ειδικούς και ειδικευόμενους γιατρούς, όλο το 24ωρο με άμεση ανταπόκριση όπου και όταν ζητηθεί η συνδρομή τους από το ΤΑΕΠ.

Επείγουσα φροντίδα

Τα ΤΑΕΠ παρέχουν επείγουσα ιατρική και Νοσηλευτική φροντίδα σε άτομα που χρήζουν επείγουσας ιατρικής περίθαλψης 24 ώρες το 24ωρο, 7 ημέρες την εβδομάδα, 365 ημέρες το χρόνο. Διαθέτουν Μονάδα Βραχείας Νοσηλείας, για ολιγόωρη παραμονή ασθενών, για θεραπεία ή διερεύνηση μέχρι την απόφαση για εισαγωγή του ασθενή στο νοσοκομείο ή αποδέσμευση του.

Τα Τμήματα αυτά είναι ικανά να αντιμετωπίσουν ταυτόχρονα μεγάλο αριθμό τραυματιών σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης (ακραία καιρικά φαινόμενα, φυσικές καταστροφές, τρομοκρατικές ενέργειες, πανδημίες), σε άμεση συνεργασία με τη Διεύθυνση Ασθενοφόρων.

Σύγχρονος εξοπλισμός

Τα ΤΑΕΠ στα νοσηλευτήρια του ΟΚΥ-

νηΥ είναι άρτια οργανωμένα και διαθέτουν την κατάλληλη υποδομή και τον απαιτούμενο σύγχρονο εξοπλισμό για τη βέλτιστη αντιμετώπιση των βαρέως πασχόντων ασθενών, και το προσωπικό τους έχει την εμπειρογνημοσύνη να διαχειρίζεται σωστά το κάθε περιστατικό. Κάθε ΤΑΕΠ διαθέτει μεταξύ άλλων καρδιογράφοις, monitors, απινιδωτές, εξωτερικούς βηματοδότες, ανανευστήρες, εξο-

πλισμό αυτόματων θωρακικών συμπίεσεων (LUCAS), οθόνες παρακολούθησης (MONITOR), εξοπλισμό για άμεσα εργαστηριακά αποτελέσματα ζωτικής σημασίας εξετάσεων όπως αέρια αίματος, τροπονίνη, D-Dimer, ηλεκτρολύτες, εξοπλισμό για επείγον υπέρηχο κοιλίας σε πολυτραυματία (FAST) και κινητό Εξοπλισμό για απλές ακτινογραφίες.

Συνεργασία με άλλα τμήματα

Όλα τα Τμήματα Απεικονιστικού Ελέγχου (Απλές Ακτινογραφίες, Τμήμα Υπερήχων, Αξονικός και Μαγνητικός Τομογράφος), όπως και του Κλινικού Εργαστηρίου (Αιματολογικό, Βιοχημικό) των Νοσοκομείων, καλύπτουν τις ανάγκες των ΤΑΕΠ, καθ' όλη τη διάρκεια του 24ώρου για την εκτέλεση όλων των εργαστηριακών και απεικονιστικών εξετάσεων οι οποίες κρίνονται αναγκαίες για τον κάθε ασθενή. Στη διάθεση του ΤΑΕΠ βρίσκεται καθ' όλο το 24ωρο και η Τράπεζα Αίματος των Νοσηλευτηρίων για άμεση εξυπηρέτηση πιθανών επείγουσών αναγκών σε αίμα.

Τα ΤΑΕΠ βρίσκονται στα 7 νοσηλευτήρια του ΟΚΥνηΥ σε όλες τις Επαρχίες, εξυπηρετώντας χωρίς διακρίσεις όλους τους πολίτες ανά το Παγκύπριο, 365 ημέρες το χρόνο, 24 ώρες το 24ωρο. Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στην ειδική ιστοσελίδα για τα ΤΑΕΠ.

www.shso.org.cy

Πάνω από 3% αυξάνονται οι συντάξεις το 2024

Στα 2,5 δισ. ευρώ ο λογαριασμός των μέτρων της διετίας 2023-2024

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Λίγο πάνω από 3% υπολογίζεται με βάση τα σημερινά δεδομένα ότι θα είναι η αύξηση των συντάξεων από 1.1.24, ενώ όσοι διατηρούν προσωπική διαφορά θα πάρουν επίδομα τον Δεκέμβριο, εφόσον το άθροισμα των κύριων συντάξεων τους δεν ξεπερνάει τα 1.600 ευρώ.

Αυτές είναι δύο από τις παρεμβάσεις για την ενίσχυση του εισοδήματος που ανακοινώθηκαν από τον πρωθυπουργό στη ΔΕΘ το περασμένο Σάββατο και εξειδικεύθηκαν από τον υπουργό Οικονομικών Κωστή Χατζηδάκη και τον υφυπουργό Θάνο Πετραλιά. Συνολικά, ο λογαριασμός των παρεμβάσεων της ΔΕΘ ανέρχεται σε 1 δισ. ευρώ (613 εκατ. ευρώ το 2024 και 411 εκατ. ευρώ το 2023). Αν προστεθούν και οι παρεμβάσεις που ήδη θεσμοθετήθηκαν (αυξήσεις μισθών δημοσίων υπαλλήλων, αύξηση αφορολογήτου για φορολογούμενους με παιδιά κ.ά.) σε συνέντευξη των προεκλογικών εξαγγελιών της κυβέρνησης, το άθροισμα των παρεμβάσεων της διετίας ανέρχεται σε 2,5 δισ. ευρώ. «Ο προϋπολογισμός δεν έχει άλλες δυνατότητες», τόνισε ο κ. Πετραλιάς, απαντώντας

σε ερώτηση για το αν θα δοθεί και επίδομα στους οικονομικά ασθενέστερους.

Επιπλέον, για την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών κατατίθεται συμπληρωματικός προϋπολογισμός 600 εκατ. ευρώ, ενώ το συνολικό κόστος των αποζημιώσεων αναμένεται άνω του 1 δισ. και θα επεκταθεί και τα επόμενα έτη, καθώς θα επισκευάζονται τα κτίρια που υπέστησαν ζημιές και θα αποζημιώνονται από την κρατική αρωγή, είπε ο κ. Πετραλιάς. Οι δαπάνες κρατικής αρωγής έναντι φυσικών καταστροφών θα καλύπτονται – από το επόμενο έτος– από ειδικό λογαριασμό στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, με προϋπολογισμό που θα αυξηθεί από τα 300 σήμερα στα 600 εκατ. ευρώ. Τα 240 εκατ. ευρώ υπολογίζεται ότι θα προέλθουν από το σχετικό τέλος στα τουριστικά καταλύματα.

Οι παρεμβάσεις της ΔΕΘ αναλυτικά είναι οι εξής:

- Αυξάνονται εκ νέου από 1.1.2024 οι συντάξεις με βάση τον μέσο όρο του ΑΕΠ και του πληθωρισμού (με τα τωρινά δεδομένα, που ενδεχομένως μεταβληθούν, η αύξηση υπολογίζεται γύρω στο 3%, με κόστος περί τα 400 εκατ. ευρώ ετησίως).

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Επίδομα θα λάβουν τον Δεκέμβριο οι χαμηλοσυνταξιούχοι που διατηρούν προσωπική διαφορά.

- Για περίπου 750.000 συνταξιούχους με συντάξεις έως 1.600 ευρώ, που έχουν προσωπική διαφορά (άνω των 10 ευρώ), θα δοθεί στα τέλη Δεκεμβρίου 2023 έκτακτη οικονομική ενίσχυση από 100 έως 200 ευρώ. Το δημοσιονομικό κόστος εκτιμάται σε περίπου 107 εκατ. ευρώ. Πιο συγκεκριμένα:
 - Για όσους λαμβάνουν άθροισμα κύριων συντάξεων έως 700 ευρώ θα δοθεί ενίσχυση 200 ευρώ.
 - Για όσους λαμβάνουν άθροισμα κύριων συντάξεων από 700,1 έως 1.100 ευρώ, θα δοθεί ενίσχυση 150 ευρώ.
 - Για όσους λαμβάνουν άθροισμα

κύριων συντάξεων από 1.100,1 έως 1.600 ευρώ, θα δοθεί ενίσχυση 100 ευρώ.

- Από τον Δεκέμβριο του 2023 αυξάνεται κατά 8% το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα. Αφορά περί τους 225.000 ωφελούμενους. Το ετήσιο κόστος ανέρχεται σε περίπου 43 εκατ. ευρώ (περί τα 3,5 εκατ. ευρώ για τον Δεκέμβριο 2023).
- Προχωράει η επιστροφή του ΕΦΚ στο αγροτικό πετρέλαιο και για το 2023 με κόστος 76 εκατ. ευρώ.
- Για τη χειμερινή περίοδο 2023-2024 χορηγείται επίδομα θέρμανσης στα ίδια επίπεδα με πέρυσι, δηλαδή 350 ευρώ πολλαπλασιαζόμενο με βαθμο-ημέρες. Ωστόσο, δεν ισχύει η διπλή επιδότηση για όσους δικαιούχους καταναλώσουν για πρώτη φορά φέτος πετρέλαιο ή υγραέριο ή άλλες μορφές καυσίμων, πλην φυσικού αερίου, ενώ στα φυσικά πρόσωπα που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα τίθεται, πέραν

του εισοδήματος, και όριο τζίρου (80.000 ευρώ ετησίως). Το κόστος υπολογίζεται σε 237 εκατ. ευρώ.

- Θεσμοθετείται πρόγραμμα ενεργειακής διασώσεως με 6 βάσεις ελικοπτέρων, με προϋπολογισμό 25 εκατ. ευρώ ετησίως.
- Αυξάνονται τα έξοδα διανυκτέρευσης ενστόλων στα επίπεδα που ισχύουν με το νέο μισθολόγιο για τους υπόλοιπους δημοσίου υπαλλήλους από 1.1.2024. Κόστος 12 εκατ. ευρώ ετησίως.
- Καταργείται η μείωση συντάξεων 30% όσων συνταξιούχων εργάζονται και αντικαθίσταται με εισφορά της τάξεως του 10% επί των επιπρόσθετων αμοιβών από την εργασία.
- Αυξάνεται από 1.1.2024 το επίδομα μητρότητας στους ελεύθερους επαγγελματίες και τους αγρότες στους 9 μήνες, στο ύψος του κατώτατου μισθού. Το κόστος υπολογίζεται σε 40 εκατ. ευρώ ετησίως.
- «Ξεπαγώνουν» οι «τριετίες» και κάθε επίδομα προϋπηρεσίας,

που βρίσκονταν σε αναστολή από το 2012.

- Μειώνεται από 1.1.2024 ο φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίων από 0,5% στο 0,2%, με κόστος 22 εκατ. ευρώ ετησίως και μειώνεται κατά 50% ο φόρος χρηματιστηριακών συναλλαγών με κόστος 21 εκατ. ευρώ ετησίως.
- Για περίπου 300 πιλότους και πληρώματα πυροσβεστικών αεροσκαφών αυξάνεται το πτητικό επίδομα κατά 2.000 ευρώ ετησίως. Κόστος 600.000 ευρώ ετησίως. Σημειώνεται ότι από 1.1.2022 το πτητικό επίδομα έγινε αφορολόγητο.
- Το market pass επεκτείνεται έως το τέλος του έτους στη Θεσσαλία και τις υπόλοιπες πληγείσες περιοχές από τις πλημμύρες, αλλά και για τον Έβρο, και διπλασιάζεται. Ωφελούμενοι είναι περίπου 280.000 νοικοκυριά με 740.000 μέλη και το κόστος για τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο υπολογίζεται σε περίπου 35 εκατ. ευρώ.

Το κοινωνικό κράτος πρέπει να δώσει βαρύτητα στους νέους

Ένα κοινωνικό κράτος διαφορετικό, το οποίο θα παρεμβαίνει «επενδύοντας» στο σύνολο του πληθυσμού και όχι μόνο σε ορισμένες κοινωνικές ομάδες όπως οι ηλικιωμένοι, με έμφαση στους νέους, που ένας στους τέσσερις βρίσκεται εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης, αλλά και στους εργαζομένους που βάζονται από τις ευέλικτες μορφές εργασίας απαιτείται για την Ελλάδα. Αυτό είναι το βασικό συμπέρασμα της έκθεσης για το Κοινωνικό Κράτος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα νέα δεδομένα στην αγορά εργασίας που εκπονήθηκε από 11 ακαδημαϊκούς και επιστήμονες, και η οποία παρουσιάστηκε από το Δίκτυο για τη Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα και την Ευρώπη, το Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών, το Friends of Europe και τη Μεταρρύθμιση. Την παρουσίαση της έκθεσης έκανε η πρόεδρος της Επιτροπής Σοφών Άννα Διαμαντοπούλου, παρουσία της Προέδρου της Δημοκρατίας Κατερίνας Σακελλαροπούλου, επισημαίνοντας τις προκλήσεις για τη χώρα μας, καθώς όπως είπε χαρακτηριστικά «χωρίς κοινωνικό κράτος κινδυνεύει η ίδια η δημοκρατία».

Σύμφωνα με την κ. Διαμαντοπούλου, τέσσερις είναι οι μεγάλες τάσεις που επηρεάζουν το κοινωνικό κράτος: το δημογραφικό, η κλιματική κρίση, οι νέες μορφές εργασίας και ο ψηφιακός μετασχηματισμός. Παρ' όλα αυτά, βέβαια, το σημερινό κοινωνικό κράτος παραμένει προσανατολισμένο στους ηλικιωμένους, για τους οποίους στην Ευρώπη κατά μέσον όρο δίνεται το 30% του ΑΕΠ, ενώ για τα παιδιά και τις οικογένειες παρέχεται μόλις το 8%. Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί η μη τυπική απασχόληση που παραβιάζει τα εργασιακά δικαιώματα όπως τα ξέραμε και η

Στην Ελλάδα το 26% των νέων δεν βρίσκεται ούτε σε εργασία ούτε σε κατάρτιση, όταν το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρώπη είναι 16,5%.

Παραμένει προσανατολισμένο στους ηλικιωμένους, για τους οποίους στην Ευρώπη δίνεται το 30% του ΑΕΠ.

έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων δημιουργεί ανισότητες. Μάλιστα, στην Ελλάδα το 26% των νέων δεν βρίσκεται ούτε σε εργασία ούτε σε κατάρτιση, όταν το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρώπη είναι 16,5%.

Με αναφορά στις καταστροφικές πλημμύρες της Θεσσαλίας ξεκίνησε την ομιλία του ο επίτροπος Κοινωνικών Υποθέσεων Νίκολας Σμιτ, ο οποίος επισκέφθηκε την περιοχή και τόνισε την ανάγκη για κατάλληλες δομές ώστε να δείξουμε αλληλεγγύη. Όπως είπε, δεν μπορεί να έχει κανείς ισχυρή οικονομία με ανεπαρκή κοινωνικά συστήματα.

«Το ασφαλιστικό μας σύστημα είναι βιώσιμο έως το 2070, αλλά η γήρανση του πληθυσμού θέτει τεράστιες προκλήσεις», εκτίμησε ο υπουργός Εργασίας Αδωνis Γεωργιάδης κάνοντας

λόγο για μεγάλη δημογραφική κάμψη που δεν μπορεί να θεραπεύσει η εισόδος μεταναστών στη χώρα.

Από τους επιστήμονες που εκπόνησαν την έκθεση, ο καθηγητής Μπέρνχαρντ Εμπινγκхаους στάθηκε στις αλλαγές που θα επιφέρουν στον κόσμο της εργασίας η ψηφιοποίηση και η τεχνητή νοημοσύνη, καθώς και στην πράσινη μετάβαση που θα αλλάξει τη δομή επαγγελματιών. Όπως είπε, όλες οι κρίσεις έδειξαν ότι για να τις αντιμετωπίσουμε απαιτείται κρατική παρέμβαση και πρόνοια.

Συνεχείς κρίσεις

«Αυτό που λέμε επιστροφή στην κανονικότητα πρέπει να ξεχαστεί για το υπόλοιπο του 21ου αιώνα, η πραγματικότητα θα είναι συνεχείς κρίσεις», ήταν η εκτίμηση του καθηγητή και πρώην διοικητή του ΙΚΑ Μιλτιάδη Νεκτάριου, ο οποίος σημείωσε, πάντως, ότι από το 2050 και μετά ο παγκόσμιος πληθυσμός θα αρχίσει να μειώνεται. Όπως είπε, οι απερχόμενες γενιές δεν μπορούν να προστατευθούν, παρά μόνο αν οι χώρες επιτύχουν σοβαρή οικονομική ανάπτυξη.

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

«Πάγωμα» ξανά των τριετιών το 2027 αν η ανεργία υπερβεί το 10%

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Από την 1η Ιανουαρίου 2024 και για τουλάχιστον 3 χρόνια, όταν θα επανεξεταστεί το ύψος του ποσοτού ανεργίας στη χώρα μας, αίρεται το «πάγωμα» των τριετιών και όλων των επιδομάτων πολυετίας, τριετίας, πενταετίας και γενικότερα μισθολογικής ωρίμανσης στον ιδιωτικό τομέα.

Η τροπολογία του υπουργείου Εργασίας, που παρουσιάζει η «Κ», οδηγεί, όπως δεσμεύθηκε ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, στο εμπροσθοβαρές «ξεπάγωμα» των τριετιών, με κερδισμένους εκατοντάδες χιλιάδες μισθωτούς που είχαν συμπληρώσει προϋπηρεσία πριν από τη 14η Φεβρουαρίου 2012. Περιλαμβάνει όμως και δικλίδες ασφαλείας, όπως άφησε να εννοηθεί ο αρμόδιος υπουργός Εργασίας Αδωνis Γεωργιάδης, κάνοντας λόγο για δικαίαι και ισορροπημένη διάταξη που θα προστατεύει τα δικαιώματα των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα και θα επιταχύνει τη μισθολογική τους εξέλιξη, αλλά θα λαμβάνει υπόψη και την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και τη βιωσιμότητα των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Σ' αυτό το πλαίσιο προβλέπεται ότι από την 1.1.2027, αν το ποσοστό της ανεργίας υπερβεί το 10% και μέχρι να διαμορφωθεί σε ποσοστό κάτω του 10%, αναστέλλεται εκ νέου το «ξεπάγωμα».

Μάλιστα, η διάταξη θα επανεξεταστεί όταν ο μέσος όρος του εθνικού ποσοστού ανεργίας των τελευταίων τεσσάρων τριμήνων, όπως αυτός θα αποτυπώνεται στην έρευνα εργατικού δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ πέσει κάτω του 10%. Επίσης, η διάταξη δεν έχει αναδρομική ισχύ. Αυτό θα έχει ως συνέπεια, οι «παλαιοί» εργαζόμενοι με αναγνωρισμένη προϋπηρεσία,

Θα λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος του εθνικού ποσοστού ανεργίας των τελευταίων τεσσάρων τριμήνων, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ.

Το μέτρο θα επανεξετάζεται, λαμβάνοντας υπόψη την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

σία να λάβουν νωρίτερα από τα αρχικώς προβλεπόμενα τις αυξήσεις στους μισθούς τους, οι «νέοι» όμως, που προσελήφθησαν μετά τον Φεβρουάριο του 2012, να πάρουν τις αυξήσεις τους λόγω μισθολογικής ωρίμανσης τον Ιανουάριο του 2027, μόνο αν η ανεργία είναι κάτω από 10%.

Αναλυτικά, προβλέπονται τα εξής:

- Από την 1.1.2024 αίρεται η αναστολή της ισχύος διατάξεων νόμων, κανονιστικών πράξεων, συλλογικών συμβάσεων ή διαιτητικών αποφάσεων, οι οποίες προβλέπουν αυξήσεις μισθών ή ημερομισθίων, περιλαμβανομένων και εκείνων περί υπηρεσιακών ωριμάνσεων, με μόνη προϋπόθεση την πάροδο συγκεκριμένου χρόνου εργασίας, όπως ενδεικτικά το επίδομα πολυετίας, το επίδομα χρόνου

εργασίας, το επίδομα τριετίας και το επίδομα πενταετίας.

- Για την εφαρμογή των παραπάνω διατάξεων, των οποίων λίγη η αναστολή:

- α) Η προϋπηρεσία κάθε εργαζομένου, που είχε προσληφθεί πριν από τις 14.2.2012, όπως είχε διαμορφωθεί στις 14 Φεβρουαρίου 2012 (που υπεγράφη η περίφημη ΠΥΣ6) συνεχίζεται να συμπληρώνεται μετά την 1η Ιανουαρίου 2024.
- β) Η προϋπηρεσία κάθε εργαζομένου, που προσλήφθηκε μετά τις 14.2.2012, ξεκινάει να συμπληρώνεται μετά την 1.1.2024.
- Ειδικώς για τις τριετίες, σε όσους εργαζομένους αμείβονται με τον κατώτατο μισθό ή ημερομίσθιο, ως χρόνος προϋπηρεσίας αναγνωρίζεται ο χρόνος εξαρτημένης σύμβασης ή σχέσης εργασίας που έχει διανυθεί σε οποιοδήποτε εργοδότη και σε οποιαδήποτε ειδικότητα πριν από τις 14.2.2012 και μετά την 1.1.2024.
- Σε περίπτωση που οι καταβαλλόμενες τακτικές αποδοχές είναι υψηλότερες των κατώτατων αποδοχών, οι αυξήσεις, προσαυξήσεις και εν γένει τα ποσά που θα προκύψουν από το «ξεπάγωμα», συμψηφίζονται και καταβάλλεται το υπόλοιπο.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Αναγκαία η ισχυρότερη
τραπεζική εποπτείαΤων **ΤΟΜΠΙΑΣ ΑΝΤΡΙΑΝ, ΜΑΡΙΝΑ ΜΟΡΕΤΙ, ΦΑΜΠΙΑΝΑ ΜΕΛΟ** και **ΤΖΕΪ ΣΟΥΡΤΙ***

Η **διατήρηση** της ασφάλειας και της οικονομικής υγείας των τραπεζών καθώς και η διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας εξαρτώνται τόσο από την καλή εποπτεία όσο και από την αποτελεσματική διακυβέρνηση και τη διαχείριση κινδύνων, το δυναμικό ρυθμιστικό πλαίσιο και τις άγρυπνες αγορές. Το είδαμε προ μηνών, διότι οι αναταράξεις στον τραπεζικό τομέα ήγγειραν τρία ερωτήματα: Είναι οι πρακτικές διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών αρκετά ισχυρές; Είναι επαρκής η προληπτική ρύθμιση; Είναι αποτελεσματική η τραπεζική εποπτεία ή επιδέχεται βελτιώσεις; Κι ενώ συνθήως δίνεται μεγάλη προσοχή στην αναγκαία αναβάθμιση των κανονισμών έπειτα από σοβαρό κλονισμό τραπεζών, η προαγωγή της αποτελεσματικότητας στο σύστημα της εποπτείας δεν τυγχάνει της ανάλογης προσοχής, παρά το γεγονός πως η ανάλυσή μας δείχνει σταθερά ότι είναι το «κλειδί» για την τραπεζική και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Στη νέα μας δημοσίευση, «Ορθή εποπτεία: διδάγματα από το πεδίο», αναλογιζόμαστε όσα αντιλήθηκαν ως συμπεράσματα από την πρόσφατη τραπεζική αναταραχή στις Ηνωμένες Πολιτείες και στην Ελβετία, και εξετάζουμε την πρόοδο που έχει σημειωθεί σε όλες τις χώρες όσον αφορά την προσφορά αποτελεσματικής εποπτείας, βασιζόμενοι στο έργο επιτήρησης και ανάπτυξης ικανοτήτων του ΔΝΤ των τελευταίων 10 ετών.

Η καλή επίβλεψη μπορεί να θεωρηθεί σαν ένα εργοτάξιο, όπου ο σχεδιασμός, τα υλικά και η ικανότητα συμπλέκονται και συνδυάζονται για να καταλήξουν σε μια ανθεκτική κατασκευή. Οι επόπτες/ριες χρειάζεται να έχουν υπευθυνότητα και απαιτούν λειτουργική ανεξαρτησία για να εκτελούν τα καθήκοντά τους χωρίς εξωτερικές πιέσεις. Χρειάζονται μια σαφή εντολή για να διασφαλίσουν ότι επικεντρώνονται στα σωστά προβληματικά σημεία. Και χρειάζονται επαρκείς νομικές εξουσίες για να στηρίξουν τις ενέργειές τους. Οι αναγκαίοι πόροι, οι δεξιότητες, η ευθυκρίσια και η εις βάθος ανάλυση με βάση την ακριβή επίγνωση της κατάστασης για τις προοπτικές, τους κινδύνους για τα τρωτά σημεία του χρηματοπιστωτι-

κού τομέα είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την έγκαιρη και οριστική δράση των εποπτών/ριών. Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση είχε καταδείξει τη σημασία τού να είναι οι εποπτικές αρχές διεκδικητικές και παρεμβατικές, ήτοι να έχουν πυγμή, βούληση και ικανότητα να δράσουν. Η ενημέρωση του 2012 των παγκόσμιων προτύπων για την τραπεζική εποπτεία –οι βασικές αρχές της Βασιλείας– αναθέριμαν τις προσδοκίες ότι οι εποπτικές αρχές θα λαμβάνουν υπ’ όψιν τις οικονομικές και επιχειρηματικές τάσεις, καθώς και τη συσσώρευση και συγκέντρωση κινδύνων εντός και εκτός τραπεζικού τομέα. Πάντως, πρόδος έχει μεν σημειωθεί, αλλά ακόμη πολλά χρειάζεται να γίνουν. Η ανασκόπησή μας διαπίστωσε ότι σημαντικά πράγματα γίνονται ως προς την παρακολούθηση και την ανάλυση κινδύνων σε προηγμένες, αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ πολλές έχουν ενσωματώσει μακροπρόθεσμες εποπτικές προσεγγίσεις, σε ορισμένες περιπτώσεις, αξιοποιώντας εργαλεία έντασης δεδομένων και τεχνολογίας.

Η ευρύτερη υιοθέτηση των τεστ αντοχής των τραπεζών θεωρείται επίσης επίτευγμα. Αυτά τα εργαλεία βοηθούν στη διεύρυνση της οπτικής των εποπτικών αρχών για τις απειλές που αντιμετωπίζουν μεμονωμένα πιστωτικά ιδρύματα, ο τραπεζικός τομέας εν γένει και το χρηματοπιστωτικό σύστημα, πέρα από τα ιστορικά δεδομένα και τις προηγούμενες εμπειρίες. Ωστόσο, η πρόδος στην εποπτεία δεν ήταν επαρκής. Τα ευρήματά μας δείχνουν ότι περισσότερες από τις μισές χώρες, που εξετάσαμε, δεν διαθέτουν ανεξάρτητες εποπτικές αρχές τραπεζών με σαφή εντολή ασφάλειας και ευρωστίας, με χρηστή εσωτερική διακυβέρνηση ή με πόρους κατάλληλους για τις αρμοδιότητες που τους έχουν ανατεθεί. Παραμένουν, τέλος, οι ελλείψεις σε εποπτικές προσεγγίσεις, τεχνικές, εργαλεία, καθώς και η θέσιση αρμοδιοτήτων για δι-ορθωτικές κινήσεις και επιβολή κυρώσεων.

* Οι Τομπίας Αντριάν, Μαρίνα Μορέτι, Φαμπιάνα Μέλο και Τζέι Σούρτι είναι υψηλόβαθμα στελέχη του ΔΝΤ. Το άρθρο δημοσιεύεται στο ιστολόγιο του Ταμείου.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία άλλαξε
τον ενεργειακό χάρτη της Ευρώπης

Αλγερία, Κονγκό, Αζερμπαϊτζάν αναδεικνύονται σε βασικούς προμηθευτές ενέργειας

Από την Αλγερία και το Κονγκό μέχρι το Αζερμπαϊτζάν, χώρες παραγωγής υδρογονανθράκων που άλλοτε έμεναν στη σκιά της παγκόσμιας αγοράς και προπαντός εκτός ευρωπαϊκής αγοράς, γνωρίζουν τώρα πρωτοφανή ανάπτυξη και ιδιαιτερώς στον ενεργειακό τους κλάδο. Έχουν εξελιχθεί σε αναγκατάστατους πλέον προμηθευτές ενέργειας για την Ευρώπη καθώς αντικαθιστούν το ρωσικό φυσικό αέριο που τροφοδοτούσε τη Γηραιά Ήπειρο. Εν ολίγοις, η απεξάρτηση της Ευρώπης από τους ρωσικούς υδρογονάνθρακες αλλάζει τον ενεργειακό χάρτη με ραγδαίους ρυθμούς.

Αυτό διαπιστώνει σε σχετικό ρεπορτάζ της η Wall Street Journal και αναφέρει ειδικότερα τις εξορύξεις στις οποίες προχωρούν από κοινού η ιταλική ενεργειακή Eni και η κρατική ενεργειακή Αλγερίας στην περιοχή Μπρι Ρεμπά στα βάθη της Σαχάρας. Οπως τονίζει, οι δύο εταιρείες αντλούν εκεί μεγάλους όγκους φυσικού αερίου που μεταφέρονται στην Ευρώπη μέσω τριών υποθαλάσσιων αγωγών στη Μεσόγειο Θάλασσα. Η αμερικανική εφημερίδα επισημαίνει πως η Αλγερία διατηρεί παραδοσιακά ισχυρούς συμμαχικούς δεσμούς με τη Ρωσία από την οποία αγοράζει μεγάλο όγκο όπλων και αυτή η σχέση της μπορεί τώρα να κλονιστεί καθώς η χώρα υποκαθιστά τους ρωσικούς υδρογονάνθρακες. Από την πλευρά της η Ευρώπη, όπως και η Ουάσινγκτον, προσπαθούν να προστατευθούν περαιτέρω την Αλγερία και να την απομακρύνουν από τη Ρωσία. Ευρωπαίοι πολιτικοί έχουν γι’ αυτό εξαπολύσει διπλωματική επίθεση φιλίας στην αφρικανική χώρα με την πρωθυπουργό της Ιταλίας, Τζόρτζια Μελόνι, και τον προκάτοχό της, Μάριο Ντράγκι, να έχουν επισκεφθεί τη χώρα για να κλείσουν νέες συμφωνίες. Εξάλλου τους πρώτους μήνες μετά την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία, ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς περιόδευσε σε όσες χώρες της Αφρικής έχουν άφθονα ενεργειακά αποθέματα. Αυτή τη στιγμή, πάντως, αξιωματούχοι της Αλγερίας διαπραγματεύονται νέες συμφωνίες παροχής αερίου με επίδοξους αγοραστές από Γερμανία, Ολλανδία και άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ η κυβέρ-

Η Αλγερία διαπραγματεύεται νέες συμφωνίες παροχής αερίου με επίδοξους αγοραστές από Γερμανία, Ολλανδία και άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ η κυβέρνηση της βορειοαφρικανικής χώρας βρίσκεται σε συνομιλίες και με ενεργειακούς κολοσσούς των ΗΠΑ.

Στα βάθη της Σαχάρας
αντλούνται μεγάλοι
όγκοι φυσικού αερίου
που μεταφέρονται
στην Ευρώπη μέσω
τριών υποθαλάσσιων
αγωγών στη Μεσόγειο.

νηση της βορειοαφρικανικής χώρας βρίσκεται σε συνομιλίες με ενεργειακούς κολοσσούς των ΗΠΑ. Η αμερικανική εφημερίδα επικαλείται Αλγερινούς αξιωματούχους που εκτιμούν ότι έχουν υπερβεί τους στόχους που έχουν θέσει για να μπορέσουν να διπλασιάσουν τις παραδόσεις αερίου στην Ευρώπη μέχρι το 2027.

Παράλληλα, πολλές άλλες χώρες παραγωγοί υδρογονανθράκων υποκαθιστούν με τη δική τους παραγωγή το ρωσικό

πετρέλαιο που πριν από τον πόλεμο προοριζόταν σε ποσοστό 45% για τις χώρες της Ε.Ε. Τώρα η Ε.Ε. εισάγει πολύ περισσότερο αέριο από τη Νορβηγία, την Τουρκία και το Αζερμπαϊτζάν, ενώ οι ρωσικοί υδρογονάνθρακες καταλήγουν στην Κίνα και την Ινδία που τους πληρώνουν σε χαμηλές τιμές. Σε ό,τι αφορά τις αλλαγές που επέρχονται στον ενεργειακό χάρτη, είναι γεγονός ότι οι εξορύξεις στην Αλγερία, στην οποία έχει αυξηθεί η δραστηριότητα και η BP, αλλάζουν τις ροές του αερίου ανά τον κόσμο. Άλλοτε η μεταφορά του αερίου γινόταν νοτιοδυτικά από τη Ρωσία προς τη Μεσόγειο. Τώρα η Ευρώπη αυξάνει τις εισαγωγές από την Αφρική, με το αέριο να μεταφέρεται από τα νότια στην Ιταλία και την Αυστρία και άλλες βόρειες χώρες. Και την ίδια στιγμή, έχουν εκτοξευθεί στα ύψη οι εξαγωγές υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) σε πα-

γκόσμιο επίπεδο κυρίως εξαιτίας της ραγδαίας αύξησης που παρουσίασαν οι εξαγωγές αμερικανικού LNG στην Ευρώπη. Οπως τονίζει το ρεπορτάζ της WSJ, η Γηραιά Ήπειρος ευελπιστεί πως με αυτήν την αύξηση των ροών από προμηθευτές όπως η Αλγερία θα μπορέσει να διασφαλίσει ένα απόθεμα ενέργειας για τα επόμενα τρία χρόνια που αξιωματούχοι και αναλυτές εκτιμούν ότι θα είναι τα πιο δύσκολα από άποψη έλλειψης προσφοράς ενέργειας σε παγκόσμιο επίπεδο. Ελπίζουν επίσης πως οι νέες αυτές ροές αερίου θα οδηγήσουν σε υποχώρηση των τιμών του καυσίμου που αυξήθηκαν με το σάμποτάζ στον αγωγό Nord Stream τον Σεπτέμβριο του περασμένου έτους. Ζητούμενο είναι, άλλωστε, να μπορέσει να υποκαταστήσει με φτηνότερο αέριο τις εισαγωγές των ακριβότερων καυσίμων από τις ΗΠΑ και το Κατάρ.

Αύξηση ασφαλιστρων φέρνει η κλιματική αλλαγή

Σε «κόκκινες» περιοχές των ΗΠΑ οι ασφαλιστικές δεν κλύπτουν πλέον ακίνητα έναντι φυσικών καταστροφών

Η **κλιματική** κρίση αποτελεί μέγιστη πρόκληση και για τον ασφαλιστικό κλάδο, καθώς οι αμερικανικοί κολοσσοί αυξάνουν τα ασφαλιστρά ή δεν ασφαλίζουν πλέον καθόλου, με φόντο την αυξανόμενη συχνότητα και την ένταση των φυσικών καταστροφών. Εκατομμύρια ιδιοκτήτες κατοικιών θα μπορούσαν να δουν τα ασφαλιστρά τους να εκτοξεύονται στα ύψη τα επόμενα χρόνια εν μέρει λόγω της επιδείνωσης των κλιματικών καταστροφών, όπως δείχνουν νέα στοιχεία. Ανάλυση της μη κερδοσκοπικής ερευνητικής ομάδας First Street Foundation δείχνει ότι τα ασφαλιστρά θα αυξηθούν για σχεδόν 39 εκατ. σπίτια και εμπορικά ακίνητα –δηλαδή περίπου το 27% των ακινήτων στις ΗΠΑ– καθώς οι εταιρείες αγωνίζονται να καλύψουν το αυξανόμενο κόστος της ανοικοδόμησης έπειτα από καταστροφές. Οι αναλύτες κάνουν λόγο για ακόμη ένα ανησυχητικό σημάδι για το μέλλον της ασφαλιστικής αγοράς στις ΗΠΑ.

Τα τελευταία χρόνια, μεγάλες ασφαλιστικές εταιρείες αποχώρησαν ή σταμάτησαν να ασφαλίζουν σε «κόκκινες» περιοχές, όπως η Καλιφόρνια, η Φλόριντα και η Λουιζιάνα, εν μέρει επικαλούμενες τους αυξημένους κινδύνους από το κλίμα, όπως οι πιο καταστροφικές πυρκαγιές και οι ισχυρότεροι τυφώνες. Ενώ τα ασφαλιστρά όμως έχουν ήδη αυξηθεί στις πιο ευάλωτες στις φυσικές καταστροφές πολιτείες, η First Street διαπίστωσε ότι αυξάνονται και σε άλλα μέρη που θεωρούνται λιγότερο επικίνδυνα. Ο ασφαλιστικός κλάδος μόλις αρχίζει να αποτιμά το κόστος της κλιματικής αλλαγής, εξηγεί ο Τζέρεμι Πόρτερ, επικεφαλής των κλιματικών επιπτώσεων στη First Street, ένας από τους κύριους συντάκτες της έκθεσης. «Είμαστε ακόμη στην αρχή της αποτίμησης του κινδύνου της κλιματικής αλλαγής στον ασφαλιστικό κλάδο. Οι εταιρείες θα συνεχίσουν να προσαρμόζονται στις αυξανόμενες ζημιές λόγω καταστροφών», είπε στο CNN.

Το κόστος
της ασφάλισης δεν
αυξάνεται μόνο
στις «επικίνδυνες»
περιοχές αλλά και σε
αυτές με μικρότερους
κινδύνους.

Για τους ιδιοκτήτες ακινήτων αυτό σημαίνει επίσης λιγότερες επιλογές μεταξύ των εταιρειών, καθώς οι ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες αποχωρούν από περιοχές υψηλού κινδύνου ή περιορίζουν την κάλυψη. Σχεδόν 7 εκατ. ακίνητα, σχεδόν 1 στα 20 κτίρια δηλαδή, καταβάλλουν υψηλότερα ασφαλιστρά ή έχουν απορριφθεί από ασφαλιστικές εταιρείες, διαπίστωσε η μελέτη. Η πλειονότητα αυτών των ακινήτων βρίσκεται είτε στην Καλιφόρνια, που είναι επηρεπής σε πυρκαγιές και πλημμύρες, είτε στη Φλόρι-

Το φαινόμενο θα έχει συνέπειες πέραν της ασφαλιστικής αγοράς, καθώς η απουσία ασφάλισης αναμένεται να προκαλέσει αλυσιδωτές αντιδράσεις, επηρεάζοντας τις ίδιες τις τιμές των κατοικιών.

να, τη Λουιζιάνα και στο Τέξας, που βιώνουν συχνά καταστροφικούς τυφώνες. Το φαινόμενο όμως αποκτά εθνικές διαστάσεις, καθώς οι φυσικές καταστροφές πλήττουν πλέον πολιτείες όπως

το Βερμόντ, που πλημμύρισε φέτος το καλοκαίρι, το Κεντάκι και η Δυτική Βιρτζίνια. Ενώ τα ασφαλιστρά αρχίζουν να αυξάνονται στην αγορά ιδιωτικών ασφαλίσεων, το φαινόμενο έχει ήδη αγγίξει τους ιδιοκτήτες κατοικιών που έχουν ενταχθεί στο Εθνικό Πρόγραμμα Ασφάλισης Πλημμύρας (NFIP), καθώς η ομοσπονδιακή κυβέρνηση προσαρμόστηκε από το 2021 για να ανταποκριθεί στο κόστος των ισχυρότερων καταιγίδων. Οι επιρροπείς στις πλημμύρες περιοχές του Κόλπου του Μεξικού πρόκειται να πληγούν ιδιαίτερα σκληρά από τις αυξήσεις ασφαλιστρων, καθώς το σχέδιο θα εφαρμοστεί τα επόμενα χρόνια. Στο Plaquemines Parish της Λουιζιάνα, τα στοιχεία της FEMA δείχνουν ότι τα ασφαλιστρά θα εκτοξευθούν κατά 545%, από 842 σε 5.431 δολάρια ετησίως, ενώ στην κομητεία Κόλιερ της Φλόριντα –η οποία επλήγη πέρυσι από τον τυφώνα «Ιαν»– η αύξηση εκτιμάται ότι θα είναι από περίπου 1.050 δολάρια ετη-

σίως σε σχεδόν 4.000 δολάρια. Αντιμέτωποι με τεράστια ασφαλιστρά, ορισμένοι ιδιοκτήτες σπιτιών που δεν έχουν στεγαστικό δάνειο επιλέγουν να αφήσουν τα ακίνητά τους ανασφάλιστα, μένοντας απροστάτευτοι σε περίπτωση καταστροφής, λέει η Είμη Μπαχ, εκτελεστική διευθύντρια της United Policyholders. Το φαινόμενο θα έχει συνέπειες πέραν της ασφαλιστικής αγοράς, καθώς η απουσία ασφάλισης αναμένεται να προκαλέσει αλυσιδωτές αντιδράσεις, επηρεάζοντας τις ίδιες τις τιμές των κατοικιών. «Οι επίδοχοι αγοραστές ακινήτων είναι λογικό να αναρωτηθούν πόσο θα κοστίσουν τα ασφαλιστρά και αν μπορεί το ακίνητο να ασφαλιστεί. Εάν η απάντηση είναι ότι η ασφάλιση είναι πραγματικά ακριβή και δύσκολο να αποκτηθεί, τότε οι ενδιαφερόμενοι δεν πρόκειται να πληρώσουν τόσο πολλά γι’ αυτό το σπίτι, γιατί απλώς δεν αξίζει τόσο πολύ», λέει ο Ντέιβιντ Τζόουνς, πρώην επιτροπος ασφάλισης στην Καλιφόρνια.

Στη γραμμή Fed η Βρετανία άφησε αμετάβλητα τα επιτόκια

Ανοιχτό το ενδεχόμενο νέας αύξησης
από την Τράπεζα της Αγγλίας

Μία ημέρα μετά την απόφαση της αμερικανικής Federal Reserve να διακόψει, προς το παρόν τουλάχιστον, την επιθετική της στροφή σε υψηλά επιτόκια και να διατηρήσει αμετάβλητο το κόστος δανεισμού, η Τράπεζα της Αγγλίας υιοθέτησε την ίδια στάση αναμονής. Διατήρησε σταθερό το κόστος δανεισμού για πρώτη φορά έπειτα από σειρά αλληπάλλινων αυξήσεων, που διήρκεσε σχεδόν δύο χρόνια, με τα επιτόκια της στερλίνας να παραμένουν έτσι στο 5,25%. Όπως ακριβώς και η Fed, άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο νέας αύξησης των επιτοκίων τους επόμενους μήνες, καθώς ο πληθωρισμός στη Βρετανία παραμένει υπερτριπλάσιος του στόχου του 2%. Παρά την κοινή στάση των κεντρικών τραπεζών, όμως, οι οικονομίες των δύο χωρών αποκλίνουν σημαντικά.

Σε αντίθεση με την αμερικανική ομοσπονδιακή τράπεζα, που εμφανίστηκε αισιόδοξη σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη της μεγαλύτερης οικονομίας στον κόσμο, αλλά και σαφώς ικανοποιημένη από την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, την απόφαση της Τράπεζας της Αγγλίας υπαγόρευσε μάλλον ο φόβος ότι η βρετανική οικονομία διολισθαίνει σε ύφεση, παρά την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού που τον Αύγουστο υποχώρησε στο 6,7% από το 6,8% του Ιουλίου. Η επιτροπή νομισματι-

κής πολιτικής της Τράπεζας της Αγγλίας εξέφρασε ανησυχία για τον κίνδυνο της ύφεσης, καθώς το βρετανικό ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 0,5% τον Ιούλιο, σημειώνοντας μεγαλύτερη πτώση από τις

Σε αντίθεση με την αμερικανική ομοσπονδιακή τράπεζα που εμφανίστηκε αισιόδοξη για την ανάπτυξη στις ΗΠΑ, η Τράπεζα της Αγγλίας εξέφρασε ανησυχία για κίνδυνο ύφεσης.

προβλέψεις, ενώ την ίδια στιγμή η ανεργία αυξάνεται, οι κενές θέσεις εργασίας μειώνονται και ο βρετανικός λαός αντιμετωπίζει τη χειρότερη κρίση ακρίβειας εδώ και πολλές δεκαετίες. Οι προβλέψεις της Τράπεζας της Αγγλίας δεν είναι, άλλωστε, καθόλου αισιόδοξες, καθώς υποβάθμισε την εκτίμησή της για το γ' τρίμηνο σε ανάπτυξη μόλις 0,1% από την προηγούμενη για 0,4%, ενώ για το δεύτερο εξάμηνο του έτους προβλέπει πως η ανάπτυξη θα είναι μικρότερη από το 0,25% που είχε προβλέψει τον περασμένο μήνα.

Η Τράπεζα της Αγγλίας υποβάθμισε την εκτίμησή της για το γ' τρίμηνο σε ανάπτυξη μόλις 0,1% από την προηγούμενη για 0,4%, ενώ για το δεύτερο εξάμηνο του έτους προβλέπει πως η ανάπτυξη θα είναι μικρότερη από το 0,25% που είχε προβλέψει τον περασμένο μήνα.

Στο 30% τα επιτόκια στην Τουρκία

Σε ακόμη μία επιθετική αύξηση των επιτοκίων προχώρησε η Τράπεζα της Τουρκίας επιβεβαιώνοντας τις προβλέψεις για μια αποφασιστική μάχη κατά του πληθωρισμού, αλλά απογοητεύοντας την αγορά που είχε προεξοφλήσει μια περισσότερο τολμηρή κίνηση. Αύξησε τα επιτόκια κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες, φθάνοντάς τα στο 30% από το 25%. Παράγοντες της αγοράς πιθανολογούσαν πάντως ένα άλμα-μούθ έως και κατά 10 εκατοστιαίες μονάδες, καθώς η Τράπεζα της Τουρκίας αγωνίζεται να ανακατίσει τον πληθωρισμό που βρίσκεται και πάλι στο 60%.

Όπως άλλωστε επισημαίνουν οικονομικοί αναλυτές, η απόφαση της θα είναι λυτρωτική για εκατομμύρια βρετανικά νοικοκυριά, που ήδη στενάζουν υπό το βάρος δυσβάσταχτων δόσεων των στεγαστικών τους δανείων και κινδύνευαν να τις δουν να αυξάνονται περαιτέρω. Θα προκαλέσει, επίσης, ανασταναγμούς ανακούφισης σε χιλιάδες υπερχρεωμένες επιχειρήσεις της χώρας, που κινδυνεύουν να πτωχεύσουν εξαιτίας των αυξήσεων των επιτοκίων. Εν ολίγοις, η Τράπεζα της Αγγλίας τηρεί, προς το παρόν, την ίδια

τακτική με την αμερικανική Fed, αλλά για λόγους εντελώς διαφορετικούς και εν μέσω εντελώς διαφορετικής οικονομικής συγκυρίας. Η Fed διατήρησε την Τετάρτη τα επιτόκια του δολαρίου αμετάβλητα στη διακύμανση 5,25% έως 5,5% και προειδοποίησε πως ακόμη κι αν δεν προχωρήσει σε περαιτέρω αύξησή τους στο εγγύς μέλλον, το κόστος δανεισμού θα παραμείνει σε υψηλά επίπεδα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η αμερικανική ομοσπονδιακή τράπεζα εκτιμά, πάντως, ότι παρά τις αλληπάλλινες αυξήσεις

των επιτοκίων η οικονομία της υπερδύναμης παραμένει ισχυρή και εξακολουθεί να αναπτύσσεται με υγιείς ρυθμούς. Προβλέπει πως για το σύνολο του έτους η ανάπτυξη θα φτάσει το 2,1%, υπερβαίνοντας σαφώς την προηγούμενη πρόβλεψή της από τον Ιούνιο για ανάπτυξη μόλις 1%. Υπολογίζει πως ο ρυθμός ανάπτυξης θα επιβραδυνθεί το επόμενο έτος στο 1,5% για να επιταχυνθεί και πάλι στο 1,8% το 2025.

Σε ό,τι αφορά τον πληθωρισμό στην υπερδύναμη, ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή διανομορφώθηκε στο 3,3% τον Ιούλιο σε σύγκριση με την αντιστοιχία περίοδο του περασμένου έτους. Αν και παραμένει σαφώς πάνω από τον στόχο του 2%, το ποσοστό αυτό σηματοδοτεί σημαντική αποκλιμάκωση των τιμών όταν συγκριθεί με την εκτόξευση του πληθωρισμού τιμών καταναλωτή στο 7% το καλοκαίρι του περασμένου έτους. Έτσι η Fed εκτιμά πως ο δομικός πληθωρισμός θα κορυφωθεί στο 3,7% φέτος, κάτω από το 3,9% που είχε προβλέψει

τον Ιούνιο, για να αποκλιμακωθεί περαιτέρω στο 2,6% το επόμενο έτος και στο 2,3% το 2025. Αλλά και για την ανεργία οι εκτιμήσεις της είναι πιο αισιόδοξες από τις προηγούμενες, καθώς προβλέπει πως παρά τις αυξήσεις των επιτοκίων θα φτάσει στο 3,8% φέτος, όταν η προηγούμενη πρόβλεψη μιλούσε για 4,1%. Εν ολίγοις, σε αντίθεση με την Τράπεζα της Αγγλίας, η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ «παγώνει» προς το παρόν τα επιτόκια, βλέποντας τον πληθωρισμό να αποκλιμακώνεται, χωρίς να φαίνεται πλέον αναγκαία η περαιτέρω πίεση στην οικονομία. Στην καθιερωμένη συνέντευξη Τύπου, άλλωστε, ο επικεφαλής της Fed, Τζερόμι Πάουελ, τόνισε πως θεωρούσε ευθύς εξαρχής πιθανή «την ομαλή προσγείωση της οικονομίας», τόνισε πως και τώρα επιμένει πως είναι εφικτή μια τέτοια έκβαση και πως η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ στόχευε σε αυτήν την ήπια επιβράδυνση.

BLOOMBERG, REUTERS, NEW YORK TIMES

Η υπερχρέωση των τοπικών κυβερνήσεων απειλεί την κινεζική οικονομία

Αντιμέτωπες με πρωτόγνωρες καταστάσεις είναι πολλές τοπικές κυβερνήσεις στην Κίνα, οι οποίες αναγκάζονται να μειώσουν δραστικά τις δαπάνες τους με φόντο το χρέος τους που διογκώθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας και τη χειρότερη ύφεση στην αγορά ακινήτων της χώρας. Ως αποτέλεσμα, στρέφονται σε έκτακτα μέτρα για τη συγκέντρωση μετρητών, όπως είναι η επιβολή προστίμων σε εστιατόρια και οδηγούς φορτηγών για ασήμαντες παραβιάσεις. Στο ίδιο μήκος κύματος, το Ταμείο Απειλούμενων Ειδών κάλεσε εθελοντές να δωρίσουν τροφή στα πεινασμένα ζώα του ζωολογικού κήπου Dongshan, στη βόρεια επαρχία Λιαονίνγκ. Ο κήπος διοικείται από την τοπική κυβέρνηση, η οποία ξεμένει από χρήματα και ως εκ τούτου δεν μπορεί να εκπληρώσει βασικές υποχρεώσεις της. «Υπάρχουν ακόμη αρκούδες στο πάρκο που

Διογκώθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας και τώρα αναγκάζονται να μειώσουν δραστικά τις δαπάνες τους.

πρέπει να ταΐσουν, η φοράδα πρόκειται σύντομα να γεννήσει και η τροφή της έχει μειωθεί στο μισό, ενώ το προσωπικό έχει να πληρωθεί έξι μήνες», έγραψε το Ταμείο σε ανάρτηση στο Weibo. Οι τοπικές κυβερνήσεις κλήθηκαν να ξοδέψουν δισ. δολάρια σε μαζικά τεστ και lockdowns, στο πλαίσιο της πολιτικής «μην δενικής ανοχής» του προέδρου Σι Τζινπίνγκ απέναντι στον κορονοϊό. Η κρίση στην αγορά ακινήτων, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την απότομη πτώση στις πωλή-

Η κρίση στην αγορά ακινήτων είχε αποτέλεσμα την απότομη πτώση στις πωλήσεις γης και στέρησε από τις τοπικές αρχές της Κίνας μια σημαντική πηγή εσόδων.

σεις γης, στέρησε από τις τοπικές Αρχές ακόμη μία σημαντική πηγή εσόδων. Το χρέος των περιφερειακών κυβερνήσεων της Κίνας παραμένει ένας αυξανόμενος κίνδυνος για τη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου.

Ο Γουίλι Λαμ, ανώτερος συνεργάτης στο think tank Jamestown Foundation με έδρα την Ουάσιγκτον, εκτιμά ότι ο δανεισμός θα μπορούσε να ανέλθει στα 12 τρις. δολάρια, συμπεριλαμβανομένου του λεγόμενου «κρυφού χρέους» που εκδίδεται από χρηματοοικονομικά μέσα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αυτά τα οχήματα είναι νομικά πρόσωπα που δημιουργήθηκαν από κινεζικές πόλεις για να παρακάμψουν τους περιορισμούς δανεισμού που επιβλήθηκαν από την κεντρική κυβέρνηση στο Πεκίνο. Η κατάσταση φαίνεται να είναι «εκτός ελέγχου», λέει ο Λαμ. «Τα μισά από τα έσοδα που παράγονται από τις τοπικές κυβερ-

νήσεις χρησιμοποιούνται για την πληρωμή των τόκων του χρέους τους. Πρέπει να αρπάξουν κάθε μέσο για να κερδίσουν χρήματα: εξ ου και τα σκληρά πρόστιμα». Τον Ιούνιο, τρία εστιατόρια στη Σαγκάι έλαβαν πρόστιμο ύψους 685 δολαρίων το καθένα επειδή σέρβιραν τριμμένο αγγούρι (!) πάνω από κύρια noodles χωρίς άδεια, ενώ ένα μίνα νωρίτερα οδηγοί φορτηγών στην κεντρική επαρχία Χενάν είχαν λάβει επανειλημμένως πρόστιμα για υπέρβαση των ορίων ταχύτητας. Ένας από αυτούς παραπονέθηκε ότι έχει λάβει 58 κλήσεις μέσα σε δύο χρόνια, συνολικού ύψους 37.687 δολαρίων. Τουλάχιστον 15 κινεζικές πόλεις ανέφεραν αύξηση 100% ή περισσότερο στα εισοδήματά τους από πρόστιμα και κατασχέσεις το 2021, σύμφωνα με μια ανάλυση της Yuekai Securities. Το συνολικό ποσό των φόρων που εισπράττει η κινεζική κυβέρνη-

ση σε σχέση με το μέγεθος της οικονομίας έχει μειωθεί σταθερά από το 2015, ενώ η πανδημία έκανε τα πράγματα χειρότερα. Το συνολικό φορολογικό εισόδημα, σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, μειώθηκε κατά 3,5% το 2022 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, στη μεγαλύτερη πτώση από τότε που η Κίνα αναμόρφωσε το φορολογικό καθεστώς της το 1993, σύμφωνα με ανάλυση του CNN. Πέρυσι το Πεκίνο εξέδωσε οδηγία που απαγόρευε στις τοπικές κυβερνήσεις να επιβάλλουν «αυθαίρετα πρόστιμα» και έστειλε ομάδες επιθεώρησης για να ελέγξουν ότι ακολουθείται η πολιτική. Όμως το πρόβλημα παραμένει. Η επιβολή προστίμων σε άτομα και μικρές επιχειρήσεις θα πλήξει την οικονομία και την επιχειρηματική εμπιστοσύνη, ενώ θα μπορούσε να πυροδοτήσει αυξανόμενη δυσαρέσκεια προς την κεντρική κυβέρνηση.

Νέα άνοδο στις τιμές πετρελαίου προκαλεί η Ρωσία

Νέα άνοδο στις τιμές του ντίζελ προκάλεσε η Ρωσία ανακοινώνοντας ότι απαγορεύει προσωρινά τις εξαγωγές του καυσίμου σε μια προσπάθεια να σταθεροποιήσει την προσφορά στην εγκώρια αγορά. Σύμφωνα με στοιχεία της Vortex που συγκέντρωσε το Bloomberg, στη διάρκεια του έτους και μέχρι την ανακοίνωση η Ρωσία ήταν η πρώτη χώρα σε διά θαλάσσιες εξαγωγές ντίζελ με δεύτερη τις ΗΠΑ. Οι φορτώσεις της υπερβαίνουν το 1 εκατ. βαρέλια την ημέρα στο διάστημα από τον Ιανουάριο μέχρι τα μέσα Σεπτεμβρίου και με κυριότερους αποδέκτες την Τουρκία, τη Βραζιλία και τη Σαουδική Αραβία. Η απαγόρευση ισχύει και για τις εξαγωγές βενζίνης και τέθηκε σε ισχύ από την Πέμπτη 21 Σεπτεμβρίου

Απαγόρευσε προσωρινά τις εξαγωγές του καυσίμου.

χωρίς να προσδιοριστεί έως πότε θα ισχύσει. Η είδηση προκάλεσε την άμεση αντίδραση της αγοράς με τις τιμές να σημειώνουν άνοδο εν μέσω νέας ανησυχίας ότι η απαγόρευση θα επιδεινώσει τις ελλείψεις στην παγκόσμια αγορά. Στη βορειοδυτική Ευρώπη, η τιμή αναφοράς των προθεσμιακών συμβολαίων ντίζελ σημείωσε απότομη άνοδο φτάνοντας στα 36 δολ. το βαρέλι, σύμφωνα με στοιχεία που συγκέντρωσε το Bloomberg. Τα προθεσμιακά ντίζελ για παράδοση Οκτωβρίου κατέγραψαν επί-

σης άνοδο σε υψηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με τα βαρέλια ντίζελ που αναμένεται να παραδοθούν μέσα στον μήνα. Ήδη τα διυλιστήρια πετρελαίου ανά τον κόσμο αγωνίζονται να διατηρήσουν την παραγωγή τους στα απαιτούμενα επίπεδα καθώς έχουν μειώσει την προσφορά τόσο η Ρωσία όσο και η Σαουδική Αραβία, που είναι και οι χώρες με τη μεγαλύτερη παραγωγή πετρελαίου. Όπως σχολιάζει ο Άλαν Γκέλντερ, αντιπρόεδρος υπεύθυνος για τους τομείς της διύλισης, των χημικών και των αγορών πετρελαίου στη συμβουλευτική Wood Mackenzie, «μολονότι πρόκειται για μια προσωρινή απαγόρευση, ο αντίκτυπος είναι σημαντικός καθώς η Ρωσία παραμένει κύριος προμηθευτής ντίζελ σε διεθνείς αγορές». Ο ίδιος προ-

εξοφλεί πως «το παγκόσμιο σύστημα διυλίσεων θα δυσκολευτεί πολύ να βρει υποκατάστατα του μεγάλου όγκου ρωσικού ντίζελ σε μια στιγμή που ήδη τα παγκόσμια αποθέματα ντίζελ βρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα».

Στη σχετική ανακοίνωσή της, πάντως, η κυβέρνηση της Ρωσίας τόνισε πως «η προσωρινή απαγόρευση των εξαγωγών θα διοχετεύσει στην εγκώρια αγορά επαρκείς ποσότητες ντίζελ που με τη σειρά του θα οδηγήσει σε πτώση των τιμών καταναλωτή». Στο σχετικό διάταγμα τονίζεται, πάντως, πως θα παραχωρηθούν εξαιρέσεις σε μικρούς προμηθευτές όπως και για παραδόσεις σε κάποιους πελάτες από τις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες.

BLOOMBERG

Τα διυλιστήρια πετρελαίου ανά τον κόσμο αγωνίζονται να διατηρήσουν την παραγωγή τους στα απαιτούμενα επίπεδα καθώς έχουν μειώσει την προσφορά τόσο η Ρωσία όσο και η Σαουδική Αραβία.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Τα φορολογικά έσοδα των αναπτυσσόμενων χωρών

Των **ΒΙΤΟΡ ΓΚΑΣΠΑΡ, ΜΑΡΙΟ ΜΑΝΣΟΥΡ** και **ΤΣΑΡΛΣ ΒΕΛΟΥΤΙΝΙ**

Οι αναδυόμενες αγορές και οι αναπτυσσόμενες οικονομίες χρειάζονται 3 τρις. δολάρια ετησίως έως το 2030 προκειμένου να χρηματοδοτήσουν τους αναπτυξιακούς στόχους τους και την κλιματική μετάβαση. Αυτό το ποσό αντιστοιχεί στο 7%, περίπου, του αθροιστικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος αυτών των χωρών το 2022 και αποτελεί μια σοβαρότατη πρόκληση, ιδιαίτερα για τις χώρες χαμηλού εισοδήματος. Η νέα μας έρευνα διαπιστώνει ότι πολλές χώρες έχουν τη δυνατότητα να αυξήσουν τους φορολογικούς συντελεστές ως προς το ΑΕΠ τους έως και κατά 9 ποσοστιαίες μονάδες μέσω καλύτερου σχεδιασμού και ενίσχυσης των θεσμών, κάτι το οποίο θα τους δώσει τη δυνατότητα να παράσχουν στον πληθυσμό καίριες δημόσιες υπηρεσίες. Επιπροσθέτως, η αξιοποίηση αυτού του δυναμικού θα συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη και στην επιχειρηματικότητα του

Οι δυνατότητες αύξησης των φορολογικών συντελεστών με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη.

ιδιωτικού τομέα. Η ευκολότερη χρηματοδότηση, με τη σειρά της, σε συνδυασμό με αποτελεσματικές και καλά στοχευμένες δαπάνες, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης των δικτύων κοινωνικής ασφάλειας, θα συνέβαλλε πολύ στην επίτευξη μιας βιώσιμης ανάπτυξης. Η μέση αναλογία φόρου/ΑΕΠ στις αναδυόμενες αγορές και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες έχει ανέλθει κατά περίπου 3,5 ποσοστιαίες μονάδες σε 5 ποσοστιαίες μονάδες από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, ως επί το πλείστον λόγω των φόρων στην κατανάλωση, όπως οι φόροι προστιθέμενης αξίας και οι ειδικοί φόροι καταναλώσεως.

Ορισμένες χώρες σημείωσαν αξιοσημείωτη επιτυχία στην αύξηση των κρατικών εσόδων τους, όπως η Αλβανία, η Αργεντινή, η Αρμενία, η Βραζιλία, η Κολομβία και η Γεωργία, χώρες οι οποίες ενεργοποίησαν περισσότερο από 5 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Μεγάλο μέρος αυτών της αύξησης, ωστόσο, υλοποιήθηκε πριν

από την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008, υποδηλώνοντας ότι η πρόοδος ήταν δύσκολη και εύθραυστη εξαιτίας των πρόσφατων κραδασμών. Συν τοις άλλοις, η πρόοδος στην αύξηση των εσόδων από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 ποικίλλει ευρέως μεταξύ των χωρών. Οι μισές αναδυόμενες οικονομίες και τα δύο τρίτα των χωρών χαμηλού εισοδήματος είχαν αναλογία φόρου/ΑΕΠ το 2020 χαμηλότερη από 15%, ήτοι ένα οριακό σημείο, πέραν του οποίου διαπιστώθηκε ότι η ανάπτυξη επιταχύνεται. Και οι εύπορες χώρες έχουν συνήθως λιγότερα φορολογικά έσοδα, διότι ορισμένες κυβερνήσεις μείωσαν τους φόρους ως αποτέλεσμα των υψηλότερων εσόδων από την εκμετάλλευση του φυσικού πλούτου. Τα κράτη, συγκεκριμένα, έχουν μεγάλα περιθώρια συλλογής υψηλότερων εσόδων με βάση το φορολογικό δυναμικό τους, δηλαδή, μπορούν να φθάσουν στο μέγιστο, που μπορούν να συγκεντρώσουν, δεδομένων της οικονομικής δομής και των θεσμών τους. Διαπιστώνουμε ότι οι χώρες χαμηλού εισοδήματος θα μπορούσαν να αυξήσουν τον λόγο φόρου προς ΑΕΠ έως και 6,7 ποσοστιαίες μονάδες κατά μέσον όρο.

Η δε αναβάθμιση των θεσμών, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης της διαφθοράς, στα επίπεδα των αντιστοιχών στις αναδυόμενες οικονομίες της αγοράς, θα είχε ως αποτέλεσμα μια επιπλέον αύξηση 2,3 ποσοστιαίων μονάδων. Το συνολικό δυναμικό αύξησης εσόδων σε 9 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, ήτοι μια εκπληκτική αύξηση κατά δύο τρίτα σε σχέση με την αναλογία φόρου προς ΑΕΠ το 2020, θα συνέβαλλε πολύ στο να επιτρέψει στο κράτος να διαδραματίσει τον κρίσιμο ρόλο του στην ανάπτυξη. Ομοίως, τέλος, οι αναδυόμενες οικονομίες μπορούν να αυξήσουν την αναλογία φόρου προς ΑΕΠ 5 ποσοστιαίες μονάδες κατά μέσον όρο, ενώ η βελτίωση των θεσμών τους στα επίπεδα του μέσου όρου των προηγμένων οικονομιών θα μπορούσε να τον αυξήσει επιπλέον κατά 2 έως 3 μονάδες.

* Οι κ. Βιτόρ Γκασπάρ, Μάριο Μανσούρ και Τσαρλς Βελουτίνι είναι υψηλόβαθμα στελέχη φορολογικής πολιτικής και δημοσιονομικών υποθέσεων του ΔΝΤ. Το άρθρο δημοσιεύεται στο Ιστολόγιο του ΔΝΤ.

Η Ζυρίχη πιο ακριβή από Παρίσι και Λονδίνο στην αγορά κατοικίας

Οι τιμές έχουν υπερβεί τις 18.000 ανά τ.μ., με αύξηση 50% σε μία δεκαετία

Σε μία από τις ακριβότερες αγορές στέγης της Ευρώπης έχει εξελιχθεί η Ζυρίχη, με τις τιμές των κατοικιών να βρίσκονται σε επίπεδα πολύ υψηλότερα από εκείνα του Λονδίνου και του Παρισιού, δύο ευρωπαϊκών πρωτευουσών φημισμένων για την ακριβεία τους. Αιτία είναι η ανεπάρκεια στέγης, συνεπακόλουθο και αυτή του μεγάλου αριθμού υπαλλήλων μεγάλων επιχειρήσεων που εγκαθίσταται στην ελβετική πόλη. Με επιχειρηματικούς κολοσσούς όπως η Google να αυξάνουν το προσωπικό τους στη Ζυρίχη, οι ενδιαφερόμενοι αναγκάζονται να συμβιβάστούν με το δυσθεώρητο κόστος της στέγης και να αγνοήσουν τα υψηλά επιτόκια που οδηγούν στα ύψη τις δόσεις των στεγαστικών δανείων.

Έτσι, οι τιμές στην πόλη της Ζυρίχης έχουν υπερβεί τις 18.000 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο και βρίσκονται σε ύψη υπερδιπλάσια των αντιστοιχών του Λονδίνου. Στο ευρύτερο καντόνι της Ζυρίχης, στο οποίο ανήκουν απομονωμένα ορεινά χωριά, όσοι βρουν εκεί στέγη καταβάλλουν και πάλι τιμήματα εξίσου υψηλά με τα αντίστοιχα για την αγορά κατοικίας στο Παρίσι. Και στο μεταξύ οι τιμές εξακολουθούν να κινούνται ανοδικά, δεδομένου ότι τον περασμένο μήνα αυξήθηκαν κατά 5,8% σε σύγκριση με τον Αύγουστο του 2022, καταγράφοντας τη μεγαλύτερη άνοδο των τελευταίων 16 μηνών. Κινούνται, άλλωστε, ανοδικά οι τιμές και στις περισσότερες αγορές σε αντίθεση με το Παρίσι, τη Βιέννη και το Βερολίνο, που σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους εμφανίζουν υποχώρηση.

Στη Σουηδία, για παράδειγμα, που φέτος έχει γνωρίσει κρίση στην αγορά ακινήτων, οι τιμές των κατοικιών στη Στοκχόλμη σημείωσαν άνοδο 4,3% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτος. Ο παράγοντας που πιθανώς εξωθεί ανοδικά τις τιμές των κατοικιών είναι η χαμηλή προσφορά κατοικιών προς ενοίκιαση. Σε Μαδρίτη και Μιλάνο, δύο πόλεις όπου η αγορά στέγης δεν γνώρισε την εκρηκτική ανάπτυξη άλλων πόλεων κατά την περίοδο του φθινοφύλλου, η Ζυρίχη στην πρώτη θέση ανάμε-

	€/τ.μ.	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
Ζυρίχη (φωτ.)	18.112	11,9%
Παρίσι	10.787	-2,9%
Καντόνι (Ζυρίχη)	10.196	5,8%
Λονδίνο	8.500	0,7%
Βιέννη	7.752	-0,3%
Στοκχόλμη	6.707	4,3%
Δουβλίνο	5.560	0,1%
Μιλάνο	5.293	3,5%
Βερολίνο	5.057	-2,7%
Μαδρίτη	4.015	3,1%

ΠΗΓΗ: Bloomberg

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η UBS κατατάσσει την ελβετική πόλη στην πρώτη θέση ανάμεσα στις πόλεις όπου υπάρχει ο κίνδυνος να δουν σύντομα να σκάει μια «φούσκα» ακινήτων.

περισσότερο από 3%. Οι αυξήσεις αυτές παραμένουν, ωστόσο, μικρότερες σε σύγκριση με εκείνες των προηγούμενων μηνών. Και πάλι πάντως η Ζυρίχη είναι κυριολεκτικώς εκτός συναγωνισμού σε ό,τι αφορά την ακριβεία της στέγης: σήμερα τα σπίτια στην ελβετική πόλη κοστίζουν περισσότερο τουλάχιστον 50% περισσότερο από όσο κόστιζαν πριν από μία δεκαετία. Η ελβετική τράπεζα UBS κατατάσσει τη Ζυρίχη στην πρώτη θέση ανάμε-

κίνδυνος να δουν σύντομα να σκάει μια «φούσκα» ακινήτων.

Παράλληλα, η UBS εκτιμά πως ένας παράγοντας καθοριστικός πίσω από την εκτόξευση των τιμών ήταν και εξακολουθεί να είναι ο μεγάλος αριθμός υπηλόμεσθων υπαλλήλων επιχειρήσεων που κατοικούν στην πόλη. Είναι ενδεικτικό ότι το 1/3 των περίπου 450.000 κατοίκων της είναι ξένοι. Σήμερα, περισσότερο από 5.000 άνθρωποι από 85 χώρες που είναι υπάλληλοι της Alphabet, μητρικής της Google, ζουν και εργάζονται στη Ζυρίχη. Εξάλλου, τα τελευταία 25 χρόνια, η Ελβετία έχει ενθαρρύνει την εγκατάσταση ξένων επιχειρήσεων στο έδαφός της, παραχωρώντας προνόμια στη φορολογική τους μεταχείριση προκειμένου να τις κρατήσει εντός όπως, άλλωστε, και τους υπαλλήλους τους. Σύμφωνα, άλλωστε, με αναλυτές της αγοράς, τα στοιχεία προδίδουν πως οι επιδο-ξοι αγοραστές προσαρμόζονται

σταδιακά στα υψηλά επιτόκια, αφού η μεγάλη ζήτηση και η ανεπάρκεια προσφοράς στέγης εμποδίζει την υποχώρηση των τιμών.

Από την εμπειρία του παρελθόντος προκύπτει, βέβαια, πως χρειάζεται να παρέλθει σημαντικό χρονικό διάστημα μέχρις ότου διοχετευθούν τα επιτόκια στην ευρύτερη οικονομία, να διαμορφωθούν νέες συνθήκες και να επηρεάσουν τα αναλυστικά των καταναλωτών που ήδη αγωνίζονται να αντεπεξέλθουν στον υψηλό πληθωρισμό και στην ακρίβεια. Σύμφωνα, πάντως, με στοιχεία που συγκέντρωσε το Bloomberg, οι τιμές των ακινήτων υποχωρούν από μήνα σε μήνα σε εννέα πόλεις που παρακολουθούν οι αναλυτές του, αν και τα τελευταία στοιχεία δεν αντανακλούν ενδεχομένως τη γενικότερη τάση, δεδομένου ότι το καλοκαίρι υποχωρεί πάντα η οικονομική δραστηριότητα στην αγορά στέγης.

BLOOMBERG

Αντίστροφη μέτρηση για εξορύξεις μετάλλων από τον βυθό θάλασσας

Η εξόρυξη βαθέων υδάτων θα μπορούσε να προσφέρει λύση στην παγκόσμια έλλειψη μετάλλων που χρειάζονται για την ηλεκτροκίνηση, προσκρούει ωστόσο στους κινδύνους για τη βιοποικιλότητα και την ισορροπία της υποθαλάσσιας ζωής. Στον πυθμένα της θάλασσας υπάρχουν δισεκατομμύρια τόνοι κρίσιμων ορυκτών, όπως το νικέλιο, ο χαλ-

Τα σχέδια μεγάλων εταιρειών και οι ανησυχίες για τη βιοποικιλότητα και την ισορροπία της υποθαλάσσιας ζωής.

κός, το κοβάλτιο και το μαγγάνιο, αξίας δισεκατομμυρίων δολαρίων. Αυτά τα μέταλλα είναι ζωτικής σημασίας για τις μπαταρίες ηλεκτρικών οχημάτων και τη μετάβαση στην καθαρή ενέργεια, και βρίσκονται σε αφθονία σε ένα τμήμα του Ειρηνικού Ωκεανού, γνωστό ως Ζώνη Clarion-Clipperton, το οποίο παραμένει

σε μεγάλο βαθμό ανεξερεύνητο.

Οι διεθνείς κανονισμοί για την εξόρυξη βαθέων υδάτων δεν έχουν ακόμη οριστικοποιηθεί και η αρμόδια ρυθμιστική υπηρεσία του ΟΗΕ, η Διεθνής Αρχή των Θαλάσσιων Βυθών (ISA), έχοντας χάσει πρόσφατα μια βασική προθεσμία για να επιβάλει ελέγχους, θα αρχίσει σύντομα να δέχεται αιτήσεις. Σύμφωνα με το CNBC, η Metals Company σχεδιάζει να υποβάλει την αίτησή της το επόμενο καλοκαίρι και να ξεκινήσει την εκμετάλλευση από το 2025, κάνοντας πολλούς να ανησυχούν για τις πιθανές επιπτώσεις.

Σύμφωνα με την Benchmark Mineral Intelligence, μια εταιρεία που επικεντρώνεται στην παρακολούθηση μετάλλων που είναι απαραίτητα στην ενεργειακή μετάβαση, μεταξύ 2020 και 2030 η ζήτηση μπαταριών για νικέλιο αναμένεται να αυξηθεί κατά περίπου 20 φορές, η ζήτηση μαγγανίου προβλέπεται να οκταπλασιαστεί και η ζήτηση μπαταριών κοβαλτίου αναμένεται να τετραπλασιαστεί. Το νικέλιο, ο χαλκός, το κοβάλτιο και το

Η Metals Company σχεδιάζει να υποβάλει αίτηση το επόμενο καλοκαίρι για εξορύξεις στη Ζώνη Clarion-Clipperton του Ειρηνικού Ωκεανού και να ξεκινήσει την εκμετάλλευσή από το 2025.

μαγγάνιο βρίσκονται σε αφθονία στον πυθμένα της θάλασσας με τη μορφή πολυμεταλλικών οξείδων και καλύπτουν έως και το 70% του πυθμένα της σε ορισμέ-

νες περιοχές. Στη Ζώνη Clarion-Clipperton, «υπολογίζεται ότι υπάρχουν τουλάχιστον 20 δισ. τόνοι οξείδων», λέει ο Μπάρον, προσθέτοντας ότι υπάρχουν πε-

ρίπου 270 εκατ. τόνοι νικελίου. Η περιοχή του έργου όπου η Metals Company ελπίζει να ξεκινήσει την εξόρυξη θεωρείται ότι έχει το μεγαλύτερο απόθεμα νικελί-

ου στον κόσμο και περιλαμβάνει σχεδόν 29.000 τετραγωνικά μίλια θαλάσσιου πυθμένα. Αν και αυτό είναι μόνο περίπου το 0,02% του συνόλου του βυθού, η εταιρεία λέει ότι αυτός ο πόρος, σε συνδυασμό με μια άλλη περιοχή του έργου όπου η εταιρεία έχει συμβόλαιο εξερεύνησης, περιέχει αρκετά μέταλλα για την τροφοδοσία περίπου 280 εκατομμυρίων EVs, το σύνολο περίπου των αυτοκινήτων που κυκλοφορούν στις ΗΠΑ σήμερα.

Η πιθανή ζημιά ωστόσο στα οικοσυστήματα προκαλεί τεράστια ανησυχία σε οικολογικές οργανώσεις που εναντιώνονται στην εξόρυξη βαθέων υδάτων. Αναφορές υποδηλώνουν ότι μπορεί να υπάρχουν μεταξύ 5.000 και 8.000 είδη που δεν έχουν ακόμη εντοπιστεί ή που ακόμη ανακαλύπτονται στη Ζώνη Clarion-Clipperton. Ανάμεσά τους κοράλλια, σφουγγάρια, χταπόδια και ολόθωρα, είδη που χρησιμοποιούν συχνά τους πολυμεταλλικούς ούζους ως καταφύγιο και αναπόφευκτα θα υποφέρουν εάν αυτοί οι όζοι αναρροφηθούν από τον πυθμένα του ωκεανού.

Νέο άλμα για τις τιμές των ακινήτων το β΄ τρίμηνο

13,9% η άνοδος σε ετήσια βάση, αγγίζουν
το υψηλό του 2008 οι αξίες στην Αττική

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Με «καταιγιستικό» ρυθμό συνεχίστηκαν και κατά το δεύτερο τρίμηνο να αυξάνονται οι τιμές πώλησης κατοικίας, καθώς ο συνδυασμός υψηλής ζήτησης και διαρκώς φθίνουσας προσφοράς λειτουργεί υπέρ των πωλητών, ιδίως αν τα ακίνητα βρίσκονται σε προνομιακές τοποθεσίες και σε καλή κατάσταση. Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η ΤτΕ, οι τιμές σε πανελλαδικό επίπεδο ενισχύθηκαν με ετήσιο ρυθμό 13,9%, ενώ με βάση τα αναθεωρημένα στοιχεία, το 2022, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης διαμορφώθηκε σε 11,8% και σε 7,6% το 2021.

Συνολικά κατά το πρώτο φετινό εξάμηνο οι τιμές στο σύνολο της χώρας καταγράφουν αύξηση της τάξεως του 14,2%. Πάντως, κατά το δεύτερο τρίμηνο σημειώθηκε μικρή επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου, καθώς το πρώτο τρίμηνο οι τιμές είχαν ενισχυθεί κατά 14,5%. Συνολικά, από τις αρχές

του 2017 –όταν η αγορά βρέθηκε στο χαμηλότερο σημείο της από πλευράς τιμών– και μέχρι και το τέλος του δεύτερου τριμήνου, η αύξηση αγγίζει το 53,8%, με αποτέλεσμα πλέον οι αξίες να υπολείπονται μόλις κατά 11,3% σε σχέση με το υψηλότερο σημείο στο οποίο είχαν βρεθεί το 2008.

Στην Αττική η κατάσταση είναι ακόμη πιο χαρακτηριστική της ανάκαμψης της κτηματαγοράς. Κατά το δεύτερο τρίμηνο οι τιμές αυξήθηκαν κατά 14,5% ετησίως, έναντι αύξησης κατά 16,6% στο πρώτο τρίμηνο.

Η συνολική αύξηση από το 2017 ανέρχεται σε 71%, κάτι που σημαίνει ότι πλέον οι τιμές των κατοικιών υστερούν μόλις κατά 5,3% συγκριτικά με το 2008, όταν είχαν βρεθεί στο υψηλότερο σημείο τους διαχρονικά.

Στη Θεσσαλονίκη η αύξηση κατά το δεύτερο τρίμηνο ανήλθε σε 16,4%, έναντι αύξησης κατά 16,1% το πρώτο τρίμηνο, ενώ από το 2017 η συνολική άνοδος αγγίζει το 56,3%. Στις υπόλοιπες μεγάλες

Β΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2023

13,9%
Πανελλαδικά

14,5%
Αττική

16,4%
Θεσσαλονίκη

13,8%
Νεόδομητα διαμερίσματα

ΠΗΓΗ: Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ)

2017 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

53,8%
Πανελλαδικά

71,1%
Αττική

14,1%
Παλαιότερα διαμερίσματα

**Η ανάκαμψη των τιμών
πώλησης κατοικιών**

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Κατά 53,8% ενισχύθηκαν οι τιμές από τις αρχές του 2017 και μέχρι το τέλος του β΄ τριμήνου - Μεγαλύτερος ο ρυθμός αύξησης στα παλαιότερα διαμερίσματα από τα νεόδομητα.

πόλεις η αύξηση του δεύτερου τριμήνου άγγιξε το 14,6% και στις λοιπές περιοχές (κυρίως σε τουριστικούς προορισμούς) το 12,1%.

Ένα ακόμη βασικό συμπέρασμα που προκύπτει από την ανάλυση των στοιχείων είναι η παγίωση της τάσης που θέλει τα παλαιότερα διαμερίσματα να καταγράφουν μεγαλύτερη αύξηση της αξίας τους, συγκριτικά με τα νεόδομητα. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται πλέον επί τρία διαδοχικά τρίμηνα,

αποτελώντας σαφές δείγμα της έλλειψης προσφοράς νέων κατοικιών, με αποτέλεσμα να παρατηρείται υπερβάλλουσα ζήτηση συνολικά στην αγορά. Κατά το δεύτερο τρίμηνο τα νεόδομητα διαμερίσματα σημείωσαν αύξηση τιμών κατά 13,8%, ενώ τα παλαιότερα ακίνητα ενισχύθηκαν κατά 14,1%. Κατά το πρώτο τρίμηνο η απόκλιση ήταν ακόμη μεγαλύτερη, καθώς οι τιμές των νέων κατασκευών ήταν ενισχυμένες κατά 12,8%, αλλά των παλαιότερων ακινήτων είχαν καταγράψει άνοδο κατά 15,6%.

Το φαινόμενο αυτό κατέγραψε και η ίδια η ΤτΕ στην ανάλυσή της, στο πλαίσιο της έκθεσής της για τη νομισματική πολιτική. Εκεί σημείωσε ότι «κατά τους πρώτους μήνες του 2023 η ελληνική αγορά ακινήτων συνεχίζει να καταγράφει υψηλούς ρυθμούς αύξησης των τιμών, ως αποτέλεσμα της έντονης ζήτησης και της περιορισμένης προσφοράς σύγχρονων ακινήτων. Επιπροσθέτως, η χαμηλή προσφορά σύγχρονων ακινήτων οδηγεί

γεί σταδιακά στη διάχυση των αυξήσεων των τιμών προς ακίνητα χαμηλότερων τεχνικών προδιαγραφών».

Σε σχετική ανάλυσή της η Εθνική Τράπεζα σημείωνε πριν από λίγες ημέρες ότι παρότι σε ετήσια βάση αναμένεται να παραδίδονται πλέον 30.000 κατοικίες (από μόλις 10.000 το διάστημα 2013-2017), αυτές δεν επαρκούν για να καλύψουν τη ζήτηση, που εκτιμάται σε τουλάχιστον 35.000 κατοικίες για τα επόμενα χρόνια.

Ο σημερινός αριθμός των οικοδομικών αδειών στην αγορά κατοικίας υπολογίζεται ότι αποτελεί μόλις το 26,7% του αντίστοιχου μεγέθους κατά την περίοδο πριν από την οικονομική κρίση, δείγμα της πτώσης που έχει μεσολαβήσει.

Συνολικά, το απόθεμα των απούλων κατοικιών σήμερα υπολογίζεται ότι δεν ξεπερνάει τις 100.000 κατοικίες στο σύνολο της χώρας, μέγεθος που είναι το χαμηλότερο από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης και μέχρι σή-

μερα. Ο λόγος είναι ότι έχει απορροφηθεί το μεγαλύτερο μέρος των ακινήτων που ήταν απούλητο τα προηγούμενα χρόνια.

Παράλληλα, ιδιαίτερα χαμηλός είναι και ο ρυθμός αναπλήρωσης του αποθέματος της προσφοράς, καθώς ένα σημαντικό μέγεθος, που η Εθνική το προσδιορίζει σε 250.000 κατοικίες, έχει καταστεί μη εμπορεύσιμο.

Συγκεκριμένα, λόγω της υποεπένδυσης στην αγορά ακινήτων επί τουλάχιστον μία δεκαετία, τα ακίνητα αυτά έχουν υποστεί πλέον σοβαρές φθορές και ζημιές και δεν έχουν αναβαθμιστεί ενεργειακά, αλλά ούτε και λειτουργικά.

Το γεγονός αυτό τα έχει οδηγήσει ουσιαστικά εκτός αγοράς, καθώς δεν μπορούν ούτε να πωληθούν, αλλά ούτε και να ενοικιαστούν, χωρίς να πραγματοποιηθούν σοβαρές επενδύσεις από τους κατόχους τους. Στη συντριπτική πλειονότητά τους οι άνθρωποι αυτοί δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα για κάτι τέτοιο.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Εν αναμονή του Νόμου περί Διαχείρισης Κοινόκτητων Οικοδομών

Κατατέθηκαν προχθές στη Βουλή τα νομοσχέδια που τροποποιούν και ενισχύουν το τι γνωρίζαμε μέχρι σήμερα για το πονεμένο θέμα της διαχείρισης κοινόκτητων οικοδομών. Παρόλο που θα ακολουθήσει μεγάλη συζήτηση στη Βουλή μέχρι να υπάρξει κατάληξη στο τελικό κείμενο και στην ψήφισή τους, με μια πρώτη ματιά οφείλω να εκφράσω την ικανοποίησή μου επειδή, πρώτον βρισκόμαστε σε καλό δρόμο, και δεύτερον περιλαμβάνονται άρθρα που ενσωματώνουν μέτρα που προτάθηκαν επί σειρά ετών, τόσο από εμένα προσωπικά, αλλά και άλλους παράγοντες της αγοράς.

Δεν είναι της ώρας η κατά άρθρο ανάλυση των νομοσχεδίων εφόσον δεν είναι τελεσίδικα, αλλά είναι καλό να δούμε το πεδίο επιρροής τους. Ένα νεοεισερχόμενο στοιχείο είναι η δημιουργία Υπηρεσίας Εγγραφής Κοινόκτητων Οικοδομών και Εποπτείας Λειτουργίας Διαχειριστικών Επιτροπών. Άρα η πρώτη πράξη είναι η προσπάθεια κατάργησης του хаοτικού καθεστώτος που υπάρχει μέχρι σήμερα, το οποίο συνοψίζεται σε ιδιοκτήτες που πληρώνουν κοινόχρηστα όποτε τους καπνίσει, διαχειριστικές επιτροπές με δεμένα τα χέρια εκεί και όπου υπάρχουν, ασυντήρητα και ανασφάλιστα κτήρια, για να αναφέρω αυτά που όλοι βλέπουμε με μια απλή ματιά γύρω μας.

Ένα από τα πρώτα καθήκοντα αυτής της Υπηρεσίας θα είναι η δημιουργία μπτρώου κοινόκτητων οικοδομών. Σήμερα κανένας δεν έχει ιδέα πόσες τέτοιες οικοδομές υπάρχουν και κάτω από ποιο καθεστώς λειτουργούν. Κάποια στοιχεία βρίσκονται καταχωρισμένα σε τμήματα του κράτους, αλλά δεν είναι σε πρώτη ζήτηση για παρακολούθηση με υπεύθυνο τρόπο.

Το μπτρώο αυτό παράλληλα δη-

Φαινόμενα όπου ένας ιδιοκτήτης αποφάσισε για παράδειγμα να καλύψει το μπαλκόνι του, να κτίσει τούβλα να σφραγίσει ένα παράθυρο που δεν του άρε-

μιουργεί και μπτρώο διαχειριστικών επιτροπών. Δηλαδή ανά πάσα στιγμή θα γνωρίζει ποια είναι τα μέλη της διαχειριστικής επιτροπής ανά κοινόκτητη οικοδομή, όπως επίσης και ποιοι οι εσωτερικοί κανόνες λειτουργίας της. Παράλληλα η Υπηρεσία θα έχει ευθύνες και εξουσίες που θα τις παρέχει ο νόμος για πιστή εφαρμογή του και εντός των πλαισίων αυτών θα μπορεί να επιβάλλει διοικητικά πρόστιμα τόσο προς τις διαχειριστικές επιτροπές όσο και προς τους ιδιοκτήτες σε περιπτώσεις παραβάσεων. Ένα ριζοσπαστικό μέτρο που προνοείται είναι η δυνατότητα της Υπηρεσίας να αποταθεί στο δικαστήριο και με μονομερή αίτηση να ζητήσει την έκδοση διατάγματος για την άρση μιας παρανομίας ή παρατυπίας επί του κτηρίου. Έτσι φαινόμενα με έναν ιδιοκτήτη που αποφάσισε να καλύψει το μπαλκόνι του, να κτίσει τούβλα να σφραγίσει

ένα παράθυρο που δεν του άρεσε, να κάνει επεκτάσεις, να καταδαφίσει, να μετατρέψει – όλα αυτά χωρίς την εξασφάλιση άδειας με βάση των περί Οδών και Οικοδομών Νόμο – θα εκλείψουν. Ευθύνη δεν έχει μόνο αυτός που τα κάνει αλλά και αυτοί που το ανέχονται. Εσωτερικές ανακαίνισεις και μετατροπές σε μονάδες που δεν επηρεάζουν την όψη του κτηρίου και τις ανέσεις των άλλων ιδιοκτητών δεν εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία. Το δεύτερο μεγάλο κεφάλαιο είναι οι διαχειριστικές επιτροπές. Σε συντομία, η κάθε κοινόκτητη οικοδομή οφείλει να έχει τη διαχειριστική της επιτροπή και αν η οικοδομή δεν καταφέρει να εκλέξει θα της επιβάλλεται προσωρινή διορισμένη επιτροπή μέχρι να αποκτήσει. Με την εγγραφή της στο μπτρώο η επιτροπή αποκτά νομική υπόσταση και βάσει αυτής θα ασκεί τα καθήκοντα και τις εξουσίες της.

Η προσκόμιση εξοφλητικής απόδειξης κοινοχρήστων από την διαχειριστική επιτροπή σε αρμόδια κρατικά τμήματα για να μπορεί να επιτραπεί, κατάθεση πωλητηρίου εγγράφου, μεταβίβαση, υποθήκευση ή/ και μίσθωση.

Το δε μπτρώο θα ενημερώνεται σε ετήσια βάση με σχετικό τέλος εγγραφής και ανανέωσης.

Η διαχειριστική επιτροπή ενεργεί εκ μέρους και για λογαριασμό των ιδιοκτητών, είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή του νόμου και

των εσωτερικών (ή αν δεν υπάρχουν εσωτερικοί, των πρότυπων) κανονισμών λειτουργίας, και ασκεί τις εξουσίες και τα καθήκοντα που ορίζει ο νόμος.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια εφαρμογής του νόμου και των κανονισμών, η διαχειριστική επιτροπή μπορεί να ενάγει αλλά και να ενάγεται για όλο το φάσμα καθηκόντων και ευθυνών της. Μπορεί να συνάψει συμβάσεις για τη συντήρηση, ανακαίνιση, ενεργειακή αναβάθμιση και διαχείριση της κοινόκτητης οικοδομής. Ένα σημαντικό στοιχείο είναι το γεγονός ότι θα μπορεί να επιβάλει κυρώσεις σε ιδιοκτήτες που δεν πληρώνουν, σε σχέση με τη διέλευση και την πρόσβαση σε κοινόχρηστους χώρους, φτάνει οι κυρώσεις να μην στερούν την απόλυτη πρόσβαση. Για παράδειγμα, μπορεί ο ανεγκυστήρας να λειτουργεί με ηλεκτρονική κάρτα και αν δεν είσαι τακτο-

ποιμένος οικονομικά τότε να μην σε ανεβοκατεβάζει. Η χρήση ανεγκυστήρα είναι είδος άνεσης που έχει και κόστος συντήρησης και χρήσης, υπάρχουν σκάλες για τους αρνητές των κοινοχρήστων!

Το φάσμα εξουσιών και ευθυνών της διαχειριστικής επιτροπής διευρύνεται όσο ποτέ προηγούμενος και θέτει μια σωστή βάση για καλή διαχείριση των κοινόκτητων οικοδομών. Από εκεί και πέρα πιστεύω πως θα πρέπει να διευρυνθεί το δικαίωμα του ποιος δικαιούται να συμμετέχει σε τέτοιες επιτροπές. Το νομοσχέδιο προνοεί μόνο ιδιοκτήτες. Όμως καλό είναι να επιτρέπεται και σε άτομα πρώτου βαθμού συγγένειας με τον ιδιοκτήτη, όπως επίσης το δικαίωμα αν υπάρχει δυνατότητα και επιθυμία, μέχρι ένα μέλος να είναι άτομο που έχει τα προσόντα διαχειρίσας ακινήτων.

Επιτέλους πέραν της ρύθμισης των κοινοχρήστων, δημιουργείται και πάγιο ταμείο συντηρήσεων. Τέλος, ένα από τα πιο ουσιαστικά μέτρα που καθορίζει το νομοσχέδιο είναι η προσκόμιση εξοφλητικής απόδειξης κοινοχρήστων από την διαχειριστική επιτροπή σε αρμόδια κρατικά τμήματα για να μπορεί να επιτραπεί, κατάθεση πωλητηρίου εγγράφου, μεταβίβαση, υποθήκευση ή/ και μίσθωση. Έτσι το φαινόμενο του πούλω και εξαφανίζομαι και αφήνω τα χρωστούμενα στον επόμενο που δεν τα αναγνωρίζει τερματίζεται.

Θα επανέλθουμε όταν περάσει η νομοθεσία και έχουμε την τελική μορφή του νόμου για να δούμε επιμέρους άρθρα που είτε δεν είδαμε σήμερα ή θα προκύψουν και χρίζουν σχολιασμό.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Συγγραφέας στη Ρωσία του Πούτιν

Ο Ντμίτρι Γκλουχόφσκι καταζητείται από τις υπηρεσίες του Κρεμλίνου, όμως κανείς δεν ξέρει πού μένει

ΝΤΜΙΤΡΙ ΓΚΛΟΥΧΟΦΣΚΙ

Text

μτφρ.: Σταυρούλα Αργυροπούλου
εκδ. Καστανιώτη, σελ. 448

Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Το καθεστώς, που από την πρώτη στιγμή μπάνανε τα βιβλία του, δεν άργησε να τον χαρακτηρίσει... Ξένο πράκτορα, εξέδωσε ένταλμα σύλληψης εναντίον του και άρχισε να τον αναζητάει παντού. Ο Γκλουχόφσκι πρόλαβε να διαφύγει στο εξωτερικό, ενώ η μόνιμη κατοικία του δεν είναι γνωστή σε κανέναν.

Το «Text» του Ντμίτρι Γκλουχόφσκι, του πιο γνωστού σύγχρονου Ρώσου συγγραφέα επιστημονικής φαντασίας, είναι ένα εντυπωσιακό μυθιστόρημα. Και δεν είναι επιστημονική φαντασία: είναι μια ρεαλιστική, άκρως πεσιμιστική, σύγχρονη ρωσική δυστοπία. Πρωτοεκδόθηκε το 2017 και κυκλοφόρησε στην Ελλάδα στα τέλη του 2021, αλλά νομίζουμε πως είναι ώρα να επιστρέψουμε σε αυτό για να το ανακαλύψουν ακόμη περισσότεροι αναγνώστες.

Ο ίδιος ο Γκλουχόφσκι είναι μια πολύ ιδιαίτερη κατηγορία συγγραφέα. Αν και μόλις 44 ετών σήμερα –γεννήθηκε το 1979 στη Μόσχα–, έγινε διάσημος σε όλο τον κόσμο πριν από μία ολόκληρη εικοσαετία, το 2002, χάρη στο μετα-αποκαλυπτικό μυθιστόρημά του «Metro 2033» (εκδόσεις Καστανιώτη 2011, μετάφραση Σταυρούλα Αργυροπούλου).

Βρισκόμαστε, όπως υπαινίσσεται και ο τίτλος, στο κοντινό μέλλον, ο κόσμος έχει μετατραπεί σε ερείπια έπειτα από μια πυρηνική σύρραξη, και οι λίγες χιλιάδες επιζήσαντες ζουν στο μετρό της Μόσχας, «το μεγαλύτερο αντιπυρηνικό καταφύγιο που κατασκευάστηκε ποτέ, το τελευταίο καταφύγιο του ανθρώπινου είδους». Αυτός ο υπόγειος κόσμος είναι σκοτεινός, πεισιθάνατος, χωρίς καμία ελπίδα διαφυγής και χωρίς κανένα συναίσθημα –εκτός από τον φόβο. Όμως, όπως θα αποδειχθεί, τα πράγματα μπορούν να γίνουν ακόμη χειρότερα. Ο αναγνώστης θα ακολουθήσει, από σταθμό σε σταθμό, τις περιπέτειες του πρωταγωνιστή του, του Αρτιόμ, που θα προσπαθήσει να φθάσει στην καρδιά του μετρό και στην πόλη που βρίσκεται εκεί.

Μυθιστόρημα σε «δόσεις»

Η ίδια η ιστορία της γέννησης αυτού του βιβλίου είναι σχεδόν μοναδική. Ο Γκλουχόφσκι άρχισε να το δημοσιεύει κεφάλαιο κεφάλαιο, με δωρεάν πρόσβαση για τους πιθανούς ενδιαφερόμενους αναγνώστες στο προσωπικό σάιτ του, χωρίς ίσως να έχει μεγάλες βλέψεις γι' αυτό. Η ύπαρξη όμως κάποιου εν προόδω βιβλίου που είχε σχέση με ένα πελώριο πυρηνικό καταφύγιο άρχισε να γίνεται γνωστή από στόμα σε στόμα σε διάφορες διαδικτυακές κοινότητες –οι συνολικοί αναγνώστες ήταν εντέλει πάνω από 200.000 τον πρώτο χρόνο–, ενώ δεν ήταν λίγοι εκείνοι που, τρόπον τινά, συμμετείχαν στη διαμόρφωσή του. Όπως λέει ο ίδιος, «δεν έχω πείρα εργάτη του μετρό, δεν υπηρέτησα στον στρατό, δεν ξέρω να χτίζω στίπια, δεν είμαι οικονομολόγος. Έτσι είχα στο κείμενό μου κάποια λάθη και ανακρίβειες. Ακριβώς όμως επειδή το βιβλίο δημοσιευόταν τμηματικά, και καθώς γύρω του είχε σχηματι-

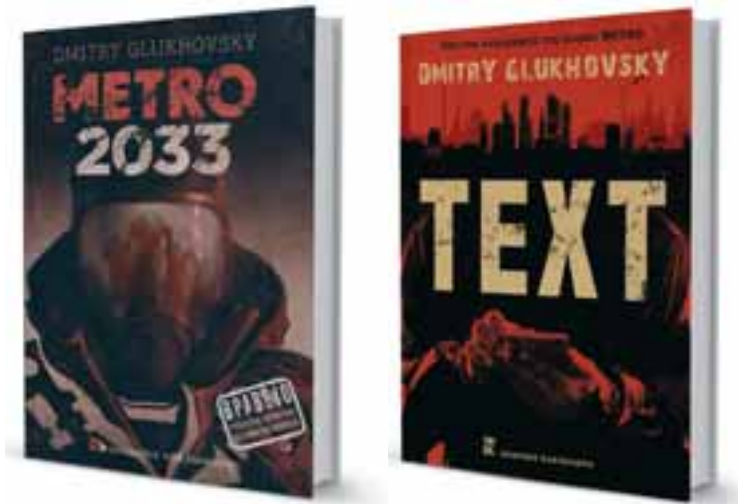

Αδιανόητος πλούτος για λίγους, φτώχεια για τη μεγάλη πλειονότητα του κόσμου και εκτεταμένη διαφθορά σε κάθε επίπεδο. Η Ρωσία που αναδύεται στο «Text» του Ντμίτρι Γκλουχόφσκι, το κράτος-φυλακή με πολίτες κρατούμενους ή δεσμοφύλακες, δεν απέχει και πολύ από την πραγματικότητα.

Ο Γκλουχόφσκι συνεχίζει να δίνει συνεντεύξεις και να αρθρογραφεί εναντίον του καθεστώτος, αλλά κυρίως για τη δίνη μέσα στην οποία ασφυκτιά η πατρίδα του.

στεί μια ολόκληρη κοινότητα, είδα πως ανάμεσα στους αναγνώστες μου υπήρχαν εργάτες του μετρό, μηχανοδηγοί, στρατιωτικοί, μέλη των ειδικών δυνάμεων που είχαν πολεμήσει στην Τσετσενία... Όλοι αυτοί λοιπόν διόρθωσαν τα λάθη μου και εντέλει συμμετείχαν στη διαμόρφωση της πλοκής».

Τελικά το βιβλίο θα εκδοθεί το 2005, και με ακόμη περισσότερες διορθώσεις το 2007, οπότε και θα λάβει το βραβείο Eurocon. Έγινε σχεδόν αμέσως παγκόσμιο μπεστ σέλερ, απέσπασε διθυραμβικές κριτικές, ενώ το 2010 διασκευάστηκε και σε ένα ιδιαίτερα επιτυχημένο ηλεκτρονικό παιχνίδι από το εξειδικευμένο ουκρανικό στούντιο 4A Games, που τα επόμενα χρόνια απέκτησε και τα επόμενα χρόνια απέκτησε και δυο σίκουελ: «Metro: Last Light» και «Metro Exodus». Σίκουελ άλλωστε απέκτησε και το ίδιο το βιβλίο: «Metro 2034» και «Metro 2035» (εκδόσεις Καστανιώτη 2012 και 2018 αντίστοιχα, πάντα σε μετάφραση Σταυρούλας Αργυροπούλου).

Το «Metro 2033» έγινε μπεστ σέλερ, ακόμη και βιντεοπαιχνίδι. Το «Text», παρότι πρωτοεκδόθηκε το 2017, κυκλοφόρησε στη χώρα μας στα τέλη του 2021.

Όμως ο Γκλουχόφσκι αφήνει ξαφνικά την επιστημονική φαντασία και το 2017 εκδίδει το «Text», ένα ρεαλιστικό πολιτικοκοινωνικό μυθιστόρημα, και ταυτόχρονα ένα σκληρό, δραματικό νουάρ. Βρισκόμαστε πάλι στην Μόσχα, αλλά αυτή τη φορά στο σήμερα (στο 2016). Ο κόσμος δεν έχει μεν αφανιστεί, μοιραυτά ο ρωσικός κόσμος είναι ήδη για τα καλά κατεστραμμένος, και –κυρίως– χωρίς ελπίδα ανάνηψης. Κι αν αυτή τη φορά δεν υπάρχουν ομάδες ανθρώπων που ζουν στα υπόγεια βάρη και στους σταθμούς του μετρό, τα πράγματα, υπό μία έννοια, είναι ίσως ακόμη χειρότερα: οι πάντες στη ρωσική επικράτεια, αυτό το βασίλειο της μοιρολατρίας και

της ψυχικής στενότητας, ζουν σε ένα ανήλιαγο κράτος-φυλακή, όπου κανείς είτε θα είναι φυλακισμένος είτε δεσμοφύλακας. Πρωταγωνιστής του βιβλίου είναι ο Ιλιά, για τον οποίο θα μάθουμε πολλά στις πρώτες περίπου 100 από τις συνολικά 440 σελίδες του μυθιστορήματος. Έπειτα από επτά χρόνια «σωφρονισμού» στη φυλακή, όπου βρέθηκε τελείως άδικα, επιτέλους αποφυλακίζεται και επιστρέφει σπιτί του, κάνοντας όνειρα για μια νέα ζωή. Όμως αυτά που θα συναντήσει εκεί –ένας κόσμος που δεν έχει καμία σχέση με αυτόν που άφησε πίσω του– θα τον οδηγήσουν στην τρέλα και την παράφορη ανάγκη για εκδίκηση. Ύστερα από ένα έγκλη-

Ο Μοσκοβίτης συγγραφέας καταδίκασε την εισβολή στην Ουκρανία, αποκάλυψε τα εγκλήματα καθώς και τις απώλειες του ρωσικού στρατού.

μα που κάποιος θα απέδιδε σε ένα συνδυασμό απόγνωσης και βότκας, θα κάνει κάτι παράλογο: θα οικειοποιηθεί το κινητό τηλέφωνο του ανθρώπου που τον είχε οδηγήσει στη φυλακή –κάποιον που βρίσκεται στον αντίποδα της ζωής του Ιλιά– και στη συνέχεια θα επιχειρήσει να υιοθετήσει και την ίδια του την ταυτότητα. Ο Ιλιά θα γνωρίσει τον άνθρωπο που τον κατέστρεψε διαβάζοντας το πλούσιο υλικό που υπάρχει συγκεντρωμένο στο κινητό του (κάτι που λίγο-πολύ ισχύει για τον καθένα μας) και θα «γίνει» αυτός.

Οι ολιγάρχες και οι άλλοι

Παράλληλα, με τη δράση, ο Γκλουχόφσκι κάνει εδώ μια βαθιά τομή στη σημερινή ρωσική κοινωνία. Μοντέρνα μπαρ, λουσμένα σε ένα απόκοσμο φως, από τη μια, ναρκωτικά και κάθε λογής εθισμοί από την άλλη, αδιανόητος πλούτος για λίγους, φτώχεια για τη μεγάλη πλειονότητα του κόσμου και εκτεταμένη διαφθο-

ρά σε κάθε επίπεδο, αβάσταχτη καταπίεση των πολιτών από ένα κράτος που, μην έχοντας τίποτα να ζητήσει από το στυγνό σταλινικό καθεστώς, αλλά ζώντας πλέον σε έναν άλλον αιώνα, αυτοσυντρίβεται μέσα στα ερείπια μιας, θνήσκουσας και υπό διάλυση, πρώην αυτοκρατορίας γιατί τού είναι αδύνατον να προσαρμοστεί και επειδή δεν θέλει να προσαρμοστεί. Μια δυστοπία –από τη μια μεριά– που σε συντρίβει, ένα έγκλημα που αναζητεί την τιμωρία του, διλήμματα που δεν μπορούν να επιλυθούν, και από την άλλη μια γοητευτική γλώσσα που στιγμές στιγμές αποκτά μεγάλη εκφραστική και αφηγηματική δύναμη (η μεταφράστρια, να σημειωθεί, κάνει σπουδαία δουλειά). Μια περιπέτεια φωτισμένη από τα φώτα της Δύσης, που όμως εντέλει εκτυλίσσεται μέσα στα σκοτάδια του σύγχρονου Ρώσου ανθρώπου, ή αλλιώς ένα οργουελικό «1984» του 21ου αιώνα. Αυτός ο νέος συγγραφέας επιστημονικής φαντασίας αποδεικνύει εδώ πως είναι για τα καλά τσιμπημένος από το σαράκι του Ντοστογιέφσκι.

Ένταλμα σύλληψης

Αλλά ο Ντμίτρι Γκλουχόφσκι δεν γράφει μόνο βιβλία. Όπως και άλλοι Ρώσοι συγγραφείς, διανοούμενοι, καθηγητές και δημοσιογράφοι –οι περισσότεροι από τους οποίους έχουν καταλήξει στη φυλακή–, παρεμβαίνει συχνά με κείμενά του στη δημόσια σφαίρα. Ήταν μάλιστα από τους πρώτους που καταδίκασαν τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, ξεκάθαρα και χωρίς μισόλογα. Δημοσίευσε πολλές φορές αντιπολεμικές δηλώσεις, αποκαλύπτοντας τις απώλειες του ρωσικού στρατού, τις δολοφονίες Ουκρανών αμάχων και τα εγκλήματα πολέμου. Το καθεστώς, που από την πρώτη στιγμή μπάνανε τα βιβλία του, δεν άργησε να τον χαρακτηρίσει... Ξένο πράκτορα, εξέδωσε ένταλμα σύλληψης εναντίον του και άρχισε να τον αναζητάει παντού. Ο Γκλουχόφσκι πρόλαβε να διαφύγει στο εξωτερικό, ενώ η μόνιμη κατοικία του δεν είναι γνωστή σε κανέναν. Στις αρχές του περασμένου Αυγούστου ένα ρωσικό δικαστήριο τον καταδίκασε ερήμην σε οκτώ χρόνια φυλάκιση για «διασπορά ψευδών ειδήσεων [στο Telegram και το Instagram του] σχετικών με τον στρατό,στηριγμένων σε σαθρά και παραποιημένα στοιχεία».

Φυσικά, έκτοτε ο Γκλουχόφσκι δεν σταματάει να δίνει συνεντεύξεις και να αρθρογραφεί, μιλώντας σταθερά κατά του ρωσικού καθεστώτος και υπέρ της Ουκρανίας και της βοήθειας που δέχεται από τη Δύση, βοήθεια που οφείλει να ενταθεί, αλλά κυρίως για τη δίνη μέσα στην οποία ζει ασφυκτιώντας η πατρίδα του, μια χώρα, όπως λέει ο ίδιος, που λιμνάζει μέσα στα ψέματα και στη μετα-αλήθεια, έχοντας τη βαριά μοίρα να διοικείται από τον Πούτιν, τις μυστικές υπηρεσίες του, τους ολιγάρχες και την πανίσχυρη μαφία –έναν εσμό αδιστακτων ανθρώπων που δεν είχαν ποτέ κανένα ενδιαφέρον για την ίδια τη χώρα, παρά μόνο για τον ίδιο τους τον εαυτό και το σιδηρούν πλέγμα εξουσίας που έχουν εγκαταστήσει πάνω από την πάλα ποτέ κραταιά Ρωσία/ΕΣΣΔ. Αξίζει να τον διαβάσουμε.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

24.9 - 30.9.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΠΕΡΦΟΡΜΑΝΣ

«Λάζαρος»

Το Κέντρο Παραστατικών Τεχνών ΜΙ-ΤΟΣ συμμετέχει στο Open House Festival 2023, της Στέγης Χορού Λεμεσού, με την performance ΛΑΖΑΡΟΣ σε σκηνοθεσία Έλενας Αγαθοκλέους. Μια μουσική performance, σε εκδοχή συναυλίας, εμπνευσμένη από τις Γραφές. Μια σύγχρονη τραγωδία αφιερωμένη στον Λάζαρο. «Κάθεστε και κοιτάζετε. Γιατί με ακολουθείτε με τα μάτια σας; Σε λίγο θα σκεφτείτε «μα δεσ πόσο τον αγαπούσε, δε μπορούσε να κάνει κάτι για να αναστηθεί και αυτός;» Επί σκηνής: Έλενα Αγαθοκλέους, Μαριάννα Μιχαήλ, Αλέξανδρος Παπαδόπουλος, σκηνοθεσία, δραματουργία: Έλενα Αγαθοκλέους. Σάββατο 28 Σεπτεμβρίου, ώρα 10:00 μ.μ. **Ravens Music Hall, Σωκράτους 4, Λεμεσός.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Ποιος είναι ο κύριος Σμιτ;»

Με την κωμωδία του Γάλλου κωμωδιογράφου Σεμπαστιάν Τιερί άρχισε τη νέα θεατρική περίοδο το Θέατρο «ΣΚΑΛΑ» στη Λάρνακα. Το έργο ανεβαίνει για πρώτη φορά στην Κύπρο, σε σκηνοθεσία Nehir Demirel, σε μετάφραση και διασκευή της Χρυστάλλας Καϊάφα και σκηνικά / κοστούμια Θέλλμας Κασουλίδου. Το έργο του Σεμπαστιάν Τιερί εστιάζει στην ταυτότητα ως κύριο θέμα του. Το να ζεις άνετα μέσα στο σύστημα δεν σημαίνει ότι μπορείς να αναγνωρίσεις την αντανάκλαση σου στον καθρέφτη. Αν θέλεις να διατηρήσεις τη συνειδησή σου, την τιμή

και τη δική σου ταυτότητα, θα πρέπει να κολμυπήσεις ενάντια στο ρεύμα. Η ομοιομορφία της πλειοψηφίας και η πίεση που ασκεί στα άτομα θα μπορούσε εύκολα να σπάσει έναν άνθρωπο. Ερμηνεύουν οι ηθοποιοί: Νικόλας Δημητρίου, Βαλεντίνια Νικολάου, Κωνσταντίνος Γαβριήλ, Μόνικα Μελέκη, Χρίστος Κυριάκου. Παραστάσεις κάθε Σάββατο και Κυριακή, 8:30 μ.μ. (μέχρι 1η Οκτωβρίου) στο Θέατρο «ΣΚΑΛΑ». Στη Λευκωσία: Σάββατο 7 και Κυριακή 8 Οκτωβρίου, στο Θέατρο WhereHaus 612. Πληροφορίες τηλεφώνω 24652800, 99490102.

BIBΛIO

Ιστορία της Κύπρου

Έκθεση Βιβλίου Τοπικής Ιστορίας της Κύπρου διοργανώνεται από 25 μέχρι τις 29 Σεπτεμβρίου στο Πολιτιστικό Κέντρο Στροβόλου. Την έκθεση διοργανώνει το Κοινωνιωτές, Επιστημονικό και Πολιτιστικό Ίδρυμα «Φώτος Φωτιάδης» σε συνεργασία με τον Δήμο Στροβόλου, το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, τους εκδοτικούς οίκους Εν Τύποις, Ηλίας Επιφανίου, Κώστας Επιφανίου και μια ομάδα από συγγραφείς. Η ανάγκη διοργάνωσης της Έκθεσης Βιβλίου Τοπικής Ιστορίας κρίθηκε αναγκαία και επωφελής διότι μετά την κατοχή πολλών Κοινοτήτων από τους Τούρκους εισβολείς, έχουν εκδοθεί εκατοντάδες βιβλία που αναφέρονται στην ιστορία των κατοχόμενων χωριών, πόλεων και κωμοπόλεων της Κύπρου. Τα εγκαίνια θα πραγματοποιηθούν στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Στροβόλου τη Δευτέρα 25 Σεπτεμβρίου και ώρα 6:30 μ.μ. από την υποργό Παιδείας κ. Αθηνά Μιχαηλίδου. Πολιτιστικό Κέντρο Στροβόλου, Αρχιεπισκόπου Κυπριανού 34, Στρόβολος.

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΞΙΟΘΕΑΣ

«Το Σύγχρονο Πιάνο Τρίο» και «Το τζελαήδημαν του φου»

Το Σύγχρονο Πιάνο Τρίο που αποτελείται από τρεις καταξιωμένους και έμπειρους Κύπριους ερμηνευτές της κλασικής αλλά και της σύγχρονης «σοβαρής» μουσικής, παρουσιάζει έργα για πιάνο τρίο των Alfred Schnittke (1934-98) και Astor Piazzolla (1921-92). Πρόκειται για ένα μουσικό συνάντημα δύο συνθετών που διέπρεψαν και έγραψαν στην ίδια περίοδο, αλλά όσο κοντά είναι χρονολογικά, τόσο μακριά είναι από άποψη περιεχομένου, τεχνικής και αποτελέσματος. Μιράντα Παπανοκλέους: βιολοντσέλο, Νίκος Πίττας: βιολί, Δροσοσταλίδα Μωραΐτη: πιάνο. Δευτέρα 25 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30

μ.μ. Το εξαμελές φωνητικό σύνολο «Κάλεσμα» συμπράττει με τον δεξιότεχνη μουσικό Χαράλαμμο Παντελή στο λαούτο, τη λάφτα και το σάζι, παρουσιάζοντας ένα πρόγραμμα με τραγούδια από Κύπρο, Ελλάδα και τις γύρω περιοχές, όπως Αρμενία και Τουρκία, μαζί με πρωτότυπες συνθέσεις από τα μέλη του σχήματος. Βασίλης Φιλίππου: τραγούδι, κρουστά, Σάββας Λαγού: τραγούδι, Φρειδερίκη Τομπάζου: τραγούδι, Πάρης Παράσχος: τραγούδι, Αναστασία Ζακυνθινού: τραγούδι, Κατερίνα Παράσχου: τραγούδι, Χαράλαμπος Παντελής: λαούτο, σάζι, λάφτα. Παρασκευή 29 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Η Λεμεσός τιμά τον Μάριο Τόκα

Με συμμετοχή των πιο στενών συνεργατών του από Ελλάδα και Κύπρο πραγματοποιείται στη Λεμεσό, καλλιτεχνική εκδήλωση, με αφορμή τα 15 χρόνια από τον πρόωρο χαμό του Μάριου Τόκα. Ο μάεστρος του Γιώργος Παγιάνης, η Κωνσταντίνη, ο Στέλιος Διονυσίου, ο Κώστας Χατζηχριστοδούλου, η Μαρία Αλεξίου, η Αγνή Καλουμένου, ο Λευτέρης Πιτσιλίδης καθώς και η χορωδία του Άρη (κεντρική και παιδική, υπό την διεύθυνση του Σόλωνα Κλαδά), θα τιμήσουν τον Μάριο ερμηνεύοντας τις μεγαλύτερες επιτυχίες του σε ένα μουσικό πρόγραμμα που επιμελήθηκε ο Άδμπος Πιτσιλίδης.

Τετάρτη 27 Σεπτεμβρίου, ώρα 9:00 μ.μ. Δημοτικό Κηποθέατρο Λεμεσού, «Μάριος Τόκας». Η είσοδος είναι ελεύθερη.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Δον Κικώτης» από το Θέατρο Αντίλογος

Το Θέατρο Αντίλογος, πιστό στο ραντεβού του με τους μικρούς φίλους του θεάτρου, ξεκινάει το φθινόπωρο με τη νέα παιδική παραγωγή «Δον Κικώτης», το κλασικό λογοτεχνικό αριστούργημα του Ισπανού συγγραφέα, Μιγκέλ ντε Θερβάnte, σε θεατρική διασκευή και σκηνοθεσία της Ειρήνης Ανδρονίκου. Ένας αλλόκοτος ονειροπαρμένος ιππότης κινείται ανάμεσά μας. Μαγειρεύει στην κουζίνα μας, κάθεται στο σαλόνι μας, ανοίγει την πόρτα του παιδικού μας δωματίου και παίζει με όλα μας τα παιχνίδια. Σαν παιδάκι, μόνο που είναι μεγάλος πια. Ο ασυμβίβαστος ήρωας διασκεδάει μικρούς και μεγάλους με την αμετανόητη παιδική ονειρο-

φαντασία του προσπαθώντας να αλλάξει τον κόσμο. Το Θέατρο βοηθά τα παιδιά να απελευθερώσουν τη φαντασία τους. Διδάσκει αξίες, μιλά για τη φιλία, τη αλληλεγγύη, τον έθελοντισμό. Θίγει με κατανοητό τρόπο καθημερινά θέματα. Το παιδικό θέατρο συντελεί στην καλύτερη έκφραση των συναισθημάτων και αναπτύσσει την κοινωνικότητα. Παίζουν: Κωνσταντίνος Ανδρονίκου, Ραφαέλα Καβάζη, Χριστίνα Κωνσταντίνου, Άντονι Παπαμιχαήλ. Πρεμιέρα Σάββατο, 30 Σεπτεμβρίου, ώρα 4:00 μ.μ. Παραστάσεις: κάθε Σάββατο στις 4:00 μ.μ. Θέατρο Μα-σκαρίνι, Αθολάσσης 4, Λατσία. Πληροφορίες και κρατήσεις 99251331.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ανατομία μιας πτώσης

Εχει το ανθρώπινο δράμα στοιχεία θρίλερ; Η πολυπλοκότητα των χαρακτήρων μπορεί να αποδοθεί χωρίς «μυστήριο»; Τι πρέπει να κάνει ένα ζευγάρι για να παραινεί μαζί; Τι δίνει στον άλλον και τι περιμένεις ως ανταπόδοση; Η συμβίωση σκοτώνει;

Μετά το τέλος της ταινίας βγαίνεις από την αίθουσα μόνο με ερωτήματα. Εχεις παρακολουθήσει επί 2,5 ώρες μια πορεία ζωής με πολλές διακλαδώσεις και παρότι το μεγαλύτερο μέρος της υπόθεσης διεξάγεται στην αίθουσα ενός δικαστηρίου, όλο και λιγότερο σε απασχολεί αν πρόκειται για φόνο ή αυτοκτονία.

Η «Ανατομία μιας πτώσης» προβάλλεται ήδη αρκετές εβδομάδες στις αίθουσες και χωρίς να έχει καμία σχέση με τις μεγάλες παραγωγές, όπως την «Μπάριμπα» ή το «Οπενχάιμ», συντηρεί ένα κοινό που την ξεχωρίζει και τη συστήνει ανεπιφύλακτα. Δικαίως. Δεν είναι μόνο το σπουδαίο σενάριο ή οι ερμηνείες. Ούτε η βράβευσή της με τον Χρυσό Φοίνικα στις Κάννες τον περασμένο Μάιο. Δεν αρκούν αυτά για να «συνομιλήσει» μια ταινία. Και η 45χρονη σκηνοθέτις (και συνσενarioγράφος) Ζιστίν Τριέ φροντίζει να ανασκάψει την ανθρώπινη φύση βυθομετρώντας τη, με ελεγχόμενη ένταση.

Η ιστορία πλέκεται γύρω από ένα ζευγάρι συγγραφέων και το εντεκάχρονο αγόρι τους που έχει προβλήματα όρασης εξαιτίας ενός ατυχήματος. Ο άνδρας σκοτώνεται, στην αρχή της ταινίας, ύστερα από πτώση από το παράθυρο του σαλέ τους στις Αλπεις. Τον έσπρωξαν ή αυτοκτόνησε; Δεν θα το μάθουμε ποτέ. Το αγόρι θα παρέμβει στο δικαστήριο για τη μπτέρα του, που κατηγορείται για φόνο, με διαδοχικές καταθέσεις που ενισχύουν το διφορούμενο. Ένα παιδί με μουσικό ταλέντο και διανοητική σκέψη, παρατηρητικότητα που αφουγκράζεται δεν βλέπει, αλλά «βλέπει». Η Σάντρα και ο Σαμουέλ (το

Η τέχνη της συνύπαρξης

είναι πιο περίπλοκη

και απαιτητική

από την τέχνη της ζωής.

Ζευγάρι και ο Ντανιέλ, ο γιος τους, αντιμετωπίζουν δυσκολίες, αλλά όχι απρόσμενες (εκτός από τον τραυματισμό του παιδιού). «Απρόσμενα» εξελίσσεται η σχέση τους καθώς εκείνος βιώνει το «μπλοκάρισμα» του συγγραφέα, δίπλα στην επιτυχία της συζύγου του. Η δική του «αποτυχία» γίνεται τυραννική για τον ιδιον και τους άλλους, όπως εκρηκτική μοιάζει να είναι και η συμπεριφορά της Σάντρας στις αντιδράσεις της.

Το σασπένς όμως, μάλλον γρήγορα, μετατίθεται από τα γεγονότα αυτά καθαυτά στο τι είδους άνθρωποι είναι οι πρωταγωνιστές τους. Λιτά, στιβαρά και μεθοδικά ο φακός εστιάζει στα πολλά, μικρά και καθημερινά, τρομακτικά στην κοινοτοπία τους, που συμβάλλουν στην κατάρρευση ενός ζευγαριού. Το ερώτημα της Σάντρας, στη διάρκεια της δίκης της, είναι καίριο: «Πώς είναι δυνατόν να κρίνουμε τη ζωή ενός ζευγαριού μέσα από μια κακή στιγμή, την ώρα που υπάρχουν χιλιάδες καλές στιγμές στις οποίες κανείς δεν δίνει σημασία;». Η Ζιστίν Τριέ προτείνει μια απάντηση σε συνέντευξή της (στα «Νέα», 31/5/2023): «Πού βρίσκεται η πραγματική αλήθεια; Στην πραγματικότητα κανείς δεν γνωρίζει και νομίζω ότι αυτό συμβαίνει και στη ζωή. Ορισμένες φορές πρέπει να ορίσεις τη δική σου αλήθεια».

Στην ταινία αυτό συμβαίνει, μόνο που στο τέλος δεν έχει καμία σημασία η «αλήθεια». Η σχέση ανάμεσα στα πρόσωπα, όπως εγγράφεται στο καθεάν, προσδιορίζει και την πορεία του βίου με τις πολλές, μοιραία, αναταράξεις του. Οι δυναμικές που αναπτύσσονται μέσα σε ένα ζευγάρι δεν εκδηλώνονται πάντα με τον αναμενόμενο τρόπο. Η σκληρότητα, ο κυνισμός μπορεί να είναι γέννημα μιας συνθήκης και όταν εκείνη εκλείψει, ο άνθρωπος ξαναβρίσκει το «σχήμα» του. Οχι ακριβώς το ίδιο, αλλά ούτε και παραμορφωμένο από την πίεση, την κακοποίηση, το ανικανοποίητο. Η παρουσία ή η απουσία ενός παιδιού παίζει καταλυτικό ρόλο. Δυσκολεύει τις ισορροπίες (δεν τις διευκολύνει, είναι μύθος), χρειάζεται συνεχή αναδιαπραγμάτευση και αναπροσαρμογή των όρων και των ορίων που θέτουν μεταξύ τους τα μέλη της, πυρηνικής οικογένειας. Η τέχνη της συνύπαρξης είναι πιο περίπλοκη και απαιτητική από την τέχνη της ζωής.

Ο Ρομάν Αμπράμοβιτς και η συλλογή του ενός δισεκατομμυρίου

Της ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

Οι περισσότεροι λάτρεις της τέχνης δεν θα μπορούσαν ούτε να ονειρευτούν ότι έχουν στην κατοχή τους ένα έργο τέχνης σαν το «Benefits Supervisor Sleeping», το εντυπωσιακό και αντισυμβατικό γυμνό, που παρουσίασε ο Λούσιαν Φρόιντ το 1995. Για τον Ρώσο ολιγάρχη Ρομάν Αμπράμοβιτς, όμως, το έργο αποτελεί απλώς μικρό κομμάτι ενός θησαυρού από πίνακες και γλυπτά, που ο δισεκατομμυριούχος πρώην ιδιοκτήτης της ποδοσφαιρικής ομάδας Τσέλσι έχει στα σπίτια του στην Αγγλία και τη νότια Γαλλία ή στο γιοτ του «Eclipse», αξίας 700 εκατ. δολαρίων. Μια διαρροή από την offshore εταιρεία Merit Servus με έδρα την Κύπρο, οι λεπτομέρειες της οποίας ήρθαν στο φως —σύμφωνα με την εφημερίδα Guardian— μέσω των Oligarch Files, αποκαλύπτει ότι ο μεγιστάνας του πετρελαίου και η πρώην σύζυγός του Ντάσα Ζούκοβα κατέχουν μια από τις σημαντικότερες ιδιωτικές συλλογές μοντέρνας τέχνης στον κόσμο. Μόνον το αριστούργημα του Φρόιντ αγοράστηκε σε δημοπρασία της Νέας Υόρκης το 2008 για 33,6 εκατ. δολάρια. Σύμφωνα με τη βρετανική εφημερίδα, στη διάρκεια μιας δεκαετίας ασύστολων δαπανών ο Αμπράμοβιτς και η Ζούκοβα απέκτησαν τη συγκεκριμέ-

Το έργο «Benefits Supervisor Sleeping», το εντυπωσιακό και αντισυμβατικό γυμνό που παρουσίασε ο Λούσιαν Φρόιντ το 1995 και ανήκει στη συλλογή.

νη συλλογή, που περιλαμβάνει περισσότερα από 300 εξαιρετικά κομμάτια, η αξία των οποίων εκτιμήθηκε από τους αξιολογητές του ολιγάρχη σε σχεδόν 1 δισ. δολάρια (963 εκατ. δολάρια).

Τα αρχεία αποκαλύπτουν αποκτικότητα, που με την ποιότητα και την ποικιλία τους καταγράφουν τελικά την ιστορία της σύγχρονης τέχνης. Η συλλογή διαθέτει κομμάτια από τους μεγαλύ-

τερους Ρώσους, Ευρωπαίους και Αμερικανούς δασκάλους, έργα των Μονέ και Μοντριάν, Μάτις και Πικάσο, Ρώσους μοντερνιστές και πίνακες του Μάλεβιτς, σουρεαλιστικές συνθέσεις του Μαγκρίτ και μια τολμηρή επιλογή έργων αφηρημένης τέχνης. Από τους σύγχρονους ενδεικτικά αναφέρονται οι καταξιωμένοι ζωγράφοι Λούσιαν Φρόιντ, Φράνσις Μπίκον, Πόλα Ρέγκο, Φρανκ

Αουερμαχ και Ντέιβιντ Χόκνεϊ.

Τις ημέρες πριν από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, τα αρχεία δείχνουν ότι το ενδιαφέρον του Αμπράμοβιτς για τα έργα τέχνης του μειώθηκε, κάνοντας τη Ζούκοβα κύριο δικαιούχο. Η πράξη δεν απαιτούσε τη συγκατάθεση της ίδιας και θεωρείται ότι απέρριξε από τους όρους του διαζυγίου της από τον Αμπράμοβιτς το 2016. Εν τέλει τέθηκε σε ισχύ τον Φεβρουάριο του 2022, λίγες μέρες αφότου η κυβέρνηση της Βρετανίας προειδοποίησε τους φιλικούς προς το Κρεμλίνο ολιγάρχες ότι τα περιουσιακά τους στοιχεία θα μπορούσαν να κατασχεθούν.

Λιγότερο από ένα μήνα αργότερα, στις 10 Μαρτίου, ο Αμπράμοβιτς υπέστη κυρώσεις από το Ηνωμένο Βασίλειο, με αποτέλεσμα το «πάγωμα» της περιουσίας του, συμπεριλαμβανομένης της Τσέλσι. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ακολούθησε σύντομα την ίδια πολιτική, αλλά ο Αμπράμοβιτς άσκησε έφεση κατά της απόφασης, με τους δικηγόρους του να υποστηρίζουν ότι στοχοποιήθηκε λόγω δημοσιότητας και όχι επειδή πληρούσε τα κριτήρια. Δεν έχει υποστεί κυρώσεις στις ΗΠΑ, ενώ η πρώην σύζυγός του, που ξαναπαντρεύτηκε (με τον Σταύρο Νιάρχο), είναι Αμερικανίδα πολίτης, όπως και τα δύο παιδιά που απέκτησε με τον Αμπράμοβιτς.

«Το ταγκαλάκι»: Χριστιανοπουλικός μύθος

Ο συγγραφέας Αντώνης Μποσκοϊτης μιλάει στην «Κ» για τη συνέντευξή του στον Ντίνο Χριστιανόπουλο που έγινε θεατρική πράξη

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο Αντώνης Μποσκοϊτης συνάντησε το 2013 τον ποιητή Ντίνο Χριστιανόπουλο για μία συνέντευξη, η οποία δημοσιεύθηκε την επόμενη μέρα του θανάτου του ποιητή, τον Αύγουστο του 2020. Αυτή η επικών διαστάσεων συνέντευξη μετατράπηκε από τον Μποσκοϊτη σε θεατρικό έργο, με τον Χάρη Φλέουρα στον ρόλο του ποιητή και τον δημοσιογράφο στη σκηνοθεσία. Ο Αντώνης Μποσκοϊτης λέει στην «Κ» πως αυτή η παράσταση συμβάλλει στη διατήρηση του χριστιανοπουλικού μύθου σε μία ολότελα αντιπνευματική περίοδο που προωθείται όλη η σαχλαμάρα και η κενότητα.

–Το «Ταγκαλάκι», ένας τίτλος που παραπέμπει απευθείας στον Ντίνο Χριστιανόπουλο; Ήταν ένα ταγκαλάκι ο Χριστιανόπουλος;

–Το «Ταγκαλάκι» ως λέξη και ως χαρακτηρισμός κάποιου προσώπου έχει περισσότερες από μία σημασίες. Απ’ τη μια σημαίνει τον διαβολικό πειρασμό, απ’ την άλλη τον πειρακτήρι, το «διαβολάκι», μα κι απ’ την άλλη το «κωλόπαιδο», αυτό που λέμε το κάθαρμα. Ο Χριστιανόπουλος βρίσκεται ακριβώς στη δεύτερη έννοια της λέξης. Ένα αιώνιο πειρακτήρι που δεν του άρεσε απλώς να προκαλεί, αλλά μάλλον δεν μπορούσε να κάνει αλλιώς. Ψάχνοντας ιστορίες δικών του ανθρώπων για να εμπλουτίσω το κείμενο, εκμείψα μια πολύ όμορφη μαρτυρία του

«Φεύγοντας από το σπίτι του εκείνη τη μέρα του 2013, του είπα πως άθελά του μού χάρισε έναν κανονικό θεατρικό μονόλογο. «Ναι, ώρα είναι να με κάνεις και θεατρικό» μου απάντησε και βάλαμε τα γέλια»...

«Ο Χάρης Φλέουρας είναι ευλογία που παίζει τον ρόλο αυτό και πιστεύω ακράδαντα πως κανένας άλλος, δεν θα μπορούσε να βγάλει τόσο πετυχημένα το ίδιο αποτέλεσμα»

συγγραφέα Θωμά Κοροβίνη, με την οποία έκλεισα και το έργο. Ας μην κάνω spoiler από τώρα, πάντως ο θεατής αντιλαμβάνεται τόσο κατά τη διάρκεια της παράστασης, όσο και στο φινάλε της, πόσο «ταγκαλάκι» υπήρξε ο Ντίνος Χριστιανόπουλος. –Ποια ήταν η μεγαλύτερη δυσκολία στο να γίνει θεατρικό έργο μία συνέντευξη;

–Για μένα όχι κάποια ιδιαίτερη δυσκολία. Δεν είναι τυχαίο ότι στο πρώτο μου βιβλίο έδωσα τον τίτλο «18 συνεντεύξεις – Σαν μονόπρακτα» και μέσα εκεί συμπεριέλαβα και αυτή του Χριστιανόπουλου. Νομίζω πως η διατήρηση της υψής του προφορικού λόγου, στις δικές μου συνεντεύξεις τουλάχιστον, είναι το στοιχείο που συχνά τις κάνει – όχι όλες βέβαια – να στέκονται σαν αυτόνομοι θεατρικοί μονόλογοι. Θέλω να πω ότι όλα για μένα ξεκινάνε από τη συνέντευξη και μετά το εξελίσσω το κείμενο ως θεατρικό δρώμενο. –Αποφύγατε στη δημιουργία του έργου αυτού «φτηνιάρικα και χλιοειπωμένα κλισέ», όπως σας είπε και ο ίδιος ή αναπόφευκτα μπήκαν και αυτά;

–Καταρχάς δεν ξέρω τι εννοείτε εσείς, αν δηλαδή το εννοείτε, όπως το εννοούσε ο ποιητής στη συνέντευξη του. Εκείνος αναφε-

ρόταν στα κλισέ περί ομοφυλοφιλίας που πολλοί του ζητούσαν να καταθέσει την άποψή του. Επομένως, όχι, δεν νομίζω να δείτε τέτοια κλισέ στη δική μας παράσταση, η οποία βασίζεται κατά 95% στην απομαγνητοφώνηση των λεγομένων του ποιητή και στην περαιτέρω επεξεργασία τους από τη δική μου πλευρά. Αν αυτό βοηθά στην κατανόηση της ερώτησής σας, μπορώ να σας πω ότι όταν αποφάσισα να γίνει η παράσταση αυτή, ταξίδεψα πολλές φορές στη Θεσσαλονίκη και κατέγραψα μαρτυρίες των πιο δικών του ανθρώπων κυρίως από τον χώρο των γραμμάτων και των τεχνών. –Ο Ντίνος Χριστιανόπουλος δεν ήθελε να ταξιδεύει, εσείς με αυτή την παράσταση τον κάνετε πολλά ταξίδια... Είναι στόχος σας η γνωριμία του κοινού με μία παρεξηγημένη προσωπικότητα;

–Φυσικά και είναι αυτός ο στόχος. Το ίδιο επιθυμούσα και με τα κινηματογραφικά ντοκιμαντέρ μου για τη Φλέρυ Νταντωνάκη, την Κατερίνα Γώγου και τον Νίκο Κούνδουρο. Πρόκειται για προσωπικότητες που δεν πρέπει να σκεπαστούν από τη σκόνη του χρόνου. Και δεν πρόκειται, όσο βρίσκονται τρόποι για να επανέλθουν συχνά στο προσκήνιο. Πείτε ότι η παράσταση αυτή συμβάλλει στη διατήρηση του χριστιανοπουλικού μύθου σε μία ολότελα αντιπνευματική περίοδο που προωθείται όλη η σαχλαμάρα και η κενότητα. Αυτό, όμως, δυστυχώς δεν συνέβαινε ανέκαθεν; –Αναδεικνύεται φαντάζομαι και ο ποιητής, μέσα από το έργο σας. Με ποιον τρόπο;

–Με τον ίδιο του τον λόγο. Αφού έχετε διαβάσει τη δημοσιευμένη συνέντευξη, απ’ ό,τι κατάλαβα, θα διαπιστώσατε πως ο αναγνώστης και, εν προκειμένω ο θεατής, αποκομίζουν πολλά στοιχεία για τον ποιητή Χριστιανόπουλο, για τον τρόπο που δούλευε, για τα μίση και τις αγάπες του απ’ το ποιητικό σινάφι, για την υπέρμετρη ευαισθησία του σε σχέση με τους αποσυνάγωγους της ζωής, στους οποίους υπαγόταν και ο ίδιος.

–Σκεφτήκατε ότι ίσως ο Ντίνος Χριστιανόπουλος, λόγω της ιδιοσυγκρασίας του, να μην ενέκρινε τη δουλειά σας; Σας απασχόλησε καθόλου αυτή η σκέψη;

–Εσείς τι λέτε, να μη με απασχόλησε; Σωστό σας βρίσκω! Να σας πω την αλήθεια, φεύγοντας από το σπίτι του εκείνη τη μέρα του 2013,

του είπα πως άθελά του μού χάρισε έναν κανονικό θεατρικό μονόλογο. «Ναι, ώρα είναι να με κάνεις και θεατρικό» μου απάντησε και βάλαμε τα γέλια. Καταρχάς, μια και ο ίδιος δεν ζει πλέον, εξασφάλισαμε πρωτίστως την άδεια του πνευματικού κληρονόμου του. Η μεγαλύτερη αγωνία ήταν για το αν το αποτέλεσμα θα άρεσε στους δικούς του ανθρώπους, σε συγγραφείς, ποιητές, μουσικούς και γενικά στη διατήρηση της Θεσσαλονίκης που τον συναναστρεφόταν επί σειρά δεκαετιών. Σας διαβεβαιώνω πως όλοι, μα όλοι, έφευγαν από το θέατρο συγκινημένοι και ευχαριστημένοι με τη διατήρηση της μνήμης του ποιητή και την ανάδειξη της προσωπικότητάς του. Εδώ, όμως, δεν έχει να κάνει τόσο με μένα, όσο με τον Χάρη Φλέουρα, τον ηθοποιό που τον υποδύεται. Είναι τέτοια η ομοιότητα που κάποιους έως και τους σόκαρε χωρίς να υπερβάλλω καθόλου αυτή τη στιγμή. Ο Φλέουρας είναι ευλογία που παίζει τον ρόλο αυτό και πιστεύω ακράδαντα πως κανένας, μα κανένας άλλος, δεν θα μπορούσε να βγάλει τόσο πετυχημένα το ίδιο αποτέλεσμα. Τέλος, αυτό δεν το λέω μόνο εγώ, που θα είχα και τους λόγους μου για να το λέω, αλλά –επαναλαμβάνω– οι άνθρωποι που γνώριζαν καλά τον Ντίνο Χριστιανόπουλο και υπήρξαν φίλοι, συνοδοιπόροι και συνομιλητές του.

Πληροφορίες: «Το Ταγκαλάκι» του Αντώνη Μποσκοϊτη, Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιώτη, πλατεία Ηρώων, Λεμεσός. Τετάρτη 27 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. www.rialto.com.cy

Η **ΕΛΛΗΝΙΚΗ** HELLENIC BANK ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
4-5-6-7-8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΜΕΣΟΥ
10-11-12 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ελένη Πάντου

ΣΥΝΟΔΕΥΟΥΝ ΜΕΛΩΔΙΚΑ
STRING DEMONS

TO PARTY!

ΤΗΣ Ζωής Μου

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ Ανέστης Αζάς

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ: **Electroline**
έπί στο αύριο

ΧΟΡΗΓΟΙ: **cablenet** **ALAMBRA**

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ: **Parax** **Pharma LEAD** **αλφαμεγα**

ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ ΤΗΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ **UNICARS**

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: **LOVE 100.7 FM** **98.1 & 105.7** **Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ** **ΚΥΠΡΟΥ**

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ: **Tickethour** **7777 7040** ΠΑΡΗΣΟΡΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ **com.cy**

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΕΑΣ: **SKY express**

Ο Κώστας Φέρρης μιλάει στην «Κ» και ξεφυλλίζει το βιβλίο με τις αναμνήσεις του. Ο Έλληνας σκηνοθέτης θα τιμηθεί στο Μεσογειακό Κινηματογραφικό Φεστιβάλ Αλεξάνδρειας για το έργο του.

Αίγυπτος, η πατρίδα που αγάπησα

Ο Κώστας Φέρρης μιλάει στην «Κ» για το αυτοβιογραφικό βιβλίο του, το Κάιρο, το σινεμά και τα χρόνια που ήταν κομπάρσος

Της ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΚΚΑ

Στις 3 Οκτωβρίου, θα βρίσκεται στην Αίγυπτο, όπου θα τιμηθεί στο Μεσογειακό Κινηματογραφικό Φεστιβάλ Αλεξάνδρειας για το σύνολο του έργου του. Ο Κώστας Φέρρης δεν κρύβει τη συγκίνηση που «γίνεται αναστάτωση» για του λόγου του στην πατρίδα. Γιατί η Ελλάδα ήταν το όνειρο, αλλά «η Αίγυπτος παραμένει η ψυχή μου».

Κάθε επιστροφή στη γειτονιά όπου γεννήθηκες και μεγάλωσες κρύβει κάτι βαθύ. «Αυτή τη φορά θα είμαι στην Αλεξάνδρεια», λέει στην «Κ», όμως οι αναμνήσεις από την τελευταία επίσκεψη στη Σούμπρα του Καΐρου είναι νωπές κι ως πέρασαν χρόνια. Όταν έφτασαν με τη Θέσια Παναγιώτου, συνθέτιδα και σύντροφο στη ζωή, στην οδό Ελ Αζίζ 81, ο γείτονας που τον πλησίασε του είπε «κάπου σε ξέρω». «Είμαι ο γιος της ράφτρας, που έμενα εδώ» απάντησα. Εβαλε μια δυνατή φωνή και κατέβηκε όλη η αυλή. Εφεραν γλυκά, άρχισαν τα σερμπέτια, οι γυναίκες τη ζαγρούτα, ξέρεις τη φωνή της χαράς και του γάμου».

Η Ούμα Σαλάχ, η μεγαλόσωμη γειτόνισσα που πρόσεχε τα παιδιά όλων που συνυπήρχαν αρμονικά: χριστιανοί, μουσουλμάνοι, Εβραίοι, δεν ήταν εκεί, ούτε ο γιος της, Σαλάχ, ο κολλητός του Φέρρη. Αναπολεί τα πρώτα χρόνια που τον φώναζαν «Κόφτα» – Κώστας στα αραβικά, αλλά επειδή ήταν κακόηχο καθιερώθηκε το καϊδευτικό Τάκης.

Ο καταξιωμένος σκηνοθέτης, σεναριογράφος, θεατρικός συγγραφέας και στιχουργός μάς δέχτηκε στο σπίτι όπου ζουν με τη Θέσια στο Χαλάνδρι, την ημέρα που οι πλημμύρες ξέσπασαν με άκτι σε όλη τη χώρα. Προτίμησε τη βεράντα του σπιτιού και τον ήχο της βροχής. Αφορμή για τη συνάντηση ήταν «Η γέφυρα των Λεμονιών» που συνυπογράφουν με την Πέρσα Κουμούτση (εκδόσεις Ποταμός). Ενα αφήγημα 303 σελίδων γεμάτο εικόνες, νοσταλγία, χιούμορ και αίσθημα. «Από σενάριο ξεκίνησε, σκόπευα να το κάνω ταινία, αλλά επειδή δεν έβρισκα εύκολα παραγωγό αποφάσισα να το κάνω μυθιστόρημα». Ζήτησε

από την Πέρσα –συγγραφέα και μεταφράστρια αραβικής λογοτεχνίας, η οποία επίσης γεννήθηκε στο Κάιρο και φοίτησε στην Αμπέτσιο Σχολή– τη μεταγραφή του αυτοβιογραφικού σεναρίου σε αφήγημα, γιατί όπως λέει στην «Κ», «ήμουν κολλημένος στη σεναριακή μορφή».

Αφορά τα 22 πρώτα χρόνια της ζωής του, με μυθοπλαστικά στοιχεία. Η εκδότριά του Αναστασία Λαμπρία επιμένει για τη συνέχεια και φαίνεται να τον έπεισε για τα επόμενα. Σήμερα, όμως, ταξιδεύουμε στη Σούμπρα. «Μια φτωχογειτονιά που δεν πάει το μυαλό σου ότι θα μπορούσες να ξεφύγεις. Σε ένα αδιέξοδο ήταν το σπίτι, στο οποίο μόνο ορόφους αλλάζαμε, από το ισόγειο στον πρώτο και μετά στον δεύτερο όροφο. Οι αλλαγές στους πάνω ορόφους ήταν κοινωνική άνοδος για τη μητέρα μου. Ζούσαμε ευτυχισμένα με Εβραίους, Μαλτέζους, Ιταλούς, Έλληνες. Από το αστικό Κάιρο μας χωρίζει η γέφυρα των Λεμονιών».

Οι γονείς είχαν ρίζες από την Κύπρο και τον Λίβανο. «Η μάνα, γεννημένη στην Κύπρο, έλεγε πάντα ότι ήμασταν από πριγκιπική οικογένεια και με τους αδελφούς μου γελοούσαμε». Αργότερα, από ξαδέλφη στην Αθήνα έμαθε ότι η ρίζα είναι η οικογένεια Λαχόυντ, από τις παλαιότερες του Λιβάνου, όπως επιβεβαίωσε πριν από έξι χρόνια.

Ο πατέρας, μηχανικός πλοίων και μοτοσικλετών, πέθανε όταν ο Φέρρης ήταν 11 χρόνων. «Η μητέρα έραβε παιδικά κοστούμια για μεγάλα καταστήματα. Δεν μας πείραζε η φτώχεια τότε, γιατί φτωχοί ήταν όλοι στην αυλή. Τους Έλληνες μας αγαπούσαν πολύ. Να σκεφτείς ότι τη Μεγάλη Παρασκευή στον Επιτάφιο, στους Αγίους Αναργύρους στη Σούμπρα, κάναμε περιφορά στο τετράγωνο και οι μουσουλμάνοι φίλοι έβγαζαν στα μπαλκόνια με κεριά να φωτίσουν τον δρόμο μας».

Οι δικοί του τον πείραζαν μικρό, «ότι γεννήθηκα πιθηκός επειδή ήμουν πολύ τριχωτός. Μετά από 40 μέρες έπεσαν, αλλά το αστείο κράτησε χρόνια. Στον πατέρα είχα αδυναμία. Ήταν αγαπσιάρης, Ρωμιός και λαϊκός. Αλλά

«Η Ελλάδα ήταν το όνειρο, αλλά η Αίγυπτος παραμένει η ψυχή μου»

“
Σε ένα αδιέξοδο ήταν το σπίτι, στο οποίο μόνο ορόφους αλλάζαμε, από το ισόγειο στον πρώτο και μετά στον δεύτερο όροφο. Οι αλλαγές στους πάνω ορόφους ήταν κοινωνική άνοδος.

“
Η προεμένα του «Ρεμπέτικου» προκάλεσε το μεγαλύτερο γιούχα όλων των εποχών στο Φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης. Όμως, στο φεστιβάλ του Βερολίνου απέσπασε την Αργυράν Αρκτο.

και καλλιεργημένος. Με την παρέα του έπαιζαν Μότσαρτ, εκείνος με το μαντολίνο οι άλλοι με το βιολί». Το βαρύ ζείμπέκικο του πατέρα είναι η τελευταία ανάμνηση που κλείδωσε μέσα του, όσο οι αδελφοί Μαντιρά έπαιζαν μάγκικα, όπως έλεγαν τότε τα ρεμπέτικα. «Πρόσεξε, δεν είναι χορός για σαλτιμπάγκους», τον συμβούλεψε, «αλλά χορός αργός, όπως τον αισθάνεσαι, φτάνει να παρακολουθείς τον στίχο, όχι τη μουσική». Όταν αργότερα ασχολήθηκε με το ρεμπέτικο, κατάλαβε ότι είχε δικιο. «Πέθανε στο Πορτ Σάντν, είχε πάει να βρει δουλειά, στην ουσία είχε χωρίσει από τη μητέρα, δεν άντεχε την γκρίνια της. Ονειρευόταν να έρθει στην Ελλάδα. “Η Ελλάδα είναι μια μεγάλη θάλασσα” έλεγε».

Τριπλός έρωτας

Το δικό του όνειρο για την Ελλάδα ξεκίνησε από μια φωτογραφία. Μια συγγενής έστειλε φωτογραφία της κόρης της Γκλόρια, που ήταν μικρή τσαχπίνη, ξανθιά με μπουκλές, στη σχολική φωτογραφία, πίσω της μια εικόνα της Ακρόπολης. «Έτσι, 10 ετών αποφάσισα ότι αυτή θα παντρευτώ». Ο έρωτας ήταν τριπλός γελάει ο σκηνοθέτης, στα 88 πια. «Ήταν ο έρωτας για την Ελλάδα, ο κυριολεκτικός έρωτας, που έφτασα στα 22 μου για να τον γνωρίσω, και ο έρωτας για το σινεμά». Μεγάλο κεφάλαιο στη ζωή του ήταν η Αμπετίου Σχολή, που πήγαινε με τα πόδια διασχίζοντας τη γέφυρα των Λεμονιών κάθε μέρα. Ήταν τότε που αγόραζε με πάθος βιβλία, αγγλικά, γαλλικά και ελληνικά, για δυο γρόσια. Μια μέρα έπεσε στα χέρια του ένα βιβλίο με τίτλο «Ποιήματα» και το όνομα Αιμιλία Κούρτελν. Θυμάται την ιδιόχειρη αφιέρωση στο ποιητή Σωτήρη Σκίπη «στην αγαπητή φίλη της μνηστής μου και φίλης της Δέσποινας Μαζαράκη» και το όνομά του. «Ποια είναι ρώτσα τον καθηγητή μου και εκείνος με προέτρεψε να αναζητήσω την “Ιστορία της Ελληνικής Λογοτεχνίας” του Δημήτρη “ψάξε, κάτι θα βρεις”. Βρήκα το όνομα Αιμιλία Στεφάνου Δάφνη το γένος Κούρτελν».

Ο νεαρός Φέρρης λάτρευε τον

Λορέντζο Μαβίλη, τον Καβάφη, ακόμη περισσότερο τον Καρυωτάκη και τα σονέτα. Γρήγορα άρχισε να γράφει ποιήματα, κάποια ερωτικά που έστειλε στον Γλαύκο Αλιθέρση στην εφημερίδα «Ημέρα της Αλεξάνδρειας». «Μου δημοσίευσε το πρώτο μου ποίημα γράφοντάς μου “συγχαρητήρια, Τάκη Ψαρρέ”, το ψευδώνυμό μου, “προχώρα ακάθεκτος”».

Στη Δ΄ Γυμνασίου άρχισε η ενασχόληση με τον κινηματογράφο. Ο Γιώργος Ιορδανίδης που είχε τον ερασιτεχνικό θίασο των αποφοίτων της Αμπετίου και έπαιζε στον αιγυπτιακό κινηματογράφο «με έφερε σε επαφή με το κομπάρσάδικο. Πήγα να για να βλέπω πώς γυρίζονται οι ταινίες. Συνήθως οι Έλληνες υποδύμασταν τους πελάτες των καμπαρέ ή χορεύαμε όταν έπαιζε η ορχήστρα. Επαιξα κομπάρσος σε πολλές αιγυπτιακές ταινίες αλλά και ελληνικές, όπως στο “Κυριακάτικο ξύπνημα” του Κακογιάννη». Όμως τρελαινόταν και για την όπερα, όπου επίσης έπαιζε κομπάρσος.

Θυμάται τη γνωριμία του με τη Λαμπρία και τον Χορν, οι οποίοι τότε ήταν τρελά ερωτευμένοι και «μετά το γύρισμα στο στούντιο έτρεχαν στο ξενοδοχείο τους. Τότε γνώρισα τον Γ. Τσαρούχη, που ήταν σκηνογράφος της ταινίας. Με το θράσος της νιότης ζήτησα να βοηθήσει στον “Κόκκινο βράχο”, παράσταση που ανεβάσαμε για φιλανθρωπικούς σκοπούς. Σε ακουαρέλες ζωγράφισε τον κόκκινο βράχο, μάλιστα το υπέγραψε και μου είπε “φύλαξέ το, γιατί με τα χρόνια θα αξίζει περισσότερο”».

Με τον Κούνδουρο

Το 1958, στην Ελλάδα πια, ο Κ. Φέρρης έγινε βοηθός του Κούνδουρου, ο οποίος τον γνώρισε στους Χατζιδάκι, Γιώργο Μακρή, Ρένο Αποστολίδη, Μίκη Θεοδωράκη κ.ά. Θυμάται ημερομηνίες και λεπτομέρειες από την Αθήνα, τον Μάρτιο του '68 στο Παρίσι, τις συνεργασίες με τους Ρόμπερτ Ολντρις, Εντουάρ Μολινάρ, Ρίτσαρντ Σαρέφιαν, Λάζλο Μπέντεντεκ, Ρίτσαρντ Γουίλσον. Το χάπενινγκ που ετοιμάζαν με τον Σαλβαντόρ Νταλί. «Δεν έγινε ποτέ, όμως έζησα τη χαρά της δη-

μιουργίας». «Η ζωή μου είναι σαν ταινία» παραδέχεται και θυμάται τις πρώτες του. «Τα ματόκλαδά σου λάμπουν» το 1961, που απαγορεύτηκε από τη λογοκρισία της εποχής, το «Μερικές το προτιμούν χακί» και από το 1974 τις: «Φόβνισσα», «Προμηθέας Δεσμώτης», «Δυο φεγγάρια τον Αύγουστο», «Ρεμπέτικο» και «Oh Babylon».

Το ευρύ κοινό τον αγάπησε με το «Ρεμπέτικο». «Ήταν η καταστροφή μου, γιατί ξύπνησε τη ζηλοφθονία. Η προεμένα του “Ρεμπέτικου” προκάλεσε το μεγαλύτερο γιούχα όλων των εποχών στο φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης. Όμως, στο φεστιβάλ του Βερολίνου απέσπασε την Αργυράν Αρκτο. Τότε την ανακάλυψαν σε Γερμανία, Ελβετία, Γαλλία, ακόμη και στην Αμερική. Εδώ πολεμήθηκε. Λέγανε ότι πήρα μια ερασιτέχνη για πρωταγωνίστρια. Μετά την προβολή, ο Ραφαηλίδης και ο Αγγελόπουλος, φίλοι και οι δυο, μου είπαν “καλά, ρε Φέρρη, εσύ ένας διανοούμενος κάνεις λαϊκίστικο κινηματογράφο”. Εγώ στις ταινίες μου αφομοιώνω τα στοιχεία του λαϊκού κινηματογράφου και τα έβγαζα σε έντεχνο. Χρόνια αργότερα, ο Αγγελόπουλος είδε το “Ρεμπέτικο” στην τηλεόραση και παρότι ήταν αυτή η κόπια που παιχτηκε στη Θεσσαλονίκη μου είπε: “Αυτή είναι ταινία, αυτή έπρεπε να παίξεις στη Θεσσαλονίκη!”».

Τώρα έχει έτοιμα δύο σενάρια, τη «Γέφυρα των Λεμονιών» για την οποία ενδιαφέρθηκαν παραγωγοί από την Αίγυπτο και «Το τμήμα της ελευθερίας», για την ιστορία της Κύπρου από το 1955 έως το 1965. Ενα άλλο σχέδιο έστειλε στον φίλο του Φόλκερ Σλέντορφ (ο σκηνοθέτης της ταινίας «Ταμπούρλο»).

Στα 88, ο χρόνος δεν τον βαραίνει, «επειδή είμαι χορτάτος», γελάει αρχοντικά και προσθέτει: «Χτύπα ξύλο!». Τι είναι για εσάς η Αίγυπτος, ρωτάω. «Είναι η πατρίδα. Η Ελλάδα είναι αγάπη, θαυμασμός, έμπνευση. Η Αίγυπτος είναι χαμόγελο και αισθήσεις. Η όραση χορταίνει με τα παλάτια και τα αρχαία της, η όσφρηση με το κάρδαμο, τα μπαχαρικά, την υγρασία του Νείλου, οι γεύσεις με υπέροχα φαγητά της».

Μιλώντας για αλληλεγγύη και διεκδίκηση

Οι «Λούλλες» υπενθυμίζουν ότι χρειάζεται συνεχή εγρήγορση, αφού τίποτε δεν είναι αυτονόητο λέει ο Διομήδης Κουφτερός

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗ

Την περασμένη θεατρική περίοδο δόθηκε η παράσταση «Λούλλες 1» της Campos Culture and Arts, που είναι μία ιδέα του Διομήδη Κουφτερού, με τον Νεκτάριο Θεοδώρου στον ένα και μοναδικό ρόλο, που όμως υποδυόταν έναν ολόκληρο κόσμο. Η δημιουργική/συγγραφική ομάδα, αποτελούμενη από τους Διομήδη Κουφτερό, Ελένη Ιωάννου και Νεκτάριο Θεοδώρου, ανέπτυξε την παράσταση με μεθόδους του θεάτρου επινόησης (devised theatre). Οι μονόλογοι συντάχθηκαν στα κυπριακά, αυτολεξεί, βασιζόμενοι στις συνεντεύξεις που πήρε η ομάδα από γκέι άντρες. Ο Διομήδης Κουφτερός και η ομάδα του κατάφεραν με τις «Λούλλες» να δώσουν φωνή σε ανθρώπους στους οποίους ταίριαζαν μόνο κοσμικά επίθετα, οίκτος και εισέπρατταν πολλές φορές την αποστροφή του κόσμου. ... Σε δημόσιες και ιδιωτικές συζητήσεις, στα κανάλια, στη δημόσια σφαίρα.

Ο Νεκτάριος Θεοδώρου έδωσε φωνή σε έναν ολόκληρο κόσμο, που ζούσε στη σκιά μιας υποκριτικής κοινωνίας, ήταν ένας κόσμος σχεδόν φιμωμένος, αποσυνάγωγος και ο ηθοποιός τον παρουσίασε με ειλικρίνεια, σεβόμενος πλήρως την αξιοπρέπεια των ανθρώπων που έζησαν σε εποχές που κάποιες ελευθερίες δεν ήταν αυτονόητες. Με όπλο του το χιούμορ και την υποκριτική εξισορρόπηση, καταφέρνει να εκφράζει με χιούμορ συγκεκριμένες καταστάσεις, χωρίς να τις ευτελίζει ή να τις ελαφρύνει, προς χάρη τέρψης του κοινού. Σε αρκετές στιγμές, το κλάμα κρυβόταν κάτω από το αστείο και

το γέλιο, ο Νεκτάριος διασκέδαζε καταστάσεις και το κοινό.

Παρακολουθώντας την παράσταση, η οποία ουσιαστικά αναβιώνει το κλίμα των κυπριακών πόλεων απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα, η σκέψη μου ήταν πόσο έχουμε προχωρήσει από την υποτιμητική προσφώνηση «Λούλλα» της δεκαετίας του 1990 στην αποδοχή; Μία πρώτη απάντηση είναι πως πλέον έχουμε τη δυνατότητα να παρακολουθούμε παραστάσεις με παρόμοια θεματική, άρα είμαστε σε καλό δρόμο. ... Ρώτησα τον σκηνοθέτη της παράστασης και εμπνευστή της, Διομήδη Κουφτερό, με τον οποίο δεν είχα την ευκαιρία να μιλήσω για τις «Λούλλες 1», γιατί θέλησε να δώσει και τις «Λούλλες 2»: «Και Λούλλες 10 θα μπορούσαν να γίνουν! Η δεύτερη εκδοχή της παράστασης δεν είναι ένα δεύτερο επεισόδιο – αν και θα μπορούσε, αφού η γκέι κοινότητα στην Κύπρο είναι γεμάτη από συγχοινωνιστικές ιστορίες – αλλά ένας εμπλουτισμός, περαιτέρω επεξεργασίας της πρώτης» μου απαντάει και συμπληρώνει πως η δεύτερη εκδοχή έχει να κάνει περισσότερο με τη διαδικασία δημιουργίας ενός καινούργιου κυπριακού θεατρικού έργου, το οποίο πρέπει να δοκιμαστεί έμπρακτα, στη σκηνή, με θεατές, για να διαπιστώσουν αν «στέκει», ποια στοιχεία είναι stage-worthy, τι πρέπει να αλλάξει, ποιες διάρκειες να αυξημειωθούν και τι να μείνει ανέγγιχτο.

Ο Διομήδης μου λέει επίσης πως ένα θεατρικό έργο πρέπει να είναι αποτέλεσμα μιας διαδικασίας που δεν έχει να κάνει μόνο με το/τη συγγραφέα που γράφει μόνος/η τα βράδια και παραδίδει ένα τελειω-

Ο Νεκτάριος Θεοδώρου δίνει φωνή σε έναν ολόκληρο κόσμο, που ζούσε στη σκιά της κοινωνίας. Ένας κόσμος σχεδόν φιμωμένος, αποσυνάγωγος και ο ηθοποιός το κάνει με ειλικρίνεια, σεβόμενος πλήρως την αξιοπρέπεια των ανθρώπων που έζησαν σε εποχές που κάποιες ελευθερίες δεν ήταν αυτονόητες.

μένο κείμενο, αλλά και με μια πιο συμμετοχική, ανοικτή διαδικασία που περιλαμβάνει και το κοινό της παράστασης. «Έχοντας αυτό υπόψη, παρουσιάσαμε μια πρώτη εκδοχή την περασμένη άνοιξη, στη μορφή ενός πληθωρικού θεατρικού αναλογίου, μέσα από τη φιλοξενία μας στο theYard.Residency.23 του Κέντρου Παραστατικών Τεχνών ΜΙΤΟΣ. Στη δεύτερη εκδοχή έχουμε δουλέψει ξανά τη θεατρική δομή, και έχουμε προσθέσει αυτολεξεί κείμενα από συνεντεύξεις γκέι αντρών. Η αντίδραση των θεατών, όμως, είναι που θα δείξει τι δουλεύει τελικά καλύτερα».

Ένα ερώτημα που επίσης μου δημιουργήθηκε ως θεατή ήταν ποιο είναι το όφελος για τα ομοφυλόφιλα άτομα σήμερα να παρακολουθήσουν μία θεατρική παρουσίαση της κατάστασης της δεκαετίας του 1990, ο Διομήδης μου λέει: «Για να μιλήσει για την αλληλεγγύη και τη διεκδίκηση, τη χαρά και τον έρωτα – πράγματα απαραίτητα για

την προσωπική ελευθερία του καθενός/μιάς από εμάς. Και για να υπενθυμίσει ότι η κυπριακή κοινωνία εξακολουθεί να είναι βαθιά υποκριτική και συντηρητική»... άρα σκέφτομαι, ότι μάλλον δεν έχουμε κάνει αρκετά βήματα μπροστά... και μάλλον έχει δίκιο ο Διομήδης που προηγουμένως μου απάντησε «Και Λούλλες 10 θα μπορούσαν να γίνουν!». Μου εξηγεί ο Διομήδης: «Σκιαγραφώντας την περιρρέουσα ατμόσφαιρα, τον δημόσιο διάλογο γύρω από την ομοφυλοφιλία στη δεκαετία του 1990, η σύνδεση με το σήμερα γίνεται αυτόματα. Έχουν αλλάξει πολύ τα πράγματα από τότε; Πέρα από τις απαραίτητες νομοθετικές αλλαγές για τα δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας – αλλά και με τα μεγάλα κενά στη νομοθεσία και την εφαρμογή της –, πόσο διαφορετικός είναι ο σημερινός δημόσιος διάλογος, όταν, για παράδειγμα, βουλευτές εκφράζονται χυδαία μέσα κι από την ίδια Βουλή!» και εδώ αμέσως ανα-

καλώ τα αποσπάσματα από εκπομπές που εμβόλιμα παρουσιάζονται στην παράσταση... και συνεχίζει ο Διομήδης: «Ή, ακόμα χειρότερα, όταν ομάδες νέων επιτίθενται με ρόπαλα και κουκούλες σε συναντήσεις σε πανεπιστήμια και σε καταστήματα αλλοδαπών»...

Αίσθημα του συνανήκειν

Παρακολουθώντας την παράσταση, παρατήρησα ότι το νεαρό κοινό σε πολλά σημεία γελούσε, αισθανόμενον ότι ζουν σε ένα σχετικό ασφαλές περιβάλλον, σε σχέση πάντα με ό,τι επικρατούσε πριν από 20 ή τριάντα χρόνια... Ρωτώ σχετικά τον Διομήδη πόσο μακριά νομίζει ότι βρίσκεται σήμερα η γκέι κοινότητα από τις εικόνες του '90: «Οι μεγαλύτεροι τα θυμούνται, τα έζησαν, και είναι μεγάλη η προθυμία τους να μιλήσουν για την προσωπική τους ζωή, τις σχέσεις, τα πάρτι, τα ευτράπελα – αλλά και για την περίοδο των μεγάλων απωλειών από τον HIV και το AIDS.

Οι νεαρότεροι έχουν μια ζηλευτή ανεμελιά, που την κληρονόμησαν εν μέρει από τις διεκδικήσεις των παλαιότερων. Πολλοί είναι ενεργοί ακτιβιστές, και χαίρομαι που η παράσταση Λούλλες 2 μπορεί να φωτίσει λίγο την περίοδο των '90s, και υπενθυμίζει τη συνεχή εγρήγορση που χρειάζεται να έχουν οι πολίτες σε μια δημοκρατία, αφού τίποτα δεν είναι αυτονόητο».

Κλείνοντας την κουβέντα μας με τον Διομήδη τον ρωτώ τι έμαθε από το πρότζεκτ Λούλλες: «Γενικά αυτό το πρότζεκτ μου μαθαίνει πολλά για το αίσθημα του συνανήκειν, και για τις μικρές πράξεις φροντίδας προς/από τους γύρω μας στη ζωή και στην τέχνη. Χαίρομαι ιδιαίτερα που τις Λούλλες υποστήριξαν πρώτα το theYard. Residency.23, ίσως η μόνη δομή που στηρίζει την πειραματικότητα στο θέατρο, τη περφόρμανς, τη νέα γραφή, και μετά τα Sessions – μια σειρά από κουήρ δράσεις που κατακλύζουν την κρατική πινακοθήκη της ΣΠΕΛ με δράσεις και νεαρόκοσμο. Η πρώτη εκδοχή μου έμαθε επίσης να εμπιστευόμαι το θεατρικό μου κριτήριο αλλά και το 'θέαμα' των απλών, καθημερινών ιστοριών, όταν αυτές μπορούν να ειπωθούν επί σκηνής με αυθεντικότητα και αλήθεια».

Πληροφορίες: «Λούλλες 2», ιδέα - σκηνοθεσία: Διομήδης Κουφτερός, επί σκηνής Νεκτάριος Θεοδώρου. Παραστάσεις: Τετάρτη 27 Σεπτεμβρίου, Πέμπτη 28 και Παρασκευή 29 Σεπτεμβρίου και Τετάρτη 4, Πέμπτη 5 και Παρασκευή 6 Οκτωβρίου, Wherehaus 612, Μιχαήλ Κουσουλίδη 5, Λευκωσία. Θα ακολουθήσουν παραστάσεις στη Λεμεσό.

7-8 οκτωβρίου 2023

10:00-22:00

πάρκο

ακρόπολης

NICOSIA BOOK FEST 2023

χορηγός επικοινωνίας

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

www.nicosiabookfest.com

Η Aphrostrom γιορτάζει

60

aphrostrom

και παρουσιάζει τον

Στέφανο Κορκορή με την Σοφία Μανουσάκη

Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας

12.10.23

19:30 Cocktail

20:30 Συναυλία

Παραγωγή PR SCENIC/ Χορηγός Επικοινωνίας LOVE 100% 98.1.105.7 Για εισιτήρια more.com Τα έσοδα από τα εισιτήρια θα διατεθούν για την στήριξη της Κοινότητας Αγ. Λουκά του Ιατρού ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΟΥ ΛΟΥΚΑ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

Άδεια Εράνου Αρ. Ν.Π.37/2023, Εκδοτική Αρχή: Υπουργείο Εσωτερικών, Περίοδος άδειας: 01/07/2023 - 31/12/2023

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΜΑΡΟΚΟ

Καταστροφή τεμένους

Το ιστορικό και μεγάλης αξίας τεμένος Τινμάλ, του 12ου αιώνα, κατέρρευσε στους πρόσφατους σεισμούς του Μαρόκου. Ήταν σύμβολο ισχύος της μαυριτανικής εξάπλωσης στη βόρεια Αφρική και στην Ιβηρική Χερσόνησο. Το θλιβερό είναι ότι μόλις πρόσφατα είχε αποπερατωθεί η κοπιώδης επιστημονική αναστήλωση και αποκατάστασή του από ομάδα αρχαιολόγων, μηχανικών και ιστορικών που είχαν μελετήσει το ηλικίας 1.000 ετών μνημείο στο χωριό Τιμέλ, στην οροσειρά του Ατλαντά.

ΚΑΛΙΦΟΡΝΙΑ

Το σπίτι της Μέριλιν

Το 1962, έξι μήνες πριν πεθάνει, η Μέριλιν Μονρόε εγκαταστάθηκε στο καινούργιο της σπίτι στο Μπρέντγουουντ της Καλιφόρνιας. Είναι ένα σπίτι στον συνήθη ισπανικό αποικιακό ρυθμό μέσα σε μεγάλο κήπο. Αν και έζησε για μικρό διάστημα εκεί, η Μέριλιν συνδέθηκε με το σπίτι και έως και σήμερα, πολλοί είναι όσοι αφήνουν ένα λουλούδι στη μνήμη της. Πρόσφατα εγκρίθηκε άδεια κατεδάφισής του, όμως το τοπικό συμβούλιο του Λος Άντζελες κινεί διαδικασία για να διασωθεί.

ΧΟΛΙΓΟΥΝΤ

Θα ήταν 118 ετών

Η Γκρέτα Γκάρμπο γεννήθηκε τέτοια εποχή, Σεπτέμβριο, στη Στοκχόλμη. Ήταν το έτος 1905. Πέθανε 85 ετών, το 1990, αποτραπηγμένη από τα φώτα της δημοσιότητας. Οι αναφορές στην κινηματογραφική καριέρα της τις δεκαετίες του '20 και του '30 (με ελάχιστες εμφανίσεις κατά τη δεκαετία του '40) μιλούν για μια ηθοποιό απολύτως ξεχωριστή, επιτομή της μοντέρνας γυναίκας. Η ομορφιά της και το αποτύπωμά της στην οθόνη παραμένουν έως σήμερα κομμάτι της ιστορίας του κινηματογράφου.

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Αντόνι Τάπιες

Στο μουσείο Bozar των Βρυξελλών παρουσιάζεται μεγάλη έκθεση έργων του Καταλανού δημιουργού Αντόνι Τάπιες, με αφορμή τα 100 χρόνια από τη γέννησή του. Ο Τάπιες έμεινε στην ιστορία των εικαστικών ως ένας τολμηρός καλλιτέχνης του εικοστού αιώνα, που πειραματίστηκε εξαντλητικά με τεχνικές, φόρμες και υλικά. Η έκθεση στις Βρυξέλλες συνδιοργανώνεται με το Ίδρυμα Τάπιες και το Μουσείο Ρέινα Σοφία, και συγκεντρώνει περισσότερα από 120 έργα ζωγραφικής, σχέδια και γλυπτά.

ΡΩΜΗ

Νέα γκαλερί

Η διεθνής γκαλερί του Tim Van Laere ιδρύθηκε στην Αμβέρσα το 1997 και έκτοτε έχει σταθερή και έντονη παρουσία τόσο στην έδρα της, με πλήθος σύγχρονων καλλιτεχνών, όσο και στις φουάρ ανά τον κόσμο. Προσφάτως, η βελγική γκαλερί ανακοίνωσε ότι θα ανοίξει παράρτημα στη Ρώμη, σε ιστορικό κτίριο της ιταλικής πρωτεύουσας. Τα εγκαίνια έχουν οριστεί για τις 18 Νοεμβρίου και σηματοδοτούν την ένταξη της Ρώμης στο διεθνές δίκτυο των πολλών καλλιτεχνών που εκπροσωπεί η γκαλερί.

Η «Ολυμπία» (1863) του Μανέ ανήκει στις συλλογές του μουσείου Ορσέ και ταξιδεύει για πρώτη φορά στις ΗΠΑ.

Μανέ και Ντεγκά, η γένεση της μοντέρνας τέχνης

Ο Εντουάρ Μανέ και ο Εντγκάρ Ντεγκά ήταν φίλοι, συνάδελφοι, αλλά και ανταγωνιστές στο Παρίσι του 1860 και του 1870, όταν ο κόσμος άλλαξε όπως και η τέχνη. Η μοντέρνα εποχή με τις νέες ιεραρχίες της χάραζε τότε.

Η μεγάλη έκθεση που μπλέκει την τέχνη των δύο μεγάλων ζωγράφων του γαλλικού 19ου αιώνα έρχεται στο Μπτροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης από σήμερα, σε συνεργασία με το μουσείο Ορσέ στο Παρίσι, όπου έχει ήδη παρουσιαστεί προκαλώντας ατε-

λείωτα πλήθη επισκεπτών. Είναι μια μεγάλη γαλλοαμερικανική σύμπραξη και τα δύο κορυφαία μουσεία περριφανεύονται που έχουν στις συλλογές τους τα περισσότερα και σπουδαιότερα έργα του Μανέ και του Ντεγκά. Κορυφαίο ανάμεσα στα έργα του Μανέ είναι η «Ολυμπία», που για πρώτη φορά διασχίζει τον Ατλαντικό. Είναι ένα σπάνιο γεγονός, μεγάλου συμβολισμού, τόσο για το εύρος της συνεργασίας ανάμεσα στα δύο μουσεία όσο και για τη σημασία του ίδιου του έργου και

στην επίδρασή του στη διάδοση της νέας τέχνης της εποχής. Δεν είναι ότι είχε σοκάρει το γυμνό. Γυμνές Αφροδίτες υπήρχαν σε όλα τα εικαστικά «σαλόν» των Παρισίων. Ήταν ότι μια γυναίκα με αυτό το επάγγελμα πόζαρε σαν Αφροδίτη με αυτό το αποστασιοποιημένο ύφος δίπλα στη μαύρη θεραπεινίδα. Ήταν ένα σκάνδαλο αξιών και όχι ήθους. Ήταν μια ανατροπή κλίμακας. Δύο γυναίκες, η μία κοιτάζει έξω από τον πίνακα, η άλλη μέσα. Λευκή και μαύρη. Η λευκή ήταν που δέχθη-

κε τα πυρά της κριτικής, για την «αυθάδεια της».

Η έκθεση διερευνά την αλληλεπίδραση ανάμεσα στον Μανέ και στον Ντεγκά (ήταν σύγχρονοι, αλλά ο Μανέ πέθανε πολύ νεότερος) στο πλαίσιο των οικογενειακών σχέσεων, της φιλίας, των καλλιτεχνικών και πνευματικών κύκλων και των κοινωνικών και πολιτικών εξελίξεων στη Γαλλία στο τέλος της Β' Αυτοκρατορίας και μετά τον γαλλοπρωσικό πόλεμο του 1870. Οι επισκέπτες θα μπορούν να δουν πάνω από 160

έργα. Είναι μια πολύ μεγάλη έκθεση, που εμβαθύνει επί της ουσίας και συμβάλλει σε ευρύτερη κατανόηση του κλίματος που επικρατούσε στο Παρίσι τον 19ο αιώνα, όταν η γαλλική πρωτεύουσα ήταν η πνευματική πρωτεύουσα της οικουμένης και η μητέρα κάθε προόδου στην τέχνη.

Η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή έως τις 7 Ιανουαρίου και αναμένεται να σημειώσει ρεκόρ προσέλευσης. Στο Παρίσι, την περασμένη άνοιξη, είχε κόψει πάνω από 670.000 εισιτήρια.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Όταν ο θάνατος παύει να είναι φόβητρο

Ο Γκαμπριέλ Φορέ (1845-1924) άφησε στην ιστορία της δυτικής μουσικής ένα κομψοτέχνημα που εμπνέεται απ' τον θάνατο.

Το έξοχο Ρέκβιεμ του περιλαμβάνει πολλές ιδιαιτερότητες. Πρώτον, δεν γράφτηκε για κανέναν νεκρό ή κάποια τέτοια αφορμή. Όπως είχε παραδεχθεί ο συνθέτης, γράφτηκε «καθαρά για την ευχαρίστησή μου, εάν μπορώ να πω κάτι τέτοιο».

Επίσης, το έργο γράφτηκε αρχικά για ένα πολύ περιορισμένο φωνητικό και ορχηστρικό σύνολο, σε τρανταχτή αντίθεση με τα πληθωρικά Ρέκβιεμ των Μπερλιόζ, Βέρντι που είχαν προηγηθεί.

Πάνω απ' όλα, το Ρέκβιεμ του Φορέ δεν έχει σχέση με τον τρόπο του θανάτου και με το αβάσταχτο φορτίο του πένθους.

Μπορεί τα πρώτα μέτρα της εισαγωγής να εισάγουν τον ακρο-

*Ο Φορέ έγραψε
ένα Ρέκβιεμ «καθαρά για
την ευχαρίστησή μου,
εάν μπορώ να πω
κάτι τέτοιο».*

ατή σε μια ατμόσφαιρα θρηνητική, πολύ γρήγορα όμως το αρχικό σοκ μετατρέπεται σε γαλήνη, σε μια υπερβατική αύρα που φτάνει έως την καθαρή αναγέννηση ενός φωτεινού μεταθανάτιου τοπίου.

Πιστός Καθολικός ο Φορέ, ατενίζει μέσα από αυτό το μοναδικό έργο τον θάνατο σαν πέρασμα σε κάτι ανώτερο. Γι' αυτό και η δική του νεκρώσιμη ακολουθία θεωρείται από τις πλέον παρηγορητικές.

Η πρώτη ιδέα για τη σύνθεση του έργου ήρθε το 1888. Ωστόσο, ο συνθέτης επεξεργάστηκε το

Η ιστορική ηχογράφηση με την αρχική εκδοχή του Ρέκβιεμ του Φορέ επανεκδόθηκε το 2023 από την Harmonia Mundi.

υλικό του επί σειράν ετών, φτάνοντας στην ολοκλήρωσή του το 1893-94. Ως λάτρης των μικρών μουσικών σχημάτων, ο Φορέ ολοκλήρωσε ένα έργο για μικρό σύνολο, τόσο ορχηστρικά όσο και φωνητικά (η πρώτη εκδοχή δεν είχε καν βιολιά).

Με τη συνδρομή του μουσικού Ροζέρ Ντικάς, το έργο ενορχηστρώθηκε εκ νέου, για μεγαλύτερη ορχήστρα, έπειτα και από τις πιέσεις του εκδότη του Φορέ.

Η τελευταία είναι σήμερα η πιο διαδεδομένη ερμηνεία και, παρότι δεν ανταποκρίνεται στο αρχικό όραμα του συνθέτη, ο τελευταίος συμφώνησε και έβαλε την υπογραφή του στην τελική παρτίουρα.

Οποιοσ όμως επιθυμεί να ακούσει την αρχική μορφή του έργου, την πιο «μινιμαλιστική», δεν έχει παρά να ανατρέξει στην πολύ πρό-

σφατη, φροντισμένη επανέκδοση της εταιρείας Harmonia Mundi της πρωτοποριακής ηχογράφησης που έγινε το 1888 από τον Φίλιπ Χερεβαγι (Philippe Herreweghe), την ορχήστρα La Chapelle Royale, το χορωδιακό σύνολο Le Petits Chanteurs de Saint-Louis, Ensemble Musique Oblique, την υψίφωνο Ανιές Μελόν και τον βαρύτονο Πέτερ Κούιτζ.

Τα επτά μέρη αυτού του μικρού-μεγάλου έργου αναδεικνύονται εκπληκτικά από αυτή την ιστορική ερμηνεία. Ο πιο ανήσυχος ακροατής ας σταθεί λίγο περισσότερο στο άφθαστο Sanctus και, βέβαια, στο ναουριστικό In Paradisum, το οποίο, όπως ο κύριος Γκρι μου υπενθυμίζει, ο Τέρενς Μάλικ είχε την ευφυΐα το 1998 να συμπεριλάβει ως μουσική υπόκρουση στο άνοιγμα της «Λεπτής κόκκινης γραμμής» του.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΑΧΙΛΛΕΑ ΧΕΚΙΜΟΓΛΟΥ

Η ελληνική αντίστιξη του Οπενχάιμερ

Ενα μπημένο στα άγνωστα ελληνικά ατομικά πράγματα μάτι θα βρει στο κινηματογραφικό έπος του Κρίστοφερ Νόλαν «Οπενχάιμερ» αναλογίες και παράλληλες αντιστιξείς που παρουςιάζουν τοπικό ενδιαφέρον.

Ο πατέρας της ατομικής βόμβας, Ρόμπερτ Οπενχάιμερ, είχε γερμανοεβραϊκή καταγωγή και έκανε το διδακτορικό του στη Γερμανία, την περίοδο που προηγήθηκε της ανόδου των ναζί και της διώξης των Εβραίων. Ο κορυφαίος Έλληνας πυρηνικός επιστήμονας Θεόδωρος Κουγιουμζέλης γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Αϊβαλί, από το οποίο εκδιώχθηκε ως πρόσφυγας. Η εγκατάσταση του ναζιστικού καθεστώτος τον βρίσκει στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου και αργότερα στο ίδρυμα Kaiser Wilhelm της Χαϊδελβέργης –το σημερινό Max Planck–, όπου συνέχισε τη μεταδιδακτορική του έρευνα στην πυρηνική φυσική.

Ξεσπάει ο πόλεμος. Η πολεμική μηχανή των ΗΠΑ εμπιστεύεται στον Οπενχάιμερ τον ρόλο του Προμηθέα και τη δημιουργία της ατομικής βόμβας. Ήταν μια μάχη με τον χρόνο, καθώς οι ναζί, έχοντας θέσει επικεφαλής του αντιστατικού προγράμματος τον νομπελίστα της Κβαντομηχανικής Βέρνερ Χάιζενμπεργκ, θεωρούσαν ότι ήταν κοντά στη δημιουργία του ατομικού όπλου.

Στην Ελλάδα συναντώνται παρόμοια μοτίβα σε απλούστερα πεδία. Κατά τη διάρκεια του πολέμου ο Κουγιουμζέλης –μαζί με τον καθηγητή Αχιλλέα Παπαπέτρου– τίθεται επικεφαλής ομάδας ραδιοερασιτεχνών της Κρατικής Ασφάλειας, με στόχο την κατασκευή ενός ραδιοανιχνευτή μυστικών πομπών του Άξονα στην Ελλάδα, κατάσκοποι του οποίου έχουν «σαρώσει» τη χώρα. Εργάζονται νυχθημερόν και μυστικά στο εργαστήριο του ΕΜΠ και παραδίδουν στην κυβέρνηση Μεταξά ένα προηγμένο σύστημα αντικατασκοπείας που συμβάλλει στην εθνική άμυνα.

Το 1945 ο Οπενχάιμερ, συντονίζοντας την ομάδα του Manhattan Project, η οποία απαρτίζεται από κορυφαίους επιστήμονες, ολοκληρώνει την πυρηνική δοκιμή «Trinity» και η ατομική βόμβα είναι πια γεγονός

Ο κορυφαίος Έλληνας πυρηνικός επιστήμονας Θεόδωρος Κουγιουμζέλης.

Παράλληλοι βίοι μεταξύ του πατέρα της ατομικής βόμβας και του θεμελιωτή της πυρηνικής φυσικής στην Ελλάδα, Θεόδωρου Κουγιουμζέλη.

– λίγες ημέρες αργότερα θα δοκιμαστεί στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι, προκαλώντας όλεθρο και καταστροφή. Δεν υπάρχει φυσικός στον πλανήτη που να μη συγκλονίζεται από αυτή την εφεύρεση, η οποία επιβεβαιώνει υποψίες και θεωρίες δεκαετιών που γράφονταν και σβήνονταν στον μαυροπίνακα.

Πρωτοπόρος

Τις ίδιες ημέρες ο Κουγιουμζέλης δημοσιεύει στα «Τεχνικά Χρονικά» το πρώτο επιστημονικό

κείμενο για τη σημασία της διάσπασης του ατόμου στα ελληνικά και παθαίνει εμμονή: κινεί γη και ουρανό ώστε η διαλυμένη Ελλάδα να συμμετάσχει στην ατομική εποχή – μια χώρα με δελτίο, νομισματική διολίσθηση και εμφύλιο πόλεμο.

Τα χρόνια περνούν, αλλά επιμένει. Ενάντια σε κάθε πρόγνωση, πείθει τα επιτελεία των Ενόπλων Δυνάμεων να ασκήσουν πίεση στην κυβέρνηση και οδηγεί τον στρατηγό Πλαστήρα να δεχθεί την εισοδο της Ελλάδας στο CERN –το μεγαλύτερο πυρηνικό εγχείρημα της Ευρώπης– και τη δημιουργία της Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας, κατά τα αμερικανικά πρότυπα. Μάλιστα συντάσσει μόνος του το σχετικό σχέδιο νόμου, την ίδια εποχή που ο Οπενχάιμερ προσπαθεί να προωθήσει ανεπιτυχώς την ιδέα της διεθνούς συνεργασίας για τη μη διασπορά των πυρηνικών όπλων, πρωτοβουλία που θα τον

φέρει απέναντι στο βιομηχανικό – στρατιωτικό κατεστημένο των ΗΠΑ.

«Παίδι» αυτών των ζυμώσεων άλλωστε αποτελεί και ο ίδιος ο αντικομμουνισμός, το επίσημο δόγμα σε ΗΠΑ και Ελλάδα που βιώνουν αμφότερες το πνεύμα του Μακαρθισμού. Με τον «ψίθυρο» της κατασκοπείας υπέρ της ΕΣΣΔ, ο Οπενχάιμερ λοιδορείται από τους ιέρakes της Ουάσινγκτον και τον πανίσχυρο πρόεδρο της Αμερικανικής Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας, ναύαρχο Λούις Στράους, ο οποίος τον εκδικείται για τον δημόσιο εξευτελισμό του λίγα χρόνια πριν – τις ίδιες ημέρες που στην Ελλάδα ο υπουργός Αμυνας Παναγιώτης Κανελλόπουλος περνούσε επιτέλους από τη Βουλή το νομοσχέδιο του Κουγιουμζέλη για τη σύσταση της Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας.

Η έξοδος

Μερικά χρόνια αργότερα, η επιτυχία του Κουγιουμζέλη στη δημιουργία από το μηδέν του Κέντρου Πυρηνικών Μελετών «Δημόκριτος» προκαλεί φθόνο και ζήλο. Επίμονοι «ψίθυροι», που πιθανότατα προέρχονταν από το σκληρό παραστρατιωτικό σύστημα των επιγόνων του ΙΔΕΑ –μια ελληνική εκδοχή του Μακαρθισμού–, τον θέλουν «κομμουνιστή» και «ανατολίτη». Το 1961 βλέπει την πόρτα της εξόδου από τον «Δημόκριτο» και την Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας, που δεν θα είχαν γίνει ποτέ πραγματικότητα χωρίς τη δική του καθοριστική συμβολή.

Όταν, έπειτα από χρόνια στο περιθώριο, ο Οπενχάιμερ βραβεύεται από την Αμερικανική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας για τη συμβολή του στην ανάπτυξη της ατομικής ενέργειας, ο Αϊνστάιν του λέει στην ταϊνία: «Δεν το κάνουν για σένα, το κάνουν για τον εαυτό τους». Πόσο απέχει αυτό από τα λόγια με τα οποία θα περιέγραφε την πορεία του ο Κουγιουμζέλης, 30 χρόνια μετά την απογοηψία του; «Κανείς προφήτης δεν αξίζει στην πατρίδα του».

Ο κ. Αχιλλέας Χεκίμογλου είναι ερευνητής και συγγραφέας του βιβλίου «Ατομική Εποχή».

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΤΩΝΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ο Αντώνης Γεωργίου ζει στη Λεμεσό και εργάζεται ως δικηγόρος. Εκεί εκδώσει ποιτικές συλλογές, συλλογές διηγημάτων και το μυθιστόρημα «Ένα αλπούμ ιστοριές», που τιμήθηκε με το Βραβείο Λογοτεχνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκεί γράψει εννέα θεατρικά έργα, τα οποία έχουν ανεβεί από τον ΘΟΚ και άλλους θιάσους. Το 2022 κυκλοφόρησαν τα διηγήματα «Η ανάσα των δίπλων» (Το Ροδακινό).

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Διαβάζω το «Χρονοκαταφύγιο» του Γκοσποντίνφ (μετάφραση Α. Ιωαννίδου). Συνήθως δεν διαβάζω παράλληλα, ειδικά λογοτεχνία, αλλά τώρα μελετώ ταυτόχρονα ένα θεατρολογικό βιβλίο του Σάββα Πατσάλη-δη, το «Κωμωδίας εγκώμιον».

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Κάτι που πίστευα –αλλά χάρηκα που τεκμηριώνεται επιστημονικά–, πόσο αναγκαία και σοβαρή υπόθεση είναι το γέλιο και κατ’ επέκταση η κωμωδία.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά; Ξαναδιαβάζω συχνά κλασικά αναγνώσματα που τα είχα διαβάσει σχετικά νωρίς, ενίοτε σε μέτριες μεταφράσεις. Έτσι, κάποτε είναι σαν πρώτη ανάγνωση. Προσπαθώ επίσης να συμπληρώσω «κενά»: διάβασα πρόσφατα το «Αβεσσαλώμ», Αβεσσαλώμ!» του Φώκνερ (μετάφραση Μ. Ζαχαριάδου) και τον «Μόμπι Ντικ» του Μέλβιλ (μετάφραση Α. Χριστοδούλου).

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη. Τελευταία γίνεται όλο και πιο δύσκολο να συγκεντρωθώ στο διάβασμα. Έτσι, η κάθε στιγμή που μπορώ να αφροσιωθώ σε ένα βιβλίο είναι για εμένα ιδανική.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρσαν;

Ενοχές; Γιατί; Αντίθετα χαίρομαι που κατά καιρούς διάβασα βιβλία που ίσως τώρα δεν θα μου έλεγαν κάτι. Για τα κόμικς των νεανικών μου χρόνων, για πιο ελαφριά, έως άρλεκιν, βιβλία που ξεφύλλισα, για τον «Χάρι Πότερ» που διάβασα, κι ας βρίσκω πια ευχαρίστηση σε άλλου είδους αναγνώσματα.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο; Το γεγονός ότι υπάρχουν βιβλία που μπορούν ακόμη να με συγκινούν, να με ταραζουν – με συγκινεί η δύναμη της γραφής.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε; «Καινούργια μέρα» του Νίκου Χρυσού.

Γράψετε για τον πλησίον, για τον πόνο του, για τη σκληρή καθημερινότητα. Πώς αυτό θα βοηθήσει και τον αναγνώστη; Η γραφή περισσότερο τον συγγραφέα βοηθάει. Στην πράξη δεν βοηθάει σίγουρα τον «πλησίον», ο αναγνώστης πάλι, ίσως να αναπτύσσει την ενσυναίσθησή του. Κάθε (καλό) βιβλίο που διαβάζω νιώθω πως με ωφελεί ποικιλοτρόπως, ελπίζω πως και οι αναγνώστες μου θα νιώσουν το ίδιο.

Πέρα από τον άνθρωπο, τι άλλο πραγματεύεται το βιβλίο σας; Τον άνθρωπο ως μια ξεχωριστή, πολύπλοκη οντότητα, τις σύγχρονες κοινωνίες των ανθρώπων και τις στρεβλώσεις τους.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΨΗΦΙΑΚΗ BIBΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΤΖΙΚΟΥΔΗ-ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Πώς θα πετύχουμε μία ισορροπημένη διατροφή

Άδεια διανομής: Creative Commons BY-NC-SA

σελ. 83

«Η τροφή σου να είναι το φάρμακό σου και το φάρμακό σου η τροφή σου»

Ιπποκράτης

Το βιβλίο «Πώς θα πετύχουμε μία ισορροπημένη διατροφή» είναι ένα εγχειρίδιο της Χρυσάνθης Τζικουδής-Παπαγεωργίου για τη διατροφή και απευθύνεται κυρίως σε εκπαιδευτικούς και μαθητές Γυμνασίων. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως συμπληρωματικό υλικό κατά την εκπόνηση προγραμμάτων Αγωγής Υγείας, διαθεματικών εργασιών κ.ά. Ο αναγνώστης του βιβλίου μπορεί να ενημερωθεί, σχετικά με: α) τον ρόλο της διατροφής και τη σημαντική πραγματικότητα, β) τις ομάδες τροφίμων από τις οποίες πρέπει καθημερινά να επιλέγει τις τροφές που καταναλώνει, γ) τα θρεπτικά συστατικά των τροφών και την επίδρασή τους στον ανθρώπινο οργανισμό, δ) την παχυσαρκία και τα προβλήματα που μπορεί να προκαλέσει, ε) τη μεσογειακή διατροφή. Υπάρχουν, επίσης, χρήσιμες πληροφορίες και συμβουλές σχετικά με τη διατροφή, όπως τα υπέρ και τα κατά των τροφών, τα πρόσθετα (συντηρητικά, σταθεροποιητές κ.λπ.), τη συντήρηση των τροφίμων, τι τρώμε συνήθως στα fast food κ.ά. Τέλος, στο βιβλίο μπορεί κανείς να δει και το επιτραπέζιο παιχνίδι «NUTRIPOLIS. Το παιχνίδι περιέχει 80 ερωτήσεις και 16 αποφάσεις, σχετικές με τη διατροφή. Οι απαντήσεις των ερωτήσεων περιέχονται στα κείμενα του βιβλίου αλλά και στην ίδια την κάρτα της ερώτησης.

Το ηλεκτρονικό βιβλίο διατίθεται και από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο <https://www.read-library.com/> για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

 Ανδρονίκη Λασιθιωτάκη lasithiotakisa@sppmedia.com

Οι ΗΠΑ στο πλευρό των προσφύγων

Εκθεση με αφορμή τη συμπλήρωση εκατό χρόνων από τη Συνθήκη της Λωζάννης και τη Σύμβαση Ανταλλαγής Πληθυσμών

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ**

Το 1923 η Κοινωνία των Εθνών διορίζει τον πρέσβη των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, Χένρι Μοργκεντάου, ως πρόεδρο της Αποκατάστασης Προσφύγων στην Ελλάδα. «Έφτασα στην προκυμία της Θεσσαλονίκης και αντίκρισα 7.000 ανθρώπους σε ένα καράβι με χωρητικότητα 2.000 επιβατών. Ήταν στοιβαγμένοι σαν σαρδέλες στο κατάστρωμα. Επλεαν στη θάλασσα για τέσσερις ημέρες. Δεν υπήρχε χώρος να ξαπλώσουν, ούτε φαγητό για να φάνε...».

Ενας στόλος από 200 σχεδόν κατάφορτα πλοία θα έφτανε λίγο αργότερα, συνεχίζει την αφήγησή ο Αμερικανός διπλωμάτης στο βιβλίο του «I was sent to Athens», που κυκλοφόρησε το 1929. Συγκλονισμένος από το θέαμα, διαπιστώνει πως δεν υπάρχει περιθώριο λάθους. Μια ενδεχόμενη

Φωτογραφίες, επιστολές, εκδόσεις, φιλμ και άλλα ντοκουμέντα αποτυπώνουν τις πτυχές της αμερικανικής αρωγής προς την Ελλάδα.

αποτυχία θα οδηγούσε σε ακόμα μεγαλύτερη ανθρώπινη δυστυχία και πόνο. «Αν τα χρήματα (για βοήθεια) δεν μπορούσαν να βρεθούν στην Ελλάδα, θα έπρεπε να αναζητηθούν στην Ευρώπη, αν όχι ούτε και εκεί, τότε σίγουρα στην Αμερική. Η αποστολή μας ήταν μια εκστρατεία πίστης – έπρεπε να πιστέψουμε ότι θα υπάρξει ένας τρόπος να ανακουφίσουμε αυτή τη στρατιά των θλιμμένων».

Ο Χένρι Μοργκεντάου είναι μόνο ένα από τα κεντρικά πρόσωπα πίσω από ανθρωπιστικούς φορείς –οργανισμούς, εκπαιδευτικά ιδρύματα και επιτροπές– που συνδέθηκαν με το προσφυγικό ζήτημα και συνεισέφεραν με γνώσεις και οικονομικούς πόρους στην ανασυγκρότηση της Ελλάδας μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την Καταστροφή του '22.

«Όταν σκύβεις πάνω σε ένα αρχείο, ακούς ιστορίες, ανακαλύπτεις τα πρόσωπα πίσω από τα γεγονότα αλλά και τις σχέσεις ανθρώπων που τους συνέδεσαν παρόμοιες ιδέες και σκοποί», εξηγεί η Μαρία Γεωργοπούλου, διευθύντρια της Γενναδείου Βιβλιοθήκης στην Αθήνα και συνεπιμελήτρια μαζί με την Ελευθερία Δαλέζιου και τη Ναταλία Βογκέικωφ- Brogan της έκθεσης «Στο όνομα της ανθρωπιάς. Αμερικανική ανακουφιστική βοήθεια 1918-1929».

Η έκθεση, η οποία πραγματοποιείται με αφορμή τη συμπλήρωση εκατό χρόνων από τη Συνθήκη

Θεραπεία μολυσματικών ασθενειών: Γιατρός της Οφθαλμολογικής Κλινικής στο Δουργούτι φροντίζει μικρό ασθενή με τράχωμα.

της Λωζάννης και τη Σύμβαση Ανταλλαγής Πληθυσμών, αναδεικνύει μέσα από φωτογραφικά τεκμήρια, κονκάρδες, επιστολές, σπάνιες εκδόσεις, ταινίες μικρού μήκους, αφίσες και χειροτεχνήματα από τις Συλλογές της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών και άλλα ιδρύματα, όλες τις πτυχές της πολύτιμης αρωγής που πρόσφεραν οι Αμερικανοί στην Ελλάδα σε μια κρίσιμη περίοδο της σύγχρονης ιστορίας της.

«Είναι μια σελίδα του πρόσφατου παρελθόντος μας που δεν γνωρίζουμε καλά, μολονότι οι πρωτοβουλίες των Αμερικανών ήταν πολύπλευρες και με ισχυρό αντίκτυπο ακόμα και στη σημερινή ζωή», αναφέρει η κ. Γεωργοπούλου. Πράγματι, με όποιες ενστάσεις και αν έχει κανείς κοιτάζοντας πίσω, πρέπει να ομολογήσει πως η αμερικανική συνδρομή δεν λειτούργησε μόνο πυροσβεστικά, δεν εξαντλήθηκε δηλαδή σε εράνους και καμπάνιες, αλλά αφορούσε έργα μακράς πνοής τόσο στην εκπαίδευση όσο και στην απασχόληση και την υγειονομική περίθαλψη.

Η εκθεσιακή αφήγηση ξεκινάει με τη διαφημιστική εκστρατεία 30 εκατομμυρίων δολαρίων που οργάνωσαν οι Αμερικανοί το 1917 για να ευαισθητοποιήσουν την κοινή γνώμη για τους Αρμένιους, τους Έλληνες και τους Σύρους, περιλαμβάνει την έλευση του Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού στην Ελλάδα το 1918-1919,

αλλά και μιλάει για τα νοσοκομεία των Αμερικανίδων Κυριών που στήθηκαν στην Κοκκινιά και τη Θεσσαλονίκη.

«Ο άνθρωπος που μας πρόσφερε τα χρήματα για να υλοποιήσουμε την έκθεση, ο Ντίνιο Μακρυκώστας από το Κονέκτικατ, έχει

γεννηθεί στο νοσοκομείο της Κοκκινιάς. Όταν τον προσκαλέσαμε να δει το αρχείο, συγκινημένος ανέφερε πως η μητέρα του είχε χάσει πολλά παιδιά πριν από εκείνον και πως χάρη και στο νοσοκομείο είχε καταφέρει να έρθει στη ζωή», σημειώνει η κ. Γεωργοπούλου.

Ο διευθυντής της Αμερικανικής Γεωργικής Σχολής, Τζον Χένρι Χάουζ, εισάγει από τη Ρώμη ένα μικρό ψάρι (gambusia) που τρώει τις νύμφες του ανωφελοφύς κουνουπιού. Η εκτροφή του θα βοηθήσει στην καταπολέμηση της ελονοσίας.

Η ανθρωπιστική δράση επεκτείνεται στη δημιουργία σχολείων στους καταυλισμούς των προσφύγων, την ίδρυση ορφανοτροφείων στη Σύρο, στην Κόρινθο και την Αθήνα, αλλά και στη δημιουργία λοιμοκαθαρτηρίου στη Μακρόνησο προκειμένου να καταπολεμηθεί ο τύφος και άλλες μολυσματικές ασθένειες. Σε μια επίσης σημαντική ενότητα ανακαλύπτουμε τις βιοτεχνίες που ξεκίνησε η Επιτροπή Περίθαλψης της Εγγύς Ανατολής (Near East Relief) με σκοπό να οπλίσει τους πρόσφυγες με μέσα και πόρους ώστε να γίνουν αυτόνομοι. Τα εργαστήρια αυτά (Near East Industries) που απασχολούσαν αποκλειστικά γυναίκες εργατικό δυναμικό, παρήγαγαν κεντήματα, υφαντές τσάντες και μικρές κούκλες και αποδείχθηκαν εξαιρετικά επιτυχημένα. Μόνο το 1928, με την οικονομία σε ύφεση, σημειώθηκαν εισπράξεις πάνω από 130.000 δολάρια στην αμερικανική αγορά. Το επιχειρηματικό πνεύμα ήταν μόνο μια έκφανση του φιλελευθερισμού που έφεραν οι Αμερικανοί στην Ελλάδα.

Το στοιχείο αυτό αποτυπώνεται βέβαια ακόμα πιο πειστικά στα σχολεία που εγκατέστησαν σε ελληνικό έδαφος. Η έκθεση επικεντρώνεται σε 3 μεγάλα εκπαιδευτικά ιδρύματα: το Αμερικανικό Κολλέγιο Θηλέων (σήμερα Ρίτσερ) που μεταφέρθηκε στο Παλαιό Φάληρο από τη Σμύρνη

που ήταν η πρώτη του έδρα, το Κολλέγιο Ανατόλια που ιδρύθηκε το 1886 στη Μερζιφούντα της Μικράς Ασίας και την Αμερικανική Γεωργική Σχολή.

«Όλα ήταν σχολεία με ρίζες σε ιεραποστολικές δράσεις, στην Ελλάδα όμως μετεξελίχθηκαν, άφησαν στην άκρη τον προτεσταντισμό και μπόλιασαν το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα με τις ιδέες των liberal art colleges. Ήταν πρότυπα εκπαιδευτήρια, που ξέφευγαν από τους παραδοσιακούς τρόπους μετάδοσης της γνώσης. Πάρτε για παράδειγμα αυτήν τη φωτογραφία με τα κορίτσια από το Αμερικανικό Κολλέγιο Θηλέων που κοιτούν μέσα από το τηλεσκόπιο. Υπήρχε μια τρομερή ώθηση των γυναικών στις θετικές επιστήμες», υποστηρίζει η διευθύντρια της Γενναδείου Βιβλιοθήκης. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος στήριξε την εκπαιδευτική αυτή προσπάθεια και προσπάθησε να περάσει νόμους για να τα αναγνωρίσει το υπουργείο Παιδείας.

Η βοήθεια δεν εξαντλήθηκε σε εράνους, αλλά αφορούσε έργα μακράς πνοής σε εκπαίδευση, απασχόληση και υγεία.

«Τα σχολεία αυτά είχαν ιδιαίτερη απήχηση ίσως και γιατί συμβάδizαν με τις ανατροπές που σημάδεψαν όλη τη δεκαετία του '20», προσθέτει η επιμελήτρια. Μια ακόμα ενδιαφέρουσα πτυχή για την κ. Γεωργοπούλου είναι πως οι Αμερικανοί που δίδασκαν σε αυτά τα σχολεία ή έζησαν για χρόνια στην Ελλάδα, δημιουργώντας οικογένειες εδώ, ανέπτυξαν ιδιαίτερους δεσμούς με τη χώρα που δεν διακόπηκαν ποτέ. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του καθηγητή στο Πρίνστον και μελετητή του έργου του Καβάφη, Εντμούντ Κίλι του οποίου ο πατέρας ήταν πρόξενος στη Θεσσαλονίκη. «Δεν είναι πως μόνο εμείς απορροφούσαμε ιδέες, έμπαινε και στο δικό τους πετσί η Ελλάδα».

Εργα υποδομής

Υπάρχει μια ακόμα ενότητα που δεν εντάσσεται αμιγώς στα έργα ανθρωπιστικής βοήθειας και αφορά μεγάλα έργα υποδομής. Η κατασκευή του φράγματος του Μαραθώνα, η ίδρυση της αμερικανικής εταιρείας ύδρευσης ΟΥΛΕΝ, τα αποστραγγιστικά έργα στην κοιλάδα της Δράμας και του Στρυμόνα (όπου και αποκαλύφθηκε ο Λέοντας της Αμφίπολης) αποτυπώνουν μια ευρύτερη έγνοια για τη δημόσια υγιεινή και την ευημερία του συνόλου του πληθυσμού.

Από 17/10/2023 έως 18/02/2024, <http://www.ascsa.edu.gr>.

Ορφανά παιδιά που παίζουν στους χώρους του Ορφανοτροφείου της Περίθαλψης της Εγγύς Ανατολής (NER) στη Σύρο.

Η δημοτική μουσική και το ρεμπέτικο έχουν απήχηση στην Αμερική τη δεκαετία του '20. Δίσκος 12 ιντσών, «Η Μαργιόρη παντρεύεται, υπό Κούλας», 1921.

Μαθήτριες του Αμερικανικού Κολλεγίου Θηλέων στο Παλαιό Φάληρο χρησιμοποιούν τηλεσκόπιο.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

Μια μελωδία για το φθινόπωρο

Το «September Song» ήταν η μεγαλύτερη επιτυχία του Κουρτ Βάιλ από τη στιγμή που έφυγε από τη Γερμανία για τις ΗΠΑ

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Τέσσερις αιώνες μετά τη γέννηση της όπερας στην Ιταλία, εμφανίστηκε στη Γερμανία ένα εκρηκτικό της απότοκο. Ήταν το «επικό θέατρο» του δραματουργού Μπέρτολτ Μπρεχτ και του συνθέτη Κουρτ Βάιλ, που μίλησε με πάταγο για τον ταραχώδη γερμανικό μεσοπόλεμο της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης. Ήταν η εποχή που κάτω από το γκρίζο σύννεφο που κρεμόταν πάνω από τη γερμανική κοινωνία, μια γενιά καλλιτεχνών έκανε ένα θαύμα. Ζωγράφοι σαν τους Οτο Ντιξ και Μαξ Μπέκμαν τραβούσαν τον εξπρεσιονισμό έξω από τα όρια του ρομαντικού, μιλώντας ωμά, σκληρά και ρεαλιστικά για την περιρρέουσα δυστοπική πραγματικότητα.

Η πρώτη θεατρική σύμπραξη των Μπρεχτ και Βάιλ, στο έργο «Ανόδος και πτώση της πόλης Μαχαγκόνι», έδινε το ίδιο μήνυμα, σχολιάζοντας τα κοινωνικά τεκταινόμενα με μια πολιτική γλώσσα που έμοιαζε με ξυράφι. Η πρεμιέρα του έργου στη Λειψία, το 1930, σημαδεύτηκε από βίαια επεισόδια που προκάλεσαν ναζι διαδηλωτές. Στα αυτιά τους αντηκούσαν ακόμη οι παιάνες του «εθνικού συνθέτη τους» Ρίχαρντ Βάγκνερ και μια τόσο μοντέρνα μουσική, γραμμένη από έναν Εβραίο Γερμανό, έμοιαζε με κατακόκκινο «αντιγερμανικό» πανί. Ένα χρόνο αργότερα, το δι-

μουργικό δίδυμο έκανε την πρεμιέρα της διάσημης «Όπερα της πεντάρας» του, από την οποία ξεπήδησε ένα από τα πιο εμβληματικά τραγούδια του παγκόσμιου ανθολογίου, η «Μπαλάντα του Μακ του μαχαιροβγάλτη» («The Ballad of Mack the Knife»).

Κυνηγημένος και επικηρυγμένος από τους ναζί που μόλις είχαν ανέβει στην εξουσία, ο Βάιλ διέφυγε το 1933 στο Παρίσι και την επόμενη χρονιά στη Νέα Υόρκη,

Το τραγούδι ζητήθηκε από τον ηθοποιό Γουόλτερ Χιούστον για τον ρόλο του στο μουζικάλ «Knickerbocker Holiday».

όπου έζησε με τη σύζυγό του Λότε Λένια, κύρια ερμηνεύτρια των τραγουδιών του, έως τον θάνατό του το 1950. Για δεκαεπτά χρόνια διήνυσε μια νέα, «αμερικανική» περίοδο, όπου αντί να αναπαράγει το ύφος της πρότερης «γερμανικής», μελέτησε το θέατρο και τη μουσική της Αμερικής της εποχής και έγραψε μια σειρά τραγουδιών που συνέβαλαν αποφασιστικά στη μεγάλη ανθρωπιά του αμερικανικού θεατρικού μιούζικαλ. Η ανθολογία του λαϊκού τραγουδιού της Αμερικής, το

Το 1950, το «September Song» ακούστηκε στην ταινία «September Affair» με την Τζόαν Κρόφορντ και τον Τζόζεφ Κότεν και επανήλθε στις υψηλές θέσεις των τσαρτ. Την ίδια χρονιά, ο δημιουργός του έφυγε από τη ζωή.

λεγόμενο «American Songbook», έχει μερικές χρυσές σελίδες με την υπογραφή του. Και αν η παιχνιδιάρικη «Μπαλάντα του Μακ του μαχαιροβγάλτη» συνδέθηκε με την ευρωπαϊκή του περίοδο, το μελαγχολικό «Τραγούδι του Σεπτέμβρη» («September Song») του 1938 ήταν η μεγάλη του αμερικανική επιτυχία.

Μιούζικαλ

Γραμμένο για το μιούζικαλ του Μάγγουελ Αντερσον «Knickerbocker Holiday», οι στί-

χοι του παραλληλίζουν τους μύθους του χρόνου με τα διάφορα στάδια της ζωής και εκφράζουν τη λαχτάρα του κεντρικού χαρακτήρα να κερδίσει μια νεότερη του γυναίκα το συντομότερο δυνατό, καθώς όντας πια μεσήλικας μπαίνει στο «φθινόπωρο» της ζωής του. «Οι μέρες αρχίζουν και μικραίνουν όταν φτάνεις στον Σεπτέμβρη», της τραγουδά, και το καλοκαίρι γίνεται σύμβολο της νεότητας που νικιέται από τον χρόνο. Το τραγούδι δεν υπήρχε στο αρχικό λιμπρέτο του Αντερσον,

αλλά ζητήθηκε από τον ηθοποιό Γουόλτερ Χιούστον (πατέρα του γνωστού σκηνοθέτη Τζον Χιούστον) να γραφεί ειδικά για τον ρόλο του. Ερωτικός μονόλογος μέσα σε ένα έργο γεμάτο πολιτικούς συμβολισμούς, ο Αντερσον έγραψε τα λόγια του σε μία ώρα και ο Βάιλ τη μουσική σε μία ημέρα.

Η ερμηνεία του Χιούστον έφτασε μέχρι και το Νο 5 των τσαρτ, ενώ έξι χρόνια αργότερα, το 1946, το τραγούδησαν επίσης

Το 1987, ο Γούντι Αλεν το έβαλε στις «Ημέρες ραδιοφώνου», ενώ πέντε χρόνια μετά δήλωνε πως ίσως είναι «το πιο διάσημο λαϊκό τραγούδι που έχει γραφτεί ποτέ».

με εμπορική επιτυχία οι Φρανκ Σινάτρα και Μπινγκ Κρόσμπι. Το 1950, ακούστηκε στην ταινία «September Affair» με την Τζόαν Κρόφορντ και ανέβηκε για άλλη μια φορά στα τσαρτ.

Το 1985, το ερμήνευσε και ο Λου Ριντ για το πρότζεκτ «Lost in the Stars» του παραγωγού Χαλ Γουίλνερ, ένα δίσκο-αφιέρωμα στον Βάιλ με διασκευές τραγουδιών του από γνωστούς ποπ, ροκ και τζαζ μουσικούς. Η συλλογή ενέπνευσε μια αναγέννηση της μνήμης του μεγάλου συνθέτη και

πρόσφερε κορυφαίες ερμηνείες από μουσικούς όπως ο Στινγκ, η Μάριαν Φέιθφουλ και ο Τομ Γουένιτς. Το 1987, ο Γούντι Αλεν το έβαλε να παίζει στις «Ημέρες ραδιοφώνου», ενώ πέντε χρόνια μετά δήλωνε πως ίσως είναι «το πιο διάσημο λαϊκό τραγούδι που έχει γραφτεί ποτέ».

Το «September Song» (όπως και τα μεταγενέστερα αριστουργήματα «Lost in the Stars» και «Speak Low», γραμμένα τα τρία τελευταία χρόνια της ζωής του Βάιλ) έχει τη γλυκόπικρη γεύση ενός «τέλους εποχής», κάτι από τη μελαγχολία και τον μυστικισμό του φωτός αμέσως μετά τη δύση του ηλίου, ίσως μια αντανάκλαση του λυκόφωτος της ζωής του ίδιου του συνθέτη. Φανερώνει όμως και τη θαυμαστή επιτυχία του να αγαπήσει και καταλάβει τόσο βαθιά τη νέα του πατρίδα, ώστε να παραγάγει έργο πάνω της που να ακούγεται αυθεντικά γηγενές. Ίσως πάλι, να ήταν και ότι δεν ήθελε να θυμάται τις δοκιμασίες της εποχής της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης, τον κατατρεγμό, τη φυγή και το στίγμα των ναζι. Όπως είχε πει στους New York Times η γυναίκα του, Λότε Λένια: «Οι παλαιότεροι μιλούσαν συνεχώς για το παρελθόν, αλλά αυτός δεν το έκανε ποτέ. Ελεγαν πόσο υπέροχα ήταν κάποτε στο Βερολίνο, αλλά ο Κουρτ δεν ήθελε να κοιτάζει πίσω, παρά να κοιτάζει μόνο πάντα μπροστά».

Για τον άνθρωπο
και τον χοριζισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

"A DEEPLY TOUCHING EXPERIENCE. BRENDAN FRASER GIVES THE PERFORMANCE OF A LIFETIME."

ΧΟΡΗΓΟΣ

cyta vision Κορυφαίο θέαμα, αξέχαστη εμπειρία.

BRENDAN FRASER

THE WHALE

A FILM BY DARREN ARONOFSKY

SUNDAY NIGHT MOVIE

MOVIES BEST HD THE HOME OF MOVIES!

ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 21:00

THE WHALE / Η ΦΑΛΑΙΝΑ

ΔΡΑΜΑ

Ένας μοναχικός δάσκαλος, που πάσχει από σοβαρή παχυσαρκία, προσπαθεί να επανασυνδεθεί με την έφηβη κόρη του, με την οποία έχουν αποξενωθεί, σε μια τελευταία προσπάθεια για αποκατάσταση των σχέσεων τους.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet cyta vision MOVIES HD MESIMVRIA

Θέση: 101 Θέση: 49

www.mesimvria.com

Μυστικό πάρτι την εποχή Τσαουσέσκου

Ενα φιλμ για την εποχή που η νεολαία της Ρουμανίας διψούσε για ελευθερία

Ράδιο Μετρονόμ ★★★
ΔΡΑΜΑ (2022)

Σκηνοθεσία: Αλεξάντρου Μπελκ
Ερμηνείες: Μάρα Μπουγκάριν, Σερμπάν Λαζαρόβτσι

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η ταινία που απέσπασε το βραβείο σκηνοθεσίας στο τμήμα «Ενα Κάποιο Βλέμμα» του Φεστιβάλ Καννών μάς έρχεται από τη Ρουμανία. Στο ντεμπούτο του στις μεγάλου μήκους, ο Αλεξάντρου Μπελκ μάς ταξιδεύει στη σχετικά πρόσφατη ιστορία της πατρίδας του και συγκεκριμένα στις αρχές της δεκαετίας του 1970, όπου η νεολαία της χώρας μεγαλώνει στη σκιά του αυταρχικού καθεστώτος Τσαουσέσκου.

Μια παρέα εφήβων διοργανώνει ένα πάρτι, σχεδιάζοντας παράλληλα να στείλει κρυφά γράμμα στο «Μετρονόμ», τη μουσική εκπομπή του Radio Free Europe που μεταδίδεται παράνομα στη Ρουμανία. Ανάμεσά τους βρίσκεται η Άννα, η οποία ανακαλύπτει επίσης πως το αγόρι της ετοιμάζεται να φύγει σύντομα από τη χώρα και απειλείζεται. Κάπου εκεί, ωστόσο, κάνει έφοδο η μυστική αστυνομία και τα πάντα ανατρέπονται.

Τρυφερό όπως τα νιάτα των πρωταγωνιστών του και ταυτόχρονα σκληρό σαν τις συνθήκες ανελευθερίας που εκείνοι αντιμετωπίζουν, το φιλμ του Ρουμάνου κινηματογραφιστή μάς βάζει από την αρχή στην ατμόσφαιρα μέσω της κεντρικής του ηρώιδας.

Ονειρα κι ελπίδες

Η Άννα, γεμάτη ζωντάνια και επιθυμία να γνωρίσει τον κόσμο, έρχεται σε σύγκρουση με τους φοβικούς γονείς της, οι οποίοι τη θέλουν ήσυχη και με το μυαλό μόνο στα διαβάσματά της. Το πάρτι που διοργανώνει η φίλη της στέκεται αφορμή για μια

απελευθερωτική έκρηξη, η οποία ωστόσο θα διακοπεί βίαια με την επέμβαση των Αρχών. Τελικά τα παιδιά θα βρεθούν μπροστά στους ανακριτές, αντιμετωπίζοντας βαριές κατηγορίες και απειλές σχετικά με ένα μέλλον που δεν έχουν προλάβει ακόμη να ονειρευτούν.

Οι συγκεκριμένες σκηνές της τρομοκρατήσης των νέων μέσα στις αίθουσες της Ασφάλειας είναι πραγματικά εξαιρετικά σκη-

Μήπως ο πιο εύκολος
τρόπος για να ελέγξεις
τις πράξεις
των ανθρώπων
δεν είναι η τιμωρία,
αλλά ο τρόμος
της επιβολής της;

νοθετημένες, με μια ψυχρότητα ανάμεικτη με ένταση, που συναντά κανείς στα καλύτερα ψυχολογικά θρίλερ.

Από την άλλη, εδώ σε μεγάλο βαθμό έχουμε να κάνουμε με μια ιστορία αγάπης.

Η ερωτευμένη Άννα νιώθει προδομένη και αντιδρά, όμως, γρήγορα συνειδητοποιεί ότι ο κόσμος δεν είναι χωρισμένος ανάμεσα σε καλούς και κακούς, γενναίους και προδοτές. Αυτή η λεπτή ισορροπία είναι ένα από τα θέματα που θα μπορούσε ίσως να εξερευνήσει σε ακόμη μεγαλύτερο βάθος ένα πολύ εύστοχο κατά τα άλλα φιλμ.

Και έπειτα έρχεται το αινιγματικό φινάλε. Τελικά ήταν πάντα μια μεγάλη μπλόφα; Μήπως ο πιο εύκολος τρόπος για να ελέγξεις τις πράξεις των ανθρώπων δεν είναι η ίδια η τιμωρία, αλλά και μόνο ο τρόμος της επιβολής της;

Η φοβισμένη γενιά της Ρουμανίας, που μεγάλωσε κάτω από το άγρυπνο βλέμμα της μυστικής αστυνομίας, ονειρευόταν, πάντα κρυφά, τη Δύση.

HOME CINEMA

Το αιμοδιψές βαμπίρ που καταδυνάστευε τη Χιλή

NETFLIX

Ο Χάιμε Βαντέλ, επάνω, ως «Κόμης» Πινোসέτ και, κάτω, οι καλοκαιρινές περιπέτειες δύο αδελφών, που σημαδεύονται από ένα μακάβριο μυστικό.

Ο κόμης

★★★
ΜΑΥΡΗ ΚΩΜΩΔΙΑ (2023)

Σκηνοθεσία: Πάμπλο Λαρέν
Ερμηνείες: Χάιμε Βαντέλ, Αλφρέδο Κάστρο

Πολύ γρήγορα, μετά την πρεμιέρα της στο διαγωνιστικό τμήμα του πρόσφατου Φεστιβάλ Βενετίας, όπου μάλιστα βραβεύτηκε για το σενάριό του, το νέο φιλμ του Πάμπλο Λαρέν έρχεται στην πλατφόρμα του Netflix. Ο Χιλιανός κινηματογραφιστής χρησιμοποιεί ένα ξεκαρδιστικό εύρημα, υποθέτοντας ότι ο παλιός δικτάτορας της πατρίδας του, Αουγκούστο Πινোসέτ, συνεχίζει να περιδιαβαίνει στη Γη ως αιμοσταγής βρικόλακας. Παρακολουθώντας την ιστορία του, η οποία ξεκινά περίπου δύομισι αιώνες πίσω, από την επαναστατική Γαλλία, φτάνουμε μέχρι σήμερα, καθώς το γερασμένο πια βαμπίρ ψάχνει τρόπο να αφήσει αυτόν το μάταιο κόσμο με αξιοπρέπεια.

Μεταφέροντας στην οθόνη ένα όντως απολαυστικό σενάριο, το οποίο συνέγραψε με τον Γκιγιέρμο Καλντερόν, ο Λαρέν

μας ταξιδεύει στο σκοτεινό παρελθόν της Χιλής, το οποίο έχει προφανώς σημαδευτεί από τα εγκλήματα αλλά και την κοινωνική διείσδυση του καθεστώτος Πινোসέτ.

Πολλά από τα παραπάνω μεταφέρονται στην οθόνη μέσα από σεκάνς κατάμαυρου χιούμορ, μπόλικου σπλάτερ και σκληρών εικόνων, που αποκτούν πάντως ένα βαθμό ουδετερότητας στην ασπρόμαυρη φωτογραφία. Προς το τέλος του φιλμ έρχεται και κάποια φλυαρία ή επαναλήψεις, τις οποίες όμως διακόπτει μια απλώς απεριγραπτή σκηνή με τον «Κόμη» Πινোসέτ και τη Μάργκαρετ Θάτσερ (επίσης βαμπίρ) να σκίζουν ανέμελοι τους αιθέρες.

Σημάδια

του καλοκαιριού

★★★
ΔΡΑΜΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2022)

Σκηνοθεσία: Σιμόν Ριτ
Ερμηνείες: Ρεϊμόν Μπορ, Σιμόν Μπορ, Μάιρα Βιλένα

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε ένα ευφάνταστο σκηνοθετικό ντεμπούτο από τον Γάλ-

λο Σιμόν Ριτ, ο οποίος υπογράφει ένα οικογενειακό δράμα, που φλερτάρει έντονα με τον κινηματογραφικό μαγικό ρεαλισμό.

Τα μικρά αδέλφια Τόνι και Νοέ περνούν τις μέρες του καλοκαιριού παίζοντας παιχνίδια πλάι στα βράχια της θάλασσας. Ενα τέτοιο, ωστόσο, θα πάρει τραγικές διαστάσεις, αλλάζοντας τις ζωές τους για πάντα.

Δέκα χρόνια αργότερα, οι νεαροί άνδρες θα επιστρέψουν στο παραλιακό θέρετρο για να συναντήσουν και την Κασάντρα, φίλη των παιδικών τους χρόνων, την οποία και θα διεκδικήσουν. Παράλληλα, τα δύο αδέλφια εξακολουθούν να κρύβουν ένα θαυμαστό όσο και μακάβριο μυστικό. Ο Ριτ δεν διστάζει να διαβεί το όριο του πραγματικού, προκειμένου να αφηγηθεί μια ιστορία που έχει τις ρίζες της στις κλασικές τραγωδίες.

Η γοητεία της νιότης και των ορμών που εκρήγνυνται έχουν εδώ, φυσικά, κεντρική θέση σε ένα φιλμ με καλοκαιρινή μεν αύρα, αλλά και μια πιο «σκοτεινή» γοητεία κάτω από την ηλιόλουστη επιφάνεια.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Ο Μάικλ Σπάιρς ανακατεύει την τράπουλα των φωνών

Δύο εξαιρετικοί νέοι δίσκοι με τίτλους «Baritenor» και «Contratenor» ανοίγουν μια ξεχασμένη συζήτηση. Ο Αμερικανός Μάικλ Σπάιρς, ένας από τους διασημότερους τενόρους της εποχής, ερμηνεύει κάθε λογής ρόλους για ανδρική φωνή, ξεκινώντας από απίστευτα δεξιοτεχνική μουσική της μπαρόκ περιόδου, περνώντας στον ιταλικό ρομαντισμό και φθάνοντας έως τον Βάγκνερ, τον μουσικό ρεαλισμό και έργα του 20ού αιώνα. Παρακάμπτοντας τη συνήθη κατηγοριοποίηση των φωνών ερμηνεύει μουσική που παραδοσιακά αποδίδεται από τενόρους, όπως επίσης ρόλους για βαρύτονους, δηλαδή την αμέσως χαμηλότερη φωνή.

Περίπου είκοσι χρόνια αναρωτιόταν εάν ο ίδιος ήταν τενόρος ή βαρύτονος. Ομοίως, αρκετοί συνάδελφοί του δυσκολεύονται να ενταχθούν σε μία από αυτές τις φωνητικές κατηγορίες και στις ακόμη πιο εξειδικευμένες υποκατηγορίες τους. Κάποια στιγμή σε αυτή τη μακρόχρονη διαδρομή ο Σπάιρς κατάλαβε ότι μπορούσε να είναι αυτό που ο ίδιος επιθυμούσε, αρκεί να μάθαινε καλά την τεχνική και να είχε το θάρ-

ρος να κάνει αυτό που αισθανόταν καλό για τη δική του φωνή. Θεωρεί πως ένας τραγουδιστής μπορεί να δίνει στη φωνή του κάθε φορά το κατάλληλο πχόχρωμα και το ταιριαστό βάρος, ώστε να ερμηνεύσει ρόλους που παραδοσιακά αποδίδονται από διαφορετικούς τύπους φωνών.

Κάνοντας τη σχετική έρευνα ανακάλυψε ότι ο ίδιος δεν ήταν

Στο ερώτημα τενόρος ή βαρύτονος απαντάει «βαρυτενόρος» και το αποδεικνύει.

κάτι ξεχωριστό. Στο παρελθόν πολλοί συνάδελφοί του έκαναν το ίδιο. Ιταλοί και Γάλλοι τους αποκαλούσαν βαρυτενόρους. Μετά τα μέσα του 19ου αιώνα αυτός ο όρος απλώς ξεχάστηκε, καθώς σταδιακά επικράτησε η ολοένα μεγαλύτερη εξειδίκευση. Ετσι, φωνές με ευρύ φάσμα δυνατοτήτων σαν τη δική του βγήκαν τελείως από το κάδρο. Ομως, όπως σημειώνει ο Σπάιρς, σχετικά λίγοι είναι οι τραγουδιστές που έχουν

Ο Αμερικανός τενόρος αποδεικνύει ότι ο καθένας μπορεί να είναι αυτό που επιθυμεί, πέρα από ταμπέλες.

από τη φύση τους ξεκάθαρα ψηλή τοποθέτηση φωνής τενόρου ή με την ίδια σαφήνεια χαμηλή φωνή βαθύφωνου. Οι περισσό-

τερες ανδρικές φωνές κυμαίνονται ανάμεσα στα δύο άκρα και δεν υπάρχει λόγος να τις ορίσει κανείς με σχολαστική ακρίβεια.

Διάσημος για την εντυπωσιακή άνεση στην ψηλή περιοχή της φωνής του, ο Αμερικανός τενόρος δηλώνει ότι την απέκτησε με

πολύ κόπο. Οι δύο δίσκοι μαρτυρούν έναν τραγουδιστή ο οποίος χειρίζεται με ευκολία και τέχνη όλες τις περιοχές της φωνής και βρίσκεται το κατάλληλο πχόχρωμα και φωνητικό βάρος για κάθε ρόλο. Ακόμη πιο σημαντικό: είναι εξοικειωμένος με το ύψος της μουσικής κάθε περιόδου, κάθε «σχολής», κάθε συνθέτη. Εχοντας την αίσθηση της μουσικής μπορεί να εμβαθύνει στην ψυχολογία των χαρακτήρων και να είναι εξίσου πειστικός ως «λυρικός βαρύτονος» Αμίετ στην ομώνυμη όπερα του Τομά, ως «βαγκνέριος τενόρος» Λόεγκριν, ως «δραματικός βαρύτονος» Τόνιο στους «Παλιότσους» του Λεονκαβάλο, ως ενθουσιώδης «ελαφρύς λυρικός τενόρος» Τόνιο στην «Κόρη του συντάγματος» του Ντονιτσέτι ή ως άκρως «δεξιοτεχνικός τενόρος» Αντίγονος στην ομότιτλη όπερα του Μαντσόνι. Κυνηώντας με πάθος και σοβαρότητα το όνειρό του, ο Σπάιρς αποδεικνύει ότι ο καθένας μπορεί να είναι αυτό που επιθυμεί, πέρα από ταμπέλες. Κι ελπίζει το παράδειγμά του να αφυπνίσει και άλλους συναδέλφους του να τολμήσουν ανάλογα βήματα.

Πολιτικά παιχνίδια, τσάι και συμπάθεια

Η Βρετανία στο κατώφλι του θατοσερισμού

ΑΝΤΟΝΙ ΚΟΥΙΝ

Λονδίνο στις φλόγες

μτφρ.: Ολγα Γκαρτζονίκα

εκδ. Κλειδάριθμος, 2023, σελ. 472

Του ΔΙΟΝΥΣΗ ΜΑΡΙΝΟΥ

Λονδίνο, τέλη της δεκαετίας του '70: η κυβέρνηση του Τζέιμς Κάλαχαν βρίσκεται σε κατάσταση αποδρομής, οι απεργίες αυξάνονται καθημερινά, ο IRA καταφέρνει το ένα χτύπημα μετά το άλλο και η Μάργκαρετ Θάτσερ βαδίζει αργά αλλά σταθερά στον προθάλαμο της Ντάουνινγκ Στρίτ.

Το τελευταίο μυθιστόρημα του Αντονι Κουίν «Λονδίνο στις φλόγες» ακολουθεί την ίδια πορεία με τα προηγούμενά του. Η βρετανική πρωτεύουσα βρίσκεται πάντα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός του. Κατά καιρούς μάς την έχει παρουσιάσει με ρομαντικές πινελιές, άλλοτε με μια ισχυρή δόση μυστηρίου και, φυσικά, κατά την περίοδο των δύο παγκοσμίων πολέμων.

Τώρα επιλέγει μια χρονική περίοδο κατά την οποία συνέβησαν πολλά γεγονότα, τα οποία άλλαξαν το πολιτικό σκηνικό της χώρας και όρισαν τις τύχες των Αγγλων τα κατοπινά χρόνια.

Το μυθιστόρημά του εμπλέκει τέσσερις ανθρώπους που είναι άγνωστοι μεταξύ τους: μια φιλόδοξη ρεπόρτερ αριστερής εφημερίδας (Χάνα), μια ανεπιληπτη αστυνομικό της μητροπολιτικής αστυνομίας (Βικί), έναν μοναχικό λέκτορα λογοτεχνίας (Κάλουμ) και έναν βαρυσήμαντο σκηνοθέτη θεάτρου και διευθυντή του Εθνικού Μεγάρου Μουσικής (Φρέντι).

Ο σκιάδης υπουργός

Τριγύρω από αυτούς βρίσκεται ο σκιάδης υπουργός Εσωτερικών της Μάργκαρετ Θάτσερ, Αντονι Μίντλτον. Ένας πρώην κατάσκοπος και αιχμάλωτος πολέμου που έχει θέσει ως στόχο

Το βιβλίο του Κουίν, παράλληλα με την περιγραφή της βρετανικής πολιτικής σκηνής, αποτίει και φόρο τιμής στην πανκ ροκ μουσική.

Ένα νευράδες πολιτικό μυθιστόρημα που εξηγεί πώς η Αγγλία πέρασε από τη στενωπό της δεκαετίας του '70 έως το αβέβαιο σήμερα.

να συντρίψει τα συνδικάτα και τον IRA όταν οι Συντηρητικοί θα αναλάβουν τα ηνία της χώρας.

Καταλύτης για τα γεγονότα και την εμπλοκή των τεσσάρων προσώπων είναι η δολοφονία Μίντλτον (φέρει στον του την πραγματική δολοφονία του πολιτικού Εϊρί Νιβ από τους Πρόβος του IRA το 1979).

Προηγούμενος, όμως, ο Κουίν, χρησιμοποιώντας με σύνεση τη δύναμη της σύμπτωσης, έχει φέρει σε επαφή όλους τους εμπλεκόμενους πρωταγωνιστές. Ισως διότι αποτελούν τυπικά δείγματα μιας εποχής και μιας χώρας. Μέσω αυτών το μυθιστόρημα σχολιάζει με δηκτικό αλλά και συνάμα χιουμοριστικό τρόπο πώς η Αγγλία έφτασε στο σημείο να βρίσκεται υπό γενική αποσάθρωση.

Η Μάργκαρετ Θάτσερ, συνοδευόμενη από τον σύζυγό της Ντένις, φθάνει στην πρωθυπουργική κατοικία, στον αριθμό 10 της Ντάουνινγκ Στρίτ. Η εποχή της Σιδηράς Κυρίας αναβιώνει μέσα από τις σελίδες του μυθιστορήματος «Λονδίνο στις φλόγες» που υπογράφει ο Αντονι Κουίν.

Επιόρκοι αστυνομικοί, στημένα ρεπορτάζ, μοναξιά σε μια μεγαλούπολη που βοούσε, εργατοπατέρες που ενδιαφέρονταν μόνο για τα οφέλη της συντεχνίας τους, πολιτικοί που δεν ήταν σε θέση να αναχαιτίσουν την ολοφάνερη πτώση, παραλυτικός φόβος από τα συνεχόμενα χτυπήματα των τρομοκρατών και μια στρατιά αριβιστών που τυφλώνονταν από τα φώτα της δημοσιότητας σαν μεθυσμένες νυχτοπεταλούδες.

Ο Κουίν γράφει στην πραγματικότητα το δικό του «Τι ωραίο πλιάτσικο!» (εκδ. Πόλις), ένα από τα εμβληματικότερα μυθιστορήματα που μας έδωσε τα τελευταία χρόνια η Γηραιά Αλβίνα κι αυτό που έκανε ευρύτερα γνωστό τον Τζόνναθαν Κόου.

Το «Λονδίνο στις φλόγες» είναι κι ένας φόρος τιμής στην πανκ ροκ μουσική που εκείνα τα χρόνια άρχισε να αποκτάει δύναμη και επιρροή στους νέους. Ο Κουίν κάνει ιδιαίτερη μνεία στο συγκρότημα The Clash, άλλωστε ο τίτλος του μυθιστορημάτος του είναι στην ουσία η παραφθορά του γνωστού τραγουδιού «London Calling» του συγκροτήματος.

Πάνω από όλα είναι νευρώδες πολιτικό μυθιστόρημα, κι αν το εξετάσει κανείς με τη γνώση του σήμερα (φτάνοντας ακόμη και έως το Brexit) αντιλαμβάνεται πώς η Αγγλία πέρασε από τη στενωπό της δεκαετίας του '70 έως το αβέβαιο σήμερα.

Η επιτυχία του Κουίν δεν βρίσκεται μόνο στο σημείο της κοι-

νωνικής και πολιτικής ανάλυσης της εποχής, αλλά και στο απαραίτητο βάθος που δίνει στους τέσσερις πρωταγωνιστές του. Καθένας από αυτούς θα μπορούσε κάλλιστα να «κουβαλήσει» την πλοκή στις πλάτες του, ωστόσο είναι φανερό πως η πρόθεση του Κουίν ήταν να καταδείξει το πλέγμα της τυχαίας όπτης και της συγκυρίας που ένωσε καταλυτικά αυτούς τους ανθρώπους.

Αποφεύγει, δε, με πειστικό τρόπο να μετατρέψει το μυθιστόρημά του σε μανιφέστο ή να καταφύγει σε μια μορφή απροσχημάτιστης ρητορείας για τα πολιτικά ζητήματα της χώρας και να κατακεραυνώσει πρόσωπα και καταστάσεις. Καίτοι δεν έγραψε ένα μυθιστόρημα

που χαρακτηρίζεται από την απάθειά του (μια μορφή φλεγματικής απόστασης), σε καμία περίπτωση δεν πατάει κόκκινες γραμμές έτσι ώστε να φανεί η δική του εμπλοκή ή τυχόν προδιάθεση. Αυτή η θαυμαστή ισορροπία καταφέρνει να κάνει ακόμη πιο πειστικές τις ιστορίες και τα πάθη των πρώων του, αλλά και τις αληθινές αιτίες που οδήγησαν την Αγγλία σε κατάσταση επαπειλούμενης διάλυσης. Το μυθιστόρημα κλείνει με την επικράτηση της Θάτσερ, γεγονός που άνοιξε ένα νέο κεφάλαιο στη χώρα. Θα μπορούσε να είναι και το επόμενο κεφάλαιο στο νέο βιβλίο του Κουίν. Θα άξιζε τον κόπο να δούμε πώς συνέχισαν τη ζωή τους οι ήρωες που επέλεξε.

Ζωή ανάμεσα στην ξηρασία και στον κατακλυσμό

Ένα μυθιστόρημα σαν απότομη προσγείωση σε μια χώρα που την έχεις συνδέσει με τον θάνατο

ΣΚΟΛΑΣΤΙΚ ΜΟΥΚΑΣΟΝΓΚΑ

«Ο Κιμπογκό ανέβηκε στον ουρανό»

μτφρ.: Θάνος Σαμαρτζής

εκδ. Δώμα, 2023, σελ. 147

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ο «Κιμπογκό» είναι ένα βιβλίο ανάμεσα στην ξηρασία και στον κατακλυσμό. Ή πεθαίνει από τη δίψα ή πνίγεται. Όταν το διαβάζεις είναι σαν να διαβάζεις παραμύθι και την ίδια στιγμή δεν είσαι σίγουρος αν διαβάζεις παραμύθι. Περισσότερο η ανάγνωσή του μοιάζει με απότομη προσγείωση σε μια άγνωστη χώρα που έχεις ακούσει γι' αυτή στις ειδήσεις. Μια χώρα που την έχεις συνδέσει με τον θάνατο.

Μου φαίνεται πως η Σκολαστική Μουκασονγκά έχει αναλάβει μια αποστολή. Η αποστολή της συνοψίζεται ως εξής: «Τώρα που κάθεστε και διαβάζετε τις ιστορίες μου στο ωραίο σας σπίτι, ίσως κάποιοι από εσάς ψάξετε να μάθετε για τη Ρουάντα. Και ξέρετε τι θα βρείτε; Στοιβές από άψυχα κορμιά σε σκονισμένους

Η συγγραφέας δεν μιλάει για τη φρίκη, την αντικαθιστά με σύμβολα. Σαν να είναι παραμύθι.

Η Μουκασονγκά αποφάσισε να γίνει συγγραφέας η οικογένειά της είχε δολοφονηθεί επειδή ανήκε στη φυλή Τούτσι.

δρόμους». Γιατί πίσω από κάθε παραμύθι κρύβεται μια θυσία.

Η Μουκασονγκά κατάφερε ν' αποδράσει νωρίς από τη γενέτειρά της. Εφυγε και εγκαταστάθηκε στη Γαλλία. Είδε τη γενοκτονία του '94 στην τηλεόραση. Όπως ολόκληρη η Δύση. Κάποιοι μιλάνε για ένα εκατομμύριο νεκρούς: εφόσον οι νεκροί μάς δίνουν το δικαίωμα να τους μετρήσουμε. Κανείς, βέβαια, δεν ενδιαφέρθηκε. Μα η Μουκασονγκά αποφάσισε να γίνει συγγραφέας. Η οικογένειά της είχε δολοφονηθεί μόνο και μόνο επειδή ανήκε στη φυλή Τούτσι. Το γράψιμο ξεκινά από μια μεγάλη σκοτεινή τρύπα. Και αν αυτό δεν το γνωρίζουμε, καλύτερα να μην το μάθουμε.

Κοιτάζω τη Ρουάντα στον χάρτη: χαμένη κάπου στην Αφρική, κολλημένη στο τεράστιο Κονγκό, μικρή σαν σύννεφο. Καλώς ήρθατε στη χώρα χωρίς ηλεκτρισμό. Χωρίς νερό. Με ζέστη. Με πείνα. Με λευκούς αρχηγούς. Με μια πονηρή ιεραποστολή. Με εκκλησίες-τάφους. Με απατεώνες

βροχοποιούς. Ειδωλολάτρες. Θεούς, διαβόλους. Όλοι θέλουν να ιδιωτικοποιήσουν τη βροχή. Να υιοθετήσουν το θαύμα της, να το κρεωθούν. Αλήθεια, σε ποιον ανήκει η βροχή;

Ιδού το ερώτημα, ιδού ο μνηχανισμός που δίνει κίνηση στις τέσσερις ιστορίες της Μουκασονγκά. Στην πρώτη ιστορία ο Κιμπογκό, ένας από τους γιους του βασιλιά, θυσιάζεται για τη Ρουάντα. Ένα σύννεφο τον αρπάζει, η βροχή επιστρέφει. Στη δεύτερη ιστορία, ακολουθούμε τον Ακαγεζού, τον κήρυκα. Του χρεώνουν την ανάσταση ενός βρέφους και μπλέκει. Οι παπάδες τον κατηγορούν πως έχει διαβάσει «υπερβολικά πολλά βιβλία». Πράγματι, δεν έχω ακούσει τίποτα χειρότερο. Ή καλύτερο.

Οι δύο επόμενες ιστορίες επεκτείνουν τις πρώτες, λες και τις παρασέρνει ένα ποτάμι που η επιφάνειά του, σαν κάτοπτρο, καθρεφτίζει διαφορετικές όψεις του ίδιου μύθου: ο Ακαγεζού ζει με μια «γριά μάγισσα», ταγμένη στο πνεύμα του Κιμπογκό. Η

βροχή έρχεται αλλά είναι τόσο δυνατή που πνίγει τη Ρουάντα. Στο τέλος εμφανίζονται οι Λευκοί. Οι καθηγητές με τ' αστραφτερά πουκάμισα και οι βοηθοί τους, πενιασμένοι να πχογραφήσουν παλιές ιστορίες για φαντάσματα, έτοιμοι να κλέψουν τη μνήμη των ντόπιων: «Τις ιστορίες που θυμάσαι θέλουν να τις καταγράψουν, θέλουν να τις πάνε στην Ευρώπη, θέλουν να τις βάλουν στο βιβλίο τους». Ακόμη και τους ζωντανούς μπορείς να θερίσεις.

Ρήγμα

Αυτή είναι η αντίφαση του βιβλίου. Η Μουκασονγκά αφηγείται την ιστορία του «Κιμπογκό που ανέβηκε στον ουρανό» προκειμένου να διαβαστεί στη Δύση. Πουθενά αλλού. Που σημαίνει: να σκάψει ένα ρήγμα συγκίνησης στο μυαλό μας, ενώ το γράψιμό της πατάει με το ένα πόδι στην άνυδρη πατρίδα της (ένα σκονισμένο πόδι, ξυπόλυτο) και το άλλο στην ευημερία της δεύτερης πατρίδας της (ένα πόδι που

έχει κάνει πεντικιούρ και φοράει ένα ακριβό τακούνι), κατασκευάζοντας ένα ύφος λες και είναι Δούρειος Ίππος. Δεν μιλάει για τη φρίκη, αλλά την αντικαθιστά με σύμβολα που έρχονται από έναν τόπο που υλοποιείται μέσα από τις συντεταγμένες του παραμυθιού, ενός καλογουλισμένου παραμυθιού όμως. Που είναι μίμηση παραμυθιού. Το είδωλό του. Κι εμείς, καθώς διαβάζουμε και διαβάζουμε, αναζητώντας αιμάτινα δώρα, με ενοχή, έκπληξη και αδιαφορία, είναι σαν να πέφτουμε όλο και πιο βαθιά στην παγίδα της τελευταίας φράσης: «Κι έτσι, μέσα στ' άδυτα της νύχτας, οι γυναίκες πλέκουν και ξαναπλέκουν το παραμύθι του Κιμπογκό». Γιατί οι γυναίκες που πλέκουν είναι η Σκολαστική Μουκασονγκά. Κι εμείς, τ' άδυτα της νύχτας.

Κάθε γενοκτονία φτάνει ένα βιβλίο. Καλύτερα να μη γράφονται βιβλία. Αλλωστε, όποιος διψάει, πνίγεται: «Οι λαοί χωρίς γραφή έχουν και αυτοί τις βιβλιοθήκες τους».

DHIRAJ MUKHERJEE

Shazam
Entertainment
Co-founder

digital
agenda
CYPRUS SUMMIT

OCTOBER 17, 2023

MAIN **STAGE**

BOOK TICKET
digitalagency.com

POWERED BY

